Kuram / Siyaset

Bob Avakian

kültür, sanat, bilim ve felsefe üzerine

İngilizceden Çeviren: Şükrü Alpagut

Yordam Kitap

Bob Avakian

Emperyalizmin kalesi ABD'de özgün bir bakışa sahip Maoist bir parti olan Devrimci Komünist Parti'nin (RCP) Başkanıdır. Özgür Konuşma Hareketi'ne ve 1960'lar ile 1970'lerin ilk yarısındaki devrimci eylemlere aktif olarak katılan Avakian, Kara Panter Partisi'yle yakın çalışmalar yaptı. 1975'te kuruluşundan beri RCP'ye önderlik etmektedir ve uluslararası Maoist hareketin önemli liderlerindendir. Avakian, geçen 30 yıllık sürede Marksizmin genel teorik konularından Çin Devrimi ve Mao Zedung düşüncesine, bilimden kültür ve sanata uzanan geniş bir alanda çok sayıda eser vermiştir.

Eserin orijinal adı:
Observations on Art and Culture, Science and Philosophy
Insight Press, Chicago, 2005

KÜLTÜR, SANAT, BİLİM VE FELSEFE ÜZERİNE

Bob Avakian

İngilizceden Çeviren

Şükrü Alpagut

Yordam Kitap: 139 • **Kültür, Sanat, Bilim ve Felsefe Üzerine • Bob Avakian**
ISBN-978-605-5541-46-0 • *Çeviri*: Şükrü Alpagut • *Redaksiyon*: Aslı Güneş
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Sayfa Düzeni*: Tuğçe Turcan
Birinci Basım: Ekim 2011 • *Yayın Yönetmeni*: Hayri Erdoğan
© Bob Avakian, 2005; © Yordam Kitap, 2008

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti.
Çatalçeşme Sokağı No: 19 Kat: 3 Cağaloğlu 34110 İstanbul
T: 0212 528 19 10 F: 0212 528 19 09
W: www. yordamkitap. com E: info@yordamkitap. com

Baskı: Pasifik Ofset
Baha İş Merkezi
Haramidere - İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

KÜLTÜR, SANAT, BİLİM VE FELSEFE ÜZERİNE

İÇİNDEKİLER

FİKİR ALANINDA MÜCADELE 9

ÜÇ ALTERNATİF DÜNYA 25

CANLI BİR TOPLUMDA MUHALİFLİĞİN ROLÜ 32

MATERYALİZM VE ROMANTİZM: EFSANESİZ YAPABİLİR MİYİZ? 46

Şiirin ve Şairane Ruhun Önemi 52

Soğuk ve Kalpsiz Bir Dünyada "Ruhsallık" 57

Bir Uyuşturucu –"Halkın Afyonu"– Olarak Din 62

Komünizme Kinayeli Bir Övgü 64

Huşu ve Hayranlık... Hayrete Düşme Gereksinimi 65

"EPİSTEMOLOJİ: DÜNYAYI TANIMA VE DEĞİŞTİRME ÜSTÜNE" KONULU BİR TARTIŞMADA BOB AVAKIAN, YOLDAŞLARLA 68

Yansız ve Yandaş: Hakikate Ulaşmak 78

Biz Komünistler Hakikatin Yanında Yer Alırız 86

Kucaklar ama Yerini Almaz: Köpekbalıkları ve Lepistesler 94

MARKSİZM BİR BİLİMDİR, "FELSEFENİN SONU" DEĞİLDİR 100

HAKİKAT SARHOŞU 104

BİLDİKLERİMİZİ NASIL BİLİRİZ: MADDİ DÜNYADAKİ VE İNSAN BİLGİSİNDEKİ GELİŞMELER 112

"BUSH'İZM" VE KOMÜNİZM 114

MAOİZME BİLİMSEL YAKLAŞIM, BİLİME BİLİMSEL YAKLAŞIM 119

Komünizm ve Farklı Düşünce Ekolleri 125

Uygulama ile Kuram İlişkisinin Doğru Anlaşılması 129

BÜYÜK ESNEKLİĞE SAHİP KATI ÇEKİRDEK: EPİSTEMOLOJİ VE UYGULAMA 135

MADISON, JEFFERSON VE STALİN... VE BİR BİLİM OLARAK KOMÜNİZM 139

"PROLETARYANIN TANRI'YA BENZEYEN KONUMU," TARİHİN AKIŞI 144

YÖNTEMLER VE İLKELER 150

SANAT VE SANATSAL YARATIM:
BÜYÜK ESNEKLİĞE SAHİP KATI ÇEKİRDEK 154

EPİSTEMOLOJİ: DERRİDA'LAR VE KOMÜNİSTLER. 159

MARKSİZM "KUCAKLAR, YERİNİ ALMAZ" 165
Çelişkinin Tikelliği 170
Fikirlerle Çalışma 175
Gerçeklik Düzeyleri 178
Şeylerin Tasnif Edilmesi 183

HER ŞEYİ BİLEMEYİZ- ÖYLEYSE ÖĞRENMEDE BAŞARILI OLMALIYIZ. 191
Eleştiri Almayı Öğrenmek. 195
Hakikat İçin Mücadele Etmek 198
Yeni Yönlere Açılmak 202

KOMÜNİZMİN DİNSEL TEMELİ YOKTUR,
GÜÇLÜ BİR MADDİ TEMELİ VARDIR 206
"Yirminci Yüzyıl Tarihi"ne Başka Bir Bakış 211

MARKSİZM VE AYDINLANMA 215

FİKİR ALANINDA MÜCADELE[1]

Biraz konuşacağım -ne kadar sürer bilmem ama konuşmanın süresi yüksek bahisler kaldırır [*gülüşmeler*]. Ondan sonra, sorulara ve tartışmaya geçebiliriz. Tüm bunlar beni öyle heyecanlandırıyor ki!

Bildiğiniz gibi, bu konuşmanın başlığı "Diktatörlük, Demokrasi ve Komünizme Sosyalist Geçiş," ama bununla ilgili daha dolaysız sorulara girmeden önce, fikirlerle çalışmanın önemine ve fikir alanında mücadeleye değinmek istiyorum. Bu konuyla ilgili olarak Ardea Skybreak'in bir süre önce *Revolutionary Worker*'da yayınlanan "Fikirlerle Çalışma (Working with Ideas)"[2] başlıklı makalesini belki de birçoğunuz okumuşsunuzdur. Bu makale, başlı başına bu alana fiili olarak derinlemesine girmenin, fikirlerle gerçekten cebelleşmenin ve ele almakta olduğunuz şey konusunda açık görüşlü olmanızın, son olarak da fikirlerinizi gerçek dünyaya, uygulama alanına aktarmanızın ve onları orada sınamadan geçirmenizin taşıdığı önemi vurgular.

---

1 Bu seçki, *Diktatörlük ve Demokrasi ve Komünizme Sosyalist Geçiş* başlıklı konuşmadan derlenmiştir; konuşmanın düzenlenmiş metnine revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir. Buradaki seçki *Revolutionary Worker* #1250 ve #1251'de yayınlanmıştır (22 Ağustos ve 29 Ağustos 2004).

2 Ardea Skybreak, "Fikirlerle Çalışmak ve Hakikati Aramak: Devrimci Liderlik ve Zihinsel Süreç Üstüne Bir Düşünce," *Revolutionary Worker* #1144 (24 Mart 2002), revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

Bu, genel olarak bilim dallarıyla uğraşanlar ya da fikirler alanında çalışanlar için çok önemli bir yaklaşımdır. Aynı zamanda da bu, komünizmin bakışını ve yöntemini uygulamak isteyen kişilerin çok başarılı olmaları gereken bir konudur. Salt en bilimsel, en kapsamlı ve en sistematik dünya görüşünü ve yöntemi benimsemiş olmanız, fikirleri işlemekte otomatikman başarılı olduğunuz ya da bir şeyle ilgili hakikate otomatikman ulaştığınız anlamına gelmez. Bunun aksine, yine vurguladığımız gibi, bu bakışı ve yöntemi uygulamamakla kalmayıp buna karşı da çıkan –hatta düpedüz bundan nefret eden– ama yine de önemli hakikatler keşfeden kişiler vardır. Komünizm dünya görüşünü ve yöntemini gerçekten kavramanın ve uygulamanın yine çok önemli bir parçası olan anlayış. İşte konunun çelişkili mahiyeti budur.

Bu yüzden, fikirlerin işlenmesi başlı başına bir mücadeledir. Başlı başına derinine inilmesi gereken bir şeydir, ama elbette eninde sonunda gerçek dünyadan, uygulama dünyasından, dünyayı değiştirme savaşımı veren insanlardan ve yaşamın her alanında, farklı farklı çabalar içinde olan insan kitlelerinden koparılamaz. Ama bunu aklınızda tutarken ve temel bir anlayış ve yönelim noktası olarak buna sıkı sıkıya bağlı kalırken bile, herhangi bir alanda, eğer gerçekten o alanı öğrenmek ve değiştirmek istiyorsanız, ona derinlemesine dalmanızın, yine o alanda çalışan başka insanları da sürece katmanızın ve onların fikirlerini ciddiye almanızın gerekli olduğunu kabul etmeniz son derece önemlidir.

Bir keresinde birisi bana mektup yazıp şöyle sormuştu: Nasıl okursunuz, "metinde dayanak arayarak", yani bir şeyi çürütecek şeyler arayarak okuma yapar mısınız? Kendi görüşünüzü desteklemek için mi okursunuz? Anlatmak istediği şey, yalnızca inandıklarınızı doğrulayan şeyler arama yaklaşımıydı; örneğin, başlarken birisiyle görüş ayrılığınız

vardır ve onun yazdıklarını okurken katılmadığınız şeyleri, sizin tutumunuzu kanıtlayan argümanları ararsınız ve sonra, bir bakıma totolojik olarak, bir çember içinde dolanırsınız. Sonunda şu noktaya varırsınız: "Demiştim, yanlış." Mektuba şöyle yanıt verdim: Hayır, konulara öyle yaklaşmam. Kesinkes katılmadığım şeyler söz konusuyken bile, metinlerin ne gibi şeylerle boğuştuklarını, farkına varmaksızın bile olsa hangi fikirlere dokunmuş veya rastgelmiş ya da daha sistematik olarak hangi fikirlerle cebelleşiyor olabileceklerini anlamak için bakmaya çalışırım. Gericilerden bile öğrenilecek şeyler vardır. Başka alanlar şöyle dursun, siyaset ve ideoloji hakkında bile gericilerden öğrenilecek şeyler vardır. Bu, onların bakışını ya da siyasetini benimsemek anlamına gelmez [*gülüşmeler*]. Ama öğrenilecek şeyler vardır. Bu da önemli bir yönelim noktasıdır.

Şimdi bunu vurguluyorum, çünkü bir yandan devrimin belkemiğinin sömürülen ve ezilen proleter kitleler olduğunu biliyoruz; ama halkı kazanmanın ve geniş anlamda halkı, diğer tabakalardan insanları harekete geçirmenin de büyük önemi vardır. Özellikle de aydınlar arasından insanları harekete geçirmenin, tümüyle farklı, komünist bir dünya projemiz ve görüşümüz için onların sempatisini, desteğini kazanmanın büyük önemi vardır. Devrimci komünist aydınlar haline gelmeleri, davamızın aktif yandaşı olmaları ve dahası, öncüler arasında yer almaları için aydınların olabildiğince çoğunu kazanmamız gerekir. Bu başarılmaksızın asla bir komünist devrim olamaz.

Akıllara takılan ve sıklıkla dile getirilen gerçek bir soru vardır: Hem öncü komünist bir partinin üyesi olup hem de fikirlerle eleştirel ve yaratıcı bir biçimde çalışmak mümkün müdür? Ya da hem sanat veya bilim dallarında yaratıcı çalışmalar yapıp hem de böyle bir partinin üyesi olabilir

misiniz? Birçok kişi bu soruya kesin olarak hayır diye yanıt verir. Tanımı gereği disiplinli olan, demokratik merkeziyetçilik uygulayan, güçlü bir merkezi liderlik çekirdeği bulunan ve bazı durumlarda çok güçlü bir bireysel lidere sahip bir partinin, diğer insanların inisiyatifini boğacağını, gerçekten yaratıcı ve eleştirel biçimde düşünmelerine engel olacağını, yeni bir şeyler ortaya koymalarını önleyeceğini; böyle bir örgütün, katı, ağır disiplin ve "bürokrasi" nedeniyle, her türlü yaratıcı, eleştirel açılımı ezmek ve boğmak zorunda olduğunu söyler.

Evet, [*gülüşmeler*], bu gerçek bir sorudur ve kolay bir yanıtı da yoktur. İnanıyorum ki, temel olarak yanıt evet, bu yapılabilir şeklindedir ve öyle olmalıdır. Ama yine, bu kolay değildir ve uluslararası komünist hareketin tarihinde bu problemi bütünüyle çözmüş değiliz. Öğrenilecek, eleştirel olarak özetlenecek ve ortaya konulacak çok daha fazla şey vardır, bu bakımdan yeni olan budur. Uluslararası komünist hareketin ve sosyalist toplumun ve proletarya diktatörlüğünün önemli deneyimleri... Bu alanda birçok olumlu deneyim olduğu gibi oldukça olumsuz deneyimler de vardır. Bütün bunların eleştirel olarak irdelenmesine, derinlemesine ve bütün yönleriyle özetlenmesine gerek vardır. Açık yüreklilikle söyleyelim, çok daha iyisini nasıl yapacağımızı öğrenmemiz gerekiyor.

Örneğin, çeşitli yazılarımda ve konuşmalarımda, Sovyetler Birliği'nin yaşadığı Lisenko deneyiminden söz ettim.[3] Lisenko, tarımda büyük üretim sıçramasına yol açacak yeni buğday

3 Bkz. "Proletarya ve Burjuvazi... Doruklara Yükselmek... ve Dinde Eşelenmek," *Revolutionary Worker* #1086 (14 Ocak 2001); "Yine Aydınlar Üstüne," *Revolutionary Worker* #1087 (21 Ocak 2001); ve bu kitaptaki, "Her Şeyi Bilemeyiz -Öyleyse Öğrenmede Başarılı Olmalıyız." Bu makalelerin hepsine revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

soyları geliştirdiğini ileri süren bir tarımbilimci, bir bitkibilimciydi. Ve Sovyetler Birliği'nde tarımın sanayinin gerisinde kalması gerçek bir problemdi. Elbette ki, bu uçurum genişlemeye devam ederse, bütün ekonomiyi rayından çıkarır ve bir sosyalist ekonomi kurma girişimlerinizi temel olarak sekteye uğratır. Dolayısıyla, bu sorun, özellikle 1930'lu yılların başlarında ve ortalarında Sovyetler'de çok ciddi bir sorundu. Ve Lisenko, esas olarak, evrimin temel ilkeleriyle çelişkiye düşen ve bilimsel olarak doğru olmamakla birlikte, sonradan edinilmiş karakteristiklerin kalıtımla aktarıldığı vb. fikrini tümüyle benimseyen bir kuram ortaya attı. Lisenko'nun kuramı uygulama açısından, tarımsal problemleri çözmenin bir yolu gibi görünüyordu, bu nedenle de Stalin ve diğerleri Lisenko'ya büyük destek verdiler. İşte bunun büyük zararı oldu. Yalnızca kısa erimde ve dar anlamda değil –onların umut bağladıkları sonuçlara ulaşmaması açısından değil– insanların düşünme ve kuram ile uygulama arasındaki, gerçeklik ile gerçekliğin anlaşılması ve dönüştürülmesi arasındaki ilişkiyi ele alma konusunda nasıl eğitildikleri açısından da büyük zararı oldu. Bu bir biçimde uzun dönemde olumsuz sonuçlara yol açmıştır. Yalnızca Sovyetler Birliği'nde değil uluslararası komünist harekette de olumsuz sonuçlara yol açtı, çünkü insanlara belirli bir yanlış yolda düşünmeyi aşıladı.

Durum çok karmaşıktı, çünkü Sovyetler Birliği'nde biyoloji, bitkibilim vb. alanlarında uzman ve otorite olan kişilerin birçoğu eski toplumdan geliyordu. Birçoğu da siyasal ve ideolojik açıdan gericiydi. Dolayısıyla, burada çelişkinin çok keskin biçimde ortaya çıktığını görüyorsunuz. Lisenko sosyalist davayı ilerletmek için büyük bir atılım yapmaya çabalıyordu ve hepsi değil, ama birçoğu siyasal ve ideolojik açıdan gerici olan otoriteler ona karşı çıkıyorlardı. Ama

tartışılan temel sorun konusunda Lisenko'dan daha doğruydular. Ne var ki, orada yapılanları siyasal gidişat dayatıyordu ve eleştiri getirenler fiilen bastırılıyordu.

Dolayısıyla, problemin karmaşıklığını görebiliyorsunuz. Bunu ele almak da kolay değildir. Bunlar gerçek ölüm-kalım meseleleridir. İnsanların yemek yiyip yememeleri bir ölüm-kalım meselesidir. Söz konusu olan soru buydu, insanların yiyip yememeleriydi, kışın giyinip giyinmemeleriydi. Rusya'nın kışı da Chicago'nun kışından kötüdür, doğru mu?

Sosyalist bir ekonominiz olduğunda, artık emperyalistlere ve halk kitleleri üstündeki sömürüye dayanmıyorsunuzdur. Dolayısıyla, üretimin yürütülmesiyle ilgili yeni biçimler, yeni ilişkiler getirmeye çalışıyorsunuzdur ve "her şey size bağlıdır" -bize bağlıdır, proletaryaya bağlıdır, onun öncüsüne bağlıdır, halk kitlelerine bağlıdır. Bu problemleri nasıl çözersiniz?

Evet, Lisenko bu problemi çözmeye çalışıyordu, ama ortaya attığı yöntem doğru değildi. Ama daha da kötüsü, araçsalcı düşünüş nedeniyle destekleniyordu. Başka bir deyişle, fikirlerinizi arzularınızın ya da amaçlarınızın aracı yaparsınız. Bir şeyin olmasını istersiniz, bu nedenle de istediğiniz şeye uygun düşecek şekilde "gerçekliği yeniden kurar"sınız. Gerçekliğin fiiliyatta olduğu durumdan yola çıkıp ondan sonra fiiliyatta olduğu durumunu ve her zaman yaptığı gibi, fiilen hareket etme, değişme ve gelişme biçimini temel alarak onu nasıl dönüşüme uğratacağınızı düşünüp taşınmak yerine, gerçekliği önceden belirlenmiş amaçların bir aracı yaparsınız. Dolayısıyla bu, temel bir bakış ve yöntembilim sorunudur.

Lisenko'nun bu belirli deneyimlerinin ötesinde de, bir partinin belirli bir verili andaki çizgisi ve disiplini ile geniş anlamda fikirler alanında yaratıcı, eleştirel düşünüş ve çalışma arasında nesnel bir çelişki ve gerilim vardır. Gerçek, nesnel

bir gerilim vardır. Parti, gerçekliği değiştirmek için kendi safla-rını ve kitleleri harekete geçirmeye çalışır. Gerçekliğin belirli bir verili andaki kilit yönlerinin neler olduğu ve bunları değiştirmek için insanların nasıl harekete geçirilmesi gerektiği konusunda en iyi tahminini yapmalıdır parti. Tanım gereği, bunun anlamı belirli bir anda dikkatini veremeyeceği birçok şeyin olduğudur. Ve "her şeyi bilmecilik" eğilimine karşı direnmeliyiz. Komünistler, tanımı gereği, güçlü inançlara sahip insanlardır [*gülüşmeler*]. Dolayısıyla, komünistler olan biten her şeyle ilgili bir kanaate sahiptirler. [*gülme*]. Ama sizin kanaatiniz ile kesin olarak saptanmış, bilimsel gerçek arasında var olan, belli bir andaki gerçeklikle ilgili yapabileceğiniz en iyi yakınlaştırmayı yansıtan tüm bir süreç aracılığıyla birçok değişik yönden belirlenmiş ve saptanmış farkı bilmek çok önemlidir. Bir filme gidersiniz, bir kanaat edinmiş olarak çıkarsınız. Ama bu yalnızca sizin kanaatinizdir. Ve özellikle komünistler için, özellikle de bir komünist hareketin ve bir komünist partinin liderleri için, birçok farklı yoldan saptanmış, doğru olduğu derinlemesine ve tüm yönlerden kanıtlanmış, bilimsel dayanağa sahip gerçekler ile kendi izlenimleri ve kanaatleri arasındaki farkı bilmek çok önemlidir.

Dolayısıyla, ele almamız gereken bir başka çelişki de budur. Gerçekliği değiştirmeye ve deyim yerindeyse, değişkenliği içinde kavramaya çalışıyorsunuz –çünkü gerçeklik sabit durup sizin onu anlamanızı beklemez, hareket halindedir, değişmektedir– ve gerçekliği kavrayıp değiştirmeleri için insanları harekete geçirmeye çalışıyorsunuz. Bunu yapmak için de hepiniz el birliği etmeniz gerekir. Gerçek bir öncü partide herkesin farklı yönlere gitmesi, herkesin kendi çizgisini uygulaması ve yine de gerçekliği değiştirmek üzere insan kitlelerini harekete geçirmesi söz konusu olamaz. Ama,

insan kitlelerini harekete geçirmek için hepiniz el birliği ettiğiniz zaman tanımı gereği düşünceyi tepeden dayatma yönünde bir tehlike ve eğilim vardır. Eğer bu salt bürokratik bir problem olsaydı basit olurdu, ama doğru olduğunu anladığınız şeyin peşinden insanları harekete geçirme gerekliliği vardır ve bu liderlik gerektirir, birçok kez de insanları "tepeden" harekete geçirmeyi gerektirir.

Doğru olduğunu kavradığınız şeyin etrafında insanları harekete geçirme ve aynı zamanda da eleştirel bir tutum alma ve bu ya da şu belirli sorun konusunda, hatta büyük sorunlar konusunda haklı olmayabileceğiniz anlayışına açık olma arasındaki çelişkiyi nasıl ele alırsınız? Bu, doğru olarak ele alınması çok zor bir çelişkidir. Toparlamamız ve nasıl daha iyi yapabileceğimizi de öğrenmemiz gereken bir konudur. Kolay değildir ama kesinlikle daha iyi yapmalıyız.

Problemin özü, bazen insanların söyledikleri gibi, kendin için düşünmeyi öğrenmek değildir. Yıllar önce yazdığım bir yazıda işaret ettiğim gibi, bir yanda bu, bir tür doğruculuktur, kendisi için düşünmedir. Başka birinin beyniyle düşünmek olanaksızdır *[gülüşmeler]*. Dolayısıyla, şöyle ya da böyle her zaman kendiniz için düşünüyorsunuz. Düşünmek için her zaman kendi zihninizi kullanıyorsunuz. Daha temel olarak soru şudur: Hangi bakışa ve yönteme göre düşünüyorsunuz? Konuyla ilgili asıl soru budur. Bu, soyut anlamda ya da başka her şeyin üstüne çıkarılan bir ilke olarak "özgür düşünme" değil, komünizm bakışına ve yöntemine uygun olarak ve bir gerçeklik anlayışına en kapsamlı ve sistematik biçimde varmak için komünizm bakışını ve yöntemini uygulayarak düşünmedir. Derinlemesine içine dalmanız, anlamanız ve dönüştürmeniz gereken şey gerçekliğin bütünü değildir –buna asla olanak yoktur– belli bir zamanda saptayabildiğiniz temel şeylerdir. Bu arada da hem dikkatinizi

yönelttiğiniz hem de yöneltmediğiniz şeyler konusunda zihninizi açık tutmanız gerekir. Bütün bu şeyleri değiştirmek için ilerliyorken bile...

Dolayısıyla işin özü özgür düşünme değil, hangi bakışla ve yöntemle düşündüğünüzdür. Ama sürece katılması gereken bir özgür düşünme öğesi de vardır. Ve elbette bu, diğer insanlara oranla komünistler için daha az değil, aksine daha fazla geçerli olmalıdır. Ve işte burada çelişki ve gerilim içine düşersiniz. Çünkü bir komünist partide –disiplinli, demokratik merkeziyetçi bir partide– özgür düşünme otomatikman ve kendiliğinden oluşmaz. Oluşursa da, çoğunlukla zararlı yönlere doğru gider. Bunun nasıl düzgün yapılacağı, bu çelişkinin nasıl doğru olarak ele alınacağı, üstünde daha çok çalışma yapmamız gereken bir konudur.

Buraya kadar konuştuklarımın hepsi, Mao'nun vurguladığı bir ilkeyle –Marksizmin tüm bu farklı toplum ve insan çabası alanlarını kucakladığı, ama onların yerini almadığı ilkesiyle– çok yakından ilişkilidir. Mao'nun belirttiği gibi, bunların her biri kendi çelişki tikelliğine sahiptir. Her birinin kendi belirli özellikleri vardır. Her biri, derinine inilmesi ve her yönüyle, derinlikli bir biçimde uğraşılması ve cebelleşilmesi gereken şeylere sahiptir. Ardea Skybreak'in makalesinin vurguladığı nokta buydu. Ve ister müzik, ister fizik, ister biyoloji, isterse düşünebileceğiniz herhangi bir alan olsun, bu alanlardaki insanların durmaksızın cebelleştikleri bu şeylere ait tikellikler vardır.

Çin Devrimi'nin tarihinde, özellikle de Kültür Devrimi sürecinde, kızılın uzmana önderlik ettiği, kızıl ve uzman ilkesini ortaya attılar. Başka bir deyişle, komünistler ve komünist çizgi, çeşitli dallardaki uzmanlara önderlik etmelidir. Bu önemli bir ilkedir, çünkü aksi halde başka ideolojiler egemen olur ve insanları uğraşmakta ve öğrenmekte oldukları

tüm şeyleri somut olarak doğru sentezleme yeteneğinden, hatta belirli bir alanla ilgili hakikate en derinlemesine ulaşma yeteneğinden uzaklaştırır.

Dolayısıyla, kızıl ile uzmanın birleştirilmesi ve kızılın uzmana önderlik etmesi, önemli bir ilkedir, ama bir alanda önderlik edecekseniz, yapmanız gereken ilk şey öğrenmede başarılı olmaktır. Ve o alanda bulunan, aynı zamanda da ideolojik ve siyasal olarak kendini ilerletmiş olan insanları ön saflara çekmekte de başarılı olmalısınız. Bu tür kişiler çok önemli kaldıraçlar ve bağlardır. Şimdi, Mao'nun dediği gibi, eğer uzun süre operaya giderseniz -opera Çin'de çok sevilen bir şeydir- şarkı söyleyemeseniz ya da beste yapamasanız bile bir uzman olabilirsiniz. Ama bir şeyi kapsamlı olarak anlayabilmek, o şeyle gerçekten haşır neşir olmanızı gerektirir.

Bu, toplumda yaşadığımız büyük bölünmelerden biriyle ilgilidir. Kısaca ifade ettiğimiz gibi, "kafa/kol çelişkisi." Halk kitleleri yalnızca belirli bilgi alanlarının dışında tutulmakla kalmazlar, bir bütün olarak fikirlerle çalışma alanında uğraş verme şansından da yoksun bırakılırlar. Evet, istisnalar vardır. Herkes istisnalar olduğunu bilir. En dehşet verici koşullarda hapse atılan, çok gelişmiş aydınlar haline gelen insanlar vardır. Onlardan bazıları birer devrimci aydın, hatta komünist haline gelirler. Ama onlar istisnalardır, çünkü koşullar çok ağırlıklı olarak buna karşı çalışır. Halk kitlelerini ve içinde çalışmak zorunda oldukları ve çocukların içinde yetiştikleri koşulları bir düşünün. Fikirlerle çalışma yeteneğini nerede geliştirirler? Bu, çok erken bir yaşta onlardan sökülüp alınır.

Bu, tüm komünizme geçiş sürecinde alt etmemiz gereken büyük çelişkilerden birisidir. Çünkü bu çelişki var olduğu sürece, bir başka ve sömürü ilişkisine dönüşmesinin temeli

her zaman vardır. Bir toplumu yaşatmak için fikirlerle çalışmalısınız, düşünmelisiniz. Bundan kaçınmanın yolu yoktur. Öteden beri topluma egemen olmuş insanlardan öç alarak bunu yapamazsınız. Bu, bazılarına çok kısa süreli bir doyum verebilir. Ama bu elde edilmek istenilen şey değildir ve gereksinim duyduğumuz türden dönüşümlere bizi götürmez. Düşünmelisiniz. Fikirlerle çalışmalısınız. Ama öte yandan, bu büyük bölünmeyi, yani bir bütün olarak bu "fikirlerle çalışma" alanına gerçekten erişebilmiş nispeten az sayıda insan ile temel olarak bundan yoksun bırakılmış halk kitleleri arasındaki bu büyük bölünmeyi pekiştirmeksizin ve aslında onu alt edecek bunu yapmalısınız.

Temas adlı filmi anımsayın, sanırım adı böyleydi. Carl Sagan'ın dış uzaydan gelen kişilerle temas konusundaki kitabını temel alıyordu ve oyuncuları arasında Jodie Foster vardı. Filmde Matthew McConaughey'nin oynadığı bir karakter vardır, sahnelerin birinde Foster'a şu anlamda bir şey söyler: "Seni böylesine hazırcevap bir züppe yapan ne? Dünyadaki insanların %95'i dine inanıyor. Ve sen inanmıyorsun. Onların bilmediği bir şey bildiğini düşünmeye seni sevk eden ne?" Evet, çelişki işte bu. Çünkü insanların dine inanmayan o "%5"i (gerçekte bundan daha fazlası) haklıdır. Ama halk kitleleri, bu az sayıdaki insanın ulaşmış olduğu yargılara ulaşma yeteneğine sahip değildir, çünkü kitleler belirli bilgilere erişim olanağından yoksun bırakılmakla kalmazlar, fikirlerle nasıl çalışılacağını ve tüm bu alanda nasıl uğraş verileceğini öğrenme olanağından da yoksun bırakılırlar.

Dolayısıyla bu, alt etmemiz gereken büyük şeylerden birisidir ve bunu hamhalat yöntemlerle yapamayız. Bunu, Mao'nun vurguladığı ilkelerden bazılarını uygulayarak yapmalıyız, "kucaklar, yerini almaz"[4] ilkesi de bunlardan biridir.

4 Bu kitaptaki "Marksizm 'Kucaklar, Yerini Almaz'" başlıklı bölüme bakın. Buna da revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

Bu alanlardaki insanların ortaya koymakta oldukları şeylerle nasıl çalışılacağını ve bunlardan nasıl bir şeyler öğrenilip sentezleneceğini ve sonra onların, özellikle de ileri olanların o senteze nasıl kazanılacağını ve daha geniş insan saflarını kazanıp etkilemek için onlarla nasıl birliktelik kurulacağını öğrenerek bu sırada da onlardan öğrenmeye devam ederek bunu yapmalıyız.

Bu, maharet isteyen şeylerden birisidir. Kitleler arasında aydınlara karşı oldukça büyük güceniklik vardır. Örneğin Çin'de, eğitimli sınıfları oluşturan Mandarinler gerçekten halk kitlelerine yukarıdan bakıyorlardı. Salt el emeğiyle çalışmak zorunda olmadıklarını göstermek için tırnaklarını uzatıyorlardı. Bu bir seçkinlik işaretiydi. "Ben o sınıftan değilim. Bavullarımı taşı. O tür şey yapmam." Evet, bu toplumda böyle bir şey yaşamazsınız. Ama büyük uçurumlar görürsünüz. Ve bir yanda insanları küçük görme, öte yanda ise oldukça büyük güceniklik vardır. Ve bunu her iki taraftan da alt etmeliyiz. İnsanlar kuramın ve fikirlerle çalışmanın rolünü ve önemini anlamalıdırlar. Belli bir anda bunu yapma yeteneği daha fazla olanları kitleler arasında öne çıkarmalıyız, ama diğerlerinden üstün oldukları için değil, salt büyük ölçüde rastlantılardan ve belirli koşullardan dolayı onu yapmak için bir yetenek geliştirebilmiş oldukları için. Onları birer kaldıraç, birer bağ olarak kullanmalıyız. İnsanları dar, yararcı bir anlamda kullanmayı değil daha geniş insan kitlelerini ortaya çıkaracak kaldıraçlar ve bağlar olmaları için onları serbest bırakmayı kastediyorum.

Fikirlerle çalışma ve kuram benimseme yeteneği geliştiren kişiler kitleler arasında öne çıktıkları zaman, bir yandan başlı başına o alanda çalışmaları, ama öte yandan da daha geniş insan kitlelerine ulaşan birer kaldıraç ve bağ olmaları, insan kitlelerinin bunu bir ölçüde kırmasına yardım etme-

leri ve bunun bir gizem olmadığını onlara göstermeleri, bu sorunların bazılarını kendi başlarına üstlenmeye başlamalarına yardımcı olmaları önemlidir.

Bu kolay da değildir. Bunun öyle kolay olmadığını kafamıza sokan deneyimler yaşadık. İlk yola koyulduğumuzda, kitleler arasından gelen kişiler ortaya çıkarırsınız ve onlar da doğal olarak gidip bu sorunlar konusunda diğer insanlarla konuşabilirler, diye düşünürdük. Ama burada söz konusu olan bir başka sıçrama vardır. Önceden olduğunuzun aynısı değilsinizdir. Ayrıca sizin dışınızdaki kitlelerle de aynı değilsinizdir ve onlar şeyleri sizin gördüğünüz biçimde görmezler. Dolayısıyla, bu o kadar kolay değildir. Bir başka sıçrama yaparak sorunu gerçekten yeterince derinlemesine, yani dönüp insanlara benimsetebileceğiniz ve bu fikirlerle cebelleşmeye başlamaları için onlara kapıyı açabileceğiniz kadar kavradığınız noktaya ulaşmak için liderlik ve çalışma gereklidir.

Devlet erkine sahip oluncaya kadar bunu yığınsal bir ölçekte yapamayacağız. Bu kafa/kol bölünmesi bu toplumda yıkılamaz, ama o yönde ilerlemeler kaydedebiliriz. Ve ilke olarak bu bölünmeyi asla kabul etmemeliyiz, ne türden olursa olsun stratejik bir anlamda buna boyun eğmemeliyiz. Ama devrime gereksinim duymamızın bir başka nedeni de budur. Bu toplumun sınırlamaları içinde bunun üstesinden gelemeyiz. Biz bu bölünmelere karşı çaba gösteriyorken bile, bu toplum bunları pekiştirmeyi sürdürecektir. Tüm bunlar, bu sistemi devirmeye ve bu çelişkilerin üstüne gerçekten gidebileceğimiz ve onları doğru bir biçimde alt edebileceğimiz yeni bir toplum yaratmaya yönelik devrimci bir hareketin parçası olmalıdır. Fikirler alanında çalışmayı dar bir kültürsüzlükle karaladığımız, aşağıladığımız ve küçük gördüğümüz bir toplum değil, bunu tam olarak takdir ettiğimiz ve

yine de kitleleri doğru bir biçimde buna tam olarak kattığımız bir toplum. Bunu başarmak çok karmaşık ve çetin, uzun süreli bir savaşımdır. Ve bu, son hedef olarak komünizme ilerlemenin en önemli yönlerinden biridir.

Girmek istediğim ana noktaların arka planına böylece değinmiş oluyorum.

Ve söylemek istiyorum ki, tüm bunların ışığı altında, kendimizi geliştirmemiz ve her şeyden önce, fikirlerle çalışmanın ve tüm bu alanda savaşımın önemine ve bununla ilişkili olarak çalışmaya yaklaşım için, tüm bunların kimi ve neyi amaçladığıyla ve fikirler alanında çalışmaya ve mücadele etmeye hangi bakışı ve yöntemi getirdiğinizle ilgili olması gereken doğru yönelim ve yöntem konusundaki kavrayışımızı derinleştirmemiz belirleyici önem taşır.

Şimdi, elbette bunun şu andaki tek değil ama en önemli odaklarından birisi sosyalist ülkelerin deneyimlerine, özellikle de proletarya diktatörlüğü deneyimlerine ve özellikle bir bütün olarak totalitarizm kavramına yöneltilen sürekli saldırıları göğüsleyip bunlarla savaşma ve bunu yaparken de aynı zamanda sosyalist ülkelerin ve proletarya diktatörlüğünün somut deneyimleriyle yüzleşip bunları eleştirel biçimde irdeleyerek bu deneyimlerden en eksiksiz dersleri çıkarma –esas ve ağırlıklı olarak olumlu dersler çıkarma, ama gerçek eksikliklerle ve yanlışlıklarla dürüstçe yüzleşip bunları derinlemesine irdeleme– mücadelesidir.

Uluslararası hareketten birinin ilginç bir yorumunda şöyle deniliyordu: "Sosyalist devrimin şimdiye kadarki deneyimlerini kuvvetle destekliyorum, ama o ülkelerde yaşamak istemem" *[gülüşmeler]*. Başka bir deyişle, bir dahaki sefere daha iyisini yapmak için, bizi bekleyen çok iş var. Bu çok diyalektik ve materyalist bir tutumdur: Bu deneyimleri tarihsel olarak desteklemeliyiz, büyük kazanımlar vardır;

ama aynı zamanda da onların üstünde yükselmeli ve belirli alanlarda daha ileri gidip daha iyisini yapmalıyız, yoksa insanlar o toplumlarda yaşamak istemezler -ve muhtemelen biz de istemeyiz.

Dolayısıyla, bu saldırıları göğüslemeli ve bunlarla savaşmalıyız, aynı zamanda da çok somut eksikliklerle ve yanlışlıklarla dürüstçe yüzleşip bunları derinlemesine irdelemeliyiz. Sosyalizme ve proletarya diktatörlüğüne yöneltilen saldırıları dogmatik ya da basmakalıp bir biçimde değil sonuç alıcı, derin ve canlı bir biçimde etkisiz kılmaya gerçekten ve ivedi olarak ihtiyaç vardır. Bu, ideolojik alanda şu andaki sınıf savaşımının kritik bir odağıdır. Ve bu savaşımı ne kadar iyi yürüttüğümüz, devrim, sosyalizm ve en sonunda da komünist bir dünya stratejik hedeflerinin yön ve esin verdiği çalışmalar açısından derin sonuçlar içerir.

Bu geniş olarak geçerlidir; proletarya ve temel kitleler arasında önemli bir geçerliliğe de sahiptir. Birincisi, bu soruların kitleler arasında kendi yolunu bulmadığını düşünmek gerçek bir yanlıştır. Bilirsiniz, insanlar bunu, şunu işitmişlerdir. Bu onların uzun doktora tezleri ya da analizler okudukları anlamına gelmez, ama bunu, şunu işitmişlerdir ve bunlar halk bilincine damla damla süzülmüştür ve her zaman onlara çeşitli biçimlerde pompalanır. Apaçık duyurulan ve bazen entelektüel tezlerde inceden inceye işlenen bu özetlemeler de her zaman kitlelerde çok yalın olarak yoğunlaşır ve patlar. Artı olarak, dünyanın farklı olup olmayacağı hakkında düşünürken yüz yüze geldikleri bazı gerçek sorular taşırlar. Burjuvazinin, zihinlerinde sorular uyandıran propagandasının yanı sıra, yaşamda boğuştukları ve haklı olarak yanıtlarını istedikleri gerçek çelişkiler de vardır. Biz, kitlelere yanıtlar bulmakla kalmamalı, onları yanıtlar bulma sürecine de çekmeliyiz. Fikirlerle çalışmak, bu alanda uğraş

vermek için daha ileri bir anlayışa ve gelişmiş ya da gelişmekte olan bir yeteneğe sahip kişilerin yapacakları işler vardır.

Komünizme yöneltilen bu saldırılarla mücadele etmenin ve proletarya arasında, toplumdaki temel insan kitleleri arasında bu soruları derinlemesine irdelemenin önemi vardır. Ama aydınlarla ilişkili olarak bunun belirli ve özellikle önemli bir geçerliliği de vardır. Ve bu bizi başlangıçta söylediğim şeye geri götürür.

ÜÇ ALTERNATİF DÜNYA[5]

Dünya bugünkü haliyle var oldukça ve insanlar onu değiştirmeye çabaladıkça, özellikle de benim anladığım şekliyle toplumun sosyalist dönüşümü açısından, temel olarak üç alternatif mümkündür. Birisi, olduğu haliyle dünyadır. O konuda yeterince söz söylenmiştir [*Gülüşme*].

İkincisi, belirli bir anlamda, neredeyse sözlük anlamıyla ve mekanik olarak, dünyanın alt üst edilmesidir. Başka bir deyişle, şimdi sömürülen insanlar artık aynı biçimde sömürülmeyecektir, şimdi topluma egemen olan insanların topluma egemen olmaları ya da toplumu etkilemeleri önemli ölçüde önlenecektir. Toplumun temel ekonomik yapısı değişecektir, toplumsal ilişkilerin, siyasal egemenlik, kültür ve ideoloji biçimlerinin bazıları değişecektir, ama temel olarak halk kitleleri toplumu gerçekten dönüştürme sürecine giderek artan biçimde ve devamlı olarak dahil edilmeyeceklerdir. Bu gerçekte revizyonist bir toplum vizyonudur. Geriye bakıp Sovyetler Birliği günlerini düşünürseniz, sözde hâlâ sosyalist adıyla anılmasına rağmen revizyonist bir toplum, özünde kapitalist ve emperyalist bir toplum haline geldiğinde,

5 Bu seçki, *Diktatörlük, Demokrasi ve Komünizm'e Sosyalist Geçiş* başlıklı konuşmadan alınmıştır; bunun düzenlenmiş metnine www.revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir. Bu seçki *Revolutionary Worker* Sayı 1257'de (31 Ekim 2004) yayınlanmıştır.

iftira ya da gerçek insan hakları ihlalleri nedeniyle suçlandığında, çoğu kez şöyle yanıt verirdi: "Siz Batıdakiler kim oluyorsunuz da insan hakları ihlallerinden söz ediyorsunuz, toplumunuzda işsiz olan tüm o insanlara bakın, bir işe sahip olmaktan daha temel bir insan hakkı olur mu?"

Peki, bunları söyleyenlerin hakkı var mıydı? Evet, bir noktaya kadar. Ama temel olarak, ortaya koydukları şey, yansıttıkları toplum vizyonu, halk kitlelerinin esas olarak kapitalizmin klasik biçiminde oynadıkları rolden farklı olmayan bir rol oynadıkları, toplumsal refah türünden bir toplumdu. İnsanların hakları konusundaki yanıt bu kadar temel olarak bir işe sahip olma ve kazanç elde etme hakkına indirgenemez. Her bakımdan, yalnızca ekonomik bakımdan değil, toplumsal, siyasal, ideolojik ve kültürel bakımdan da, kapitalist topluma göre gerçekten üstün olmasını sağlayacak biçimde toplumu dönüştürüp dönüştürmeyeceğimiz sorusu ortada durmaktadır. Yalnızca halk kitlelerinin gereksinimlerini karşılamakla kalmayıp gerçekten gitgide artan biçimde halk kitlelerinin bilinçli ifadesiyle ve inisiyatifiyle ayırt edilen bir toplum.

Bu, basitçe bir tür refah toplumundan, sözde sosyalist ama öz olarak gerçekte kapitalist olan bir toplumdan, insan kitlelerinin rolünün hâlâ büyük ölçüde zenginlik üreticileri olmaya indirgendiği ama devlet işleri, toplumun doğrultusu, kültür, felsefe, bilim, sanat vb. gibi daha geniş sorunları enine boyuna tartışmalarına olanak sağlamayan bir toplumdan daha esaslı bir dönüşümdür. Revizyonist model dar, ekonomist bir sosyalizm görüşüdür. Etkinlikleri bakımından insanları basitçe toplumun ekonomik alanına indirger ve onu bile sınırlı bir biçimde yapar–basitçe ekonomiyle ilgili toplumsal refahlarını esas alır. İnsanların dünya görüşünü dönüşüme uğratmayı, böylece onların da çevrelerindeki dünyayı değiştirmelerini sağlamayı düşünmez bile.

Ve bu toplumda insanlara aşılanan ve beslenen aynı bakışla yeni bir toplum ve yeni bir dünya kuramazsınız. Eğer insanlar dünyaya hâlâ koşullandırılmış oldukları sınırlı ve kısıtlı anlayışla yaklaşırlarsa, toplumun gerçek devrimci dönüşümünü sağlayamazsınız ve eşitsiz toplumsal ilişkilerin yanı sıra eşitsiz ekonomik ve siyasal ilişkileri de ortadan kaldıramazsanız. Eğer insanların dünyaya bakışı ve yaklaşımı tıpkı bu sistemde olduğu gibi kalırsa, halk kitleleri dünyayı bilinçli olarak değiştirme görevini nasıl gerçekten üstlenebilir? Buna olanak yoktur ve bu durum, sözünü etmekte olduğum toplumun her alanındaki büyük eşitsizlikleri sadece yeniden üretecektir.

Üçüncü alternatif gerçek bir köklü kopmadır. Marx ve Engels, *Komünist Manifesto*'da, komünist devrimin geleneksel mülkiyet ilişkilerinden ve fikirlerden köklü bir kopmayı temsil ettiğini söylemişlerdir. Bunların biri olmadan diğeri de olamaz. Bunlar, şöyle ya da böyle, birbirini karşılıklı olarak pekiştirir.

Eğer kadınların temel rolünün çocuk doğurmak ve yetiştirmek olduğu bir toplumunuz varsa, erkekler ile kadınların eşit olduğu bir topluma nasıl sahip olabilirsiniz? Olamazsınız. Ve eğer o rolü pekiştiren geleneklere, ahlak anlayışına vb. saldırmaz ve kökünden söküp atmazsanız, erkekler ile kadınlar arasındaki ilişkileri nasıl dönüştürebilirsiniz? Bir bütün olarak toplumun ezenler ve ezilenler, sömürenler ve sömürülenler olarak bölünmeyle ilişkili derine yerleşmiş eşitsizlikleri nasıl ortadan kaldırabilirsiniz? Yapamazsınız.

Bu nedenle, üçüncü alternatif her alanda kökten bir kopmadır, deyim yerindeyse, kökten farklı bir sentezdir. Ya da başka bir deyişle, insanların büyük çoğunluğunun gerçekten içinde yaşamak isteyeceği bir toplum ve bir dünyadır.

Bir sonraki öğünlerinin nereden geleceği ya da bunun kadar önemli olarak, hasta düşerlerse paraları olmadığı için tedavi alamayacaklarının söylenip söylenmeyeceği konusunda kaygı duymak zorunda olmayacakları bir dünya olmakla kalmayıp aynı zamanda da fiili olarak toplumun tüm farklı alanlarına girecekleri, buralarda uğraşı verecekleri ve kendilerini kanıtlayacakları bir dünyadır.

O türden bir toplumu ve dünyayı gerçekleştirmek çok derinliği olan bir hedeftir. Ekonomideki birkaç mülkiyet biçimini değiştirmekten ve o temele dayalı olarak, halkın toplumsal refahıyla ilgilenilmesini güvenceye almaktan çok daha derindir, çünkü o durumda da halk kitleleri *için* uğraşan kişileriniz vardır; tüm bilim alanları, sanat dalları, felsefe ve geri kalan her şey temel olarak bir azınlığın yetkisindedir. Ve siyasal karar verme süreci bir azınlığın yetkisinde kalmaya devam eder.

Gerçekten bunun ötesine sıçramak, (Paris Komünü'nün çok kısa ömürlü ve sınırlı deneyimleri sayılmazsa) Rus devriminden beri yolunda yürüdüğümüz ve Çin devriminde, özellikle de Kültür Devrimi'nde en üst noktasına ulaştığımız ama geçici olarak geri püskürtüldüğümüz muazzam ve dünya tarihine biçim veren bir savaşımdır.

Bu nedenle, o deneyimlerin tümünü çok derinden toparlayarak, bir sıçrama daha yapmamız gerekiyor. Geçmişin en iyilerinden yararlanmak, ama gelecekte daha ileri gitmek ve daha da iyisini yapmak için yüzleşmemiz ve aşmamız gereken bazı çok gerçek ve can sıkıcı problemler vardır.

Şimdi, bu bağlamda totalitarizmle ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Burada aklıma gelmişken söyleyeyim, Stalin'in veya Lenin'in ve Mao'nun ruhuna derinlemesine dalan sayısız kitabın var olmasını çok ilginç bulurum. "Bu kişilerin hastalıklı zihinlerinde neler olup bitmişti de *[gü-*

lüşmeler] dünyayı kendi çıldırmış görüntülerine benzeyecek şekilde yeniden biçimlendirebileceklerini düşünmelerine yol açmıştı *[gülüşmeler]* ve etkiledikleri insanlığın başına, daha büyük bir ahlaki iyilik adına, bu felaketi getirmelerine neden olmuştu?" Buna benzer kaç tane kitap gördüğümü bilmiyorum. Thomas Jefferson'ın *[gülüşmeler]* ya da George Washington'ın hastalıklı ruhuna ilişkin bir inceleme henüz görmedim. Belki vardır, ama ben hiç görmedim: "Bir kişinin yalnızca genelde insanlığa yarar sağlamakla kalmayıp sahibi olduğu diğer insanlara da yarar sağlamakta olduğu inancına kendi zihninde [*gülüşmeler*] ulaşması nasıl bir şeydir? [*gülüşmeler*]. Bunun için hangi derinlikte psikolojik bozukluğun olması gerekir? [*gülüşmeler*]. Diğer insanlara fiilen sahip olmaktan daha totaliter ne vardır?"

Çok büyük sayıdaki çocuk da dahil milyonlarca insanın katili olan Lyndon Johnson'ın ya da Ronald Reagan'ın hastalıklı zihinlerinin derinliklerinin incelenmesi nasıl olur? *[gülüşmeler]*. "Çocukluklarında ya da yaşamlarının başka bir yerinde neyin yanlış gitmiş olması gerekir? *[gülüşmeler]*. Tepedeki parıltılı kentin ya da her neyse onun adına *[gülüşmeler]*, binlerce ve milyonlarca masum insanı katletme hakkına ve yükümlülüğüne sahip olduklarına inanmalarına yol açan hangi kaçık fikirleri her nasılsa içselleştirmiş olmaları gerekir?"

Ben hiçbir zaman böyle incelemeler görmedim. *New York Times*'ın *Kitap Değerlendirme* sayfalarında elbette bunları okumadım *[gülüşmeler]*.

Yine de, emperyalistlerin ideologları ve "entelektüel militarizm yardakçıları" tarafından totalitarizm konusunda ortaya atılan bazı gerçek sorular vardır ki bunların ele alınması gerekir. Özellikle, onların totaliter dedikleri ama gerçekte proletarya diktatörlüğü olan bir toplumda, ilkönce, o

toplumla iyi geçinmek için herkesin inandığını beyan etmesi gereken bir resmi ideolojinin olduğu suçlamasında bulunuyorlar. Ve o toplumla iyi geçinmek ve başını derde sokmamak için herkesin katılması gereken bir resmi siyaset vardır. Peki, buna ne buyrulur?

Temel olarak bu, sosyalist toplumlarda olan bitenlerin bir çarpıtmasıdır. Öncelikle bu devrimlerin niçin gerekli olduklarının ve neyi başarmayı, neyi alt etmeyi amaçladıklarının ve bunu yaparken nasıl hareket ettiklerinin bir çarpıtmasıdır. Gerçek şudur ki, kapitalist (ve elbette feodal) toplumdaki büyük halk kitleleri söz konusu olunca, onların resmi siyasete ve devlet işlerini, toplumun doğrultusunu fiilen etkileyen siyasete herhangi bir biçimde anlamlı olarak katılmaları gerçekten engellenmektedir. Ve dünyayı olduğu şekliyle gerçekten anlamalarını ve onu bilinçli olarak değiştirmelerini önleyen –bu konuda onları caydıran ve aktif olarak önlerini tıkayan– bir bakış, yöntembilim ve ideoloji onlara aşılanmaktadır. Ve sosyalist devrimler, ekonomide ve toplumsal ilişkilerde köklü değişiklikler gerçekleştirmenin yanı sıra, işte bunu da değiştirmek istemektedirler.

Peki, herkesin benimsemesi gereken bu resmi ideoloji sorunu konusunda ne söylenebilir? Evet, bugüne kadarki sosyalist toplum ve proletarya diktatörlüğü tarihinden bu konuda çıkaracağımız pek çok şeyin olduğu kanısındayım.

Parti sorunuyla ilgili olarak, iki şeyin kesinlikle doğru olduğunu düşünüyorum. Bir, bu devrime yön veren ve yeni devlete yol gösteren bir öncü partiye ihtiyacınız vardır. İki, o parti kendisini birleştirici bir ideolojiye, gerçekliği yansıtan ve halkın o gerçekliği bilinçli olarak değiştirmesine olanak sağlayan bir ideolojiye sahip olmalıdır, bu da komünist ideolojidir.

Ama, daha geniş olarak, toplumdaki herkesin toplumla iyi geçinmek için bu ideolojiyi benimsemesi gerekir mi? Hayır. Bu ideolojinin saflarına kazanılmış olanlar onu savunmalı ve onun için mücadele etmelidirler. Bu ideoloji konusunda ikna olmayanlar öyle söylemelidirler. Bu ideolojiye katılmayanlar böyle söylemelidirler. Ve mücadele olmalıdır. Bir şeyin yol göstermesi gerekir –halkın hakikate ulaşmasına ve onunla kendi çıkarı için bir şeyler yapmasına gerçekten olanak sağlayan doğru ideoloji yol göstermelidir; ama benim kanaatime göre bu, herkesin o ideolojiyi benimsemesi gerektiği anlamına gelmez. Ve bu sadece benim kanaatim. Ama bunun altını biraz daha eşelemeye, sorunu irdelemeye ve onunla cebelleşmeye değer.

CANLI BİR TOPLUMDA MUHALİFLİĞİN ROLÜ[6]

Sosyalist *toplum*, bazı *insanların* tüm *toplum* alanlarından dışlanması anlamına gelen eşitsizlikleri ve farkları azaltma, en sonunda da ortadan kaldırma yolunda ilerlediğimiz, her türden sorun üstünde çekişmelerin ve mücadelelerin tam gaz sürdüğü, çok canlı ve kıpır kıpır bir toplum olmalıdır. Ama bu süreç, dümdüz bir dikey çizgi izlemeyip aşamalardan geçecek, dönemeçleri ve dolambaçları aşarak gidecek bir süreçtir. Her aşamada iktidara sarılma ile sosyalist yolda devam etme arasında çok keskin bir çelişki olacaktır, aynı zamanda da sayıları gitgide artan halk kitlelerini bu sürece çekmek, her aşamada bu eşitsizlikleri mümkün olan en üst derecede gidermek ve yaşanılan anda alt edemeyeceğiniz şeylerle ilgili olarak gelecekte daha ileri adımlar atmamızın temelini kurmak gerekecektir.

Üstesinden gelinecek görev, doğru ilkeler ve yöntemler geliştirmeyle ilgilidir, öyle ki tüm bunlar komünizm yönünde, komünist bir dünya yönünde ilerlemeye hizmet edecek

---

6 Bu seçki, *Diktatörlük, Demokrasi ve Komünizm'e Sosyalist Geçiş* (Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism) başlıklı konuşmadan alınmıştır; bunun düzenlenmiş metnine www.revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir. Bu seçki *Revolutionary Worker* Sayı 1257 ve 1258'de (31 Ekim ve 14 Kasım 2004) yayınlanmıştır.

şekilde gelişsin. Bu nedenle sosyalist toplum, halk kitlelerinin, toplumun niteliğine ve yönüne ilişkin her türden sorunla çok çeşitli biçimlerde gitgide daha çok cebelleştikleri ve uğraştıkları canlı ve kıpır kıpır bir toplumdur. Tüm bunlar aracılığıyla, yalnızca siyasal iktidar, halk kitlelerinin ve dünya devriminin temel çıkarlarına ve gereksinimlerine hizmet edecek şekilde sürdürülmekle kalmaz, ilerleme de devlet erkinin en sonunda bütünüyle ortadan kaldırılması ve tüm dünya özgürce bir araya gelen insanlardan kurulu bir toplumun, Mao'nun deyişiyle, insanların kendilerini ve nesnel dünyayı bilinçli ve gönüllü olarak dönüşüme uğrattıkları bir komünist dünyanın ortaya çıkması yönünde sürdürülür. Tüm bunlar düzenli, derli toplu, dümdüz bir biçimde, her zaman her yolu deneyerek her şey konusunda görüş birliği sağlanarak değil, sancılı bir mücadele ve cebelleşme sürecinden geçilerek başarılacaktır.

Dolayısıyla proletarya diktatörlüğünde demokrasi, geniş halk kitleleri için demokrasi, tüm bu boyutları kapsamalıdır. Bu, salt halk kitlelerinin baskı altına alınmadan görüşlerini özgürce açıklama hakkına sahip oldukları anlamına gelmez -bu anlama gelir ve gelmelidir- ama bundan çok daha fazlasını ifade eder. Yalnızca kitlelerin siyasal olarak bir araya gelme, gösteri yapma ve eleştirme, herhangi bir andaki resmi politikaya, hatta herhangi bir andaki yol gösterici ideolojiye karşı çıkma yeteneklerini ifade etmekle kalmaz. Ama bunun, ilk önce tümüyle diktatörlüğe -yani, toplumda bir sınıfın başka bir sınıf üstündeki egemenliğine ve bu egemenliğini yürütmek ve kendisini devirmek isteyecekleri baskı altına almak için bunu bir bastırma cihazı olarak, yani silahlı kuvvetler, polis vesaire olarak kullanmasına- giderek son vermek yönünde ilerleyecek biçimde yapılması gerektiği anlamına da gelir. En sonunda bu egemenliği tümüyle ortadan

kalkması yönünde ilerlemek ve bu yok oluş için çalıştığımızı salt söylemekle kalmayıp fiilen buna yol açacak somut adımlar geliştirip uygulamak zorunda olduğumuz gibi, o doğrultuda önderlik edecek somut biçimler ve kurumlar da geliştirmek ve aynı zamanda, demokrasinin yok olması yönünde hareket etmek zorundayız.

Bu elbette çok tartışmalı bir ifadedir. Bununla ne demek istiyorum? Demek istediğim, proletarya diktatörlüğünün ilerlemesiyle halk kitleleri için demokrasinin gittikçe azalacağı ve en sonunda bütünüyle ortadan kaldırılacağı değildir! Diktatörlüğün giderek son bulmasıyla demokrasinin bütünüyle son bulmasından kastettiğiniz bu değildir. Demek istediğimiz şey, özünde, bunun tam tersidir. Halk kitlelerinin toplumun tüm farklı sahalarına belli bir anlamda "doğal olarak" el atmalarına, onlarla cebelleşmelerine ve en sonunda onlarla ilgili kararlar vermelerine aracılık edecek biçimlerin ve araçların geliştirileceğini kastediyoruz.

RW'de yayınlanan bir dizide –"Getting Over the Two Great Humps[7]"(İki Büyük Kamburu Aşmak) başlıklı konuşmamdan alıntılarda– söz ettiğim gibi, bu, halkın haklarının savunulmasını ve toplumun bir kesiminin, halk arasında

7 *İki Kamburu Aşmak: Dünyayı Fethetme Üstüne Ek Düşünceler* (Getting Over the Two Great Humps: Further Thoughts on Conquering the World) Bob Avakian'ın 1990'ların sonunda yaptığı bir konuşmadır. Bu konuşmanın bazı kısımları *Revolutionary Worker*'da yayınlanmıştır ve revcom.us adresinde çevrimiçi bulunabilir. "Proletarya Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü Üstüne - Topluma Liderlik Etmeye Kökten Farklı Bir Bakış" serisi RW#1214 ila 1226 arası sayılarda (5 Ekim 2003-25 Ocak 2004) yayınlanmıştır. "Kamburu Aşmak" serisi RW#927, 930, 932 ve 936-940 arası sayılarda (12 Ekim, 2 Kasım, 16 Kasım ve 14 Aralık 1997'den 18 Ocak 1998'e) yayınlanmıştır. Bu konuşmadan alınan iki bölüm, RW #1211'de (24 Ağustos 2003) çıkan "Materyalizm ve Romantizm: Efsanesiz Yapabilir miyiz?" ile RW#968'de (9 Ağustos 1998) çıkan "George Jackson'ı Yeniden Okumak"tır. Tüm bu yazılara revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

bile, başka bir kesim tarafından bastırılmamasını güvenceye almak için gerekli kurumların ve yapıların –o kurumların ve yapıların artık gerekli olmadığını ve halk arasında sömürenlerin ve sömürülenlerin olmadığı, sömürenler ve sömürülenler ayrımına götüren derin toplumsal bölünmelerin olmadığı gerçeğine karşılık gelen ve anlam kazandıran yeni yapıların ve kurumların yaratıldığını ifade eder. O noktada, halk arasından bir grubun başka bir gruba baskı uygulaması ve egemen olması gibi bir sorun toplumda artık olmayacaktır. Hem maddi gerçeklik hem de halkın düşünüşü bakımından, bunun bir olasılık bile olabileceği noktanın ötesine geçmiş olacağız, çünkü öyle ekonomik ve toplumsal koşullar meydana getirilmiş olacak ki ve onlarla birlikte, öyle siyasal yapılar, kurumlar ve siyasal süreçler, öyle düşünüş ve kültür biçimleri geliştirilmiş olacak ki, bir kişinin ya da toplumdaki bir grubun başka birini sömürmesi ve bastırması düşüncesi iğrenç, saçma ve olanaksız olarak algılanacaktır.

Marx gelecekteki dünyadan, komünizm dünyasından söz ederken, toplumun bir kesiminin özel mülkiyet olarak toprak sahibi olmasının ve bunun beraberinde getirdiği her şeyin şimdi bir insanın başka bir insana sahip olmasının görüneceği kadar gülünç ve iğrenç görüneceğini söylemiştir. Komünizm, toplumun bir azınlığın yarar elde etmesine ve bunun genel toplum çıkarına olduğunu ileri sürmesine olanak verecek yönde ilerlemesi gerektiği fikrinin bile gülünç ve iğrenç görüneceği, öyle ki bir anlamda, basitçe söylersek, kimsenin buna kulak asmayacağı bir noktaya ulaşmış olduğumuzu ifade edecektir. O noktada insanlar, böyle düşünen birisinin kafasında ne gibi bir sorun olduğunu, hangi kimyasal dengesizliğin bu şekilde konuşmasına yol açtığını sorgularlar [*gülüşmeler*].

Burada dikkatli olmalıyız, çünkü ihtilaf ve insanların yerleşik kalıba uymamaları her zaman çetin bir savaşım gerektirecektir. Bu hiç kuşkusuz komünist toplumda da doğru olacaktır. Mao'nun dediği gibi, yeni yeni ortaya çıkan gerçekler her zaman bir azınlığın ellerindedir. Dolayısıyla komünizmde bile bu doğru olacaktır. Buradaki nokta siyasal baskı organlarının olmayacağıdır, bu nedenle bir şeylerin nasıl olması gerektiği konusunda popüler olmayan fikirlerle ya da yeni ve farklı önerilerle ortaya çıkarsanız, insanlar sizin tuhaf olduğunuzu düşünebilirler, ama bir devlet yokken bile siyasal baskı ya da toplumsal baskı hedefi olmazsınız.

Bunun yalnızca maddi, ekonomik ve toplumsal koşulların dönüşümünü değil, insanların düşünüş biçiminin de dönüşümünü gerektirdiğini anlayabilirsiniz. "Herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre" sloganı bile var olan ideolojik koşullarımız altında asla işlemez. Benim gereksinimlerin nelerdir? Bilirsiniz işte, arabam için yeni jantlara ihtiyacım vardır. Böyle devam edebilirsiniz ve her şey birden bire parçalanır. Bu, insanların gereksinimleri çok farklı biçimde gördükleri bir ideolojik dönüşüm gerektirir. Gereksinimler her durumda toplumsal olarak koşullandırılır. Tekerlekleriniz için jantlara ihtiyacınızın olduğu fikri toplumsal olarak koşullandırılır. Bu, tümüyle kendi başınıza, bir boşluk içinde düşündüğünüz bir şey değildir. Dolayısıyla, maddi koşulları dönüştürdüğünüz sırada, halkın düşünüşünü de dönüştürürsünüz. Öyle ki, bireyler kendi gereksinimlerini toplumun daha geniş çıkarlarıyla ilişkili olarak düşünürler ve bireylerin, bireyselliğin rolünü, gereksinimlerini yine de yok saymaksızın, "doğal olarak" kendi bireysel çıkarlarını toplumun daha geniş çıkarlarına tabi kılarlar. Bunun için büyük ideolojik dönüşüm gereklidir. Bu, komünizmi ilerletmek için olması gerekenlerin de bir parçasıdır.

Şimdi, bu konunun kısaca değinmek istediğim başka bir yönü, benim "K. Venu'ya karşı polemikte vurgulanan noktaların ve John Stuart Mill tarafından ileri sürülen bazı savların sentezi" dediğim şeydir. Şimdi, K. Venu'ya karşı bu polemikte,[8] temel olarak burjuva demokrasisine sahip olamayacağımızı, proletarya diktatörlüğüne sahip olmamız gerektiğini belirttim. Kitle demokrasisinin tüm bu araçlarını insanlar arasında hiçbir ayrım yapmaksızın uygulamaya çalışırsak, *insanların ilk olarak iktidarı ele geçirmek için katlanmış oldukları her şeyden ve bunun gerektirmiş olduğu tüm özveriden* sonra iktidarı gerisin geri burjuvaziye teslim ederiz. Sosyalist toplumda, yol gösteren bir öncü partimizin olması yine de gereklidir ve yol gösteren bir ideolojimiz de olmalıdır. Benimsesin ya da benimsemesin herkesin o ideolojiyi savunması konusunda ısrar etmek istemesek bile, yol gösteren bir öncü partimizin ve yol gösteren bir ideolojimizin olması yine de gereklidir. O polemikte vurguladığım noktalardan birisi budur. Ama bunu John Stuart Mill'in savlarıyla sentezlemek, doğru şekilde birleştirmek derken ifade ettiğim şey, Mill'in, bir görüşü savunacak tüm kişilere bunu yapma fırsatı verilinceye kadar hiçbir görüşün toplumda bastırılmak şöyle dursun, önemsiz sayılmaması gerektiği yolundaki savıdır. Ve Mill devam ederek, fikirleri bunlara karşıt olanların tanımladıkları şekilde dinlemenin yeterli olmadığını, o fikirlerin inançlı savunucuları olan kişiler tarafından ortaya konuluşunu dinlemenin gerekli olduğunu belirtir -*Democracy: Can't We Do Better Than* That? (Demokrasi: Bundan Daha İyisini Yapamaz mıyız?)[9] adlı kitapta bunu ele aldım.

---

8 Avakian, "Demokrasi, Her Zamankinden Daha Fazla Yapabiliriz ve Bundan Daha İyisini Yapmalıyız," *Sahte Komünizm Öldü... Yaşasın Gerçek Komünizm!* (Phony Communism Is Dead...Long Live Real Communism!), 2. Basımın eki (Chicago: RCP Publications, 2004).

9 Bob Avakian, *Demokrasi, Bundan Daha İyisini Yapamaz mıyız?* (Democracy: Can't We Do Better Than That?) (Chicago: Banner Press, 1986).

Elbette, daha önce konuştuğum gibi, Mill'in ileri sürdüğü şey tam anlamıyla asla uygulanamaz. Bir fikir için bir sav daha ortaya atmak isteyen birileri her zaman çıkar [*gülüşmeler*]. Tartışmayı hiç değilse o an için kapatmanız gereken bir zaman gelir. Bunun altında yatan maddi ve siyasî nedenler vardır. Belirli noktalarda kararlar alınması gerekir. Sonsuza kadar tartışma yapmaya ve başka hiç kimsenin katılmadığı bir bakış açısı lehine görüş bildirmek isteyen başka birisinin olup olmadığını arayıp durmaya devam edemezsiniz.

Yine de Mill'in bu savıyla parmak bastığı bir nokta vardır, o da tutumları bunlara karşıt olanların tanımladıkları şekilde dinlemenin yeterli olmadığı, o tutumların inançlı savunucularını dinlemenin gerekli olduğudur. Bu, proletarya diktatörlüğünde ve toplumun halk kitleleri tarafından yönetilip dönüştürülmesinde daha fazla yer vermemiz gerektiğini düşündüğüm bir şeyle ilgilidir: ihtilafa salt tahammül etmekle kalmayıp onu teşvik de etmek. Tüm oyunu bırakmadan, güç kaybetmeden, proletarya diktatörlüğünü alttan dinamitleyip yıkmadan insanların birçok farklı fikri irdelemelerine ve birçok farklı fikrin savunucularını dinlemelerine olanak vermeliyiz. Yine bu da çok karmaşık ve keskin bir çelişkidir.

Bunu doğru ele almak için, çok önemli olduğunu düşündüğüm iki ilke vardır. Birincisi, aslında, çok da uzak olmayan bir geçmişte bir söz üstadı ve şairle yaptığım söyleşide benim yerime dile getirildi. O şaire, sosyalist toplumu nasıl gördüğümü ve iktidara nasıl sarılmamız, her şeyin komünizm yönünde ileriye gitmesini nasıl sağlamamız gerektiği, bu arada da sanat dallarında da pek çok denemeye, bilim dallarında ve tüm bu farklı sahalarda devam etmesi gereken pek çok eleştirel düşünceye gereksinim olduğu, insanların topu alıp koşturmasına izin vermek ve onları yaptıkları her şeyde denetlememek gerektiği konusunda burada belirttiğim

noktalardan bazılarını açıklıyordum. Ve şaire şöyle sordum: Yolunda her adım başı bir parti görevlisi omzunun üstünden baksaydı, neler yazdığını inceleseydi şiirlerini yazabilir miydin? "Asla," dedi.

Sonra, bir süre bunu tartışıyorken, çok iyi bir belirleme olduğunu düşündüğüm bir şey attı ortaya: "Sözünü ettiğin şeyler 'büyük bir esnekliğe sahip katı bir çekirdek' gibi geliyor bana," dedi. "Evet," dedim, "gerçekten taşı gediğine koydun," çünkü benim de dile getirmeye çalıştığım tam olarak buydu –sıkıca kavrayan ve komünizm için mücadelenin stratejik hedeflerine, amaçlarına ve sürecine kendini adamış katı bir çekirdeğe sahip olmalısınız. Eğer işleri gevşek tutarsanız, her şeyi şu veya bu biçimde kapitalistlere geri veriyorsunuz demektir. Aynı zamanda, büyük çeşitliliğe ve insanların her şeyle ilgili her doğrultuda gitmelerine izin vermezseniz, o zaman yalnızca insanlar size karşı muazzam bir kırgınlık biriktirmekle kalmazlar, en büyük hakikatin ve gerçekliği dönüştürme yeteneğinin içinden doğacağı türden zengin bir sürece de sahip olmazsınız.

Dolayısıyla bu, nasıl çok daha iyi ele alacağımızı öğrenmemiz gereken çok zor çelişkinin başka bir ifadesidir. Mao bununla ilgili bazı iyi fikirlere sahipti ve partinin bunları uygulamasını sağlamak için çok mücadele etti. Mao bununla cebelleşti, ama ancak bu noktaya kadar getirebildi. Onun işaret ettiği gibi, insan yaşamı sonludur. O ancak bu noktaya kadar getirebildi, sonra öldü ve Çin'de olanlar oldu. Ve insanlar, özellikle de şimdi topluma hükmeden insanlar, artık o çelişkiyle cebelleşme kaygısı duymadılar.

Dolayısıyla bunu ele alıp ileriye taşımalı ve bir dahaki sefere bu konuda nasıl daha da iyi olunacağını öğrenmeliyiz. Ve bunun gerçekleşmesi için, tüm bu devrimci sürece kazanılmış olanlar ya da bu süreç sorunuyla ciddi şekilde

boğuşanlar şimdi bu sorularla uğraşmaya başlamalıdırlar ve bu şeylerle cebelleşmeye kendimizi hazırlamamızın yanı sıra safları gitgide genişleyen kitleleri de öne çıkarmalıyız ki orada burada iktidarı ele geçirdiğimiz zaman, söylediğim gibi bu şeylerle kuram alanında boğuşmaya devam ederken bile, çok daha pratik bir anlamda uğraşma yeteneğimizi de epeyce ilerletmiş olalım.

Şimdi, "büyük bir esnekliğe sahip katı çekirdek" ilkesine eşlik eden, çok önemli bir başka ilke ve yöntem vardır, ki onu şu şekilde tanımlıyorum: Bir yanda, dizginleri sıkı tutmanın ve her şeye çok ayrıntılı dikkat göstermenin gerçekten gerekli olduğu zamanlar ve koşullar, diğer yanda ise öyle yapmanın gerekli olmadığı ve aslında öyle yapmamanın çok daha iyi olacağı zamanlar ve koşullar arasındaki farkı ayırt edebilme. Eğer düşünürseniz, bu çelişki her düzeyde her türden şey için geçerlidir. Herhangi bir anda ele aldığınız herhangi bir şeyde, çok ayrıntılı biçimde ilgi göstermezseniz ve hatta, "bunu yapmanın yolu budur" diye belirli bir şekilde ısrar etmezseniz tüm şeyin dağıldığı ve sonuçsuz kaldığı yönler her zaman vardır. Öte yandan, o kadar fazla dikkat göstermeye ve "böyle yapılmalı" diye ısrar etmeye *çalışırsanız* bir şey yapamayacağınız başka yönler de vardır. Bir şeyler yapabilseniz bile, her şeyi elinize yüzünüze bulaştırırsınız.

Üstlenmek istediğiniz bir süreci düşünün, yazı yazmak bile olabilir. Gerçekten sahip olmanız gereken belirli çekirdek, merkezi fikirler vardır. O şeylerle cebelleşmeye ve onları anlamaya gerçekten uzun zaman harcayabilirsiniz. Ama çekirdekten başka şeyler de vardır. Söylediklerinize dikkat etmemeniz anlamında değil ama o şeylere aynı derecede ince ayarlanmış dikkat harcayamazsınız ve harcamamalısınız da.

Örneğin bir toplantıda da aynı şey geçerlidir. Bir toplantıya gidersiniz ve bazı anarşistlerin düşündüklerinin aksine, bir gündeminiz olmalıdır *[gülüşmeler]* ve toplantıyı bir

şekilde örgütlemeniz gerekir, yoksa bir yere varılmaz. Ve eğer kişiler konudan tamamen koparlarsa, ısrarla şöyle demelisiniz: "Hey, o konuda konuşmuyoruz, bu konuda konuşuyoruz. Bunun ardından o konuda konuşabiliriz, ama her şey hakkında aynı anda konuşursak hiçbir şeyi çözemeyiz." Ama öte yandan, insanlar konuşuyorken –ve konuyla ilgili farklı açılardan konuşmak isterken– ikide bir araya girip, "Hayır, o öyle yapılmaz, o konuda şu şekilde konuşmalısınız," demeyeceksiniz. Çünkü her şeyden önce, böyle bir tutum, anında görüşmenin sonunu getirir ve toplantı düzenleyemezsiniz. Herkes kalkıp gider. Ya da o tek toplantıdan sonra bir daha asla geri gelmez. Ve ikincisi, herkesin söylediği her şeyin üstüne oturmaya kalkışırsanız herhangi bir zenginliğiniz olmaz. Kesinlikle, halihazırda bilmediğiniz herhangi bir şey öğrenmezsiniz. Ve aslında, bildiğiniz bazı şeylerin altını oyarsınız.

Ve tüm bu şeyleri farklı düzeylere ayırabilirsiniz. "Gündemdeki konu bu," dediğiniz şeyler konusunda bile, belirli bir esnekliğe olanak tanımalısınız, aksi halde insanlar kendilerini ifade edemezler. Dolayısıyla, bir düzeyde gündemdeki konunun bu olduğunda ısrar ederken bile, başka bir düzeyde pek çok noktanın onun içinden açığa çıkmasına izin verirsiniz ve oldukça büyük çeşitliliğe olanak tanırsınız. Ve bazen, evet, insanlar gerçekten konuyu aşarak farklı bir noktadan söz ediyorlardır; ama bunu bastırmakla çok acele ederseniz, gündemde bulunan noktayla ilgili iyi bir tartışmayı gerçekten çıkaramazsınız.

Dolayısıyla, bir düzeyde, bunun böyle olması gerektiği –örneğin, şimdi başka bir noktanın değil bu noktanın gündemde olduğu– konusunda ısrar ediyordunuz, ama başka bir düzeyde, onunla ilişki içinde pek çok farklı şeyin ortaya çıkmasına izin veriyorsunuz. Eğer böyle yapmazsanız, yalnızca

belirli kişileri boğmakla kalmıyorsunuz, pek çok zenginliğin ortaya çıkmasına ve sonra sizin bunları sentezleyerek en doğru olanı almanıza olanak sağlayacak süreci de boğuyorsunuz.

Ve yaşamdaki şeylerle böyle devam edebilirsiniz. Bir şey hakkında düşünürseniz, "bunun böyle yapılması gerekir ve bunu inceden inceye ayarlamamız gerekir" diye gerçekten ısrar etmeniz gereken şeyler olduğunu ve aynı süreçte, yalnızca bir şeyi yapmak *zorunda olmamakla* kalmayıp *o şeyi yapmamanızı gerektiren* birçok şeyin olduğunu kavrarsınız.

Ve bu, *fikirlerle* çalışma alanının tümü için özellikle geçerlidir. Eğer toplumda pek çok cebelleşmeye girişecekseniz, o zaman öncü içinde cebelleşmeye girişmelisiniz. Öncü ile kitleler arasında bir fark vardır ve bunun ortadan kaldırılmaması gerekir -bilinçli öncünün bir parçası olan insanlar konuları farklı bir biçimde ele alırlar ve sorunlarla cebelleşmek için farklı yapılara sahiptirler- ama bunu mutlaklaştırırsanız ve parti ile kitleler arasına aşılmaz bir duvar örerseniz, aradığınız türden canlılığı elde edemezsiniz.

Dolayısıyla, bir parti içinde bile, hangi şeyler konusunda mutlaka sağlam bir birliğe sahip olmamız gerektiğini belirlemelisiniz. Başka bir deyişle, bu "katı çekirdeğe" nerede ihtiyacımız var ve hangi şeyler konusunda pek çok farklılığa ve çeşitliliğe sahip olabiliriz? Ayağımızı yere vurup çözüm getirmemeli ve bu şekilde ya da şu şekilde dememeliyiz. Gittiğiniz her filmde, o filmle ilgili birleşik bir çizgiye sahip olmanız gerekmez [*gülüşmeler*]. O konuda ısrar ederseniz her şey fena halde sıkıcı olacaktır ve elbette, çok daha ağır problemler doğacaktır.

Bilim alanına girdiğiniz zaman, o alana kendini derinden vermiş insanlar arasında herhangi bir anda çözümlenmemiş pek çok soru vardır. Niçin adım atar atmaz ve -Mao'nun bir

mecazını ödünç alarak– attan iner inmez neyin doğru, neyin yanlış olduğu konusunda buyruklar yağdırmaya başlamanız gereksin ki? Bu tutum çok zararlı olur.

Parti içinde, sözünü ettiğim türden bir sürece gereksiniminiz vardır–"katı çekirdeğinize" de kesinlikle gereksiniminiz olduğunda bile. Katı bir çekirdek temelinde "esnekliğe" gereksiniminiz vardır. Katı çekirdek birincil ve esastır, ama esnekliğe sahip olmazsanız ve onun temelinde pek çok çeşitlilik, pek çok cebelleşme sergilemezseniz, kuruyup gidersiniz ve her şeyi yitirirsiniz.

Dolayısıyla, bu katı çekirdeği elden bırakamayız. Gerçekten üstünde ısrar etmemiz gereken şeyler vardır. Bunu düşünün. Başka bir şairle tartışmamızda şair gerçekten fikirleri bastırmamanız, gerçekten tüm bu fikirlerin ortaya çıkmasına izin vermeniz ve sonra, yanlış olduğunu düşündüğünüz şeyleri eleştirip insanların öğrenmesine olanak sağlamanız gerektiğini savunuyordu. Şöyle dedim: "Evet, bir ilke olarak iyi ve önemli bir dereceye kadar uygulanmalı, ama bunu bir mutlak haline getiremezsiniz." Ve şu örneği verdim: Hayal edin ki yeni bir toplum kurmaya çabalıyorsunuz ve cadde boyunca yürüyorsunuz, her köşe başında ırzına geçilen kadınların ve linç edilen siyahların resimleri var. Her dönemeçte insanlara saldıran o görüntülerle yeni bir toplum kurabileceğinizi düşünür müsünüz? Bazı şeyler konusunda ayağınızı yere vurup "Buna izin verilmeyecek, çünkü eğer verilirse halk kitleleri coşkusunu yitirir ve yönünü şaşırır, gericiler ise bundan cesaret alır" demeniz gerekir. Bu nedenle, –söylediğim gibi o kadar basit değil– izin veremeyeceğiniz bazı şeyler vardır.

Ama izin verebileceğiniz ve vermeniz gereken bir sürü şey de vardır. Örneğin, erkek üstünlüğünü ve beyaz üstünlüğünü nasıl ortadan kaldırırız? Bu konunun enine boyuna tartışılmasına olanak sağlayabilirsiniz ve *sağlamalısınız* –

birçok farklı şeyle ilgili bol bol eleştiriye ve mücadeleye de öyle. Dolayısıyla yine burada da katı çekirdeğiniz ve büyük esnekliğiniz vardır. Ayağınızı yere vurup evet ya da hayır demeniz, bu böyle olmalı ya da olmamalı demeniz gereken öyle şeyleriniz vardır.

Ama yine, bu "siz"in sürekli olarak genişlemesi gerekir. Yine, belirli bir anda, o öncü çekirdek o yönde mutlaka yol göstermelidir. Katı bir çekirdek ile o katı çekirdeği temel alan olabildiğince büyük esnekliği mutlaka doğru şekilde birleştirmelidir. Bu genişleyen bir çekirdekken bile, herhangi bir anda, dizginlerin ne zaman sıkı sıkıya tutulup şeylere çok ayrıntılı bir dikkat gösterileceğini ve böyle yapmanın gerekmediği, aslında böyle *yapmamanın* daha iyi olduğu durumların, zamanların ve koşulların neler olduğunu belirlemelidir.

Şimdi bu bakımdan, egemen sınıfla ilişkili olarak kendimiz hakkında düşünmemiz ilginç olur. Önemli bir dereceye kadar, şu anda ABD'nin egemen sınıfında olan biten şey, çok katı bir çekirdeğe sahip bir grup insanla, açık ve utanmaz gericilerle karşı karşıya olduğunuzdur. Bunlar hiç durmaksızın görececiliğe saldırılar düzenliyorlar. Bush çevresinde kümelenmiş ve dinsel köktenciliği ilerletmek isteyen bir grup insanın, gerçekte bazı bakımlardan post-modernizmi sürdürmeyi sevmelerine rağmen görececiliğe saldırmaları ilginçtir. Çünkü bunlar görececiliği belirli bir şekilde ve belirli bir noktaya kadar *sever*ler. Bilime karşı yöneldiği zaman severler *[gülüşmeler]*. Görececiliği, bilimin, doğası gereği ne doğru ne de yanlış olan, sadece kendi "paradigma"sını dile getiren "salt bir başka hikâye" olduğunu ileri sürdüğü zaman severler. Çünkü o zaman, bilimin hakikate götürebileceği fikrini alaşağı etme temelinde yaratılışçılık gibi her türden saçmalığı ilerletme olanağı bulurlar.

Ama genelde bu insanlar görececilikten nefret ederler. Ve mutlakları ilerletmek isterler. Bu nedenle, belirli bir mut-

lakçı katı çekirdeğe sahiptirler, daha çok Bush çevresinde kümelenmiş olan ve özellikle egemen sınıfın güçlü kesimlerini güçlü biçimde temsil edip onların güçlü desteğini alan Hıristiyan Faşist gruplaşma dediğimiz yapının bünyesinde bulunan kişilerdir bunlar.

Dolayısıyla, bunlar gerçekten çok fazla esneklikten hoşlanmazlar. Ve burjuvazinin daha fazla esneklikten hoşlanan "liberal" kesimlerinin -ve toplumun daha popüler kesimleri arasındaki yansımalarının- bu mutlakçılığa yanıt vermekte çok yetersiz kalmaları ilginçtir. Onların görececiliği bu mutlakçılığa çok karşı koyamaz, çünkü bu görececiliğin bir merkezi, katı bir çekirdeği yoktur. Yani, bu diğer gücün, bu daha faşist gücün temel varsayımlarına yanıt verebilen merkezi ya da katı bir çekirdeği yoktur. Bu nedenle, "liberaller" sürekli olarak bu daha faşist güce boyun eğiyorlar, çünkü liberalizm gerçekte aynı varsayımların birçoğunu paylaşır ve kendi farklılığı için sağlam bir dayanak bulamaz. Çok alçak ruhlu kişiler karşısında iyi çocuk olmak ister ve bazen, "seni daha iyi yiyebilmek için" yönelimiyle, onlar buna olanak sağlar. Başka bir deyişle, bu daha faşist tipler liberallerin kendilerine tahammül etmelerini isterler. Problem şudur ki, öyle bir tahammülle böyle bir güce karşı savaşamazsınız. Şu yeni liberal radyo istasyonu ("Air America") vesaire gibi şeylerle ilgili haberler duymanız ilginçtir-bir tür fiyasko. Çünkü gerçekten bir yanıtları yoktur.

Bizim bir yanıtımız var. Ama bizim yanıtımız, dış biçimiyle onlarınkinin tam zıttı (onun "aynadaki zıttı") olan mutlakçı bir katı çekirdek olamaz. O, gerçekten büyük esnekliğe sahip olan ve öylelikle, halk kitleleri arasından giderek artan sayıdaki kişinin somut çıkarlarını ve artan bilinçli inisiyatifini öne çıkaran bir katı çekirdek olmalıdır.

MATERYALİZM VE ROMANTİZM: EFSANESİZ YAPABİLİR MİYİZ?[10]

Bu konuya girmek için, İskoç romantik şair Thomas Campbell'ın " Gökkuşağına" (To The Rainbow) adlı şiirinden şu alıntıyı yapmak istiyorum:

> Bilim Yaratılış'ın yüzünden
> İndirdiğinde Sihir'in peçesini
> Nice sevimli görünümler bırakır yerini
> Soğuk maddi yasalara.

Peki, buna ne buyrulur?

İlk olarak, şu soruyu yöneltelim ve irdeleyelim: Efsanesiz yapabilir miyiz? Evet -ve hayır. Kendini gerçeklik olarak sunan, başka bir deyişle din olarak ortaya çıkan efsane olmadan yapabiliriz ve yapmalıyız. Bu, bilim, din ve sanat arasındaki ortak yönler ve farklar, özellikle de sanat ile din arasındaki farklar konusunda *Preaching From a Pulpit of Bones*'da[11] (Kemik Minberden Vaaz) söylenenlerle ilgilidir. Sanat hakiki olmayan şeyler sunar ve izleyici kitlesinin ilgi-

10 Bu seçki *Getting Over the Two Great Humps: Further Thoughts on Conquering the World* başlıklı konuşmadan alınmış ve *Revolutionary Worker* #1211'de (24 Ağustos 2003) yayınlanmıştır.

11 Avakian, *Preaching from a Pulpit of Bones: We Need Morality, But Not Traditional Morality* (Chicago: Banner Press, 1999), s. 87-90.

sini çekerek, sanki bunlar hakikiymiş gibi tepki vermesini sağlamaya çalışır, ama aynı zamanda da daha temel ve daha geniş bir düzlemde, hem sanatı yapan kişiler hem de izleyici kitlesi sunulan şeyin gerçek olmadığını bilir. (Belgesel filmler ya da "gerçek bir öyküye" dayanan şeyler vb. söz konusu olmadıkça.)

Sanatın büyük bölümü, özellikle de kendini kurgusal olarak sunan sanat, gerçek olaylardan kaynaklanıyor olsa bile, bir yandan izleyici kitlesine bunu belirli bir düzeyde kabul ettirmeye ya da gerçekmiş gibi karşılık vermesini sağlamaya çalışırken, aynı zamanda da daha derin bir düzlemde ve bir adım geriden bakarak gerçek olmadığını bilmesini sağlamaya çalışır. Dolayısıyla, sanat birçok fantastik şey sunar ve sunmalıdır da, aksi halde gerçekten sanat olmazdı. Sanat öyle yapmasaydı sanat olmazdı. Ama nihai bir anlamda, bu fantastik şeylerin hakiki olduğunu iddia etmez. İzleyici kitlesini, hiç değilse çoğunlukla, bu fantastik şeylerin somut olarak gerçek şeyler veya olaylar olduklarına inandırmaya çalışmaz.

Öte yandan, *Preaching*'de işaret edildiği gibi, din her türden fantastik şeyi sunar, ama bu şeylerin yalnızca doğru olmakla kalmayıp hakikatin özü ve gerçekliğin işlemsel, tanımlayıcı ve belirleyici ilkeleri olduğunu da ısrarla ileri sürer. Dolayısıyla, "Efsanesiz yapabilir miyiz? sorusunun yanıtı, dinsel anlamda efsane olmadan, kendisini gerçek olarak sunan, kendisini gerçekliğin tanımlayıcı ve örgütleyici ilkelerini cisimleştiren bir şey olarak sunan efsane olmadan yapmamız gerektiğidir.

Ama efsane olmadan yapamayız. İnsanlık asla başka bir anlamda efsane olmadan yapamazdı ve yapmak da istemezdi. Başka bir biçimde söylersek, sanatta ve daha geniş olarak yaşamda mecaz olmadan yapamayız, yapmak da iste-

meyiz. Başka bir deyişle, imgelem olmadan yapamayız, yapmak da istemeyiz. Elbette sanatta mecaza gereksinim vardır: Gerçeklikle –özellikle de herhangi bir "anlık zaman"la ya da gerçekliğin herhangi bir anlık yönüyle– aynı olmayan, ama Mao'nun dediği gibi, yaşamdan daha geniş ve daha yoğunlaşmış şeyler sunmaya gereksinim vardır. Sanatta ve daha geniş bir ifadeyle yaşamda kurguya, mecaza gereksinim vardır.

Buna bağlı olarak, kendini gerçekten bilimkurguya vermiş birisiyle birkaç yıl önce yaptığım bir tartışmayı anımsıyorum. Bunu konuşuyorduk ve gelecekteki topluma ulaştığımızda bilimkurgunun bir rolünün olmayacağını düşünüyorum, dedim. O, niçin olmasın, dedi ve ben, çünkü yaptığınız şey şimdi bildiklerinize dayanarak gelecekle ilgili öngörülerde bulunmaktan ibaret ve öngörüleriniz neredeyse kesinlikle yanlış olur, diye yanıtladım. O zamandan beri bunu birçok kez düşündüm ve böyle yapmakla sanatın ve imgelemin rolünü yok ettiğimi sonunda kavradım. Neyse ki, bunu çok uzun zaman geçmeden anladım. Ama bunu bilim ile sanat arasındaki farkın yararlı bir örneği olarak görüyorum.

Siyaset ve bilim alanında, salt birtakım geniş tabanlı öngörülerde bulunmayıp zaten gözle görülür olan eğilimlerden yola çıkmak yerine gelecekte neler olacağına ilişkin tüm bir senaryo kurmaya girişiyorsanız ve dahası bunun tüm temel ayrıntılarıyla şeylerin fiilen alacağı gelişim doğrultusu olarak kabullenilmesinde ısrar ediyorsanız, "Gelecekte olacaklar bunlardır" dediğinizde sorumsuz bir biçimde hareket etmiş olursunuz. Başka bir deyişle, öyle yapmak için hiçbir bilimsel dayanağınız yoktuysa, ama öngörülerinizi bilimkurgu olarak değil, bilimsel olgular (ya da bilimsel temele dayanan ve tamamen doğru öngörüler) olarak sunduysanız, o zaman insanları yanıltırdınız ve sorumsuz olurdunuz. Ama bilimkurgu yazıyor ve bunu bilimkurgu olarak sunu-

yorsanız, gelecekle ilgili olasılıklar ortaya atıyor ve o anlamda senaryolar yaratıyorsanız, kesinlikle her toplumda bunun yeri vardır ve elbette komünist toplumda da olacaktır. Bu, imgelemi ifade etmenin ve özgür bırakmanın birçok yolundan birisidir; bu yalnızca gerekli olmakla kalmayacak, istediğimiz ve gerçekleştirmeye çabaladığımız toplumun genel karakteri açısından da çok önemli olacaktır.

Dolayısıyla, mecazın, imgelemin ve kendini gerçeklik olarak sunmayan efsanenin kesinlikle rolü olacaktır. Bu türden efsane olmaksızın yapamayız, yapmak istemeyiz ve yapmaya kalkışmamalıyız. Bununla birlikte, kendini gerçeklik olarak sunan efsane yani şöyle ya da böyle din karakterine bürünen efsane, olmaksızın yapabiliriz ve yapmalıyız. Ama yukarıdaki şiirden aktardığım dizelere dönersek, *bilim yaratılışın yüzünden indirdiğinde peçeyi* -doğal olaylara bilimsel açıklamalar getirebildiğimizde ve doğal olaylara yaklaşmak için bilimsel bir yöntem benimsediğimizde- yalnızca "soğuk maddi yasalar"la mı baş başa kalırız? Hayır.

İki anlamda hayır. Her şeyden önce, keşfettiğimiz gibi, maddi yasalar o kadar da "soğuk" değildir. Eğer bir diyalektik materyalistseniz yasaların demirden, yekpare ve çelişkisiz olmadığını, eğilimleri, eğilimsel olguları temsil ettiğini bilirsiniz. Bunlar, başka eğilimlerin çeliştiği ya da başka eğilimlerle çelişkiye düşen eğilimleri temsil eder ve kendileri de çelişki, devinim ve mücadele ifadesidir. Yasalar "soğuk" değildir; gerçek maddi yasalar bile "soğuk" maddi yasalar değildir.

Gerçek bilim "soğuk" değildir. Sanattan farklıdır ve bilimde imgelemin rolü (birazdan ele alacağım gibi) sanattakinden farklıdır. Ama birçok bilimcinin, özellikle de daha iyi olanların, işaret ettikleri gibi (Einstein'ın da bu noktaya parmak bastığına inanıyorum), imgelem olmadan iyi bilim

olmaz. Bilim, özünde, gerçekliğin ve içerdiği itici güçlerin bir açıklaması olsa bile, bilimde kesinlikle imgelemin rolü vardır. Ama en iyi ve en yüksek ifadesiyle bunun "soğuk," katı, sert ve diyalektik dışı olması gerekmez.

"Maddi yasalar" ya da materyalizm diyalektik olmalıdır, yaşam ve canlılık dolu olmalıdır. Dolayısıyla, o düzeyde bile, materyalizmde "soğuk" olmasını gerektiren hiçbir şey yoktur. Gerçek dünyayı ve içindeki itici güçleri anlamak devam eden bir süreç ve mücadeledir, cehalet ile bilgi, yeni ile eski vb. arasındaki çelişkiyi yenme mücadelesidir. İmgelemin büyük bir rol üstlendiği canlı, güçlü bir süreçtir. En bilimsel anlamda kavranırsa, bunda her ne şekilde olursa olsun "soğuk" veya ölü ya da katı veya "gri" hiçbir şey yoktur.

Bu, Goldbach kestirimini incelemekte olan Çinli matematikçi konusunda Menşeviklerle girdiğimiz polemikteki bir hatayı akla getiriyor. Önceki bir konuşmamda, Menşevikler'e[12] verdiğimiz yanıtta bunu ele alış biçimimizin filistinizm (beğenisizlik) yönünde ve kaba materyalizm olarak tanımlanabilecek bir eğilim içerdiğini belirtmiştim.

---

12 Burada, önceleri RCP üyesi olup Çin'de Mao'nun ölümünden sonra Deng Ziaoping'in önderliğindeki gerici darbeyi ve kapitalizmin yeniden kuruluşunu destekleyenlere (oportünist tutumları ve yöntemleri nedeniyle bunlara "Menşevikler" adı verildi) karşı bir polemikte ortaya atılan bir teze gönderme yapılıyor. Bu tez Goldbach kestiriminin içeriğini sulandırıyordu ve esas olarak, bu matematik problemini çözmeye çalışmanın tamamen zaman ve kaynak israfı olduğunu söylüyordu. Bkz. "Menşevikler Revizyonizmi Nasıl Kilit Halka Olarak Alıyorlar," *Revolution and Counter-revolution: The Revisionist Coup in China and the Struggle in the Revolutionary Communist Party, USA*'de (Devrim ve Karşıdevrim: Çin'de Revizyonist Darbe ve ABD Devrimci Komünist Partisi'nde Mücadele) (Chicago: RCP Publications, 1978), s. 280 ve 1990 sonlarında yapılan, Ekim 1997'den Ocak 1998'e ve Ekim 2003'ten Ocak 2004'e kadar *Revolutionary Worker*'da kısımlar halinde yayınlanan *Getting Over the Two Great Humps: Further Thoughts on Conquering the World* başlıklı konuşmadan "Aydınlara Doğru Yaklaşım....Dühring Üniversitedeki Görevinden Uzaklaştırılınca Engels Üzülmüştü," *Revolutionary Worker* #1226 (25 Ocak 2004). Buna revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

Şimdi bu, Menşevikler'e karşı mücadelemizin önemsiz bir yönüydü. Bunu şişirip büyütmek istemiyorum ve Menşevikler'e ve Çin'deki revizyonist darbeye karşı mücadelemizle ilgili hükümleri elbette tersine çevirmeye çalışmıyorum. Ama bu nispeten önemsiz hatadan çıkarmaya çalıştığım bir ders var. Bu ders, "saf araştırmanın," "saf bilimin" önemli olduğudur ve daha önce ifade ettiğim gibi, bu bir şekilde efsane gereksinimiyle, imgelem, mecaz ve şiir gereksinimiyle benzerlik gösterir.

Yine, bilimin özü gerçekliğe ve içerdiği itici güçlere ışık tutmak olduğu halde, bizatihi bilimsel alanda bile, imgelemin yanı sıra felsefeye de gereksinim vardır. İnsanların gerçekliğin doğasıyla ve itici güçleriyle ilgili felsefi sorunları izlemelerine gerek vardır. İnsanların şeyleri araştırmalarına gerek vardır; gerçekliğin, ister ekonomik, ister toplumsal, isterse siyasal olsun, pratik gereksinimlerle ve güncel kaygılarla dolaysız ilgisi bulunmayan belirli yönleri, gerçeklikteki belirli itici güçler de bu şeylere dahildir.

Elbette, aydınlar arasında bunu aşırıya vardırma ve kuramı genel bir şekilde uygulamadan koparma eğilimi bazen çok güçlü bir biçimde ortaya çıkacaktır. Ama epistemolojik anlayışımızda, bilgi kuramımızda, yalnızca dünyayı değiştirmede değil, tanımada da uygulamanın belirleyici olduğunu kabul ettiğimiz gerçeği, materyalizmi her zaman birebir ilişkinin olmasını, kuramın en dar ve dolaysız anlamda her zaman uygulamayla doğrudan bağlantılı ve uygulamanın hizmetinde olmasını gerektiren "soğuk" mekanik materyalizme indirgememize neden olmamalıdır. Uygulama ile kuram arasındaki o genel diyalektik ilişkide, o genel dinamikte, dünyayı bilmek için olduğu kadar değiştirmek için bile uygulama belirleyici halkadır. Ama yine bu, kuramın en dar ve dolaysız anlamda uygulama kaygılarıyla ya da ge-

nel anlamda uygulamanın kendisiyle ilgili olmayan yönlerini ortadan kaldırmaz. Yalnızca dünyayı tanımak için değil, değiştirmek için de kuramın genel ve temel bir anlamda uygulamayla bağlantılı olması, ona dayandırılması, yeniden ona dönmesi ve onun hizmetinde olması kadar keşfetmek, sorgulamak, araştırmak da gereklidir.

Şiirin ve Şairane Ruhun Önemi

Bütün bunlar Mao'nun "Son/Başlangıç"ta[13] aktarılan ve yorumlanan bazı ifadeleriyle ilgilidir. Orada Mao'nun şu sözü alıntılanır: "Zihin katılaştığında çok tehlikeli olur." Bu çok özlü bir ifadedir ve bence üstünde uzun boylu ve derinlemesine düşünülmeye değer: "Zihin katılaştığında çok tehlikeli olur." Sonra Mao şöyle devam eder: "Fethedici bir ruha sahip değilseniz, Marksizm-Leninizm öğrenmeniz çok tehlikeli olur." Bu da Mao'nun o özlü ve kışkırtıcı ifadelerinden biridir.

"Son/Başlangıç"ta Mao'nun şu sözleri de aktarılır: "Eğer aşırı gerçekçiyseniz şiir yazamazsınız." Burada Mao gerçekçilik ile romantizm arasındaki diyalektik ilişkiyi dile getiriyor. Aşırı gerçekçiyseniz şiir yazamayacağınızı söylüyor. Materyalizm yerine idealizm çağrısı yapmıyor. Ama onun ifadesi, imgelemin ve imgeleme özgürlük vermenin önemi yanında, şiirin ve simgelediği ya da temsil ettiği her şeyin önemini de başka bir açıdan vurguluyor. Mao niçin bunu söylüyor? Şiir önemsizse, şiir yazıp yazamamanız kimin umurunda? Açıkça, şiirin yaşamın önemli bir parçası olduğunu söylüyor. Şiir, kurmakta olduğumuz türden hareketin önemli bir parçasıdır. Gerçekleştirme mücadelesi verdiğimiz toplumun önemli bir parçasıdır.

---

13 Avakian, "Bir Aşamanın Sonu-Yeni Aşama Bir Aşamanın Başlangıcı," 1989 sonu, *Revolution*, No. 60 (Güz 1990), s. 16.

Ve ardından, "Son/Başlangıç"ta Mao'nun bu sözleri aktarıldıktan sonra, şu eklemeyle devam ediliyor: "Mao'nun burada söylediklerine uygun olarak, şairane bir ruhunuz ya da en azından şairane bir yanınız yoksa Marksist bir harekete önderlik etmeniz ya da sosyalist bir devletin lideri olmanız çok tehlikeli olur." Bu, Mao'nun dile getirdiği, zihin katılaşırsa çok tehlikeli olur, fethedici bir ruha sahip olmadıkça MLM öğrenmek çok tehlikeli olur ve aşırı gerçekçiyseniz şiir yazamazsınız yolundaki sözlere paraleldir. Marksist bir hareket, devrimci bir mücadele ve onun MLM öncüsü, sosyalist bir devlet ve liderleri şairane bir yöne ve şairane bir ruha sahip olmalı, aynı zamanda da gerçekliğe, gerçekliğin devinimine ve gelişimine ilişkin bilimsel bir değerlendirmeye sağlam biçimde dayanmalıdırlar.

Dolayısıyla, her şeyin "soğuk maddi yasalar"a indirgenmesini ister miyiz? Hayır. "Maddi yasalar" bakımından bile, bunu kıpır kıpır, canlı, yaşayan bir diyalektik materyalizm konusu olarak kabul etmeliyiz.

Bu, *Preaching From a Pulpit of Bones*'un "The Amazing Randi"ye ait bir ifadeye gönderme yapılarak sonuca bağlanma biçimiyle ilgilidir; Randi, ESP'yi (duyu ötesi algılamayı) savunanlarla, kaşık bükenlerle ve bu türden diğer şarlatanlarla uğraşmayı ve foyalarını ortaya çıkarmayı yaşamının amacı haline getirmiştir. Randi –dolaysız olarak başlı başına dini hedef almaz, ama bunun dini de kapsadığı açıktır ya da söylediklerinin din için (parapsikoloji, ESP, astroloji ve diğer böyle şeyler için de) geçerli olduğu yorumunu getirmekte elbette haklı nedenlerimiz vardır– salt tüm bu tür batıl inançlardan vazgeçtiniz diye yaşamın donuk, cansız ve sıkıcı hale gelmesinin söz konusu olmadığını vurgular. Gerçek dünyayı ve gerçeklikte olan biten tüm şeyleri fiilen oldukları gibi "özümseme," kavrama ve bunların üstün-

de düşünme çabasından alınacak pek çok heyecan vardır. İmgelemin muazzam bir rolü, gerçekliği tüm karmaşıklığı ve çelişkili devinimi ve gelişimi içinde düşünme ve onunla cebelleşme çabasından alacağımız muazzam heyecan vardır. Huşunun ve hayranlığın muazzam rolü uğruna bir şeyler icat edip bunların gerçek olduğunu görmezden gelmeniz gerekmez.

Bu, Randi'nin belirttiği önemli bir noktadır ve o nedenle, *Preaching* o noktayı belirterek biter. Bu, İskoç romantik şair Campbell'ın ortaya attığı o sava yanıt verir: Doğaüstü şeylere, gerçeklik alanının ötesindeki şeylere inanmaktan vazgeçersek, her şey soğuk ve cansız hale gelir –insan olmayla, insanların özüyle ilgili olan, sıkıca sarılmak istediğimiz yaşamsal bir şeyden vazgeçmiş oluruz. Ama bu doğru değildir.

Şairane ruha sahip olmanın önemi konusunda Mao'nun söylediklerine –aşırı gerçekçiyseniz şiir yazamayacağınız gerçeğine ve yaşamda, uğruna çaba gösterdiğimiz toplumda ve o toplumu gerçekleştirmek için mücadele veren harekette şiirin önemli olduğu yolunda ima edilen gerçeğe– geri dönmek çetin bir iş olacaktır. Bu şairane yanın en başta toplumun maddi temeliyle olan diyalektik ilişkisi içinde nasıl ele alınacağını irdelemek çetin bir iş olacaktır:

> Bilimsel alanda saf araştırmaya belirli bir düzeyde olanak tanıma ve onu teşvik etme gereksiniminin, toplumun maddi-ekonomik temeliyle ve o ekonomik-maddi temelin geliştirilip dönüştürülmesi ve belli bir andaki maddi ihtiyaçları da dahil, halkın ihtiyaçlarının karşılanması gereksinimiyle ilişki içinde nasıl ele alınacağı.
>
> Bilimsel sorgulamanın ve o sorgulama için maddi kaynak ve insan kaynağı tahsis etmenin yalnızca toplumun maddi temeliyle ve halk kitlelerinin maddi gereksinimleriyle ilişki içinde değil, hem ülke çapındaki hem de uluslararası çaptaki sınıf savaşımının gerçekleriyle de ilişki içinde nasıl ele alınacağı.

Bunlar zor ve karmaşık çelişkilerdir. Bu diyalektik ilişkiyi doğru ele almak ve proleter devletinin ve proleter devriminin maddi ve siyasal gereklerini karşılamak, bu arada da geniş olarak imgelemi ve mecazı ve şeylerin tüm bu yönünü simgeleyebilen her şeyi kapsayacak şekilde anlaşılan şairane yanı ifade etmek ve özendirmek gerçekten çetin bir iş olacaktır. Bu, sürekli olarak dönüp gelmek ve nasıl ele alacağımızı daha derinlemesine öğrenmek zorunda kalacağımız bir şeydir. Bu, komünizm devrine ilerleme mücadelesinde tüm yol boyunca derinden ve ara sıra yoğun şekilde karşımıza çıkacaktır.

Şimdi, açıkçası, burada sözünü ettiğim şey, din ve "ruhsallık" (ya da bazen anıldığı gibi "ruh") sorununu ve bunun gerçekliğe, gerçeklikteki itici güçlere kapsamlı, sistematik olarak bilimsel bir yaklaşım sunan diyalektik materyalizmle ilişkisi sorununu içerir. Burada, İncil'den sıklıkla aktarılan bir ifadeye gönderme yapabiliriz: İnsanoğlu (ya da insanlar) "yalnızca ekmekle yaşayamaz." Komünizm bunu kabul eder ve kucaklar. Bu, İskoç romantik şair Campbell'a verilen yanıtı akla getiriyor. Komünizm ve onun diyalektik materyalist bakışı ve yöntemi bizi yalnızca "soğuk maddi yasalar"la baş başa bırakmaz.

Gerçekte en soğuk "materyalistler" olan burjuvazinin ve yardakçılarının sıklıkla komünistleri insanların yalnızca ekmekle yaşayamayacakları gerçeğini tanımayan ya da reddeden kişiler olmakla suçlamaları çok çirkin bir ironidir. Bu, örneğin Zbigniew Brzezinski'nin komünizm eleştirisinde –Sovyetler Birliği'nin ve blokunun dağılmasıyla "komünizmin ölümü"ne getirdiği "açıklama"da– ifade edilmiştir. *Phony Commoumism is Dead...*'de[14] buna yanıt verilmiştir.

14 Avakian, *Phony Communism Is Dead....Long Live Real Communism!*, ikinci basım (Chicago: RCP Publications, 2004), s. 55-74.

(*Phony*'de Brzezinski'ye verilen yanıtın belirli bir eksikliğinin olduğuna inanmama rağmen, elbette Brzezinski'nin haklı olduğunu ya da yanıtımızın çok fazla isabetli olmadığını ve onu tam anlamıyla çürütmediğini söylemiyorum. O yanıtın küçük bir yönü var ki, tam anlamıyla diyalektik olma gereksiniminin yanı sıra tam anlamıyla materyalist olma gereksinimine de paralel olarak biraz farklı yaklaşılması gerekirdi. Brzezinski gibi insanların ve benzer tiplerin yanı sıra dinsel liderler de –ve yalnızca en gerici olanlar değil, *Preaching*'de ele alınan *The Soul of Politics* (Siyasetin Ruhu) kitabının yazarı Jim Wallis gibi genel olarak ilerici dinsel kişiler bile– komünizme bu temel eleştiriyi getirirler: "Komünizm, insanların yalnızca ekmekle yaşayamayacağını" kabul etmez, derler. Komünizmin, insan varoluşunun ve doğasının, ruhsallık için mücadele etmeyi, "soğuk maddi gerçeklik"ten daha büyük bir şey için uğraşmayı içeren bir öze ve temel özelliğe sahip olduğu fikrini reddettiğini söylerler.

Elbette, Papa'dan "popüler yorumcular"a kadar herkes genelde materyalizm kavramını yanlış kullanarak esasen iki şeyle özdeşleştirirler: Bir, bir tür kaba saba tüketicilik ve "tüketimcilik"; iki, İskoç romantik şair Campbell'ın şiirinden aktarılan dizelerde eleştirilen türden mekanik materyalist bir gerçeklik yaklaşımı. Bu düşünce önemli derecede, romantik şairlerin itici güçlerinden birisiydi: Sanayi Devrimi'ne karşı gösterdikleri tepki ve hatta Aydınlanma'nın bilimsel yönlerinden bazılarını reddetmeleri. Romantikler çok çapraşık ve karma bir gruptu, çünkü o zamanlar baskıya karşı önemli mücadelelere katıldılar, ama Sanayi Devrimi'ni, hatta o zamanki haliyle (burjuva dünya görüşüyle sınırlanmış olarak) gerçekliğe bilimsel yaklaşımı bu şekilde eleştirdiler. Bu karmaşık bir olgudur ve tüm bu tartışmaya yeniden

girmek istemiyorum. Ama Papa'dan tutun da "romantik" ve "gizemci" bir yaklaşıma sahip şairlere ve daha başkalarına kadar herkesin sergilediği "materyalizm" eleştirisinin ortak bir ayırıcı özelliği materyalizmi kaba saba bir tüketicilik (ya da tüketimcilik) olgusuna ve mekanik materyalizm yöntemine indirgemeleridir. Ve sıklıkla böyle eleştirilerde bu şeyler bir arada harmanlanır, öyle ki genelde materyalizm hem tüketicilikle hem de "soğuk" mekanik materyalizmle özdeşleştirilir. Ve özellikle bu son husus Marksist materyalizmin eleştirisinde sıklıkla vurgulanır.

Soğuk ve Kalpsiz Bir Dünyada "Ruhsallık"

Yine burada, "ruh, "ruhsallık" (maneviyat) ve bunun bilimsel bir gerçeklik görüşüyle nasıl ilişkili olduğu sorunu ortaya çıkar. Bugün insanlar "ruhsal" sözcüğünü kullandıklarında, illa da buna dinsel bir anlam –ya da en azından daha geleneksel bir dinsel anlam– yüklemezler. Bu, daha genel olarak, gitgide kalpsizleşiyor gibi görünen bir dünyada "kalp"li bir şeye duyulan özlemi ifade eder. Egemen düzenin beslediği rekabetçiliğe ve artan ayrışmaya karşı, başka insanlarla olumlu bir bağlantıya duyulan özlemi. Kendi benliğinin ötesinde, bencil ve dar çıkarların, birbirini yeme zihniyetinin ve çağdaş kapitalist toplumda böyle belirgin biçimlere bürünen ilişkilerin ötesinde bir şeyle başka ilişki kurma özlemini. Bu toplumda desteklenen aşağılık güdülerden, önemsiz ve değersiz kaygılardan daha büyük bir şeye inanma özlemini.

Carl Sagan, *The Demon-Haunted World: Science as a Candle in the Dark* (İblisin Kol Gezdiği Dünya: Karanlıkta Bir Mum Olarak Bilim) adlı kitabında ruh ve madde ilişkisi sorununu ele alır:

> "Ruh" sözcüğü Latince "soluk almak" kökünden gelir. Soluduğumuz şey, ne kadar seyreltik olsa da kesinlikle bir madde olan havadır. Aksine kullanılmasına rağmen, "ruhsal" sözcüğünde madde (beynin yapıldığı madde dahil) dışındaki herhangi bir şeyden ya da bilim alanının dışındaki herhangi bir şeyden bahsettiğimizi mutlaka ima eden bir şey yoktur. Ara sıra ben de bu sözcüğü rahatça kullanırım. Bilim ruhsallıkla uyumlu olmakla kalmaz, aynı zamanda da derin bir ruhsallık kaynağıdır. Işık yıllarıyla ölçülen devasa evrendeki ve çağların geçişindeki yerimizi tanıdığımızda, yaşamın giriftliğini, güzelliğini ve inceliğini kavradığımızda, o kabaran his, o yücelme ve tevazu duygusu elbette ruhsaldır. Büyük sanat, müzik veya edebiyat yapıtları ya da Mohandas Gandhi veya Martin Luther King, Jr. gibi kişilerin örnek alınacak özverili, cesur eylemleri karşısında duyduğumuz coşkular da öyledir. Bilimin ve ruhsallığın bir ölçüde karşılıklı olarak birbirini dışladığı görüşü her ikisi için de zararlıdır.[15]

Burada, "güzellik" ve "örnek alınacak özverili, cesur" eylemler gibi kavramların bile bir toplumsal içerik taşıdığını ve farklı sınıfsal bakışlara sahip kişiler tarafından farklı anlaşıldığını kavrayabiliriz: Sınıf bilinçli proleterler, her yönüyle köklü dönüşümü asla temsil etmeyen ve gerçekte bunun gerekli olduğuna, bunu gerçekleştirmek için gerekli devrimci harekete ve ideolojiye karşı çıkan Gandhi ve King dışında örnekler seçerlerdi. Ama, Sagan'ın bakışının proletaryanın bakışı olmadığı gerçeğine rağmen, onun ruhsallık ve madde/materyalizm konusundaki yorumları bizim de katıldığımız, içgörülü ve önemli pek çok şey içerir.

Aynı zamanda, proletaryanın bakış açısını temsil eden en eksiksiz ve en kapsamlı bilimsel bakışı ve yöntemi –diyalektik ve tarihsel materyalizmi– uygularken, "ruhsallık" ara-

15 Carl Sagan, *The Demon-Haunted World: Science as a Candle in the Dark* (New York: Random House, 1996) s. 29-30.

yışı hakkında konuştuğumuzda söylememiz gereken ilk şey, bunun, somut olarak içinde yer aldığı toplumsal ilişkilerden soyutlanarak veya o ilişkiler görmezden gelinerek anlaşılamayacağıdır. Birçok insanın bugünlerde keskin ve geniş şekilde hissettiği anlaşılan bir özlem -dışarıda kol gezen pek çok çılgınlıkla uğraşmak için şu ya da bu tür sağlam ahlaksal ilkelere olan özlem- vardır. Ayrıca, belirli bir anlamsızlık ve ruhsal boşluk hissi (insanlar sıklıkla bunu böyle ifade ederler) ve bu boşluğu doldurma gereksinimi de vardır. Ama bunu, en başta, insanların bireysel yaşam koşullarını şekillendirmenin yanı sıra daha geniş toplumsal etkileşimlerini de şekillendiren hâkim toplumsal ilişkilerden ve bunların toplumdaki (bir bütün olarak dünyadaki) ekonomi-üretim ilişkilerine dayanan temelinden koparamayız. Ve özellikle de emperyalizmin asalaklığından ve yaratmakta olduğu çalkantılardan -emperyalizmin egemenliğinin ve emperyalist birikim sürecinin işleyişinin Üçüncü Dünya ülkeleri yanında emperyalist ülkelerde de yaratmakta olduğu çalkantılardan ve mücadelelerden- koparamayız. Özellikle orta katmanlardan, daha özel olarak da emperyalist ülkelerdeki ayrıcalıklı katmanlardan söz ediliyorken, birçok insanın yaşadığı bu yabancılaşma duygusu tüm bunlardan ve özellikle gitgide derinleşen tüm o asalaklık olgusundan hiçbir biçimde koparılamaz.

Yıllar önce yaptığım bir uçak yolculuğunu anımsıyorum; bir şirkette alt düzey yönetici olan bir adamla yan yana oturuyorduk. Kulağıma eğildi ve tüm yaşam deneyimlerini bana anlatmaya koyuldu. Bana "Tanrı'nın sözü"nü iletecekti, çünkü kendini dine, köktenci Hıristiyanlığa vermişti. Bir süre devam etmesine izin verdim ve söz ettikleri hakkında bazı şeyler öğrendim, ama sonra, onun dinine dönmeyle ilgilenmediğimi açık seçik belirttim. Ama niçin bu yola sü-

rüklendiğini öğrenmek ilginçti. Parasal olarak ve konum bakımından işinde nispeten başarılı olmuştu; banliyöde evi, arabaları ve her şeyi vardı. Uzun saatler boyu çalışıyor, geç vakitlere kadar işyerinde kalıyordu -ve karısını aldattığını itiraf ediyordu. Ama "günün sonunda" her şey bomboştu. Bir boşluk hissediyordu ve gitgide kendini içmeye, şuna, buna vermeye başlamıştı. Din -bu örnekle köktenci Hıristiyan dini- ona yeni bir ahlak duygusu vermiş, onu yeniden daha "geleneksel ahlak" çizgisine çekmişti. Çünkü yaşamında kendisine aşılanmış olan ve bir düzlemde hâlâ bağlı olduğu geleneksel ahlak ve birçok farklı düzlemde onunla çatışan somut uygulamaları, kişisel davranışları arasında bir çelişki gelişmişti. Bu din onu yeniden "geleneksel ahlak" çizgisine çekmişti ve o çelişkiyi kısa dönemde ve dar anlamda çözmenin bir yoluydu. Adamın hissettiği belirli bir boşluğu dolduruyordu -sürdürdüğü bu yaşam, toplumun hâkim standartlarıyla ölçülen bütün o sözüm ona "başarı"sıyla, bir boşluk, bir anlamsızlık bırakmıştı.

Bu olayla ilgili o zaman bana çarpıcı gelen ve daha geniş olarak, özellikle şimdi, ABD'nin yanı sıra başka ülkelerde de hâlâ çarpıcı olan şey, elbette bu dönemde derinleşen ve "yüksek teknoloji devrimi"yle çok sıkı ilişkisi olan emperyalizmin asalaklığıyla bunun çok yakından ilgili olmasıdır. *Strategic Questions*'da[16] (Stratejik Sorular, SQ) belirtildiği gibi (ve bu formülasyon *SQ*'dan bağımsız olarak Clark Kissinger tarafından da kullanıldı), bugün emperyalist ülkelerdeki önemli katmanların konumu "dünya besin

16 Bkz. "Devrim İçin Stratejik Yönelim Problemi: İki 90/10, *RW* #890 (19 Ocak 1997). *Strategic Questions* Bob Avakian'ın yaptığı başka bir konuşmadır. Bazı kısımları *Revolutionary Worker*'ın 881 ve 884-893 no.lu sayılarında yayınlanmıştır (Kasım 1996'dan Şubat 1997'ye) ve 1176-78 no.lu sayılarında (24 Kasım ila 8 Aralık 2002 arasında) yayınlanmıştır. Bunlara revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

zinciri"nin oldukça "yükseğinde"dir. Bu da onların asalak konumunu ifade etmenin başka bir yoludur.

Çağdaş toplumda çok sayıda insanın hissettiği yabancılaşma tüm katmanlar ve tüm insanlar için asalaklığın bir ifadesi olmaya indirgenemez, çünkü proletarya saflarında ve dünyanın sömürülenleri arasında yer alan kişilerde de yabancılaşma duygusu vardır. Ama elbette orta sınıf ve özellikle daha ayrıcalıklı katmanlar açısından, özellikle emperyalist ülkelerde, bu yabancılaşma duygusu ve ruhsal kırıklık ile içinde bulundukları toplumsal konumun asalaklığı arasında çok güçlü bir ilişki vardır. Dinin bunu nasıl akılcılaştırdığını ve bunun için bir "teselli" sağladığını kavramak önemlidir. Din, insanların asalaklıktan ve ayrıcalıktan vazgeçerek bu asalaklığa öylesine derinden kök salmış sisteme karşı mücadele etmelerini istemeksizin ve gerektirmeksizin bu acıyı ve yabancılaşma duygusunu hafifletir (Lenin'in dediği gibi, emperyalizm asalaklık mührünü emperyalist toplumun tümüne geniş ve derin olarak vurur). Din, özellikle ayrıcalıklı katmanlara en çok hitap eden biçimiyle bu asalaklığı bütünleyici bir parçası olarak içeren, tüm toplumda sömürücü ve baskıcı ilişkileri devirmeye yönelik mücadele etmek şöyle dursun, bireysel yaşamlarında bile herhangi bir dönüşüm gerçekleştirmelerini gerektirmeksizin, insanlara belirli bir teselli sağlar.

O belirli konumdaki insanlar için dinin oynadığı kilit rollerden birisi budur. Din onların asalaklığını akılcılaştırır. Onlara bir bahane sağlar ve hissettikleri kırıklığın nedenine somut olarak vurmalarını gerektirmeksizin o kırıklığa hitap eder.

Aynı zamanda, ABD gibi toplumlarda ve bir bütün olarak dünyada temel kitleler arasında hem maddi hem de ideolojik-ahlaksal olarak muazzam ve giderek artan bir sancı, çal-

kantı ve kökünden koparılmışlık duygusu vardır. Dünyadaki insanların büyük çoğunluğu muazzam sancı çekmektedir. Üçüncü Dünya'da köylüler arasındaki kitlesel çalkantı ve yer değiştirmeler ve kentlere göç –ya da emperyalist ülkelerin içindeki tüm o kargaşa ve çılgınlık, gençler arasında özellikle belirgin olmak üzere halkın önemli kesimleri için yaşam koşullarının ve varoluş biçimlerinin belirsizliği ve uçuculuğu– tüm bunlar bir tür ruhsallığa ihtiyaç olduğu duygusuna yol açabilir. Tüm bu çılgınlıktan bir anlam yaratabilecek ve tüm bu kargaşanın ortasında amaç duygusu verebilecek bir şeye olan ihtiyaç. Tüm bu umutsuzluk ve çaresizlik ortasında belli bir rahatlama sağlayabilecek bir şeye olan ihtiyaç.

Bir Uyuşturucu –"Halkın Afyonu"– Olarak Din

Bu, ilk olarak Marx'ın söylediği gibi, dinin "afyon" olarak üstlendiği rolle çok doğrudan ilgilidir. Bu bakımdan, Sovyet cumhuriyetinin çok zor geçen ilk birkaç yılı boyunca Lenin'in yazdıklarını açık, kusursuz ve kısıtsız diktatörlük uygulanmasıyla ilgili yorumlarına odaklanarak okuyorken, din ve "ruhsallık" sorunu açısından bana çok çarpıcı gelen bir şeyle karşılaştım. Lenin, kitlelerin acılarını hafifletmek için dine ihtiyaç duyduklarını söyleyenlere Feuerbach'ın nasıl çok iyi bir yanıt verdiğinden söz ediyordu. Lenin'in anlatımıyla, Feuerbach, kölelerin çektikleri acı için teselliye değil, köleliğe ve işkenceye karşı ayaklanmaya ihtiyaçlarının olduğunu ve onlara dinin verdiği şekilde "teselli" vermenin, kölelik zincirlerini kırmak için ayağa kalkmalarını engellediğini belirtiyordu. Durup düşünürseniz, "afyon" da öyle yapar. "Afyon"u "teşvik eden" bazıları iyi niyetli olsalar bile ve üstlendikleri rolü, insanların ağrılarını atlatmalarına yardımcı olmak için "morfin" (ya da ağrılarının ötesini görmek için halüsinojen "ilham") sağlamak gibi algılasalar bile,

yine de eninde sonunda bunun varacağı nokta, bu türden "rahatlama" ve "saptırma" sağlamakla, aslında kölelerin bir tür teselliye ihtiyaç duymalarına yol açan koşulları yıkmak için ayaklanmalarını engelliyor olmaktır.

Marx'ın vurguladığı nokta gerçekte buydu. Marx bunu çok diyalektik olarak ve tüm yönleriyle ele aldı. Marx, dinin "afyon" olduğunu söyledikten sonra, "kalpsiz bir dünyanın kalbi" olduğunu da söyler. Dolayısıyla, orada Marx'ın, bu türden soğuk burjuva toplumunun kalbi olmayan bir toplum –ya da dar, dinsel anlamda değil, geniş anlamda kullanarak, "ruhsuz"– olduğundan söz ettiğini anlarsınız. İnsanlar, burjuva toplumunu karakterize eden soğuk maddi sömürünün ve baskının, onunla el ele giden ve onun beslediği zihniyetin –her şeyi para ilişkisine indirgeme, insanlar dahil her şeye salt sahip olunan ve başkaları pahasına kendi durumunu ilerletmek için kullanılan şeyler olarak muamele etme zihniyetinin– ötesinde bir şeyler arıyorlar. Bu hem maddi alanda hem de ideolojik olarak karşıtını doğurur. Soğuk maddi sömürü ve baskının ve her şeyin "metalaştırılması"nın ötesinde bir şeyin aranmasına yol açar. Ne var ki, din bunun gerçek çaresini sağlamaz, ama onu uyuşturur. İşte asıl nokta budur. Çare sağlamaz, çünkü insanların fiilen ayağa kalkarak, teselliye ve kalpsiz bir dünyada bir tür kalbe ihtiyaç duyulmasına neden olan koşulları devirmelerine önderlik etmez. Onun yerine, din bu koşulların kabullenilmesini pekiştirir. Dinin uyuşturucu rolünden söz ederken Marx'ın söylediği budur.

Dinsel anlamda "yeniden doğan" insanları inceleyin. Uyuşturuculara alışmış, birbirine çok benzeyen insanlar arasında gelirler. Farklı yerlerden, farklı nedenlerle dine yönelmiş farklı katmanlara ait insanlar dahil, din insanlar üstünde aynı türden etki yapar.

Komünizme Kinayeli Bir Övgü

Bu, ABD'de dinin tüm o "yeniden dirilişi"yle ilgilidir. Ama sözüm ona "komünizmin ölümü" de ABD gibi ülkelerin yanı sıra daha genel olarak da "dinin yeniden dirilişi"yle aslında çok yakından ilgilidir. Ve bu ışık altında, kapitalizmin dine ne çok gereksinim duyduğunu bir kez daha görebiliriz. Örneğin, Sovyetler Birliği'nde ve kurduğu imparatorlukta sosyalizm maskesi çıkarılıp atılınca, dinin serpilip geliştiğini ve eski "komünistler" de dahil oradaki burjuvazi tarafından şimdi açıkça desteklendiğini görüyoruz. Dinin yeniden dirilişi, özellikle "komünizmin ölümü"nün ilan edilmesiyle, yalnızca kapitalizmin dine ne çok gereksinim duyduğunun bir ifadesi olarak kalmaz, önemli bir yönden (*Preaching*'de de işaret edildiği gibi) komünizme bir tür "kinayeli övgü"dür de. Bu, kapitalizm dünyasının gerçekte *sefil* bir dünya olduğunun ve yalnızca maddi olarak değil, ideolojik olarak da (ya da sözcüğü burada tartışılan anlamda kullanırsak, ruhsal olarak da) çok daha iyi bir dünya umudunu bu gerçek dünyada sadece komünizmin sunduğunun kabul edilmesi anlamına gelir. Yalnızca komünizmin "soğuk" ve kalpsiz kapitalizm dünyasından tamamen farklı ve daha iyi bir dünyaya giden yolu temsil ettiğinin nesnel olarak –ve daha ilerici veya daha radikal, hatta daha devrimci ve iyimser bir bakışı terk edip kendini dine vermiş birçok insan açısından öznel olarak– kabul edilmesi anlamına gelir. İnsanlar, hiç değilse kısa erimde böylesine radikal bir alternatif olarak komünizmden vazgeçmeye ikna edilirlerse ve ikna edildikleri ölçüde, kapitalist egemenliğindeki bu dünyanın kalpsizliğine ve soğukluğuna karşı bir alternatif ve/veya rahatlama aramanın yanıltıcı bir yolu olarak dinin çekiciliği artar.

Bunun gerçekten komünizme yapılmış kinayeli bir övgü oluşturduğu önemli yönü kavramalıyız. Hem insanlar arasındaki ilişkiler hem de insanların yol gösterici ilkeleri ve ahlakı açısından somut olarak daha iyi bir dünyanın olabilmesi için devrimin ve komünizmin tek yol olduğu gerçeğinin bir yansımasıdır bu. Bunu çok olumlu bir şeye çevirmeliyiz; bunun, komünizmin gerçekten neyi temsil ettiğini ve tüm maddi sömürü, baskı, eşitsizlik, asalaklık ilişkilerinin ve bu maddi ilişkilerle kaçınılmaz olarak bağlantılı olan tüm şiddetin ve acımasızlığın yanı sıra bunların zihindeki (ve "ruh"taki) yansımalarını gerçek dünyada alt etme umudunu nasıl sunduğunu çok cesurca ortaya koyma ve halka yayma gereksiniminin altını çizdiği anlayışını kavramalı ve hayata geçirmeliyiz.

Huşu ve Hayranlık... Hayrete Düşme Gereksinimi

Komünizmin -materyalist anlamda- "ruh"un bertaraf edilmesiyle ilgisi yoktur. İmgelemin, huşu ve hayranlığın bertaraf edilmesiyle ilgisi yoktur. Bunlar insan varoluşunun temel niteliklerıdir. Alçalıp yozlaşarak "insan doğası"na ilişkin burjuva kuramlarına dönüşmeden, geniş bir anlamda insanları tanımlayan belirli niteliklerin olduğunu söyleyebiliriz. Diyalektik materyalizmle anlaşılınca, insanlarda karakterlerinden, türün karakterinden ve zihinsel yeteneklerinden geldiği kadar maddi koşullardan da gelen belirli nitelikler vardır. Bu niteliklerden birisi "hayrete düşme gereksinimi" olarak tanımlanabilecek şeydir. Yoldaşlarımızdan birisinin kaleme aldığı bir yazıda "hayrete düşme gereksinimi"nden söz edildiğini okumuştum -bunu, insanlara ait niteliklerin tanımamız gereken önemli bir parçası, temel bir öğesi olarak

gösteriyordu. Komünizm buna diğer herhangi bir ideolojiden ve toplumsal sistemden daha iyi ifade kazandırabilir. Bu, gerçekten, *Preaching From a Pulpit of Bones*'un sonunda, özellikle "The Amazing Randi"nin "gerçeklikte bizi hayrete düşürecek pek çok şey vardır" ifadesine yapılan göndermeyle (ve alıntıyla) sözü edilen şeydir.

Sanatta gerçeklikten başka şeylerin sunulmasına gereksinim duyarız. Genel olarak, sanatta, bilimde ve tüm yaşamda, imgelemi serbest bırakmamız ve çok daha özgür biçimde ifade etmemiz gerekir. İnsanların hayret uyandırma gereksinimini tanımamız ve ifade etmemiz gerekir.

İnsanlar dinin "sema" (cennet) dediği şeye bakarlar. Yıldızlara, galaksilere bakarlar. Evrenin uçsuz bucaksız enginliğinin küçük bir kısmını görebilirler ve diğer kısımlarını imgelemlerinde canlandırabilirler. Ya da küçük bir ölçekte, mikroskopla bakabilirler ve küçük bir mikrop veya herhangi bir şey görebilirler ve o şeyin içinde olan bitenler karşısında hayrete düşerler. Bir mikroskopla veya bir teleskopla görebileceğiniz şeyler arasındaki ilişkiye kafa yorabilirler. Bu, insanların temel bir niteliğidir. İnsanlar her zaman bunun için uğraş verirler. Bunu bastırmak ya da tanımamak şöyle dursun, bunun çok daha eksiksiz olarak ifade edilmesini sağlayabiliriz, sağlamalıyız ve sağlayacağız.

Komünizm huşu ve hayranlığa, imgeleme ve "hayrete düşme gereksinimi"ne son vermeyecektir ya da herhangi bir şekilde baskı uygulamayacaktır. Aksine, buna çok daha büyük ve giderek genişleyen bir kapsam verecektir. Gerçekliği kavramaya ve dönüştürmeye yönelik sistematik ve kapsamlı bir bilimsel bakışla ve yöntemle diyalektik ilişki içinde –ve genel bir anlamda onun bir parçası olarak– imgeleme çok daha büyük bir ölçekte ifade kazandıracaktır.

Burada bir birliğin olduğunu anlamalıyız. Evet, bu karşıtların birliğidir, ama genel olarak, gerçekliği kavramaya ve dönüştürmeye yönelik sistematik ve kapsamlı bir bilimsel bakış ve yöntem ile imgelemi özgür bırakma ve "hayrete düşme gereksinimi"ne ifade olanağı sağlama arasında bir birlik vardır. Komünizm, bu alanda, insanların önceden yaşamış oldukları herhangi bir şeyden çok daha yüksek bir senteze ulaşabilir ve sürekli olarak bu sentezi yenileyebilir.

Bilim ile imgelem arasında bir karşıtlık –ama yine, farklılık kadar özdeşliği de içeren diyalektik bir karşıtlık– vardır, öyle ki her biri diğerine esin ve güç verebilir ve vermelidir de. Ve aslında her biri diğerinin içinde vardır. Bilim içinde imgelem ve imgelem içinde bilim vardır. En bilimdışı imgelem bile içinde biraz bilim barındırmaktan kaçınmaz ve "en kuru" bilim bile tüm imgelemden tam anlamıyla yoksun olamaz. En eksiksiz bilimsel bakışta, yani komünizmde bu elbette çok daha geçerli olmalıdır ve olacaktır, eleştirel ve devrimci özü şimdi bile ve niteliksel bakımdan daha kapsamlı olarak komünist toplumun kendisinde serbest bırakılacak ve uygulanacaktır.

"EPİSTEMOLOJİ: DÜNYAYI TANIMA VE DEĞİŞTİRME ÜSTÜNE" KONULU BİR TARTIŞMADA BOB AVAKIAN, YOLDAŞLARLA[17]

Gerçekten doğru olan her şey proletarya için iyidir, tüm hakikatler komünizme ulaşmamıza yardımcı olabilir.

Bob Avakian

Editörün Notu: Aşağıdaki bölüm, Bob Avakian'ın bazı yoldaşlarla epistemoloji konusunda yaptığı bir tartışmaya dayanıyor. Epistemoloji bir bilgi kuramını, yani insanların nasıl bilgi edindikleriyle, hakikatin mahiyetinin ne olduğuyla ve insanların hakikati bilir hale nasıl geldikleriyle ilgili bir anlayışı ifade eder. Aşağıda anlatılanlarda, söylenmiş ve kayda geçirilmiş şeylerin özgün karakterini korumaya çaba gösterilmiştir: Bunlar, Başkan Avakian'ın (ya da diğer yoldaşların) önceden hazırlamış oldukları sözler değil, tartışmanın akışı içinde dile getirildikleri yorumlardır ve aşağıda sunulanlar o tartışma sırasında tutulmuş notlara dayanmaktadır. Bunlar harfiyen (sözcük sözcük) tutulmuş notlar olmayıp o anda tutulan ve sonra, toplantıya katılmış bir kişi tarafından üstünden geçilerek ufak tefek düzeltmeler yapılan notlardır. Her yoldaşın

17 Bu seçki ilk olarak *Revolutionary Worker* #1262'de (19 Aralık 2004) yayınlandı.

yaptığı her katkı dahil edilmemiştir; ama Başkan Avakian'ın işaret ettiği bir noktayı yanıtlayan ya da genişleten yararlı kısımlar vardır ve dolayısıyla bunlar yayına dahil edilmiştir. Yayın için ayrıca düzenleme çalışması yapılmıştır.

* * *

Bob Avakian: Bu pek çok soru ortaya çıkarıyor, aydınlara yönelik bu tutum. *Conquer the World*'ün[18] (*CTW*, Dünyayı Fethetmek) yayınlanmasından beri, proleter hakikati ve burjuva hakikati diye bir şeyin olduğunu iddia eden o belgeye -Çin Komünist Partisi liderliğinin hazırladığı önemli bir genelge[19]- imza koyan Çin ve BPKD [Büyük Proleter Kültür Devrimi] de dahil, UKH [Uluslararası Komünist Hareket] tarihinin büyük kısmıyla epistemolojik bir kopma içindeyim. Çin'deki darbeyle ilgili olarak kaleme aldığımız bazı polemiklerde, eleştiri getirmeksizin bunu aksettirdik. Daha sonra, kendimizi bunun için eleştirdik. Bu ayrılma aslında *CTW*'yle başladı. *CTW* epistemolojik bir kopmaydı -bir şeyleri vb. saklamak yerine, hakikatin peşinden gitmeliyiz- tüm tarihimizi sorgulayan bir yaklaşım. Bu nedenle bazıları bunu taze bir soluk olarak alırken, bazıları da bunun uluslararası komünist hareketin tarihini ve komünizm bayrağımızı bir "çaput parçası"na indirgediğini söyleyerek nefretini ifade etti -oysa hiç de öyle değildi. *End to the Horror*[20] (Dehşete Son) sınıfsal hakikat diye bir şeyin olmadığını, ama hakikate daha tam olarak ulaşmanızı sağlayan bir yön-

---

18 Avakian, *Conquer the World? The International Proletariat Must and Will* (*Revolution*, No. 50, Aralık 1981).

19 "Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin Genelgesi," tarih 16 Mayıs 1966, *Important Documents on the Great Proletarian Cultural Revolution in China*'da (Pekin: Foreign Languages Press, 1970).

20 Avakian, *A Horrible End, or An End to the Horror?* (Chicago: RCP Publications, 1984).

tembilimin olduğunu önemle vurgular; Sagan ve Gould'a (ve Isaac Asimov'a) açık mektuplarda bu konu daha eksiksiz olarak ele alınmıştır.[21] Sonra, John Stuart Mill'in, fikirlerin yarışmasıyla ilgili –insanların, savları onlara karşı olan kişilerce tanımlandığı gibi değil, onlara güçlü biçimde inanan kişilerce ortaya konulduğu gibi dinleyebilmelerinin önemiyle ilgili– tezine göndermede bulunarak ve o teze bir ölçüde katıldığımı ifade ederek vurgulamakta olduğum nokta var. Mao'nun hiçbir zaman böyle bir yaklaşımının olmadığı söz konusu değildir, ama yine de benim ortaya attığım şey epistemolojik bir kopmayı temsil ediyor. Birçok kişi *CTW*'yi bir düzeyde iyi karşılamış olsa bile, yine ikiye bölünme oldu ve o bölünme olaylar devam ettikçe keskinleşti. *CTW*'yi izleyerek beni götürdüğü yere gidiyordum, *a priori* bir anlayışım yoktu [burada *a priori* sözü, bir şeyi araştırmadan peşin hükme varmayı ifade eder]. *CTW*'yi izliyor olmamın bir mantığı vardı –sizi belirli bir yere götürür ve eğer ona direnirseniz, başka bir yere gidersiniz. Komünist hareketin bu sorulara yaklaşırken tuttuğu, sınıfsal hakikatte özetlenen bu eski yola sıkıca sarılma vardır ve bu hâlâ gerçek bir problemdir.

Aydınlara yönelik tutumunuz, neyi yapmaya çalıştığımızı düşündüğünüze ve proletaryanın neyi temsil ettiğine ilişkin felsefi soruyla bağlantılı olmalıdır. *Strategic Questions*'da (Stratejik Sorular) bahsettiğim gibi, "proletaryanın Tanrı'ya benzeyen konumu" nedir?[22] Bir düzeyde, bir tepede otur-

21 "Carl Sagan'a ve Stephen Gould'a Bazı Sorular" ve "Carl Sagan'a, Stephen Gould'a ve Isaac Asimov'a Daha Fazla Soru": Avakian, *Reflections, Sketches and Provocations: Essays and Commentary, 1981-1987*'de (Chicago: RCP Publications, 1990).

22 Bob Avakian'ın başka bir konuşması olan *Strategic Questions*'ın içerdiği "Proletaryanın Tanrı'ya Benzeyen Konumu" bölümü yayınlanmamıştır. Bu kav-

muş, insanlığın gelişiminin önünüzden geçişini seyrediyor gibisinizdir. Bir kısmını daha belirsiz ve bir kısmını daha açık seçik görebilirsiniz. Tüm bu akışa bakarsınız ve sonra belirli bir noktada, proletarya denilen bu grup, belirli bir yere, tümüyle farklı bir dünyaya götürebileceği bu toplumsal ilişkiler dizisinin içinden ortaya çıkar. Ama proletaryayı maddeleştirmemelisiniz: Evet, gerçek insanlardan meydana gelir, ama söz konusu olan bireysel proleterler değil, bir sınıf olarak proletaryadır, toplumdaki konumudur ve en temel anlamda, bir sınıf olarak çıkarlarının nerede yattığıdır. Başka bir düzeyde, tarihin akışına bakarak aydınların rolünü de görürsünüz. Temel olarak bizim için kafa yoruyorlar mı? İşte bazıları bunu böyle görür –ve bu, hareketimizin tarihinde kesin bir eğilim ve gerçek bir problem olmuştur.

Ama geniş kapsamlı bir tarih görüşü açısından, buna farklı bir biçimde bakarsınız. Örneğin, fizik sorunlarını halka indiren bazı kitaplar yazmış olan şu fizikçi Brian Greene, görececilik ile kuantum mekaniği arasında fizikçilerin henüz çözemedikleri o büyük çelişkiden söz eder, dolayısıyla karşı karşıya oldukları soru şudur: Bir sonraki sentez düzeyine nasıl varırsınız? Bu konuda ne düşünürüz –dar anlamda kullanılamazsa, bu tamamen zaman israfı mıdır? Evet, bunun gibi insanlarla, genel olarak bu alanlardaki insanlarla

---

ram, *RW* #1140'ta (24 Şubat 2002) yayınlanan *Great Objectives and Grand Strategy*'nin "Salt İntikam İçin Değil, Tüm İnsanlığı Özgürleştirmek İçin Savaş" bölümünde ve *RW* #1186'da (9 Şubat 2002) yayınlanan *Grasp Revolution, Promote Production: Questions of Outlook and Method, Some Points on the New Situation*'ın "Temel İlkelere Sıkı sıkıya Sarılmak–Ama Geleneğe veya Batıl İnanca Saplanmadan" bölümünde tartışılmaktadır; revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir. Bu kitaptaki başka bir denemede, yani "Proletaryanın Tanrı'ya Benzeyen Konumu, Tarihin Akışı"nda da tartışılmaktadır. *Strategic Questions*'dan bazı kısımlar *Revolutionary Worker* #881 ile #884-893'te (Kasım 1996'dan Şubat 1997'ye) ve *RW* #1176-78'de (24 Kasım 2002'den 8 Aralık 2002'ye) yayınlanmıştır. Bunlara revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

mücadele edilmesi gerekir -ama iyi bir şekilde. Bu sahalarda doğru yönde çalışıyor olsaydık, işlerinde doğan sorunlar da dahil her türden sorun konusunda insanlarla pek çok iyi mücadele verirdik, ama her şeyden önce yapmakta oldukları işe ve cebelleşmekte oldukları sorunlara ciddi olarak odaklanırdık. Bunu, hareketimizin tarihinde sıklıkla yapılmış olandan farklı bir biçimde yapardık. Bu fizikçiler dünya hakkında daha çok şey anlasınlar ya da anlamasınlar, neyi başarmaya çalıştığımız ya da neyi başarmaya çalışmamız gerektiği önemli midir? Evet. Onların bunu başarmaları için "dizginlerinin gevşetilmesi" gerekir mi? Evet. Onlarla mücadele etmemiz gerekir mi? Evet. Aşağı inmelerini ve kitlelerden öğrenmelerini sağlamamız gerekir mi? Evet. Ama Bill Martin'in, yakında çıkacak olan ve ikimizin söyleşilerinden oluşan kitaba yazdığı girişte belirttiği noktanın -evet, aydınların fildişi kulelerinde kendilerini soyutlamaları gibi problemler vardır, ama aynı zamanda çalışmalarını yürütmek için doğru ortama ve yere sahip olmaları da kesinlikle gereklidir, şeklinde özetlenen noktanın- meşru bir yanı vardır.[23]

Evet, tepeden aşağı inip kitlelerle bir olmamız gerekir, ama tepeye de çıkmalısınız, aksi halde iyi bir şeyler yapamayız. Stalin'in hatalarından bazıları kendisine aittir, büyük ölçüde kendi yöntembilimsel problemlerinden kaynaklanır, bazıları da Lenin'den ona aktarılmıştır (*CTW*'de buna biraz değindim).

---

23 Bill Martin bir toplum kuramcısı ve DePaul Üniversitesi'nde (Chicago) felsefe profesörüdür. Pek çok kitabı arasında şunlar vardır: *Politics in the Impasse* (1996), *The Radical Project: Sartrean Investigations* (2001) ve *Avant Rock* (2002). Bob Avakian ve Bill Martin tarafından yazılan *Marxism and the Call of the Future: Conversations on Ethics, History, and Politics* (Chicago: Open Court, 2005) adlı kitap bu tartışmanın yapıldığı tarihte henüz yayınlanmamıştı.

Aydınlar konusundaki o dar görüş, Büyük Proleter Kültür Devrimi de dahil, çoğunlukla hareketimizin geleneksel aklı olmuştur. Ama yaklaşık yirmi yıldan beri, uğruna savaş verdiğim şeyin hareketi açıkça farklı bir yön almıştır. Bunu kabul eder misiniz ya da reddedip başka bir şey mi ararsınız? Bunun temsil ettiği farklı çizgiler ve yollar vardır. XXX [RCP'de önde gelen bir yoldaş], yapmamız gereken en önemli şeylerden birinin yaptığımızı yapmak olduğunu söyledi bana; ama ben, bunu da *yapmanızın* en az o kadar önemli olduğunu söyledim. Doğru çizgi etrafında birleşmiş bir katı çekirdeğe ihtiyacımız vardır. Bu çekirdeğe sahip olmazsak ve insanlar büyük inisiyatif alırlarsa bu iyi olmayacaktır. İnsanlarda bu varsa, pek çok şeyi serbest bırakacağız ve farklı yönlere, hatta komik yönlere gidecektir, ama mücadele edip bir yere varacağız.

İnsanlık tarihini nasıl kucaklarsınız? Dinini kimlik duygusu için böylesine önemli sayan bu yerli halklara ne dersiniz? Zor ama dile getirdiğim bu türden bir bakış ve yöntembilim olmaksızın isabet kaydetmezsiniz. Bu olmaksızın, ya hiç eleştirmeden bunun kuyruğuna takılırsınız ya da yolunuza çıktığında bunu acımasızca bastırırsınız. Mao bunu biraz anlamıştı. Sovyetler Birliği'nin Müslüman bölgelerinde domuz yetiştirmeleri için halkı zorlama politikasını şiddetle eleştirdi. Ama bundan daha ileriye gitmemiz gerekir. Mao otuz, Lenin de seksen yıl önce öldü. Onların ötesine geçmezsek ne yapıyoruz?

Bu, *CTW*'nin temsil ettiği bir başlangıç ayrılmasıydı, epistemolojik bir kopmaydı. Amaç dünyayı değiştirmektir ve gerçekliği anlamamız gerekir. Darwin ve Newton gerçeklikle ilgili bir anlayış ortaya koydular. Bunun, özellikle Newton örneğinde, sınırlı ve bazı bakımlardan yanlış olduğu gösterilmiştir. Darwin temel olarak doğruydu ve özellikle kökten dincilerin evrime karşı yönelttikleri saldırılar karşısında

bunu savunmak çok önemlidir, ama evrim anlayışı ilerleyerek Darwin'in ötesine geçmiştir. Evet, insanların fildişi kulelerde olmalarını istemeyiz, ama Bill Martin'in bu konudaki vurgusu [aydınların çalışmalarını yürütecekleri ortama ihtiyaç duydukları]– o çelişkiyi çözmemiz gerekir. Bu problemi kitlelere götürmeliyiz. Ve bunu doğru çözmezsek, iktidarı ele geçirdikten sonra ve sosyalist bir toplumda yaşıyorken bile, halk bizi devirecektir ya da daha büyük bir ordu geldiğinde kenara çekilecektir. Saddam Hüseyin bunun bir örneğidir: O, halka baskı uygulayan bir kişiydi ve halk onu devirmemekle birlikte, daha büyük bir baskı gücü, yani ABD'li emperyalistler ondan kurtulmak için ülkeyi istila ettiğinde onu savunmak için ayağa da kalkmadı. Sosyalist toplumda –kitlelerin gündelik problemleri de dahil– gerçek problemleri çözmezsek bize de bu olacaktır, ama çelişkileri kitlelere götürerek onlara önderlik yapmalı, hatta bu ara katmanlarla mücadele etmeliyiz. Bunu işte böyle ele alıyoruz, buna yönelik eleştiriniz nedir? Şeyleri bastırmak için orduyu meydana sürmenin aksine. Ben idealist değilim –bazen orduya gereksinim duyarsınız– ama ilk başvurulacak şey o olmamalıdır. Çelişkileri ortaya koyup şunu sormalısınız: Bu problemin nasıl çözüleceği konusundaki fikriniz nedir? Burada insanlar sağlık hizmeti almıyorlar ve birkaç kişi bilim alanlarındaki çalışmalarını yapabilsin diye aynı büyük eşitsizlikleri yeniden üretmeksizin ve öte yandan, bilim alanlarındaki kişileri çalışmalarından alıkoymaksızın bunu nasıl çözersiniz? Ya da sosyalist devletimizi kuşatan emperyalist çemberle uğraşma konusundaki çözümünüz nedir? İşte çelişki budur. Gelin bununla cebelleşelim. Bunu nasıl ele alırız?

Mao'nun bunlarla çok karşılaşmaması söz konusu değildir, ama benim ortaya koyduğum şey, birazcık farklı bir yol. Problemleri kitlelere götürürseniz onlarla mücadele

edebileceğiniz, onlardan öğrenebileceğiniz, onlara önderlik edebileceğiniz ve bunu yaparken kitlelerin büyük bir kısmını kazanabileceğiniz konusunda kitlelere güvenirsiniz. Bu yolda tek başıma olmak istemem –bunun yararı olmaz, bu her şeyi gitmesi gereken yere götürmez– bu yolda daha fazla insanın olmasını, benim çalışmama olanak vermelerini ve kendilerinin de çalışmalarını isterim. Burada birçok kişi ve Parti'mizdeki kişiler ve Parti'mizin dışındaki daha fazla kişi buna katkıda bulunabilir. Bu çok iyi bir süreçtir. *Elections, Democracy and Dictatorship, Resistance and Revolution* (Seçimler, Demokrasi ve Diktatörlük, Direniş ve Devrim)[24] konulu konuşmama yanıt veren bir Profesör, Stalin'e ve yöntemlerine yönelttiğim eleştirilere ve bundan daha iyisini yapmamızın gerekli olduğu görüşüne gönderme yaparak, eğer Stalin'in çevresinde kendisine karşı duran kişiler olsaydı böyle bir problemin ortaya çıkmamış olacağını ifade etti ve şunu ileri sürdü: "İşte burada meydan okuyorum: 1920'lerde ve 1930'larda Sovyetler Birliği'nde ve BPKD sırasında Çin'de yapıldığından nasıl daha iyi yapardınız?" Sonra profesör bunu şöyle açtı: "Ben problemi şöyle görüyorum: İktidarda olduğunuzda insanlar aleyhinizde konuşmaya başlarlar ve çok geçmeden siz de orduyu meydana sürer ve onları bastırırsınız." Bu önemli bir noktadır –gerçek bir çelişkidir– ve bunun gibi insanlarla diyaloğun sürdürülmesine gerek vardır. Bu çelişki için iyi bir çözüm bulabileceğimize inanıyorum ama kolay olmayacak, bunu doğru şekilde ele almak için baştan sona gerçekten çalışma ve mücadele gerektirecek.

Büyük bir problem şudur: Zaman geldiğinde, devrimci bir durum olduğunda, maddi gücümüz emperyalistlerle karşılaşabilmeli ve onları yenebilmeli, bunun yapılmasında

24 Bu konuşmanın ses dosyalarına bobavakian.net adresinden erişilebilir.

önder güç olmalı ki katı çekirdeğe ulaşabilelim ve sonra her şeyi açabilelim. Sosyalizm temel sorununu bir seçim yarışması olarak açarsanız, gemiyi batırırsınız. Düşmanı yenmek ve yeni toplumun koşullarını yerleştirmek için maddi gücü ortaya koymalıyız. Sonra bütün o diğer şeyleri yapmalıyız, "toplumu açmalı" ve kitlelere buna göre liderlik yapmalıyız – hareketli katı çekirdek ve esneklik süreciyle ilgili tüm nokta budur. [Başkan Avakian'ın vurgulamakta olduğu bu nokta "büyük esnekliğe sahip katı çekirdek" kavramını ve yaklaşımını– son amaç olarak komünist bir dünyayı hedefleyen genel devrimci süreçte olduğu kadar sosyalist toplumda da uygulanmasında ısrar ettiği bir ilkeyi– ifade ediyor.][25]

Bu "büyük esnekliğe sahip katı çekirdek" sorunu bir defada çözüme kavuşturulacak bir şey değildir. Her durumda, her düzeyde katı çekirdeğe ulaştıkça, daha fazla esnekliğe sahip olmalıyız. İçinde esneklik taşımayan bir katı çekirdek olamaz. Çekirdek, her şeyin bir kara delik gibi olacağı ve ışığı emeceği kadar güçlü olamaz.

Bunu her iki yönden yapmak güçtür. Yenmek ve sonra koşulları yerleştirmek için maddi güce sahip olma yönüne bakın. Bu, *Remember the Titans* filmine benzer: Virginia'daki liseyi ve Amerikan futbol takımını bütünleştirme kararı verilmesi gerekiyordu ve futbol hocası Siyah olacaktı. Sonra oradan çıkan şeylerle mücadele ettiler. Bu, basitçe "bu bütünleşmeyi istiyor musunuz" demekten daha iyi koşullar sağladı– pek çok beyaz insan "hayır!" dedi. Koşulları koyma olanağınız varsa, bu daha elverişli olur. "Hayır, sosyalist toplumda okullarda din öğretimi verdiremezsiniz, eğer istersе-

25 Bu konuda daha fazlası için Bob Avakian'ın *Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism* başlıklı konuşmasına bakın. Bu konuşmanın tam metnine revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir ve bu konuşmadan seçmeler *Revolutionary Worker* gazetesinin 1250-52, 1254-55, 1257-58 ve 1260 no.lu sayılarında yayınlanmıştır.

niz, kendiniz zaman ayırarak çocuklarınızla bu konuda konuşabilirsiniz. Ama onlar kamu okuluna gelip bilim ve tarih okuyacak, gerçekliğe doğru yaklaşmayı öğreneceklerdir." Bu, Papasız mutlu olamayan Katoliklere nasıl uyar? Papa olmadan Katoliklik olmaz. Ve bu büyük bir çelişkidir. Bunlar zor çelişkilerdir, ama bu yolda olmazsak bir şansımız olmaz. Proletarya diktatörlüğü konusundaki konuşmamda,[26] bu noktada ortaya atmakta olduğum, çelişkiler ortaya koyan ve bir yaklaşım gösteren, ama bu noktada bütün bu şeylere tam bir yanıt vermeye girişmeyen bu fikirlerden bazılarını söylerken samimiyetsiz değildim. Ama yapmakta olduğumuz bu şeye böyle yaklaşmamız gerektiği kanısındayım. Çünkü hem bu bizi varmak istediğimiz yere götürür hem de son amacımız olan komünizme uygundur.

Engels'in *Anti-Dühring*'i, o zamanlar anlaşılan şeylerin çoğunu daha ileri bir anlayışın aşacağı ve yerini alacağı gerçeği konusunda çok açıktır. Doğru yönelim ve yaklaşım budur -diyalektik olduğu kadar materyalisttir de, ama dinsel değildir. Newton'ın kuramı bir düzeyde doğrudur, ama onun kavramadığı daha büyük bir gerçeklik vardır. Bu bizim için de geçerlidir -anlamadığımız birçok şey vardır, daha sonra keşfedilecek ve şimdi doğru olduğunu düşündüğümüz birçok şeyi aşıp onların yerini alacak birçok şey vardır- ama oraya ulaşmak için bu yolda devam etmelisiniz. Bu, sağa sola birçok patikanın ayrıldığı bir yoldur. Onların hepsinin katı bir oluşuma dönüşmeden doğru yönde gitmesini nasıl sağlarsınız? Bunun doğru olduğunu ne kadar çok kavrarsanız, bu şeyleri yapmanıza olanak veren katı çekirdeğe de o kadar çok sahip olursunuz. Bu, komünist projemizin yaşayabilirliğe ve arzu edilebilirliğe sahip olup olmayacağıyla ilgilidir

26 Yukarıda değinilen *Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism* başlıklı konuşmaya gönderme yapılıyor.

ve olumlu yandan bakılınca, bu çelişkilerin çözümüne giden başka yolaklar açmakta ve başkalarına bir yol sağlamaktadır.

Yollar bunlardır ve ben bunu böyle görüyorum. Bu yolu tutacak mıyız, tutmayacak mıyız? Söylediklerimde haklı mıyım? Neyle ilgili olduğumuzu böyle mi öngörmeliyiz? Yoksa bu gerçekçi değil mi, idealist mi, gerçek dünyayla alakasız mı, amaçlamamız gereken şey, ulaşmaya çalışmanız gereken yer değil mi? "Bunu yapmak istersiniz, ama yapamazsınız" diyen insanlar haklı mı? Yapabilmekle kalmayıp yapmamız gerekeni yapabilmemizin tek yolu budur. Proleter devriminin ve sosyalist toplumun deneyimlerini tekrarlayamazsınız. Sovyetler Birliği'ni yapmak için yeniden Paris Komünü'nü yapamazdınız. Öyle çok şey gelip geçmiştir ki, burjuvazinin propagandasının dışında bile, insanlar aynı şeyi yapmak için ilham duymayacaklardır. Zamanında ve yerinde ilhamın ana şey olduğunu kavramalıdırlar. Çin devrimi, eskiden ve şimdi ellerinde olandan çok daha iyiydi ama insanlara bir şeyi yeniden yapma ilhamı vermek yeterli değildir. Onlar da bunu istememelidirler. Savunduğum şey bir demet idealizm midir? Yoksa ileriye gitmemizin tek yolu mudur? Bunun doğrusu nedir?

Yansız ve Yandaş: Hakikate Ulaşmak

B.A. devam ediyor: Feigon'un Mao'yla ilgili kitabında[27] buna biraz yer veriliyor; Mao İncil okuma konusunda kız yeğeniyle konuşuyor –ona karşı kendisini nasıl "aşılayacağı" sorusuna yanıt veriyor: "Sadece onun derinine in, öteki taraftan dışarı çıkarsın." Mao'da da biraz bu yaklaşım vardı, başka şeylerle karışık olarak. Bu bir öğe olarak orada olmuştur: Mao'da bu her şeyin derinine inmekten korkmama ve

27 Lee Feigon, *Mao, a Reinterpretation* (Chicago: Ivan R. Dee Publishers, 2002).

hakikati arama yönü vardı –belki bu onda Lenin'den daha fazla vardı– ama yine bunun yoluna çıkan "siyasal hakikat" ya da "sınıfsal hakikat" sorunu vardır. Kitleler adına –ve hatta kitleler için duyulan kaygı nedeniyle. Mao kitleler için büyük kaygı duyuyordu, ama bu şeyler Mao'da da çarpışıyordu. "Herhangi bir aşılamaya gereksinimin yok! Sadece oku, öteki taraftan dışarı çıkarsın." Mao'da bunun gibi doğru şeyler kesinlikle [vardır], ama sonra, en dar Stalin usulü Lisenko tarzında değilse bile biraz "proleter sınıfsal hakikat" de vardır.[28]

Bir yoldaş: Yansız ve yandaş hakkında ne dersiniz [proletaryanın, komünistlerin bakışı yansız mı, yandaş mı]?

B.A.: Biz hakikate herkesten daha iyi ulaşabilmeliyiz. Bizim yaklaşımımız yararcı bir anlamda yandaş değildir. Biz, en geniş anlamda tarihte ortaya çıkmış bir sınıfa denk düşen bir bakışa ve yönteme sahibiz ve o sınıf tüm bu şeyi alt edip dönüşüme uğratmadan bundan kendini çekip çıkaramaz. Bu bakış proletaryanın çıkarlarına denk düşer, ama dar olarak değil.

İran ve Musaddık konusundaki şu kitabı [Stephen Kinzer'in kaleme aldığı *All the Shah's Men* (Şah'ın Tüm Adamları)][29] okuyorum. O zamanlar İran'daki tüm gazeteler CIA'nın denetimi altındaydı, Musaddık'a muhalefet için bunu siyasal alan-

28 Bu kitaptaki "Fikir Alanında Mücadele" bölümüne bakın.

29 Stephen Kinzer, *All the Shah's Men: An American Coup and the Roots of Middle East Terror* (Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc., 2003). Musaddık, İranda halkçı ve halk tarafından seçilmiş hükümetin başıydı; İran'daki gerici güçlerle birlikte çalışan ve onları yönlendiren CIA güdümünde bir darbeyle 1953'te ABD tarafından devrildi ve sonra, İran hükümdarı olarak Şah tahta geçirildi. Arkasına ABD emperyalizmini alan ve ona hizmet eden Şah'ın egemenliği İran'da yaygın halk muhalefetine yol açtı, ama gerici kökten dinci İslami güçlerin de elini güçlendirdi ve 1970'lerin sonundaki halk ayaklanması Şah'ın devrilmesini sağladı, ama ne yazık ki bu gerici kökten dincilerin egemenlik kurmasına da yol açtı.

da harekete geçirdiler ve kendisine yöneltilen tüm bu saldırılar karşısında, Musaddık bir şey yapmadı. Ve "Bu katı çekirdek ve esneklikle kendimizi ne mene bir şeye hazırladık?!" dedi [*gülüşmeler*] İşte bu nedenle katı çekirdeği elden kaçırmamalısınız ve bu nedenle Musaddık'tan farklıyız.

Brzezinski örneği: Rus komünist hareketinde otokrasi geleneği üstüne. Ona yanıt verdim ve Rus Devrimi'nin tüm bunları çürüttüğünü söyledim.[30] Ama bu konuda daha çok düşündüğümde, bunun eksiksiz bir yanıt olmadığını söyledim. Burada bir noktaya parmak basmıştı. Otokratik geleneğin komünist harekete bazı şekillerde sızdığını kabul etmeliyiz. Bunu *Two Great Humps*'ta[31] ele aldım.

Sosyalist toplumda gericilerin bazı kitaplar yayınlamalarına izin verilmesi gerektiğini söylediğim zaman, bu "zekice bir araç" değildir. Bu insanların bizi sorgulamalarını sağlamak *iyidir*, çünkü gerçeklik hakkında daha çok şey öğreniriz. Bu, nasıl öğreneceğimizin ve kitlelerin nasıl öğreneceklerinin bir parçasıdır. Kafa karıştırıcıdır: uçan üniversiteler ve kadın düşmanı hip-hop. [Tartışmada başka bir yoldaş, daha önce, hip-hopun kitlelerden nasıl doğduğuna ve çelişkili olduğuna ilişkin örneklere değinmiş ve 1970'li yıllarda

30 Avakian, *Phony Communism Is Dead...Long Live Real Communism!*, 2. basım (Chicago: RCP Publications, 2004), s. 55-74.

31 *Getting Over the Two Great Humps: Further Thoughts on Conquering the World* Bob Avakian'ın 1990'ların sonlarında yaptığı bir konuşmadır. Bu konuşmadan bazı bölümler *Revolutionary Worker*'da yayınlanmıştır ve revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir. "Proletarya Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü Üstüne Topluma Liderlik Etmeye İlişkin Kökten Farklı Bir Görüş" serisi *RW* #1214 ila 1226'da (5 Ekim 2003- 25 Ocak 2004 arasında) yayınlandı. "Kamburu Aşmak" serisi *RW* #927, 930, 932 ve 936-940'ta (12 Ekim, 2 Kasım, 16 Kasım ve 14 Aralık 1997'den 18 Ocak 1998'e) yayınlandı. Bu konuşmadan ek iki bölüm, *RW* #1211'de (24 Ağustos 2003) çıkan "Materyalizm ve Romantizm: Efsanesiz Yapabilir miyiz" ve *RW* #968'de (9 Ağustos 1998) çıkan "George Jackson'ı Yeniden Okumak"tır. Tüm bu makalelere revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

Polonya'da oluşturulan, ama rejim karşıtı çizgiler içerdiği için bastırılan "uçan üniversiteler" örneğini vermişti.] Tüm yaptığınız bunu ezmek için kitleleri harekete geçirmekse, başka biçimlerdeki devlet zulmüyle aynı şeyi yaparsınız. Kadın düşmanlığının şahlanmasına izin veremezsiniz, ona belirli biçimlerde meydan okuyamaz ve baskı uygulayamazsınız -ama öte yandan, kitlelerin buna karşı durma biçimleriyle ortaya çıkmak bile her zaman bunu yapmanın yolu değildir. Uçan üniversiteleri ne yapmalı? Belirli bir biçimde devam etmelerine izin mi verilmeli? Ya da kapatılmalı mı? Onların ne yapmakta olduklarını bilmeliyiz. Musaddık olamazsınız, siyasal polise gereksiniminiz vardır -komploları, sosyalizmi devirmek için kurulacak olan gerçek komploları öğrenmeniz gerekir- ama her biçimdeki muhalefetle uğraşma yolu olarak devletin baskısına dayanmamalısınız ve bazen kendi insanlarınızın böyle şeyler içine girmelerini bile istemezsiniz, çünkü o zaman bu gerçekten özgür bir üniversite olmaz çünkü orada kendi adamlarınız vardır ve bu ürkütücü olabilir, dolayısıyla bu konuda düşünmeliyiz. Ama bu bakıştan ve bu yöntembilimden yola çıkan ve bunu kendilerine uygulayan pek çok insana, bu tür bakışı, yöntemi ve yaklaşımı derinlemesine içselleştirmiş insanlara sahip olmazsak, bunu asla doğru şekilde ele alamayız. Bu farklı bir görüştür -BPKD'nin en iyisinden bile farklıdır- bahsetmiş olduğum gibi toplumda mayalamamız gereken, entelektüel maya da dahil farklı, ek bir boyut vardır. Bu Mao'ya yabancı değildir, ama o bunu geliştirip bütünsel bir stratejik yaklaşım haline getirmemiştir.

Feigon, yazdığı kitapta, Mao'nun deyim yerindeyse Sovyet modelinin içinden geldiğini söyler ve o zaman Mao hayır demiştir, sosyalizmi kurmada bu yoldan bütünüyle kopmamız gerekir. Mao bu konuda ilk girişimi yaptı. Sonra, BPKD'ye

ait şeyleri bütünleştiren bir stratejik yaklaşım olarak diğer bir boyut vardır. Bu, uzun zamandan beri ve keskin biçimde uğruna mücadele verdiğim bir şeydi. Çağrıda bulunduğum şeyi yapmak gerçekten güçtür, ama bunu gerçekten yapabilmemizin tek yoludur. Gelecekte insanlar komünizme ulaşmanın gerektirdiği her şeyde daha ileri gideceklerdir; ama bu noktada, içinden geçmemiz gereken şey budur.

Bunun karşısına konulan BPKD'nin en iyisi bile karşıtına döner. Devrim aşamalardan geçerek gelişir ve insanlar saplanırlar -ve şeyler karşıtlarına döner ve aşıp yolunuza devam etmenizi gerektiren yeni zorunluluklar ortaya çıktığı zaman, ilerlemiş şeyler ilerlemiş olarak kalmaz.

Bu yaklaşım kitlelerle muazzam mücadele içerecektir. O profesörün sorusuna [Sovyetler Birliği'nde ve Çin'de olduğundan daha iyisini nasıl yaparsınız?] karşılık verirken, şuna değinmeliydim: Kitlelerin bildiğinden daha fazlasını bilen insanların yön verdiği kitleler vardır ve kitleler, sosyalizm düzeninde yeni toplumun iyi olmadığını söyleyen kişileri dinlemek istemeyeceklerdir. Dedim ki: İnsanların sadece ezilmiş oldukları için peşimizden geleceklerine inanmıyorum. Onlar topluma liderlik ediyor olacaklar ve tüm bunlar için onlarla birlikte mücadele etmeliyiz. Bunun için insanlar, gerici görüşler dile getirme ile tüm sosyalist sistemi devirmeye yönelik aktif çalışma yapma arasında ayrım yapmayı kavramalıdırlar ve daha da temel olarak, o ayrımı yapmanın ***niçin*** önemli olduğunu bilmelidirler. O bu soruyu sordu, ben de elimden geldiğince irdeledim. Çünkü bu stratejik bir boyut ekleyen bir şeydir ve BPKD'yi cisimleştirir, ama onun da ilerisine gider; ve eğer, BPKD'yi desteklemek adına, daha ileriye giden kısma direnirseniz -o zaman tüm şeye karşı çıkıyorsunuz demektir.

Bu kafa karıştırıcı bir çelişkidir: Bir yandan, her zaman hakikati -"siyasal hakikat"i ya da "sınıfsal hakikat"i değil-

aramamız ve öte yandan, çekirdekten vazgeçmeksizin nasıl liderlik edileceğini bilmemiz gerekir. Bütün bunları dikkate alarak, bazıları sosyal demokrasiye çark ediyor ve diğerleri burada herhangi bir problem olduğunu kabullenmeyi reddediyor, hatta Stalin'i eleştirmek istemiyor. Ve bu durumda, eğer Stalin'i eleştirirseniz o zaman solunuzda birisinin ve sağınızda birisinin bulunduğuna ve o zaman sizin haklı olmanız gerektiğine (!) kendinizi ikna edebilirsiniz -oysa sizin haklı olup olmamanız onun doğru olup olmamasına dayanır.

Yansız ve yandaş böyledir: Eğer o doğruysa, ilerleyenin bir parçası olmalı, bizi gittiğimiz yere götürmelidir. Eğer doğru değilse, yolunuzun üstüne çıkar. Eğer doğruysa, ne olduğumuzu en çirkin yanıyla açığa çıkarsa bile -eğer o kara kitap denilen şey doğru olsaydı onun nasıl meydana geldiğini ve onu nasıl önleyeceğimizi söylememiz gerekirdi - önemli olan şey şudur ki, doğru olan her neyse, onu kapsayabilir ve neysek onun bir parçası kılabiliriz, yapmış olduklarımızın kötü yönlerini açığa çıkaran hakikatler olduğu zaman bile. ["Kara kitap" sözü, "komünizmin gerçek hikâyesi"ni anlattığını iddia eden -ve komünizmi canavarca bir suç olarak tanımlayan- bir kitaba gönderme yapıyor. Bu kitap toplumun o zamana kadar olan deneyimlerindeki somut eksikliklere ve hatalara yapılan bazı göndermelerle harmanlanmış iftiralardan ve yalanlardan oluşmaktadır.[32]]

Yandaşın ve yansızın sentezi budur. Ya kapitalizmin ve komünizmin ne olduğuyla ilgili en temel hakikate somut olarak inanırız -ya komünizmin niçin tüm dünyada kapitalizmin yerini alması gerektiğine ve alabileceğine ilişkin bi-

32 Stephane Courtois ve ark., *The Black Book of Communism: Crimes, Terror, Repression* (Cambridge: Harvard University Press, 1999).

limsel temele dayalı bir anlayışa sahibizdir– ya da değilizdir ve o durumda hakikatten korkar hale geliriz.

Araçsalcılıktan –gerçekliği hedeflerimizin bir "aracı" yapma, gerçekliğin amaçlarımıza hizmet etmesini sağlama çabasıyla onu çarpıtmanın, "siyasal hakikat"in bir "aracı" yapma anlayışından– tam olarak kopmalıyız. "Hakikatlerin bizi korkuyla çömelten" dinamiği bizi ileriye itebilen şeyin bir parçasıdır. Bu, gerçekliği anlayabilmemiz için o mayanın ortaya çıkarılmasına yardım edebilir. Bu bilimsel materyalist yansızlıktır. Yeterince derine iner ve şimdi beliren bu çelişkilerin, o çelişkilere çözüm getirilmesine dayanan farklı bir çağa götürebildiğini anlarsanız, o zaman insanların sizin eksikliklerinizi ortaya *çıkardıkları* bir dinamiği harekete geçirmek isteyebilirsiniz. Her yanlışın yapmaya çalıştığımız her şeyi ezecek biçimde ortaya çıkarılması gerekmez, ama stratejik anlamda bunu hoş karşılamalı ve üstüne aşırı gitmemeliyiz. İnternette, benimle ilgili iftiralar ve düpedüz iğrenç yalanlar dolaşıyor, bunun dünyada iyi şeyler yapmaya çalışan kimseye bir yararı dokunmaz ve dünyada iyi şeyler yapmaya çalışanlar bu türden zararlı şeylere hoşgörü göstermemelidir. Ama bir lider olarak benim rolüm ve genel olarak komünist liderler hakkında siyasal tartışmalar da yapılmıştır. Bu genel olarak oldukça düşük düzeyde yapılmıştır, ama hiç değilse bir öze sahip olmuştur ve bu türden tartışmaları yalnızca şimdi değil, sosyalizm döneminde de yapmak kötü müdür? Hayır, *bu* iyi bir şey*dir*. Yalnızca insanlar genel olarak daha iyi öğrenebilecekleri için değil, *biz de* daha iyi öğrenebileceğimiz için. Neler meydana geliyor? İleriye gitmemizin yolları nelerdir? Sırtımızdan atmamız gereken yük nedir? Epistemolojiyi kazanırsanız, bunu gerçekten istersiniz. Bu, söz konusu sürecin ne olması gerektiğine ilişkin epistemolojik bakıştan doğan salt taktik bir bakış değil, *stra-*

tejik bir bakıştır da -ve gitmemiz gereken yere bu mayayla ulaşacağız. Salt buna tahammül etmek yetmez; aşağılayıcı her şey konusunda değil ama genel olarak coşkulu da olmak gerekir. Bunun yalnızca şimdi değil, proletarya diktatörlüğü altında da iyi bir süreç olduğunu düşünüyor muyuz? Yoksa daha önce yapmış olduklarımızın görünüşte daha güvenli yoluna sarılmakla mı yetinmeliyiz?

Yeni bir sentezden -daha kapsamlı biçimde materyalist bir epistemolojiden- söz ediyorum. Lenin yazdığı *Materyalizm ve Ampiryokritisizm*'de bu gibi ["siyasal hakikat" ya da "örgütlenmiş bir ilke olarak hakikat"] şeylere karşı tezler ileri sürdü, ama bazen uygulamacı Lenin felsefeci Lenin'in yoluna çıktı. Dayatılan ivedi siyasal gereklilikler Lenin'in çelişkileri ele alış biçiminin bazı bakımlardan Stalin'inkine benzediği bir duruma katkıda bulundu. *The Furies*'de [Arno Mayer'ın Fransız ve Rus devrimleri konusunda yazdığı bir kitap][33] bunun birçok örneği vardır. Bazen Bolşevikler, özellikle 1917 Ekim Devrimi'ni izleyen İç Savaş sırasında, "Mafya" türü bir yaklaşım sergilediler. Bazen, Bolşeviklere karşı savaşmak üzere gericiler tarafından insanlar örgütlendiğinde, Bolşevikler geniş ve acımasız şekilde misillemede bulunurlardı. Ya da Kızıl Ordu'yu terk ettikleri için değil, İç Savaş'ta çarpışmayı yavaştan aldıkları için de insanları öldürürlerdi. Bazen savaşın ortasında aşırı önlemler gerekli olabilmekle birlikte, genelde çelişkileri ele almanın yolu bu değildir. *Two Great Humps*'ta buna biraz değindim -bu konuda Lenin'i okudum ve "bu haklı değil" diye düşündüm. Tüm bunlarla ilişkili epistemolojik şeyler de vardır.

33 Arno J. Mayer, *The Furies: Violence and Tenor in the French and Russian Revolutions* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2000).

Biz Komünistler Hakikatin Yanında Yer Alırız

B.A. devam ediyor: Projemize yönelik tüm yaklaşım için bir çerçeve kurmaya çalışıyorum. Kim haklı: Ben mi, yoksa şeyleri insanların şimdiye kadar yapageldikleri biçimde yapmaktan kaçınamazsınız diyen insanlar mı? Hatta bazıları şöyle der: "Keşke yapabilseydin, ama yapabileceğini sanmıyorum." Savunduğum şey gerçekten de projemize yaklaşmanın materyalist bir yolu mu? Gitmem gereken yere ulaşmak için şimdi içinden geçmem gereken şey gerçekten bu mu? Bu Einstein ile Newton kıyaslaması mı, yoksa bir demet saçmalık mı? Çünkü Newton fiziği çevremizdeki gerçekliği tanımlayabilir ve görgül (ampirik) kanıtlarla desteklenmektedir. Savunduğum şeyi yapmanın aslında başka bir yolu yok mu, komünizme ulaşmanın başka bir yolu yok mu? Yoksa diğer yol aslında onun gerçekliği mi?

Savunduğum şeyler, salt ilgi çekici ve zihin karıştırıcı fikirler ve kışkırtıcı düşüncelerden mi ibaret? Yoksa, söylediğim gibi, şeylere yaklaşmakta gerçekten tutmamız gereken yol mu?

Komünistlerin yanlışlıklarını kabullenmede en büyük sıkıntıyı çektikleri konusunda bir şeyler söyledim ama şeylerin hakikatine ulaşmaya çalışmak bizim için daha da önemli midir?[34] Yoksa belirli siyasal hedefleri başarmaya çalışan siyasetçiler miyiz ve "iktidara gelmek" üzere olduğumuz için, hakikate ulaşmak ve bütün diğer şeyler bir sürü küçük burjuva saçmalığı mıdır? Burada iki yola ilişkin temel bir soru vardır. Büyük sorulardan biri şudur: "Gerçekten hakikate ulaşmaya çalışan insanlar mıyız, yoksa bu aslında yalnızca bir 'örgütleyici ilke olarak hakikat' sorunu mudur?" Lenin

34 Bkz. "Komünizme Doğru Gidiş," *Revolutionary Worker* #1260 (28 Kasım 2004), *Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism*'den. Tam metne revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

"örgütleyici bir ilke olarak hakikat"i felsefi yönden eleştirdi. Siz de özellikle yararlı bulmadığınız din ve oportünizmi reddetmek için bu ilkeyi eleştirebilirsiniz, ama sonunda kendinizi başka bir biçimde hareket ederken bulabilirsiniz. Mao, biz komünistlerin hakikatin yanında yer aldığımızı söylemiştir. Bilimsel ve dürüst olmalıyız. Bu bize ait bir kaygı mıdır? Yoksa bizim kaygımız, sadece belli bir zamanda algıladığımız hedeflerimizi başarmak için gerekli olduğu kadar hakikati bilmek midir? En dar düzeyde uygulamasak bile ve onun yerine gereksinim duyduğumuz hakikatin "dört temel unsur"a ulaşmak için gerekli olduğu yaklaşımını benimsesek bile sadece hedeflerimizi başarmak için gerekli olduğu kadar hakikati... ["Dört temel unsur" komünizm için gerekli koşulların gerçekleştirilmesini ifade eder. Tüm sınıfsal ayrımların, bu sınıfsal ayrımlara temel oluşturan tüm üretim ilişkilerinin, bu üretim ilişkilerine karşılık gelen tüm toplumsal ilişkilerin ortadan kaldırılması ve bu toplumsal ilişkilere karşılık gelen tüm fikirlerin devrimcileştirilmesi için proletarya diktatörlüğünün zorunlu geçiş olduğu yolunda Marx'ın dile getirdiği bir ifadeye gönderme yapar.[35]]

* * *

İkinci bir yoldaş: Temel yanıt, maddi gerçekliğin bir parçası olduğumuz ve aşamamızın ya da çerçevemizin hareket içindeki madde olduğudur -işlemeye, üstünde çalışmaya uğraştığımız şey işte budur. Belirlenmiş insan doğası gibi bir şey yoktur. Şeyleri dönüştürmeye çalışıyoruz.

Yalanlanabilirlik sorunu. Bu, Marksizme dışarıdan yöneltilen büyük bir eleştiridir. Marksizmin gerçekten bir

35 Buna ilişkin daha eksiksiz bir tartışma için, Bob Avakian'ın *Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism*'den konuşmasına bakın.

bilim olmadığı, Marksistlerin titiz olmadıkları ve bilimsel yöntemleri izlemedikleri eleştirisidir. Gerçek bilimin ölçütlerinden biri doğası gereği yalanlanabilir olmasıdır. Bunun ne anlama geldiği konusunda büyük kafa karışıklığı vardır. Karl Popper örneği: Marksizm gerçekten bir bilim değil, bir inançtır. Stephen Jay Gould'un, evrimi bir gerçek olarak belirtmesi. Evrim kuramı doğası gereği yalanlanabilir midir? Evet. Tüm çerçeveye meydan okuyan bir şeyle çıkıp gelirseniz, çerçeve çöker. Evrimin güçlü yanlarından biri uzun zamandan beri yalanlanabilirliğe açık olmasına rağmen hiç kimsenin bunu yapamamış olmasıdır.

Biz komünistler, kapitalizmin temel çelişkisi vb. konusunda somut olarak saptanmış bazı ana varsayımlara sahibiz, ama bu, değişmeyecek ve evrim geçirmeyecek pek çok şeyin bulunduğu anlamına gelmez. İnsan bilgisi gelişir ve madde asla durağan değildir. Eğer hareket içindeki maddeyle uğraşıyorsak, öğrenilecek çok şey vardır –hangi alanda çalışıyor olursanız olun. Farklı bilim ve bilgi alanları arasında muazzam boyutta çapraz döllenme vardır. Eğer komünizme bir dinsel inanç değil, bir bilim olarak bakıyorsanız, hakikat onda önemlidir. Eğer şeyleri dönüştürmeye çalışıyorsak, hakikati kavramadan bunu yapamayız. Ancak komünizmin bir din olmasını istersek ya da komünizmi salt bir ahlak yasasına indirgersek hakikatle ilgili bir kaygımız olmayabilir.

Bizimkisi bir bilim mi? Kitleler adına bir yasadan çok farklı olarak.

Pek çok insan, evrim dizisinin[36] gerekçesinin Hıristiyan faşistler tarafından evrime karşı başlatılan saldırı olduğunu düşünür. Bu bir nedendi ama öte yandan, komünistlere ve

36 Ardea Skybreak'in *The Science of Evolution* (Evrim Bilimi) serisi *Revolutionary Worker*'ın #1157, 1159- 1160, 1163-1164, 1170, 1179-1183 ve 1215-1223 (30 Haziran, 21-28 Temmuz, 18-25 Ağustos, 6 Ekim, 15 Aralık 2002 ila 19 Ocak 2003 ve 12 Ekim- 21 Aralık 2004) sayılarında yayınlandı.

kitlelere gezegende yaşamın nasıl evrim geçirdiğine ilişkin temel bir anlayış kazandırılması da önemlidir.

Bu dargörüşlülük ölüm fermanımız olur. İnsanların maddenin dönüşümünü yöneten temel yasaları vb. anlamaları çok büyük önem taşır.

B.A.: Liderlik yöntemleri açısından uğrunda mücadele ettiğim pek çok şey, gerçekliğe indiğinizde şeyleri bu yolla yapamayacağınız anlayışına karşıdır. Kısmen bu çok karmakarışık olduğu için. Bu çalkantılıdır. Hakikate bir şekilde kapıyı açmak, suya köpekbalıkları salmaktır. Evet, Stalin'e yönelik eleştirilerimiz var, diğer insanların kendi eleştirileri var ve Lenin'in şu ifadesinin gerçekliği var: Oportünizmin bir tek cümlesine yanıt vermek için on sayfa hakikat gereklidir. Bu, uzun zaman geçerliliğini koruyacaktır. Her zaman bir cümle pisliğe yanıt vermek için ayırabileceğiniz on sayfanız olmaz, dezavantajlısınızdır. İnsanlar bir şeyi seçip ayırıp içinden doğduğu daha geniş gerçeklikten koparabilirler. Çin'deki İleriye Doğru Büyük Hamle'de insanlar aç ve perişandı –ama daha geniş bağlam nedir? Düşmanlarımız materyalist ya da diyalektik olmak ve gerçekliğin, çelişkilerin ve gerekliliğin içine girmek zorunda değildirler. Neye karşı durduklarını kavrama ve sonra, o türden gerçeklik bağlamında nasıl daha iyi yapılacağı hakkında konuşma yönelimine sahibiz. Başkaları bunu yapmazlar. Onlar kendi sınıfsal bakış açılarından bakarlar –çoğu kez bildiriler yayınlama küstahlığıyla birleşmiş cehalet. Bu karmakarışıktır. Hepimizin salt bir avuç bilimcinin alanında evrimle ve neyin doğru olduğuyla ilgili konuşmamız gibi değildir –yaratılışçılar hakikate ulaşmayla ilgilenmezler. Başka insanların kendi gündemleri ve kendi "siyasal hakikatler"i vardır. Dolayısıyla, "dalgakıranı yıkın, köpekbalıkları içeri girsin" demek şeyleri karmakarışık eder. Öyleyse soru şudur:

Gerçekten onu yapmanın daha iyi bir yolu bu mudur? Yoksa başımız kıyıya dönük bir şekilde kollarımızı kayığın içinde tutarak dalgakıranın arkasında mı yüzmeliyiz? Ve orada köpekbalıkları *vardır.*

Dolayısıyla yöntembilimsel, epistemolojik ve ideolojik olarak bu, ne için savaşıyorum sorusu karşısında "onu o şekilde yapamazsınız" tutumuna ilişkin bir sorundur. Ne olduğumuz ve onu bu şekilde yapamamamız değildir. Biz bir avuç araçsalcı mıyız? Salt, nereye gitmemiz gerektiğine ilişkin bir anlayışa doğru dar şekilde seyredebilmemiz için yetecek kadar hakikat mi isteriz? Sonuçta bu bizi yanlış yere götürecektir. Çünkü tekneniz yanlış rotada dönüp duracaktır. Felsefi olarak, onu o şekilde yapamazsınız; gitmeniz gereken yere ulaşmak için o yolla gerçekliğe varamazsınız. Gerçeklik öyle değildir. Oraya o yolla varamayız ve "orada" istediğimiz "orası" olmayacaktır. Orada olacak tek komünizm budur: Büyük bir uyum alemi değil, çalkantılı. Ve aynı nedenden dolayı bu, benim uğruna mücadele ettiğim şeydir. Bunu görmezseniz, o zaman korkarım hareketimizin çok fazla benimsediği bir hal alırsınız: "Onunla kendimizi meşgul etmeyi niçin isteyelim ki?"

Bu boyutu ortaya atmamın nedeni, biz komünistlerin büründüğümüz klişeyle ilgili olmasıdır ama sadece klişeyle de değil. Şimdi Rawls'un *Theory of Justice* (Adalet Kuramı) adlı kitabıyla cebelleşiyorum. Bireylerin gereksinimlerini ve haklarını ayaklar altına alıyorsa, daha geniş toplumsal yarara hizmet ettikleri gerekçesiyle şeyleri haklı çıkaramayacağınızı ve bu yolda devam ettiğiniz takdirde totalitarizme varacağınızı savunuyor.

Bana göre bu yanlıştır, gerçek, materyalist bir toplum anlayışına değil, idealizme dayanmaktadır. Bireysellik ve ko-

lektiflik konulu *GO&GS*'de[37] olduğu gibi bununla cebelleşmeliyiz. Salt bir bütün olarak toplumun çıkarına olduğu için bireyleri ayaklar altına almama konusunda bile yapılması gereken daha çok çalışma vardır.

Aydınları kırsal kesime gönderdiği için Mao'ya saldıranlara yanıt olarak, "bakın, Çin'de hiç kimse *köylülere* kırsal kesimde olmayı isteyip istemediklerini sormadı" şeklinde doğru bir nokta vardır -çok önemli bir nokta, ama hepsi bu kadarsa, tek nokta oysa, çok fazla benimsemiş olduğumuz şeye geri dönersiniz. Bu, hakikatlerin bizi ilgilendirmesinin gerekip gerekmediğine paraleldir.

Üçüncü bir yoldaş: Yöntem, yaklaşım ve bulanık suda köpekbalıkları konusunda. Bu noktadaki anlayışımızın kapsamadığı pek çok şey var buradan çıkacak. Ve bu sıklıkla alakasız, yön saptırıcı ya da anlayışımızı çürütücü olarak kendini açığa vuruyor gibi görünür. Bir de, epistemolojik olarak temel yönelim sorunu var. Buna basıl bakıldığıyla ilgili. Ve sizin [Başkan Avakian'ın] kavramınız onun önündeki pek çok engele saldırıyor. Bu güzel bir şey. 1980'lerin analizine bakın. [RCP'nin yaptığı analize göndermede bulunuluyor; söz konusu analize göre, o dönemde ABD'nin başını çektiği emperyalist blok ile Sovyetler Birliği'nin başını çektiği blok arasında bir dünya savaşı patlak verecekti ve bu dünya savaşını ancak dünyanın yeterince büyük ve/veya stratejik bölgelerinde gerçekleşecek Devrim önleyebilirdi.] Yaptığımız şeyin o analiz açısından ne olduğunun irdelenmesi konusunda ısrarınız var. Ya da "bilgi teknolojisi devrimi"nin küçümsenmesi ve bunun ilintisinin gözden

37 *Great Objectives and Grand Strategy (GO&GS)* Bob Avakian'ın 1990'ların sonunda yaptığı bir konuşmadır; bazı bölümleri *Revolutionary Worker* #1127-1142'de (18 Kasım 2001'den 10 Mart 2002'ye) yayınlandı. Bunlara revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

kaçırılması konusunda yaptığınız [Başkan Avakian'a atfen] özeleştiri. [Burada, Başkan Avakian'ın 1980'lerin başında yazdığı ve Sovyetler Birliği'nin o zamanki revizyonist liderlerinin "bilgi devrimi"yle gelmekte olan büyük değişiklikler konusundaki yorumlarını pek ciddiye almadığını belirttiği *For a Harvest of Dragons* adlı kitabındaki özeleştirel gözleme gönderme yapılıyor.] Burada Sovyet revizyonistlerinden gelen bir şeyler vardı! Ama bir bağlamda alakasız görünmesine rağmen, tüm bu farklı gerçeklik düzeyleri gerçekliğin yönleridir. Onları görmezden gelmek size zarar verir. Bu yaklaşıma karşı büyük direniş vardır, ama kitlelerin dünyayı tüm boyutlarıyla anlamaları gerekir. İnsanlık bilinçli olarak kendisini dönüştürüyor. Bu, tüm maddi gerçekliğin dönüştürülmesiyle ilgilidir... Komünizm nedir? Ve şeyler oradan nereye gider? Oraya ulaşmakla ilgilidir. Dünya ve insanlığın onunla ilişkisi konusunda materyalist bir anlayış. Gerçekliğin önemli gibi görünen kısımlarını seçerek oraya ulaşamayız. Ekonomist ve revizyonist bir yolda yürünürse, gerçekliğin o diğer yönleri hoş karşılanmayan sızmalardır. Gerçekten bir komünist ve materyalist iseniz, maddi gerçekliği anlamak önemlidir. Marksist ekonomiyi gerçekten anlamak, şimdiki dünyayı kavramak, maddi gerçekliği doğru olarak yansıtmak.

Dördüncü bir yoldaş: Köpekbalıkları sorunu konusunda sorunun özü, köpekbalıklarını ele alıp alamayacağımızdır. Problemleri ele alabilir miyiz? Bunu yapabilirsek, kitleler niçin yapamasın? "Bir Aşamanın Sonu/Yeni Bir Aşamanın Başlangıcı"[38] tartışmasını anımsıyorum; orada konu şuydu: Stalin'den ne kadar alıp tutabiliriz? Stalin döneminde pek çok kötü şey oldu ve BPKD'de de problemler yaşandı. Buna

38 Avakian, "Bir Aşamanın Sonu –Yeni Bir Aşamanın Başlangıcı" (1989 sonu), *Revolution*, No. 60 (Güz 1990).

bakmalıyız. O "proletaryanın Tanrı'ya benzer konumu"nda oturmadıkça bunu yapamazsınız. Ama dinsel inanç bizi buna bakmaktan alıkoyar. Bu konuda Nat Turner'in yerine geldim: Tarihi yapan kölelerdir. Buna o ışık altında bakmalıyız. Köleler için köleliğe son vermek geçerlidir. İnsanlar bu şeylere bakma konusunda sıkıntıya düşüyorlar, ama bununla uğraşmamız gerekecek... Bunu şimdi üstlenemezsek, devlet gücüne sahip olduğumuzda nasıl üstlenebiliriz?

Reaching/Flying dizisinin son bölümünde, nasıl yapılacağını bilmediğimiz iki şeyin olduğu söylenir.[39] Diğer tarafı fiilen yenerek zamanı gelince iktidarı nasıl ele geçireceğimizi ve gelmekte olan daha ağır baskılara fiilen nasıl dayanacağımızı henüz bilmiyoruz. Bu ağırdır. Şeyleri ele almanın doğru yolu bu mudur? Bunu kitlelere bırakabileceğimiz yolunda bir fikir var. Gidilecek yol bu mudur? Katı çekirdek/esneklik diyalektiği. Tüm buna dayanabilir miyiz? İnsanlar, uygulamada, denetiminiz altına almayacağınız şeyler yapacaklardır. Dünyayı öğrenmenin ve dönüştürmenin yolu bu mudur? Başkan'ın dediği gibi, niçin şairane bir ruha gereksinim duyarız? Buna sahip olmamak niçin tehlikelidir ve dünyayı öğrenmeye ve dönüştürmeye yönelik doyumsuz arzuyla nasıl ilişkilidir? "Proletaryanın Tanrı'ya benzeyen konumu" perspektifine ve sizin [Başkan Avakian'ın] insanlık alayının geçip gidişine bakma konusunda daha önce söylediklerinize gereksiniminiz var mıdır? Eğer onu yapmazsanız, duygusallık olur –insanların potansiyelinin bu sistem tarafından engellendiğine ve zincirlendiğine ilişkin bir kavrayışın aksine, sahte duygusallık.

---

39 "Sonuç: Göğüslememiz Gereken Güçlükler," *Revolutionary Worker* #1210 (17 Ağustos 2003). Bu, Bob Avakian'ın 2002 sonunda yaptığı bir konuşma olan *Reaching for the Heights and Flying Without a Safety Net* serisinden alınmıştır; bazı bölümleri *RW* #1195-1210'te (20 Nisan- 17 Ağustos 2003) yayınlanmıştır, revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

Harvest of Dragons'un sondan ikinci paragrafında niçin öyle söylendiğini sıklıkla merak etmişimdir. ["Son analizde, Engels'in bir zamanlar ifade ettiği gibi, proletarya özgürlüğünü savaş alanında kazanmalıdır. Ama yalnızca bu anlamda kazanma sorunu değil, en geniş anlamda nasıl kazandığımız sorunu da vardır. Düşmanın, yenilmiş olsa bile, devrimden intikam almak ve gelecekte yıkılmasının tohumunu ekmek için başvurduğu incelikli ve çoğu kez fark edilmeyen ama önemli yollarından biri, devrimcileri kendini yenmesi için nasıl bir hale girmeye zorlayacağıdır. Bunlar gerçekleşecek: Onunla siperlerde karşılaşacağız ve korkunç yıkımın ortasında onu yeneceğiz, ama süreç içinde düşman ile kendimiz arasındaki temel farkı ortadan kaldırmamalıyız. Burada Marx örneği aydınlatıcıdır: O defalarca burjuvazinin ideologlarıyla ve yardakçılarıyla göğüs göğüse dövüştü, ama hiçbir zaman onların koşullarında ya da onların bakışıyla dövüşmedi; Marx'ın amacı ilham verici, yöntemi de coşturucuydu. İlkelerimizin sağlamlığını devam ettirebilmeliyiz, ama aynı zamanda da esnekliğimizi, materyalizmimizi ve diyalektiğimizi, gerçekçiliğimizi ve romantizmimizi, aklı başında amaç duygumuzu ve mizah duygumuzu da devam ettirebilmeliyiz."][40] Başkanın "modellediği" ve önümüze koyduğu budur. Bu, yapmakta olduğumuz şeylerin dışında olmayıp yapmakta olduğumuz şeyleri bütünleyen bir şeydir.

Kucaklar ama Yerini Almaz: Köpekbalıkları ve Lepistesler

B.A.: Chomsky ve Barsamian ile yapılan bu röportajı okuyorum. Bir noktada Barsamian, siyasetinizin dilbiliminizle

40 Avakian, *For a Harvest of Dragons: On the "Crisis of Maxsism" and the Power of Marksizm –Now More Than Ever* (Chicago: RCP Publications, 1983), s. 152.

ne ilgisinin olduğunu size sormayacağım, der ve Chomsky teşekkür eder. O bunları tamamen ayrı şeyler olarak görür ve araçsalcı bir görüşle –yani, bu ikisinin mekanik bir anlamda "birbiriyle bir ilişkisinin olması" gerektiği görüşüyle– saldırıya uğramıştır. Hiç kuşkusuz bir bağlantı vardır, ama herhangi bir mekanik, indirgemeci, birebir anlamda değil, bütünüyle başka bir düzeydedir.

Başka bir tartışmada Chomsky, insanların dil yeteneklerinden söz ederken, insanın dil yeterliliğinin evrimin bir ürünü olduğu sonucuna varıp varamayacağımızı sorar. Evet, diye yanıt verir, ama kesinlikle nasıl olduğunu söyleyemeyiz. Açıkçası, bu orada bırakılmamalıdır, bilimsel olarak tüm bununla ilgili daha çok şeyin öğrenilmesi gerekir. Ama insanlar üstündeki bu çalışma bizim için önemli bilgiler kazandırır mı? Evet.

Burada söz konusu olan, belirli bir şekilde sanat yapmak gibi bir şeydir. Yine burada, üç modelin olduğunu söyleyebiliriz: Birincisi, sanatçıları grev gözcüsü hatlarına çekmeyi öngören klasik KP sendikacı ekonomist yaklaşım.[41] İkincisi, sanatçıların devrim makinesinin dişlileri ve çarkları olmaları yaklaşımı. Ya da dar anlamda olmasa bile, devrime hizmet eden sanat yapmaları. Evet, devrime hizmet eden sanat yapsınlar; ama Çin'deki Kültür Devrimi'nde geliştirdikleri ve onları baz alarak daha iyisini yapmamız gereken ve dikkat gösterilmesini gerektiren "model çalışmalar"ın dışında, üçüncü bir yaklaşıma veya modele de gereksinimimiz vardır: Dar şekilde bir şeylere hizmet etmeyen sanatlarını işle-

41 Bu, ABD KP'nin (CPUSA) benimsediği, sanata yönelik yararcı ve araçsalcı bir yaklaşımla belirginleşen yönelim –sanatçıların dikkatini dar bir şekilde işçi hareketine, proletaryayı sanatta maddileştirmeye odaklayan ve Marx'ın tanımladığı iki köklü kopmayı kucaklamak için radikal demokrasiyle bağlarını asla gerçekten kesmeyen bir sanat ve gerçeklik görüşünü– anlatmanın kestirme bir yoluydu.

yen sanatçılar. Bu çelişkiyi, sanatçıların yeni bir toplumda hem sanat yapıp hem de diğer sanatçılarla ve kitlelerle bağlarını kaybetmemeyi nasıl başaracakları sorusunu bir sanatçıya yönelttiğim zaman, kooperatiflerde yaşayıp çalışan ve sanatlarının yanında, topluma başka şekillerde katkıda bulunmak için başka şeyler yapan sanatçılar fikrini ortaya attı. Bu, şeylerin bir boyutu olarak düşünülmeye değer. Elbette insanların parasal kaynak almaları ve kaynak sağlayanların, doğrudan devrime hizmet eden şeyler ve doğrudan hizmet etmeyen şeyler için verecekleri finansmanı birleştirmeleri gerekecektir.

İnsanın içinden geleni yapmasının da bir rolü vardır ve neye yol açacağını bilemezsiniz. Mücadeleyle doğrudan ilgilenen sanata, model çalışmalar gibi olan sanata ve sanatçının içinden geldiği gibi içtepilerini izlediği sanata gereksinimimiz vardır. Sanat ve bilim dallarındaki o boyut –insanların keşfetmek istedikleri şeye ilişkin genel bir fikirle finanse edildikleri ve bazen herhangi bir şey ortaya koymazlarsa finansmanın boşa gittiği yargısına varmadığınız o devam eden süreç. Sürecin o kısmının bazen herhangi bir şeye yol açmayacak bir kısım olduğunu kabul etmelisiniz. Bu, en geniş anlamda kavranarak, toplumun her gözeneğinden komünizm fışkırması konusunda Lenin'in söyledikleriyle somut olarak ilgilidir. Evet, bilim okuyan genç bir yoldaş bilim felsefesi konusunda uğraş vermeli ve MLM için mücadele etmelidir, daha kapsamlı şekilde hakikate ulaşmanın bir aracı olması da dahil. Ama birisi Büyük Patlama'dan önceki gün meydana gelmiş bir şeyi keşfederse, (a) bunu bilmenin ilginç olduğu ve (b) bunun, dar anlamda olmaksızın, devrimci sürecin ve sınıf savaşımının bir parçası haline geldiği de doğrudur. Farklı sınıflar şeyleri farklı biçimlerde yorumlarlar ve şeyleri farklı biçimlerde bastırmaya çalışırlar. (Siyasal ve

ideolojik nedenlerle bazen bilimi bastırmaya çalışan yalnızca proletarya değildir –Bush ve benzerlerinin şu anda neler yaptıklarına bakın!)

Baktığınızda, dünya somut olarak hareket halindeki maddeden oluşur; materyalizm ve diyalektik, dünyanın oluş biçimine denk düşer ve onun daha derinlerine erişmemize olanak sağlar. Bu nedenle, diyalektik materyalizm gerçeklikle ilgili daha çok şey keşfetmeyi kapsayabilir ve somut olarak bundan güç kazanır ve dünya için mücadele eden sınıflar var olduğunda, ideolojik alanda sınıf savaşımının bir parçası haline gelir. Bilgi arayışı, ideolojik alanda mücadele vermek için şeyler keşfetmeye indirgenmemelidir, ama bunun işleyiş şekli gerçeklikle ilgili daha çok şey öğrenmenizdir ve diyalektik materyalizmi doğru anlarsanız, öğrenilen şeyler, keşfedilen hakikatler ne olursa olsun diyalektik materyalizmi pekiştirecek, güçlendirecek ve zenginleştirecek ve kaçınılmaz olarak sınıf savaşımının –ve komünizm altında bile ideolojik mücadelenin–bir parçası olacaktır. Evet, o genç yoldaş için bunun bir parçası, bilim ve bilim felsefesi alanında sınıf savaşımı vermektir, ama onunla sınırlı değildir veya ona indirgenemez.

İkinci yoldaş: Konu yeniden insanları düşünmeleri için nasıl eğittiğimize geliyor. Yönetmeye kendimizi uygun kılmak açısından, ne türden insanların olmasını isteriz? Felsefe arayışı içindeki kitlelerden söz ederiz, ama *biz* felsefe arayışı içinde miyiz? Başkan sınırları ötelemeye çalışıyor. Muhalif yaklaşım "kendi takımımızın olduğu"dur ve o bunu bozmayı sürdürüyor. Devlet gücünü bu şekilde gerçekten kullanıp kullanamayacağımız konusunda çeşitli aydınların ortaya attıkları soruları nasıl yanıtlayacağız? Bunu ya da şunu nasıl ele alacaksınız? Komünistler sıklıkla kolaycı yanıtlar verirler.

Şeyleri usulsüz sayarlar, bu da Orwell'ler ortaya çıkarır. Bazı sorular yanlış yerden gelir, ama bunu *a priori* belirleyemezsiniz. Sular çırpıntılıdır ve köpekbalıkları vardır, ama çoğunun dişsiz lepistes olduğu anlaşılır. Halk içindeki çelişkilerle ilişkili olarak da insanları eğitmeliyiz. "Kucaklar ama yerini almaz" şeklindeki geniş kapsamlı bir görüş, öğrenmeye tüm bu alanlardan baktığımız anlamına gelir. ["Kucaklar ama yerini almaz" sözü, Marksizmin fizikteki, sanat dallarındaki vb. kuramları kucakladığı, ama yerlerini almadığı yolunda Mao Zedung tarafından belirlenen ilkeyi ifade eder. Bu ilke Bob Avakian tarafından daha da geliştirilmiş ve uygulanmıştır.[42]] Dünyanın somut olarak nasıl gelişeceği konusunda bir mücadele vardır: Aşamalı bir biçimde ya da sıçramalar yaparak. Bu bizim için önemli midir? Evren nasıldır? Maddenin nasıl hareket içinde olduğu önemlidir. Maddenin bir parçasıyız. Hareket içindeki tüm maddenin altında yatan bazı ilkeler vardır. Bu şeyleri bilimler ve sanat dalları aracılığıyla doğru yaklaşarak ve şeyleri usulsüz saymadan anlamamız gerekir. Sovyetler Birliği'nde insanlar bu bakımdan yanlış şekilde baskı altına alındılar. Bu yanlış çizgi iktidara gelirse, olacak budur. Bu nokta dişsiz lepistesle ilgilidir. Ama şeylerin hakikatini aramıyorsak köpekbalıkları ile dişsiz lepistesleri birbirinden ayırt edemeyiz. Hakikatin önemli olduğu birçok yön vardır. Salt partimiz açısından değil, tarihsel olarak komünist harekette bir problemin olduğu, komünistlerin çoğunun genellikle komünist olmadıkları ve belirli şeylerden kopmazsak, iktidarı ele geçiremeyeceğimiz ya da bir şekilde ele geçirsek bile iyi bir şey yapamayacağımız yolundaki ifadeleriniz [Başkan Avakian'a atıfta bulunuyor] niçin insanları şoke etti? İnsanlar mater-

42 Bu konuya ilişkin tartışması için, örneğin, *Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism*'e bakın.

yalizmi özümsemişlerse, bundan şoke olmazlar ve bununla başa çıkabilirler. Hakikati çekip çevirmeyeceğiz ve denetlemeyeceğiz. O, maddeden doğar. Hakikat korkutucu değildir.

B.A.: Tüm bunlar çok önemli. Aynı zamanda, uğrunda mücadele ettiğim bu yöntemle ve yaklaşımla neyi üstlenmeye çalıştığımızı anlamazsak -"büyük esnekliğe sahip katı çekirdeğin" içerdiği ilkeleri ve ilgili şeyleri kavramazsak- bizi lime lime ederler. Karmakarışık ve zor olacaktır. Aynı zamanda da heyecan verici. Gerçekten birer komünist olmamız ve bunu en yüksek düzeyde uygulamamız gerektiği anlamına gelecektir. Şunu iyice açıklığa kavuşturmak isterim ki, eğer bu diğer türden çizgi hakim olursa ve o çizgideki kişiler iktidara gelirse, bu çok kötü olacaktır. Stratejik olarak bunun korkutucu olmadığı konusunda haklısınız. Yorumlarınızın temel anlamına katılıyorum, ama belki bunun biraz korkutucu olduğu ikincil bir yön vardır. Zorlukları küçümsememeliyiz. Bunun içinde pek çok keşmekeş olacaktır. Bunu benim önerdiğim şekliyle yapamayacağınız tezi maddi gerçeklikte temelden yoksun değildir.

Ama daha güçlü maddi gerçeklik bunun yapılabileceğidir -geliştirmekte olduğum ve uğrunda savaş verdiğim gibi, bu büyük esnekliğe sahip katı çekirdek yöntemi ve yaklaşımı yürütülebilir -ve aslında, komünizme ulaşabilmemizin tek yolu budur.

MARKSİZM BİR BİLİMDİR, "FELSEFENİN SONU" DEĞİLDİR

Engels *Anti-Dühring*'de şöyle der: Bilimsel sosyalizmle [Marksizmle] felsefeden geriye kalan sadece diyalektik ve formel mantıktır. Bunun doğru olduğunu düşünmüyorum. Marksizmin belirli insan bilgisi ve uğraşısı alanlarını "kucakladığı, ama onların yerini almadığı"[43] ilkesinin felsefe alanında da geçerli olduğuna inanıyorum. Derrida (yakın zamanda ölen, ama yalnızca Avrupa'da ve başka yerlerde değil, ABD'deki bazı aydınlar arasında da çok büyük etkisi olan Fransız "postmodernist", "dekonstrüksiyonist" [yapıbozumcu) düşünür) gibi birisine ne demeli? Ondan öğrenilecek bir şey var mıdır? Bill Martin Derrida'ya büyük saygı besler.[44] Martin'in bizimle birlik olduğu pek çok nokta olduğu

43 "Kucaklar, ama yerini almaz" sözü, Mao Zedung'un formüle ettiği, Marksizmin çeşitli bilim ve sanat alanlarını, diğer insan düşüncesi ve uğraşısı alanlarını kucakladığı, ama onların yerine geçmediği ilkesini ifade eder. Bu kavram Bob Avakian tarafından daha da geliştirilerek uygulamaya konulmuştur. Bkz., örneğin, *Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism*de bununla ilgili irdelemesi (revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir) ve bu kitaptaki "Marksizm 'Kucaklar, Yerini almaz," başlıklı bölüm.

44 Bill Martin bir toplum kuramcısı ve DePaul Üniversitesi'nde (Chicago) felsefe profesörüdür. *Maoism and the Call of the Future: Conversations on Ethics, History, and Politics* (Chicago: Open Court, 2005) adlı kitabı Bob Avakian'la birlikte yazmıştır. Pek çok kitabı arasında şunlar vardır: *Politics in the Impasse* (1996), *The Radical Project: Sartrean Investigations* (2001) ve *Avant Rock* (2002).

kadar, bize katılmadığı birçok nokta da vardır. Ama onun Marksizmde gördüğü eksikliklerde uğraşılmaya değer bir şey var mıdır? Evet, kesinlikle.

Marksizmin felsefeye son verdiğini söylemenin bir hata olduğuna inanıyorum. Felsefe "başlı başına" ve salt dar anlamda kavranan Marksist felsefe de değil, bize hâlâ bir şeyler öğretebilir. "Kucaklar, ama yerini almaz" ilkesi burada da geçerlidir. Varlıkla ve varoluşla, insan varoluşunun anlamıyla ilgili sorulara ne demeli? Heidegger (çok etkili bir Alman "varoluşçu" filozof) gibi birine ne demeli? Bill Martin, bir yazısında, Heidegger Nazi'lerin destekçisi olduğu için Heidegger'in felsefesini görmezlikten gelebileceğinizi ya da reddedebileceğinizi insanların ısrarla savunduklarını görünce öfkelendiğini söylüyordu ve bir konuşmamızda bunu Bill Martin'e anımsattım. Bu konuda kendisine katıldığımı, Heidegger'in felsefesini felsefe olarak değerlendirmek gerektiğini Bill'e söyledim. Ona şunu da söyledim: Heidegger'in felsefesinde onu Nazi'leri desteklemeye götürecek nelerin bulunduğunu tartışmanın doğru olduğunu *düşünüyorum*, ama onu buna dahil etmeliyiz.

Pek çok insanın bunu yapmasına ihtiyacımız var ve bu alanlarda bir şeyler bilen birçok insanı partimize çekmemiz gerekir. Bunun zaman kaybından başka bir şey olmadığını düşünen insanları artık taşıyamayız. "Niçin Derrida okuyorsun, bu zaman kaybından başka bir şey değil." Artık bu türden bir tutum sergileyemeyiz. Bu, diyaloğun bir parçasıdır. Elbette, bu türden tüm alışverişlerde çeşitli insanlar pek çok küçük burjuva görüşünü ifade ederler -ee, öyleyse? Bill Martin'e şöyle dedim: İnsan varoluşunun "doğaüstü bir anlam"ı, insan deneyimleri alanının verdiği anlamdan öte bir anlamı yoktur. Biricik anlam, varoluşa insanlar tarafın-

dan atfedilen şeydir. Bill şöyle yanıtladı: "Amin." İkimiz de güldük. Bu iyi bir görüş alışverişiydi.

Pek çok insanın bunu yapmasına ihtiyacımız var. Bill Martin'le olan diyalogda, benim MLM çerçevesi dışındaki bir şeyden geldiğime ilişkin bir anlayış yoktur. Ama başka insanların ortaya attıkları şeyleri gerçekten dikkate almalısınız –her şeyi kaba bir şekilde şöyle diyerek yanıtlamamalısınız: "Bunu MLM açısından yorumlayayım." Eğer MLM'yi din değil bilim olarak görüyorsanız, bunu doğru şekilde ele alabilirsiniz.

Evet, iktidarı ele geçirmezsek tüm bunlara gerçekten tam ifade kazandıramayacağımız doğrudur. İktidarı ele geçirmek zorundayız –gözümüzü o ödülden ayırmamak zorundayız –ya da bu başlı başına bir idman haline gelir. O sorunu devamlı yeniden gündeme alıp onunla cebelleşmemiz *ama* iktidarın ne için olduğunu da gözden kaçırmamamız gerekir. Bu, "kazanma... ve kazanma" sorunudur: Sırf iktidar için iktidarı ele geçirme yoluna koyulmayız, iktidarla şeyleri dönüştürmek ve tümüyle farklı bir dünyayı öngörerek bunu yapmak için bu yola koyuluruz

Bu yalnızca aydınlar bakımından iyi bir yaklaşım değildir. Halk kitlelerini sürece dahil etmeliyiz, onlardan öğrenmeliyiz –ve, evet, onlarla mücadele etmeliyiz. Temel kitlelere mensup olanlar da dahil, insanların partiye katılmaları sağlandıktan sonra bile bu süreç artık farklı bir biçimde olsa da devam etmelidir. İnsanlar zengin deneyimlere ve pek çok düşünceye sahiptirler –bunların bazıları doğru, bazıları yanlıştır. Yine de, yalnızca komünist *olmadıkları* zaman insanlarla birliğin nasıl geliştirileceği sorunu değil, komünist *oldukları* zaman insanların nasıl ileri sürülmeye devam edilecekleri sorunu da vardır –ve komünist olma sıçramasını

yapmalarından sonra bile onlarla nasıl mücadele edileceği sorunu...

Pek çok insan komünist olabilir ve şeylere bu şekilde yaklaşabilir. Buradaki nokta, bunu yapmak için bu yöntemi ve yaklaşımı benimsemeniz gerektiğidir –ve bunu benimseyip öyle devam ederseniz, pek çok insan pek çok iyi şey yapabilir, her türden insanla çalışabilir ve mücadele edebilir.

HAKİKAT SARHOŞU

Epistemoloji (bilgi kuramı) hakkında yakın zamanda söylediklerimi okuyan bazı insanlar, kendilerini komünist sayan bazıları da dahil, yorumda bulunmuşlardır, ama yorumları her zaman tümüyle olumlu değildir: "Hakikat sarhoşu olmuş gibisiniz." Tamam, hakikat sarhoşuyum evet, bunu söylemekten utanmıyorum. Büyük patlamayla ilgili daha çok şey keşfetmek. Bu, dikkate değer ve heyecan verici değil midir?

Bazı yoldaşlarla yaptığımız epistemoloji tartışmasında,[45] hakikatin nasıl komünizm mücadelesinin parçası haline geldiğine ilişkin bütün bir bölüm var. Yansız ile yandaş arasındaki ilişki nedir? Marksizmin *hem* yandaş *hem de* yansız olmasını nasıl anlamalıyız? Hakikati somut olarak bilmenin önemli olmadığını düşünen biri büyük zarar verir. Ve konunun salt hakikati aramaktan ibaret olduğunu düşünen biri, bunun nasıl açılması gerektiğini gözden kaçırır. Hakikatler bir boşlukta yer almaz. Keşfedilen hakikatler, dünyayı daha iyi tanıyabilmemize ve değiştirebilmemize aracılık eden bir sürece girer. Ama dar ve yararcı bir biçimde değil. Yararcı bir bakışla koskoca bir boyut gözden kaçar. Bu, "büyük es-

45 Bkz. bu kitabın "'Epistemoloji: Dünyayı Tanıma ve Değiştirme Üstüne' Konulu Bir Tartışmada Bob Avakian Yoldaşlarla" başlıklı bölümü.

nekliğe katı çekirdek"[46] kavramını insanların nasıl anlamaları gerektiğiyle ilgilidir. Dar ve yararcı bir yaklaşıma sahip olanlar, komünizme sosyalist geçişin bir parçası olarak bu hakikat mücadelesi sürecine niçin gereksinimimizin olduğunu anlamazlar.

Hakikat proletarya için iyidir. Bunu dar anlamda söylemiyorum. Hakikat siyasal mücadele için iyidir; gerçeklikle ilgili ne kadar çok şey anlaşılırsa, proletarya ve devrimci hedefleri için stratejik olarak o kadar verişli bir ortam oluşur. Ama hakikate dar ve yararcı bir biçimde yaklaşılırsa gözden kaçacak çok şey vardır. Eğer birisi büyük patlamayla ilgili bir şey keşfederse, bu ilginç ve heyecan verici olacaktır. Hakikatler salt ne oldukları için değil, ulaşınaya çalıştığımız dünya o türden olduğu için de önemlidir. Ne oldukları için. İnsanlar hayrete düşmeye gereksinim duyar. Dinin bunu gerçekleştirmesine ya da takdir etmesine ihtiyacınız yoktur. Dünyanın deviniminde ve insanların gerçekliğin geriye kalan kısmıyla etkileşiminde, gizemler çözümlenir ve yeni gizemler ortaya çıkar. Zihin enginliğine sahip birisi niçin başlı başına evrenbilim (kozmoloji) sorunlarıyla ilgilenmesin? (Evrenbilim, evrenin kökenini ve gelişimini irdeleyen bilimin ve felsefenin adıdır.) Öte yandan, başka bir boyutta, toplum sınıflara bölünmüş oldukça, öğrenilen herhangi bir şey birçok farklı

46 Avakian bu kavramı *Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism* başlıklı konuşmada şöyle tartışır: "Sıkıca kavrayan ve komünizm için mücadelenin stratejik hedeflerine, amaçlarına ve sürecine kendini adamış katı bir çekirdeğe sahip olmalısınız. Eğer işleri gevşek tutarsanız, her şeyi şu veya bu biçimde kapitalistlere geri veriyorsunuz demektir, bunun ifade ettiği tüm dehşetler de cabası. Aynı zamanda, büyük çeşitliliğe ve insanların her şeyle ilgili her doğrultuda gitmelerine izin vermezseniz, o zaman yalnızca insanlar size karşı muazzam bir kırgınlık biriktirmekle kalmazlar, en büyük hakikatin ve gerçekliği dönüştürme yeteneğinin içinden doğacağı türden zengin sürece de sahip olmazsınız." ("İçinde Yaşamak İsteyeceğimiz Bir Dünya," *Revolutionary Worker* #1257 [31Ekim 2004].)

biçimde sınıf savaşımının bir parçası haline gelecektir; proletaryanın dünyayı daha derinlemesine değiştirmek için daha derinlemesine tanıması boyutu da buna dahildir.

Geçen gün birisiyle bu konuda konuşuyordum; ironilerden birisi şudur: Komünist olmuş ve sonra, uzmanlık alanları bakımından çoğu kez dar, "işçici" ve sığ (filistin) bir yaklaşım geliştirmiş öğretim üyesi, aydın vb. insanlarla karşılaşıyorsunuz. Bunlar kendi alanlarını lekeliyorlar. Bunlar ikici bir tutum sergiliyorlar -alanlarını seviyorlar, ama sevdikleri için de suçluluk duyuyorlar. Bu, komünist harekette hakim görüş haline gelen ve darlık, ekonomizm ve filistinizm ile belirginleşen Menşevizm'dir.[47] Sistemin halk kitlelerine dayattığı geriliğin kuyruğuna takılmadır, eninde sonunda kapitalizmin ve kapitalist egemenliğe özgü baskı ve sömürü ilişkilerinin pekiştirilmesine yol açacak bir kuyrukçuluktur.

Goldbach kestirimindeki o adam aracılığıyla açıkça desteklenen yanlış bir şeyler vardı. [Burada, Goldbach kestirimi olarak bilinen kuramsal matematik problemi üstünde çalışan Çinli matematikçiden söz ediliyor; Mao'nun 1976'daki ölümünden sonra iktidarı ele geçiren Deng Ziaoping başkanlığındaki revizyonistler ona destek veriyordu.] Bu, bilim ile toplumsal dönüşüm arasındaki ilişki konusunda baştan sona yanlış bir çizginin parçasıydı. Bu idealist bir bakış açısıydı ve şimdi Çin'de varolan kapitalizmin yeniden kurulmasına ve toplumda aşırı kutuplaşmaya, halk kitlelerinin yeniden umarsız yoksulluğa ve baskıya boğulmasına yol açacak bir bakış açısıydı. Ama bizim yanıtımız, Menşevik bir

47 "Menşevizm" terimi Rus devriminin deneyimlerinden türetilmiştir; orada, Lenin ve takipçilerinin, yani Bolşeviklerin devrimci bakışına ve stratejik yaklaşımına karşıt olarak, sosyalist hareketi sıklıkla işçilerin ivedi çıkarlarını savunma ve kendiliğinden oluşan görüşlerinin kuyruğuna takılma biçiminde ifade edilen reformlar için mücadeleye indirgemek isteyenler "Menşevikler" olarak anılmaya başlandı.

yanıttı. Menşevikler'e karşı polemik yürütürken Menşevik bir yanıt verdik. Bu nedenle, kendimizi bu açıdan eleştirmeliydik.[48] Konu, bu tür şeylere Menşevikler'in standart bakışını sergilemiş olmamızdır. Kendi partimiz de dahil, komünist harekette "Menşevik kopyacılığı" diyebileceğimiz türden pek çok şey olmuştur ve bundan derinlemesine ve tam olarak ayrılmalıyız. O türden bir bakışla ve yaklaşımla, bilim ya da sanat ve kültür konusunda gerçek bir takdire sahip olamazsınız.

Evet, Bill Martin'in şiirsel hakikat konusunda ortaya attığı noktaya değinilmesi gerektiğini düşünüyorum.[49] Martin, sanatın hakikati içerdiği ya da ifade ettiği görüşünü kendine özgü biçimde ortaya attı. Burada araştırılması gereken daha çok şey vardır. Bill Martin'le yaptığımız söyleşide buna yanıt olarak söylediklerimin yanlış olduğunu düşünmüyorum, ama araştırılması gereken daha çok şeyin olduğuna inanıyorum. Belki söylediklerim bununla ilgili hakikatin tümü de olmayabilir. Bu sorular ortaya çıkar, siz de onlarla cebelleşirsiniz ve böyle bir söyleşide yapabileceklerinizin belirli bir sınırı vardır. Sonraki bir zamanda bu soruları yeniden ele almanız gerekir.

---

48 Bkz. "Menşevikler Revizyonizmi Nasıl Kilit Halka Olarak Alıyorlar," *Revolution and Counter-revolution: The Revisionist Coup in China and the Struggle in the Revolutionary Communist Party, USA*'de (Devrim ve Karşıdevrim: Çin'de Revizyonist Darbe ve ABD Devrimci Komünist Partisi'nde Mücadele) (Chicago: RCP Publications, 1978), s. 280 ve Bob Avakian'ın *Getting Over the Two Great Humps: Further Thoughts on Conquering the World* başlıklı konuşmasından alınan "Aydınlara Doğru Yaklaşım... Dühring Üniversitedeki Görevinden Uzaklaştırılınca Engels Üzülmüştü," *Revolutionary Worker* #1226 (25 Ocak 2004).

49 Burada, Bill Martin'in Bob Avakian'la yaptığı, *Marxism and the Call of the Future: Conversations on Ethics, History, and Politics* (Marksizm ve Geleceğin Çağrısı: Etik, Tarih ve Siyaset Üstüne Söyleşiler) (Chicago: Open Court Press, 2005) adı altında kitap olarak yayınlanan söyleşide dile getirdiği bir noktaya gönderme yapılıyor.

●n dokuzuncu yüzyıl başlarında yaşamış İngiliz romantik şair Keats'i ne kadar sevsem de, onun "Güzellik hakikattir, hakikat güzelliktir..." dizesine inanmıyorum. Ama güzelliğin rolüyle ilgili söylenecek şeyler vardır. İnsanlar niçin sanata gereksinim duyarlar? Bu sadece sanatçıların devrim makinesinde birer dişli çark oldukları yolunda Lenin'in o sıklıkla kötüye kullanılan sözüyle ilgili bir konu mudur? Sırası gelmişken, Lenin'in sanat konusundaki düşüncesi bundan ibaret değildir, o nedenle "kötüye kullanılan" diyorum. Bu türden sorular üstünde daha çok senteze gereksinimimiz var. İnsanlar oyuna gereksinim duyarlar mı, güzelliğe gereksinim duyarlar mı? Komünistsiniz ve sırf oyun olduğu için bir şeylerin değerli olduğunu düşünüyorsunuz diye özür dilemeniz mi gerekir? Bu "proletaryanın muzaffer yürüyüşü" değil ya! [*gülüşmeler*]. Öyle düşünmüyorum. Ama o türden bir şey komünistler arasında yaygın, hatta ağır basan görüş olmuştur. Evet, tabii ki, eninde sonunda bu hiç de toplumsal içerik alanından ve özgül olarak, derin sınıfsal bölünmelerle belirginleşen bu dünyada sınıfsal içerikten kaçmaz. Ama bu konuda indirgemeci olamazsınız.

Örneğin Shakespeare'i alın: Onda kesin bir sınıfsal içerik vardır. Ama Shakespeare'de basitçe sınıfsal içeriğe indirgenebilir olmayan bazı öğeler de vardır. Mesela basitçe onun sınıfsal içeriğine indirgenebilir olmayan dil kullanımı... Ve hâlâ ilgi konusu olan felsefe sorunları vb. vardır. İşte bu yüzden, farklı sınıflı toplumlara mensup insanlarda, hatta bizde bile hâlâ yankı bulur. Bu şeylere yönelik Menşevik bir tutuma değil, tarihsel maddeci bir tutuma sahip olmanız gerekir. En geniş, en kapsamlı anlamda asıl nokta budur. Elbette tüm bunlar toplumsal içerikten kaçamaz. Shakespeare'in ifade ettiklerinin toplumsal ve sınıfsal içeriğini irdelemelisiniz. Ama Shakespeare'le ya da başka çağlara ait şeylerle ilgili öy-

günün sonu bu değildir. Sanırım bu, hakkında daha çok şey keşfetmekte olduğumuz ve geriye dönüp üstünde daha derin bir senteze varmamız gereken bir şeydir. Bu türden sorularla ilgili araştırılacak daha çok şey vardır.

Bu, sınıfsal bakış açımızı bir yana bıraktığımız anlamına gelmez. O sınıfsal bakış açısının gerçekten ne anlama geldiği konusunda daha iyi anlayışa ulaşmakta olduğumuzu ifade eder. Bizim sınıfsal bakış açımız Menşevik ekonomizm değildir. Tarihsel materyalizmdir, diyalektik materyalizmdir. Bizim sınıfsal bakış açımız budur. Aydınlara ve diğer katmanlara yönelik dar tutumuyla Menşevik ekonomist intikamcılık değil.

Bu çok önemlidir. Aksi halde, her şeyi bir kez daha karmakarışık ederiz. En azından komünist olduğunu iddia eden insanların yol açtıkları ve çoğunlukla bakışlarının ve yöntemlerinin gerçekten komünist olmaması nedeniyle meydana gelen keşmekeşler olmuştur.

Bu şeylere tekrar tekrar dönmeliyiz. Bu devrimin belkemiği ve itici gücü olması gereken halkı, proleterleri ve diğer temel kitleleri ileri sürmemizin dayanağını kaybedemeyiz, çünkü bunda materyalizm vardır. Leibel Bergman yanlıştı: Dişçilerle devrim yapamazsınız. [Leibel Bergman, RCP'nin eski lideri olan bir komünistken, Mao'nun ölümünden sonra Deng Ziaoping liderliğinde Çin'de yapılan gerici darbeyi ve kapitalizmin yeniden kuruluşunu destekleyen bir konuma düştü –bkz. *From Ike To Mao...and Beyond: My Journey From Mainstream America to Revolutionary Communist, a Memoir by Bob Avakian.* (Ike'tan Mao'ya...ve Ötesine: Ortayolcu Amerika'dan Devrimci Komünizme Yolculuğum, Bob Avakian'dan Bir Anı).] Bir defasında Leibel şöyle dedi: "Evet, proletaryadan söz ediyoruz, ama eğer dişçilerin devrim yapmak için kilit güç olduğuna ikna olsaydık, dişçileri

Marksizm-Leninizm'e kazanmamız gerekirdi." Ben, "Öyle düşünmüyorum," diye yanıt verdim. Açıkçası, bir noktayı belirtmek için kasıtlı olarak dişçileri seçiyordu. Ama yine de, *proletarya* devriminin belkemiğini proletaryanın oluşturması gerektiğinden söz etmemizin bir nedeni vardır. Bu, hiçbir toplumsal ya da sınıfsal içeriği olmayan, iyi kalpli insanların devrimi değildir. Ama indirgemeci de olmamalıyız ya da onu cisimleştirmemeliyiz. Ve proleterleri dinsel ikonlara vb. çevirmemeliyiz. Dolayısıyla, hâlâ gerçekleştirilmesi gereken daha fazla kopma vardır.

Hakikat proletarya için iki anlamda önemlidir –ya da olmalıdır. Bir, güzelliğin önemli olmasıyla aynı şekilde önemlidir ya da önemli olmalıdır. Evet, hakikatin aksine, neyin güzel olduğu konusunda farklı insanlar farklı toplumsal bakış açılarına sahiptirler. Hakikat o anlamda toplumsal bir içeriğe sahip değildir. Salt nesnel olarak vardır. Ama hakikati bilmek (ya da hakikate yaklaşmak) güzelliğin önemli olmasıyla aynı şekilde önemlidir (insanların farklı sınıfsal bakış açıları güzelliğin ne olduğuna ve neyin güzel olduğuna, neyin olmadığına ilişkin farklı anlayışlara sahip olmalarına yol açacak olsa bile). Ve daha önce ifade ettiğim gibi hakikatlerin indirgemecilikten çok uzak bir biçimde sınıf savaşımına girdiği bir süreç vardır.

Hakikatin proletarya için iyi olduğunu niçin söylüyorum? Çünkü dünya hakkında ne kadar çok şey bilirsek, komünizm hedefine doğru onu dönüştürebilmekte de o kadar başarılı oluruz. Komünizmin ne olduğuna ve oraya nasıl ulaşılacağına ilişkin dar anlayışlarımıza uyacak biçimde hakikati zorlayarak değiştiremeyiz. Ama hakikati doğru görürsek, dünyada ne kadar fazla hakikat varsa komünizm davası için o kadar iyi olur. Hakikat, komünistlerin yaptıkları kötü şeylerle ilgili gerçekleri kapsasa bile. Hakikatlerin bize

sıkıntı veren yanı budur. Hakikatin projemizin ortaya koyduğu çirkin tarafı gösteren yönü, yapılmış olan yanlışlar ve bazen şeyleri elimize yüzümüze nasıl bulaştırdığımız (ve komünizm adına hareket eden bazılarının yarattıkları gerçek dehşetler) bile, böyle hakikatler bile, yalanlar değil, somut hakikatler -stratejik olarak, doğru yöntemlerle yaklaşılırsa komünizm mücadelesini güçlendirmeye katkıda bulunabilen hakikatler. Böyle olumsuz yönler kesinlikle projemizin ana öğesi değildir, şimdiye kadarki tarihsel deneyimlerde proletarya egemenliğini ve sosyalist toplumu karakterize eden şeyler bunlar *değildir*, sahte komünistlerin aksine gerçek olanların yapmış oldukları şeylerin ana öğesi bunlar *değildir*; bunun böyle olduğu iddiasına ve tüm projemizi karalamak için ortaya atılan iftiralara yanıt vermeliyiz -o iftiralar da hakikatin temelden çarpıtılmasıdır. Tüm bunlarda, şeylerin özünü dikkate almasının yanı sıra hepsinin çelişikliğini ve karmaşıklığını da dikkate alan doğru senteze ulaşmak ve bu uğurda savaşmak için, doğru bakışa ve yöntembilime sahip olmanız gerekir.

Dolayısıyla, bunu düşünmeye ve bununla cebelleşmeye değer olduğu kanısındayım. Bu doğru mu, yanlış mı? Bununla ne kadar uğraşırsam, buna o kadar kuvvetle inanırım. Ama bunun hakkında konuşalım. Bununla gerçekten cebelleşelim. Bu büyük bir ayrılma içerir. Komünistlerin bu şeyleri nasıl kavradıkları ve bunlara nasıl yaklaştıkları konusunda öteden beri yerleşmiş anlayış değildir bu.

Bu sadece hakikatten korkmadığımızı ifade etmez. Bu doğrudur. Ama bunun öteki yüzü, kucaklama ve deneyimleri ve kısmi bilgileri salt olduğu gibi almakla yetinmeyip onları kucaklama ve en eksiksiz boyutlarıyla ve en zengin derinliklerine kadar sentezleme yaklaşımına sahip olduğumuzdur.

BİLDİKLERİMİZİ NASIL BİLİRİZ: MADDİ DÜNYADAKİ VE İNSAN BİLGİSİNDEKİ GELİŞMELER

Uygulamalarımızdan çıkan ve ideolojik olarak -dinsel eğilimlere karşı, bilimden yana- önemli bir ders sağlayan bir şeye değinmek isterim. Bir yoldaş, tıp alanında çalışan biriyle yaptığı bir sohbette onun şöyle dediğini anlattı: "Tıp fakültesinde öğrendiklerimden birçoğunun yanlış olduğunu söylüyorlar şimdi bana ve bundan yirmi yıl sonra, şimdi doğru olduğuna inandığım şeylerin *yanlış* olduğunu söyleyecekler. Dolayısıyla, bir şeyin doğru olup olmadığını nasıl bilirsiniz?"

Evet, hareket ve gelişme vardır, şeylerin birincil ve ikincil yönleri vardır. Biz dinsel insanlar değiliz. Bir şeyde kusur olduğunu bulursanız, o ister istemez tüm şeyi geçersiz kılar mı? Haberdar olduğum her bilim alanında insanlar problemleri çözmeye çalışıyorlar ve pek çok atılım gerçekleştiriyorlar, ama sonra onun belirli bir yönünde yanlış bir şey çıkıyor. Bu, tüm şeyi çöpe atıp yeni baştan başlayacağınız anlamına mı gelir? Hayır! Ayıklarsınız. İnsanlar bilimlerde bunu biraz da kendiliklerinden, yani diyalektik materyalizm olmadan ya da diyalektik materyalizmin sistematik uygu-

laması olmadan bile yaparlar. Doğru olanı yanlış olandan ayıklarsınız ve doğru olanı geliştirip yanlış olanı atarsınız ve bunu yapmayı sürdürürsünüz.

Hiç kimsenin herhangi bir şeyi bilemeyeceği doğru değildir. Önemli bir örnek verecek olursak, belirli bazı yargılar tersine dönmüş olsa ve bazen kafalar karışsa bile çeşitli hastalıklar hakkında 100 yıl öncesine göre çok daha fazla şey biliyoruz.

Bu, bilginin ve genel olarak bilimsel yöntemin diyalektik hareketiyle ve dinsel yaklaşımın aksine bu şeylere materyalist yaklaşımla ilgili olarak insanlar için iyi bir derstir.

"BUSH'İZM" VE KOMÜNİZM

Büyük esnekliğe sahip katı çekirdek nedir?[50] Bu sentez nedir? Bunun liberalizm olduğunu düşünen birileri varsa, en hafif deyimiyle, asıl noktayı kaçırıyor demektir.

Liberal olmak güç değildir. Tam esneklik göstermek –ya da en azından bunu bir ideal olarak, burjuva demokrasisinin idealleştirilmiş görüş açısı olarak ilan etmek güç değildir. Gerçekten, tam esnekliğe fiilen sahip olmazsınız, ama bunu bir çizgi olarak ifade etmek çok kolaydır ve bu, pek çok kişinin çiğnediği bir yoldur. Bazıları komünist hareketten, çoğunluğu bu hareketin dışından, pek çok insan bunu yapmıştır. Bu burjuva idealinin gerçekte çıktığı kapı, toplumda zenginliği ve gücü elinde tutanlar ile bundan yoksun olanlar arasındaki kutuplaşmadır ve sömürünün, baskının ve devasa eşitsizliklerin sürdürülmesine yol açar. Bu, bur-

50 Avakian bu kavramı *Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism* başlıklı konuşmada şöyle tartışır: "Sıkıca kavrayan ve komünizm için mücadelenin stratejik hedeflerine, amaçlarına ve sürecine kendini adamış katı bir çekirdeğe sahip olmalısınız. Eğer işleri gevşek tutarsanız, her şeyi şu veya bu biçimde kapitalistlere geri veriyorsunuz demektir, bunun ifade ettiği tüm dehşetler de cabası. Aynı zamanda, büyük çeşitliliğe ve insanların her şeyle ilgili her doğrultuda gitmelerine izin vermezseniz, o zaman yalnızca insanlar size karşı muazzam bir kırgınlık biriktirmekle kalmazlar, en büyük hakikatin ve gerçekliği dönüştürme yeteneğinin içinden doğacağı türden zengin sürece de sahip olmazsınız." ("İçinde Yaşamak İsteyeceğimiz Bir Dünya," *Revolutionary Worker* #1257 [31 Ekim 2004].)

juva toplumunun temel mahiyetidir ve burjuva demokrasisi biçiminde de olsa, burjuva diktatörlüğü altında yaşama deneyimidir. (Bu konu, *Democracy: Can't We Do Better Than That* adlı kitabımda uzun uzadıya tartışılmakta ve daha yakın tarihte yaptığım *Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism* başlıklı konuşmamda ele alınmaktadır.)

Tam katı çekirdeğe sahip olmak ya da tekyanlı olarak katı çekirdeğe ağırlık vermek çok kolaydır; dürüstçe söyleyelim, ayrıntısına inildiğinde ve özellikle baskı altında olunduğunda pek çok komünist hareketin tarihi öyle olmuştur.

Bunun özü ve doğru ele alınması zor olan şey, katı çekirdeğin ve esnekliğin *sentezi*dir. Benim ortaya attığım ve ağırlık verdiğim *şey* ikisinin sentezinin devingen diyalektiğini nasıl ele alacağınızdır. Ve "devingen diyalektik" sözcüklerini de vurguluyorum. Güç olan ve yeni olan budur. Başarılması gereken budur ve parti için geçerliliği bakımından ve proletarya diktatörlüğü ile sosyalist toplum için geçerliliği bakımından yeni olan budur. Bu yüzden, epistemoloji konusundaki bir tartışmada, "bizi lime lime ederler" mecazını dile getirdim,[51] çünkü bunu doğru ele almak, bu "büyük esnekliğe sahip katı çekirdek" ilkesini, önderlik eden bir partide, devrimci bir mücadelede ve komünist bir dünya ereğine tam geçiş sürecinde bulunan yeni bir sosyalist toplumda doğru şekilde uygulamak çok güçtür.

Ve gerçek şudur ki, eğer bir katı çekirdek yoksa, bunu *her yönüyle* unutabilirsiniz: Buradan gitmeye çalıştığımız yere -dünya çapında komünizme- kadar tüm bir tarih dönemini, tamamen unutabilirsiniz, eğer katı çekirdek yoksa.

51 Bkz. Bu kitabın "'Epistemoloji: Dünyayı Tanıma ve Değiştirme Üstüne' Konulu Bir Tartışmada Bob Avakian Yoldaşlarla" başlıklı 5. bölümü.

Burada sözü edilen şeyleri gerçekten anlamamız gerektiğini düşünüyorum. İnsanlar, örneğin, komünist bir partide demokratik merkeziyetçilik sorununun ele alınmakta olduğunu anlamalıdırlar. Proletarya diktatörlüğü[52] konulu konuşmada katı çekirdeğe ve esnekliğe ilişkin söylenenlerin, "aşırı merkeziyetçilik" yönü de dahil, demokratik merkeziyetçilik problemlerini ele aldığını insanlar anlarlar mı? Bunun gibi bir partiye sahip olmanın tarihsel problemleriyle cebelleştiğimi, tarihsel problemlerin olduğunu insanlar kavrarlar mı? Bu, komünizme ulaşma mücadelesi sırasında bir orduya sahip olmak gibidir: Onsuz yapamazsınız, ama sahip olmak da büyük bir problemdir, özellikle iktidarda olduğunuzda fakat yalnızca o zaman da değil.

Dürüstçe ve açıkça konuşursak, komünist harekette oldukça fazla "Bush'izm" var. Ron Suskind'in yazdığı o makalede gerçek bir Bush'çudan aktarılanlar fazlasıyla vardır:[53] "Başkanın bir yardımcısı, 'Şimdi bir imparatorluğuz,' dedi bana, 've eyleme geçtiğimiz zaman kendi gerçekliğimizi yaratıyoruz. Ve siz o gerçekliği inceliyorken -mantıklı bir biçimde yaparsınız zaten- biz yeniden eyleme geçerek başka yeni gerçeklikler yaratırız'." Tam şu anda emperyalistler böyle hareket ediyorlar, ama bazı komünistler de aynı bakışı benimsemek istiyorlar. Bu, tamamen, derinlemesine ayrılmamız gereken bir şeydir.

* * *

Niçin bazı insanlar eğer eksiklikler olmuşsa komünizm bayrağının bir "çaput parçası" olduğunu düşünürler? Bu

52 Burada, yukarıda sözü edilen *Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism*'e gönderme yapılıyor.

53 Ron Suskind, "Kuşkusuz," *The New York Times Magazine* (17 Ekim 2004).

dinsel bir bakış açısıdır. Küçük bir ipini çekersiniz ve gerisi çorap söküğü gibi gelir. Bu, dindir, dinsel mutlakçılıktır. Bu, Hıristiyan Faşistlerde şiddetle eleştirmeye devam ettiğim noktadır: Eğer Kutsal Kitap'ta bir tek şey yanlışsa, o zaman onların tüm davası çöker. İşte bu yüzden onlar Hıristiyan Faşistlerdir. Onlar komünist değildirler. Onlar, dinsel temelli görüşlerini içinde hiçbir hata bulunamayacak bir mutlak olarak ileri süren Hıristiyan Faşistlerdir. İşte bu yüzden Hıristiyan Faşistlerle ilgili bu noktayı şiddetle eleştirmeye devam ediyorum. Bazı insanlar bunu takıntı haline getirdiğimi ve bu konuda bizzat fanatik olduğumu, bu konuda diyalektik olmadığımı ya da idealist olduğumu düşünebilirler. Ama bu Hıristiyan Faşistlerin kitle tabanına ulaşma yolunun nasıl da onların temeline darbe vurmak olduğu konusunda stratejik bir düşünceye sahibim. İnsanları onlardan uzaklaştırıp yanınıza çekebilmenin yolu -ya da bunu yapmanın anahtarlarından birisi, gerçekliğin kendisine de etkide bulunacaktır-ideolojik alanda darbe vurmaktır. Bunların mutlakçılığı ve Kutsal Kitap'ın harfiyen yorumunda köktendinci Hıristiyanların bile bu belirli anda hafif bir ifadeyle söylersek savunmakta sıkıntı çektikleri -ama eğer acele etmezsek, o bile çok uzun zaman geçerli olmayacaktır- bazı şeylerin bulunduğu gerçeği arasındaki bu çelişkiye saldırmaktır. Dolayısıyla, bunun tutarlılığının niçin ideolojik olarak saldırıya açık olduğuyla ilgili bazı düşüncelerim var, çünkü bu kişiler idealisttirler, mutlakçıdırlar. Bilimci değildirler. Kusuru kabul edemezler.

Ama bu, ideolojik olarak söylersek, partimiz dahil komünistleri de etkilemiş olan bir "hastalık"tır. Ama hakikatten, hatta projemizin eksiklikleriyle ve sosyalist toplumda olmuş bitmiş şeylerle ilgili hakikatten bile niçin korkalım ki?

Herhangi bir kişinin gökfiziği konusunda öğrendiklerinden korkmuyorum. Burjuva demokrasisinden korkmuyorum. Birilerinin çıkıp da burjuva demokrasinin proletarya diktatörlüğünden daha iyi olduğunu kanıtlayacağını sanmıyorum, dolayısıyla burjuva demokrasisinden korkmuyorum –bununla anlatmak istediğim budur. Ama insanlar korkuyorlar, çünkü bilimsel değiller. Bir şeylerin ortaya çıkıp burjuva demokrasinin ve kapitalizmin gerçekten sahip olabileceklerimizin en iyisi olduğunu göstereceğinden korkuyorlar. O zaman, o bakışla, sadece kendi "Bush'izm" biçiminize sarılırsınız: Hakkında düşünmeyi sevmediğimiz tüm şeyleri silen bir gerçeklik yaratacağız. Sizi aşağıya götüren bir yol vardır. Ama o yol Marksizmin temsil ettiği ve temsil etmesi gereken şeye tamamen karşıttır. Ve biz Marksist olmalı, en eleştirel, yaratıcı, derinlemesine, sistematik ve kapsamlı bilimsel yaklaşımı temel almalıyız.

MAOİZME BİLİMSEL YAKLAŞIM, BİLİME BİLİMSEL YAKLAŞIM

Milliyetçi bir Maoizm anlayışı, "Üçüncü Dünyacı" bir Maoizm anlayışı olduğu gibi, Maoizmin ve genel olarak Marksizmin yalnızca siyasal öğelerine değil, felsefi öğelerine de ilişkin olarak buna koşut bir anlayış vardır. Örneğin, baş çelişki sorununu alın: Dünyada herhangi bir zamanda baş çelişki nedir ve bu nasıl belirlenebilir? Bazıları dünyadaki baş çelişkinin ezilen uluslar (ya da Üçüncü Dünya) ile emperyalizm arasında olduğuna ilişkin olarak Çin Komünist Partisi 9. Kongresi'nde ve *Yaşasın Halk Savaşının Zaferi*'nde (Long Live the Victory of People's War) (Lin Piao tarafından 1960'ların ortalarında yazılan bir belge)[54] ortaya atılan bu belirlemeyi seçip almışlardır. Dürüst olmak gerekirse, bazı insanların bundan ötesini çok düşünmüş olduklarını sanmıyorum–onların tutumu şudur: "Üçüncü Dünya, dünya

54 Lin Piao, Uzun Yürüyüş'ün ve genelde Çin devriminin bir neferiydi; Çin'deki Kültür Devrimi'nin ilk evrelerinde, 1960'ların ortasında ve sonlarında, Çin Komünist Partisi'nin bir lideri olarak kalmayıp bir süreliğine fiilen Mao'nun ardılı olarak da atandı. Ama 1971'de, Mao'yla yalnızca bizatihi Çin'de devrimin devamlılığıyla ilgili değil, Çin'in bir yandan Sovyetler Birliği'yle ve öte yandan ABD'yle olan ilişkileriyle de ilgili gibi görünen önemli sorunlar konusunda görüş ayrılığına düştü. Bu görüş ayrılıkları Lin Piao'yu Mao'yla ve izlediği politikalarla uzlaşmaz karşıtlığa götürdü ve Mao'nun liderliğine karşı bir darbeye dönüşen bir sürecin sonunda Lin Piao kendisini öldürdü.

devriminin 'fırtına merkezleri'nin olduğu yerdir, baş çelişki işte budur, tartışmaya ne gerek var?" *Yaşasın Halk Savaşının Zaferi*'nin yazılmasından bu yana 40 yıl ve 9. Kongre'den bu yana 35 yıl geçmiştir -ve anımsadığıma göre, Çin Komünist Partisi 10. Kongresi'nde bu belirleme (dünyadaki baş çelişkinin ezilen uluslar ile emperyalizm arasında olduğu belirlemesi) tekrarlanmamıştır bile. Onun yerine, dünyadaki belli başlı çelişkilerin o zamanlar değişken olduğundan söz etmişler ya da bu türden genel bir ifade kullanmışlardır.

Mao'nun, Çin'de yeni demokratik devrimin 1949'da zafere ulaşmasından, ülke çapında iktidarın ele geçirilmesinden ve devrimin sosyalist aşamaya girmesinden önceki yazılarında şeylerin formüle ediliş biçimine uygun olarak gerçekliğe bir nevi "saplanma" ve gerçekliği ona göre "dondurma"ya çalışma eğilimi de gözlenmiştir. Bunun yanı sıra, Çin'deki Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin ve kapitalist restorasyona karşı mücadelenin, proletarya diktatörlüğünde devam eden devrimin tüm kuramsal boyutuna Çin'de 1970'lerin başında revizyonizme karşı verilen son büyük muharebe[55] de dahil, yapılmış olan tüm kuramsal çalışmalara, sosyalist toplumda altyapı ile üstyapı arasındaki ilişki sorunlarını irdeleyen kuramsal çalışmalara, "üretim araçları ve ilişkileri üstündeki iktidar, siyasal liderliğin iktidarında yoğunlaşır," gibi formülasyonlara eşit olmayan bir dikkat gösterilmiştir. Bunlar ilgilenilecek önemli kuramsal anlayışlardır.

* * *

Bilime yönelik bilimsel bir yaklaşım benimsemeliyiz. Komünistler arasında her türden komik eğilimler -örneğin,

55 "Son büyük muharebe," en kötü nam salmış lideri Deng Ziaoping olan Çin'deki revizyonistlerin (sahte komünistlerin) sosyalizmi devirmeye ve kapitalizmi yeniden kurmaya yönelik girişimlerini boşa çıkarmak için Mao'nun liderliğinde 1976'da ölümüne kadar yürütülen mücadeleyi ifade eder.

Marksizm-Leninizm-Maoizm ideolojimizi belki içine biraz ekonomi-politik serpiştirilmiş bir siyasal stratejiye indirgeme eğilimi– vardır.

Bütün o "kucaklar ama yerini almaz" fikrinin özellikle ikinci yönünü anlamayan insanlarla ilgili problemler olagelmiştir. Özellikle proletarya diktatörlüğü konusundaki konuşmamda büyük ölçüde bunu ifade ettim: "Yerini almaz" yönüne yapılan vurguya değindim.[56] Ama bunun *ilk* kısmını –Marksizmin tüm bu farklı alanları kapsadığını–anlamayan insanlarda yansımasını bulan bir darlık da olagelmiştir. Marksizm *gerçekliği bütünüyle* ele alan bir bakış ve yöntembilimdir.

"Yerini almaz" noktası, çelişkinin özeline girmeniz gerektiğidir. İnsan bilgisinin ve çabasının herhangi bir alanının ayrıntılarına girmeniz gerekir. Bunun, yalnızca "örgütleyici bir ilke olarak hakikat"[57] anlamında değil, başka bir anlamda –bizatihi Marksizm-Leninizm-Maoizmi dar bir araç olarak: Yeni demokratik devrimi yapma ya da bir askeri

56 "Kucaklar ama yerini almaz," Mao Zedong'un geliştirdiği bir ilkeyi ifade eder; bu ilke Marksizmin çeşitli bilim ve sanat alanlarını, insan düşüncesinin ve uğraşısının diğer alanlarını kucakladığını, ama onların yerini almadığını belirtir. Bu kavramı Bob Avakian daha da geliştirerek uygulamaya koymuştur. *Diktatörlük, Demokrasi ve Komünizme Sosyalist Geçiş*'te (revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir) ve bu kitabın içerdiği "Marksizm 'Kucaklar Ama Yerini Almaz'" adlı bölümde bununla ilgili tartışmaya bakın.

57 "Örgütleyici bir ilke olarak hakikat" Lenin'in önemli felsefi çalışması *Materyalizm ve Ampiryokritisizm*'de eleştirdiği ve irdelediği bir kavramdır. "Örgütleyici bir ilke olarak hakikat," gerçekliği hakikaten var olduğu haliyle araştırarak tanımak ve o temelde dönüştürmeye çalışmak yerine, amaçlarınız için yararlı görünen bir gerçeklik görüşünü dayatmaya çalıştığınız ve sonra, kafanızda önceden oluşturduğunuz, "yararlı" gerçeklik anlayışına uyacak biçimde gerçekliği "örgütlemeye"–ya da çarpıtmaya– uğraştığınız bir yaklaşımı ifade eder. Siyasal hareketlerde –ne yazık ki bazen komünist hareket içinde de– bu türden anlayış ve yaklaşım, aslında birer hakikat değil gerçekliğin çarpıtmaları olan "siyasal hakikatler" (ya da "siyasal açıdan yararlı hakikatler") kavramında ifadesini bulmuştur; böyle "hakikatler" ve daha da temel olarak, gerçekliğin bu şekilde çarpıtılmasına götüren bakış ve yöntembilim, gerçekliği somut olarak anlamanın ve gerçekten, köklü şekilde değiştirmenin önünde engel oluşturur.

strateji geliştirme aracı olarak vb. görme anlamında da- çok araçsalcı bir bakışla görüldüğünü düşünüyorum.

Kuram bir uygulama kılavuzudur -bu da sulandırılmış olan şeylerden biridir. Kuramın uygulamadan kaynaklandığı ve nihai doğrulamasını uygulamada bulduğu kavramı sulandırılmıştır. Marksizmin kaynakları bile sulandırılmıştır. Marksizm salt sınıf savaşımının ya da devrimin toparlanmış bir özeti değildir. Marx ve Engels salt sınıf savaşımını özetleyerek Marksizmi geliştirmediler. Marksizm geliştirilirken insan toplumunun birçok farklı alan ve boyuttaki çok daha geniş, daha kapsamlı deneyimleri kucaklandı.

Sanırım geçen seneydi, geriye dönüp *Anti-Dühring*'i yeniden okuduğumda gerçekten sarsıldım: Bu kitap her türden şeyi kapsar. Kitabın sonundaki tüm yönelimden çok sarsıldım. Bu tam anlamıyla bilimsel bir yönelimdir: Elbette, doğru olarak anlaşılan bu şeylerin pek çoğu şimdi aşılacaktır ve daha iyi öğrenilecektir. Tüm yönelim, bu günlerde komünistler arasında ne yazık ki son derece yaygın olandan çok farklıdır: Bu ideoloji çevresinde (belki talihsiz bir deyim olacak, beni bağışlayın) bir tür savunma çemberi kurulmuştur ve ayrıca, onu bir dine çevirme eğilimleri sergilenmiştir. Bu, "halk önünde eleştiri yapmamalıyız" anlayışında yansımasını bulur. [Burada, özellikle diktatörlük anlayışı çerçevesinde-spesifik olarak, Lenin'in yasalarla kısıtlanmamış egemenlik şeklindeki diktatörlük tanımı çerçevesinde-Bob Avakian'ın Lenin'i eleştirdiği bazı konuşmalarının ve yazıların yayınlanmasına tepki olarak uluslararası hareketteki bazı yoldaşlarca dile getirilen yorumlara gönderme yapılıyor.] Başka bir bilim alanında böyle bir yaklaşım benimsemezsiniz. Başka bir bilim alanında hiçbir bilimci, önemli atılımlar gerçekleştirmiş bilimcilerin halk önünde eleştirilmemeleri gerektiğini savunmaz!

Marx'ın *Feuerbach Üstüne Tezler*'de (Theses on Feuerbach) sonuçta amaç dünyayı değiştirmektir ve filozoflar yalnızca onu anlama çabası göstermişlerdir şeklinde belirttiği nokta bile sulandırılabilir ve sulandırılmıştır. Elbette, amaç şeyleri değiştirmektir. Herhangi bir bilim alanında nihai amaç dünyayı değiştirmektir. Ama dar bir şekilde, her zaman dolaysız bir anlamda, yararcı bir anlamda değil.

Biz de aynı gelenek içinden geldik. Bence Mao'da, özellikle daha gayriresmi yazılarını ve konuşmalarını okursanız, o araçsalcılık havasına karşı çıkan pek çok şey vardır. Sovyetler Birliği bilimle uğraşan her türden insanı barındırıyordu. Ama bu problem vardı –yalnızca Lisenko fiyaskosundan[58]

58 Avakian, Lisenko *ile ilgili durumu şöyle tanımlamıştır:* "Lisenko, tarımda büyük üretim sıçramasına yol açacak yeni buğday soyları geliştirdiğini ileri süren bir tarımbilimciydi, bir bitkibilimciydi. Ve bu, Sovyetler Birliği'nde gerçek bir problemdi, tarım ciddi şekilde sanayinin gerisinde kalmıştı. Elbette ki, bu uçurum genişlemeye devam ederse, bütün ekonomiyi rayından çıkarır ve bir sosyalist ekonomi kurma girişimlerinizi temel olarak sekteye uğratır. Dolayısıyla, karşı karşıya oldukları bu sorun, özellikle 1930'lu yılların başlarında ve ortalarında çok ciddi bir sorundu. Ve Lisenko, esas olarak, evrimin temel ilkeleriyle çelişkiye düşen ve bilimsel olarak doğru olmamakla birlikte, sonradan edinilmiş karakteristiklerin kalıtımla aktarıldığı vb. fikrini tümüyle benimseyen bir kuram ortaya attı. Ama bu, uygulama açısından, tarımsal problemleri çözmenin bir yolu gibi görünüyordu, bu nedenle de Stalin ve diğerleri Lisenko'ya büyük destek verdiler. İşte bunun büyük zararı oldu. Yalnızca kısa erimde ve daha dar bir anlamda değil–onların umut bağladıkları sonuçlara ulaşmaması açısından değil–insanların düşünme ve kuram ile uygulama arasındaki ilişkiyi, gerçeklik ile gerçekliğin anlaşılması ve dönüştürülmesi arasındaki ilişkiyi ele alma konusunda nasıl eğitildikleri açısından daha geniş bir anlamda da büyük zararı oldu. Bu bir biçimde uzun dönemde olumsuz sonuçlara yol açmıştır. Her şeyden önce Sovyetler Birliği'nde olumsuz sonuçlara yol açtı. Ve uluslararası komünist harekette olumsuz sonuçlara yol açtı, çünkü insanlara belirli bir yanlış yolda düşünmeyi aşıladı.

"Artık bu durum çok karmaşıktı, çünkü Sovyetler Birliği'nde biyoloji, bitkibilim vb. alanlarında uzman ve otorite olan kişilerin birçoğu eski toplumdan geliyordu. Birçoğu da siyasal ve ideolojik açıdan gericiydi. Dolayısıyla, burada çelişkinin çok keskin biçimde ortaya çıktığını görüyorsunuz. Lisenko sosyalist davayı ilerletmek için büyük bir atılım yapmaya çabalıyordu ve birçoğu–hepsi değil, ama birçoğu–siyasal ve ideolojik açıdan gerici olan otorite-

ibaret değil... Birinin bana söylediğine göre, diyalektik materyalist olmadığı için Einstein'ın yanlış olduğunu kanıtlama çabasına girişmişlerdi. Evet, Einstein'ın bazı şeyler konusunda yanlış olduğu anlaşılıyor, ama bunun nedeni o değil *[gülüşmeler]*... Evet, bu onun diyalektik materyalist olmamasıyla ilgili değil, bunu birebir şekilde yapmamasıyla ilgilidir.

Bu, *Anti-Dühring*'de yer alan, Marksizmin temel olarak o türden felsefeye son verdiği[59] şeklindeki söze niçin katılmadığım konusunda daha önce belirttiğim bir noktaya geri gidiyor. Ama Engels, Marksizmin temel olarak o türden felsefeye son verdiği (ve geriye yalnızca diyalektiğin ve biçimsel mantığın kaldığı) şeklindeki sözünden dolayı belirli bir anlamda bağışlanabilir, çünkü bir şey yeni keşfedildiği zaman onu tümüyle doğru bağlam içerisine tam olarak oturtacak tarihsel perspektife henüz sahip değilsinizdir. Bir yandan Engels'in Marksizmin temel olarak o türden felsefeye son verdiğini söylediğine tanık olurken, öte yandan da *Anti-Dühring*'in sonunda bu "açık uçluluğu" görürsünüz. Bu bir bakıma çelişkilidir. Ama ilk defa ortaya çıktıklarında şeyleri illa da tam bağlamları içinde görmeniz gerekmez. Engels'in belirli bir anlamda bağışlanabileceğini söylerken anlatmak istediğim işte budur. Ama o türden şeylere sarılıp durmak iyi olmaz.

Bilimimize yönelik bilimsel bir yaklaşım benimseyecek miyiz, benimsemeyecek miyiz? Bu, "düşünceci felsefe"ye – dünyayı değiştirme anlamında değil, başlı başına şeyler hakkında salt düşünmeye ya da kafa yormaya– geri dönüş anla-

---

ler ona karşı çıkıyorlardı. Ama öyle oldu ki, tartışılan temel sorun konusunda Lisenko'dan daha doğruydular. Ne var ki, orada yapılanları siyasal gidişat dayatıyordu ve eleştiri getirenler fiilen bastırılıyordu." (Bu kitapta yer alan "Fikir Alanınsa Mücadele" bölümüne bakın.)

59 Bkz. bu kitapta yer alan "Marksizm Bir Bilimdir, 'Felsefenin Sonu' Değildir" başlıklı bölüm.

mına gelmez. Benim ortaya koymaya çalıştığım şey dünyayı anlamaya ve değiştirmeye yaklaşmanın farklı bir yoludur, Mao'nun "kucaklar ama yerini almaz" belirlemesini alarak Marksizm ile diğer düşünce ekolleri arasındaki ilişkiyi tüm diyalektik süreç açısından daha fazla geliştirmem de buna dahildir. "Kucaklar ama yerini almaz" ilkesiyle ilgili olarak savunduğum çok karmaşık, çok dinamik bir şeydir. Nihai olarak ve temel anlamda her şeyi kucaklayabileceğimiz ve kucaklamamız gerektiği anlayışını ve yönelimini esas alır. Marksizm, gerçekliğin salt bazı kısımlarını değil bütününü kavramanın bir yoludur.

Komünizm ve Farklı Düşünce Ekolleri

İşte bu, komünizme ulaştığınızda nelerin olacağı konusunda ilginç bir felsefi soru ortaya çıkarır. O noktada düşünce ekollerinin kendilerini farklı konumlandıracaklarına inanıyorum. Ve düşünce ekollerinin çarpışmasını sağlamak için gerçekten *iyi* olan anlayışı geliştirmeye çalışıyorum. Bu aşamada Marksist ve Marksist olmayan düşünce ekollerinin çarpışmasını sağlamak bile iyidir. Marksizm nihai olarak her şeyi kucaklama yeteneğine sahip olmadığı için değil, onu bir "kapalı sisteme" çevirmek istemediğimiz için. Ve tüm Marksistlerin herkes kadar ya da daha fazla yaratıcı ve eleştirel düşünmeyi öğrenmeleri gerekmekle birlikte, o insanlar ile Marksist olmayan ya da en azından tutarlı biçimde Marksist olmayan insanlar arasındaki dinamiği sağlamak da tüm bu dönem için iyidir.

Sanırım, bunun belirli bir anlamda "ideolojik alanda proletaryanın önderlik ettiği bir birleşik cephe"yi temsil ettiğini söyleyebilirsiniz. Komünistler olarak kendimize dayanak

yapacağımız, doğru olarak anlaşılıp uygulandığında maddi gerçeklikle, onun hareketiyle ve gelişimiyle tamamen uyum içinde olan yalnızca bir tane ideoloji olsa bile bilginin ve insanların niteliğinden ve bunun sınırlamalarından dolayı... (bakayım, bunu kendim anlayabiliyor muyum...) yalnızca bireysel olarak değil, toplu olarak da insanların bilgilerinin içerdiği sınırlamalardan, insanların bilgi edinme biçimlerinden ve kuram ile uygulama arasındaki ilişkiden dolayı, belirli bir rolün olduğu da doğrudur... Buna bakmanın komik bir yolu işte buradadır. Marksizmin nasıl "dışarıdan" -insanların dolaysız deneyim alanının dışından- getirilmesi gerektiğiyle ilgili şeyi bilir misiniz? Peki, hiç değilse tarihin bu aşamasında, *Marksizm dışından* getirilecek şeylerin belirli bir rolünün olduğunu da savunuyorum; daha sonra Marksizm, o şeyleri, onları ortaya atan Marksist olmayan insanların yapabileceklerinden daha derin bir düzeyde bütünleştirir. Marksistler bu şeyleri daha derin bir gerçeklik anlayışı içinde sentezlemelidirler. Burada biraz "uçmuş" görünebilirim, ama belirttiğim nokta, komünistler belli bir zamanda neleri kucaklayabilirlerse kucaklasınlar -felsefi ve yöntemsel olarak konuşuyorum-, aynı problemlere parmak basan ve nesnel olarak komünist olmayan başkalarının da bir şekilde bulunacağıdır. *Kendi* ideolojimizde Marksizme ve Marksizm dışına gereksinimimiz olduğu için değil. Konu bu değil -netleştirelim. Ama Marksizm, Marksist olmayanların yaptıkları şeyleri *Marksizmin uygulanması yoluyla* bütünleştirebilmekle kendisini zenginleştirebilir.

Her şeyi yapamayız. Marksistler belli bir zamanda gerçekliğin araştırılması için gerekli olan her şeyi yapamazlar. Bence, muhtemelen komünizme ulaştığınızda farklı düşünce ekolleri bulunacaktır, ama bu tümüyle farklı bir çerçevede olacaktır. Ve o zaman muhtemelen buna "komünizm" de-

meyeceklerdir ama komünizmde çok uzun bir yol kat edince farklı düşünce ekollerine sahip olacaklardır. Şunu sıklıkla örnek veririm: Üşüttüğünüzde ya da grip olduğunuzda ve sonra iyileştiğinizde, ne zaman iyileştiğinizi kesin olarak anımsamazsınız. Birden bire geriye bakıp "Artık kendimi hasta hissetmiyorum," dersiniz. Komünizme ulaşıldığında da muhtemelen aynı şey olacaktır *[gülüşmeler]*. Belirttiğim nokta, "öte taraf"tan bakılınca muhtemelen komünizmin şimdi bizim hayal ettiğimiz gibi görünmeyeceğidir, yalnızca belirli şeyleri önceden tahmin edemeyeceğimiz anlamında değil, insanların "öte taraf"a ulaştıkları zaman bunun içerdiği çelişkileri şimdi bizim öngörebileceğimizden farklı şekilde görecekleri anlamında da. Dolayısıyla, belirli bir noktada, "Komünizm hakkındaki tüm bu konuşmalar artık geçerli değil, çünkü şimdi uğraşmakta olduğumuz çelişkiler dizisi tümüyle farklı," diyeceklerdir." Diyalektik materyalist bakış açısı ve yöntem artık geçerli olmayacağı için değil. Belirttiğim nokta o değil. Sadece şeylere farklı yaklaşıyor ve çelişkileri farklı görüyor olacaklardır.

Tüm bunun dokunduğu nokta, ihtiyaç duyduğumuz yöntembilimin katı, şematik, "bakalım formülü elde edebilecek miyim" yaklaşımının karşıtı olduğudur. Bir yoldaşın söylediği gibi, "kervan yürüyor." Yaşam evrim geçirmeye, gerçeklik açılmaya devam ediyor. Bu birazcık Engels'in hareket konusundaki sözüne benziyor: Hareketin kendisi bir çelişkidir. Bir şey bir yerdedir, ama aynı zamanda bir yerde durmaz. Her şey hareket eder. Bu birazcık görecelilik kuramına benzer. Gerçeklik hareket ettiğinde, geçmişteki bir noktada onun "içinde" olduğunuzda gördüğünüz şekilde görmezsiniz onu. Onu o zaman belirli bir biçimde görmüşüzdür ve gerçeklik daha fazla açıldıkça aynı biçimde görmeyiz. Dolayısıyla, onu anlamak –geçmişe ait bir şeyi anlamak– yeni şeyleri ve o

yeni şeylerden öğrendiğiniz şeylere ya da öğrenmeniz gereken şeylere göre geçmişi anlamakla da bir biçimde ilgilidir. İşte bu yüzden, şeylerin hareketini durdurup "dondur, bir parça çıkar, hadi onu inceleyelim," diyemezsiniz. Bunu *göreceli olarak* yapabilirsiniz, ama gerçek olarak, tam olarak o şekilde yapamazsınız. "Bir ay boyunca Büyük Proleter Kültür Devrimi'ni inceleyelim," diyebilirsiniz, ama onu aynen geçmişte görmüş olduğunuz biçimde görmeyeceksiniz. Büyük Proleter Kültür Devrimi anlayışı zaten yeniden ikiye bölünmüştür, çünkü madde hareket halindedir. Şimdi ona o zaman yaklaştığınız gibi yaklaşamazsınız, şimdi onu o zaman gördüğünüz gibi göremezsiniz. Onu şöyle ya da böyle farklı bir biçimde göreceksiniz.

Bu, "her şeyin göreceli olduğu"nu ve nesnel hakikate ilişkin bir anlayışa gerçekten ulaşmanın imkânsız olduğunu savunmak değildir. Hayır, şeyler bilinebilir ve bazı şeyler göreceli de olsa mutlak kesinlikle belirlenebilir. Başka bir deyişle, Lenin'in felsefe yazılarında vurguladığı gibi, mutlaklıkta bir görecelilik öğesi vardır (bunun tam tersi de geçerlidir), ama bu, şeylere ilişkin bilginin mutlak değil *yalnızca* göreceli olduğunu söylemekten farklıdır–ve o fark, Lenin'in işaret ettiği gibi, Marksistler ile görececiler arasında temel bir ayrım çizgisi oluşturur: Görececiler mutlak hakikate ilişkin herhangi bir olasılığı ya da herhangi bir yönü reddederler, bu nedenle de nihai ve hiç değilse nesnel olarak herhangi bir şeyi herhangi bir kesinlik derecesiyle bilme olasılığını yadsırlar.

Yönteme ilişkin temel sorunlarla cebelleşmeyi sürdürmenin son derece önemli olduğuna gerçekten inanıyorum. Evet, bazen doğru yöntemi kavrayamazsınız, çünkü şeylere farklı bir yöntemle yaklaşıyorsunuzdur! Bu bir gerçektir ve bazen keskin bir çelişkidir. Ama ideoloji ve yöntembilim alanın-

daki mücadelenin rolü budur. Bill Martin'e söylediğim gibi, eşcinsellik sorunu ve partimizin buna yanlış, olumsuz bakışı *uzun zaman bizim için problem oldu.*[60] Asıl noktaya varamıyorduk, çünkü yöntemimiz varmamıza izin vermiyordu. Ama o zaman şeyler üstünde çalışmaya ve çeşitli şekillerde mücadele etmeye, gerçekliğin farklı yönlerine bakmaya devam ettik. Ve bu en sonunda bu belirli şeyi de farklı biçimde görmeye başlamanıza neden olabilir.

Uygulama ile Kuram İlişkisinin Doğru Anlaşılması

Mao'da da epistemolojik olarak ampirizm yönünde bir eğilim vardı. Örneğin, başka ülkelerde nasıl devrim yapılacağını soranlara verdiği temel yanıt: "Kopya etmeyin" [Kendilerinin Çin'de yaptıklarını]. Bu yeterli değildir. Elbette, Mao'nun tüm söyledikleri harfiyen bu değildir, ama temel mesaj büyük ölçüde buydu: "Kopya etmeyin, kendi yolunuzu bulmalısınız." Bunda doğru olmayan epistemolojik bir öğe vardı. Evet, elbette, Çin devrimini tıpatıp tekrarlamaya çalışarak herhangi bir yerde devrim yapamazsınız. Ama bunu söylemekle yetinip insanların ülkelerinde devrim yapmaya çalışırlarken cebelleştikleri şeylere açık sözlülükle daha fazla değinmemenin epistemolojik olarak yanlış bir yanı vardır. Çin partisi niçin kendi ülkelerindeki devrim problemleri konusunda insanlarla birlikte çaba göstermesin? Eğer aşırı baskıcı bir tutum alırlarsa, Mao'nun Stalin hakkında söylediklerini onlara her zaman hatırlatabilirdiniz. [Burada, Stalin'in iradesine karşı durarak Çin'de

60 Bkz. Bob Avakian ve Bill Martin, *Marxism and the Call of the Future: Conversations on Ethics, History, and Politics* (Chicago: Open Court, 2005), bölüm 21; ve *On the Position on Homosexuality in the Draft Programme* (Chicago: RCP Publications, 2001).

devrim yaptıkları yönünde Mao'nun söylediği sözlere gönderme yapılıyor.]

Bunun içerdiği epistemolojik bir öğe vardır; bu öğe, belirli bir ülkedeki devrimin dünyadaki mücadeleyle ilişkisi sorununa ve özellikle de başlı başına bir arena olarak belirli bir ülkedeki durumu ve mücadeleyi yükseltme eğilimine ilişkindir. Mao bunun aksine ifadelerde bulunmuştur: Emperyalist ülkelere gelince, onlar bizim aramızda ve biz de onların arasındayız. Böyle söylemekle Mao, sosyalist ülkelerde emperyalizmi destekleyen karşı-devrimcilerin olması gibi emperyalist ülkelerde de temel çıkarları devrimle örtüşen insanların olduğu gerçeğine parmak basıyordu. Tümüyle tekyanlı değildi. Ama milliyetçilik ve onunla ilgili epistemoloji yönünde bir eğilim vardı.

Bunu dile getirmemizin nedeni, bu eğilimin bizim hareketimizde de var olmasıdır–ve bu, kuram ile uygulama arasındaki ilişkinin nasıl doğru anlaşılacağı sorusuyla bağlantılıdır. Milliyetçilik ve "Üçüncü Dünyacılık" ile bağlantılı olarak, kuramı ve uygulamayla olan ilişkisini dar bir anlayışla ele alan bir ampirizm biçimi vardır. Temel olarak bu, bilimin ne olduğu ve nasıl işlediği konusunda yanıltıcı bir yorum içerir, kuramın uygulamayla olan ilişkisi konusunda doğru anlayışı temsil etmez. Özellikle günümüzün dünyasında, herhangi bir kişi dünyadaki hemen her şeyin uygulamasını inceleyebilir ve o uygulamadan kuramsal soyutlamalar ve başka şeyler çıkarabilir. Herhangi bir kişi bunu yapabilir. Dünyanın herhangi bir yerindeki insanlar ABD hakkında analizler yapabilirler ve doğrusu, yaparlar da. ABD hakkında bazen büyük anlam taşıyan doğru kuramsal soyutlamalar çıkarmaları için ABD'de ikamet ediyor ya da ABD'yi değiştirme uygulaması içinde uğraş veriyor olmaları gerekmez. Çünkü dünya ve bilginin onunla ilişkisi böyledir.

Uygulamaya ve kuramsal soyutlamalarla ilişkisine dönük doğru yönelim ve doğru anlayış şudur: Hepimiz devrimci kuramı geliştirmeye çalışmalıyız, çünkü *dünyanın buna gereksinimi vardır*, dünya devrimci mücadelesinin buna *gereksinimi vardır*. Nerede olursanız olun, bu büyük gereksinimi karşılamaya çalışın. Nerede olursanız olun, belli bir anda oradaki devrimci mücadele düzeyi ne olursa olsun, en ileri kuramı geliştirirseniz herkes onu memnuniyetle kucaklayacak, benimseyecek ve uygulayacaktır –ya da herkes öyle yapmalıdır. Ama bunun nedeni, o kuram ile mücadelenizin belli bir andaki düzeyi arasında birebir ilişki bulunması değildir. Hakikatin ölçütüne ilişkin doğru anlayış bu değildir.

Hakikatin ölçütü bir şeyin gerçeklikle örtüşüp örtüşmediğidir. O da sonuç olarak uygulamada yatar, ama dar, ampirisist bir anlamda değil. İşte burada durum karmaşıklaşır. Bu yöntemsel sorunun en önemli şey olduğunu düşünüyorum. Mücadele edeceğimiz şeyin bundan ibaret olduğunu söylemiyorum, ama beni uzun yıllardan beri rahatsız eden problemlerden biri, yapmış olduğum pek çok şeyde bazı belirleyici çelişkilere işaret etmiş olmamdır. Bunlara çözüm bulunmasına yardım etme çabasını sürdürüyorum, ama içine girdiğim kadarıyla pek çok alan bu çelişkilere işaret ediyor. Örneğin, dünyada süregiden tüm değişiklikler, altta yatan maddi değişiklikler ve demografik etkiler, ondan sonra bunun ideolojik, kültürel ve toplumsal etkileri, ideolojik, kültürel ve toplumsal alanda bununla ilişkili fenomenler. Üçüncü Dünya ölçeğinde köylülüğün kitlesel başkaldırısı vardır. Bu noktada yapabildiğim tek şey, devrimci mücadelenin stratejisi ve taktikleri açısından bunun ne anlama geldiği konusunda boğuşmamız gereken sorular ortaya atmaktan ibaret. Bu konuda bazı düşüncelerim var. Ama problemlerden birisi –işte burada gerçek bir ironi var– uygulamada

daha dolaysız ve tam olarak buna karşı çıkan insanların da bununla cebelleşmeye girişmelerine kesinlikle ihtiyaç olmasıdır. Bu konuda öğrenilmesi gereken pek çok şey var. Bunu dolaysız deneyimlere indirgememiz gerektiğini ya da böyle insanların bununla ilgili söyleyecek sözü olan biricik kişiler olduklarını -veya o insanların bununla ilgili söyledikleri şeylerin *ipso facto* (salt onlar tarafından söylendiği için) onları hakikate yaklaştırdığını- söylüyor değilim. Ama bu, tüm uluslararası hareketin benimsemesi gereken bir şeydir. Bu, tek bir ülkedeki insanlar tarafından ve elbette tek bir kişi tarafından çözülemez.

Yöntem sorununun belirleyici önem taşıdığı konusunda çok güçlü bir kanaatim var. Temelde bir din ve "örgütleyici ilke" olarak görülmek yerine bir bilim olarak görülen komünizme ulaşmak komünistler arasında bile bir mücadele meselesidir! O zaman, bilime bilimsel olarak yaklaşma sorunu vardır -bunu aşamalı olarak yapmak, önce birini, sonra diğerini yapmak gerektiği için değil, ama bu sorun yine de vardır. Bunların hepsi birbiriyle bağlantılıdır ve bunun pek çok dışavurumu vardır. Örneğin, bilim insanlarının yaptıkları gibi bir kez daha, kendi tarihimizi eleştirel olarak irdeleme cesaretimizin olup olmadığı. *DEH Bildirgesi*'ndeki (The Declaration of the RIM)[61] yönelim de en azından, komünist kuramı ve ilkeleri benimseme ve yaratıcı biçimde geliştirme arasındaki diyalektiği doğru biçimde nasıl ele alacağınıza değinmesi anlamında sonuçta budur. En azından, bu şeyleri irdelemeniz ve biri ikiye bölebilmeniz gerektiği anlayışı ora-

61 *The Declaration of the Revolutionary Internationalist Movement* (Devrimci Enternasyonalist Hareket'in Bildirgesi), Devrimci Enternasyonalist Hareket'i (DEH) oluşturan Marksist-Leninist Partiler ve Örgütler'in 1984'te düzenlediği İkinci Uluslararası Konferans delegeleri ve gözlemcileri tarafından kabul edildi.

da vardır. Marx ve Engels Paris Komünü'nün deneyimlerini irdeledikleri zaman o deneyimlerin *eleştirel* bir *toparlamasını* yaptılar. Biri çıkıp da Marx ve Engels'in Komünü eleştirel olarak toparlamamaları gerektiğini, çünkü bunların kahramanca deneyimler olduğunu söyleseydi ne düşünürdük? Bu, yönelim ve yöntembilim açısından yapmamız gereken her şeye yabancıdır.

Tüm bu yöntem sorununun ve belirli problemlere olduğu kadar bilimin kendisine de yaklaşım sorununun önemini ve bir yandan tümüyle gerçekliği ele almanın bir yolu olarak Marksizmin kavranması ve uygulanması ile öte yandan devrim yapmayla ilgili belirli problemlere uygulanması arasındaki birliğin önemini tanımalıyız. Bence bu aynı zamanda da karşıtların çok önemli bir birliğidir: Bir yandan, "kucaklar ama yerini almaz" anlayışına veya ilkesine uygun olarak, *bütünüyle gerçekliği* –gerçekliğin her alanını–ele almanın bir yolu olarak Marksizmin kavranması ve uygulanması ve öte yandan, dünyayı siyasal alanda dönüşüme uğratmayla –devrim yapmayla– ilgili somut problemlere Marksizmin uygulanması arasındaki karşıtlar birliğidir. Burada karşıtların birliği vardır. Ve bu, eğer şairane bir ruhunuz yoksa bunun gerçek bir problem olduğu noktasıyla ilgilidir. (Burada, on beş yıl önce yaptığım "Bir Aşamanın Sonu–Yeni Bir Aşamanın Başlangıcı"[62] başlıklı konuşmama gönderme yapılıyor; o konuşmada, Mao'nun "Zihin katılaştığında çok tehlikeli olur" ve "Eğer gereğinden fazla gerçekçiyseniz şiir yazamazsınız" yolundaki ifadelerini aktararak şu yorumda bulunmuştum: "Mao'nun burada söylediklerinin verdiği coşkuyla ben de bir ekleme yaparak, 'Eğer şairane bir ruhunuz–hiç değilse şairane bir yanınız–yoksa, bir Marksist

62 Avakian, "Bir Aşamanın Sonu–Yeni Bir Aşamanın Başlangıcı" (1989 sonu), *Revolution* No. 60 (Güz 1990).

harekete önderlik etmeniz ya da bir sosyalist devletin lideri olmanız çok tehlikeli olur,' diyeceğim.") Eğer gerçekliğe yönelik olarak burada sözünü ettiğim türden geneli kapsayıcı bir yaklaşıma sahip değilseniz, devrim alanında iyi iş çıkaramazsınız ve yapmaya çalışacağınız türden devrim çok iyi olmaz.

BÜYÜK ESNEKLİĞE SAHİP KATI ÇEKİRDEK: EPİSTEMOLOJİ VE UYGULAMA

Büyük esnekliğe sahip katı çekirdeğe –ve onunla birlikte, yine DOP konuşmasında ("Diktatörlük, Demokrasi ve Komünizme Sosyalist Geçiş"te)[63] yer alan, açık seçik ve sağlam kararlara ulaşarak şeyler üstünde ısrarcı olabileceğiniz ve olmanız gereken zamanlar ve koşullar ile öyle yapamayacağınız ve/veya yapmamanız gereken, öyle yapmanın yarar değil zarar getireceği, çünkü öyle yapma ihtiyacının ya da dayanağının bulunmadığı zamanlar ve koşullar arasında ayrım yapmanın önemine ilişkin noktaya– geri dönersek, vurguladığım gibi, tüm bu büyük esnekliğe sahip katı çekirdek ilkesi ve bu farklı zamanlar ile koşullar arasında ayrım yapma ilkesi yalnızca proletarya diktatörlüğü için değil, buradan komünizme kadar tüm mücadele süreci boyunca da ve parti içinde de geçerlidir. Yoldaşların, "Bu parti içinde geçerli değildir, parti katı çekirdek*tir*," dediklerine ilişkin raporlar okudum. Hayır. Yanlış.

63 Bob Avakian, *Diktatörlük, Demokrasi ve Komünizme Sosyalist Geçiş* (Ağustos-Aralık 2004 arasında *Revolutionary Worker*'da bölümler halinde yayınlanmıştır ve revcom.us'ten çevrimiçi erişilebilir).

Bu, belli bir bağlamda tümel (evrensel) olanın başka bir bağlamda nasıl tikel olduğu ve tümel ile tikel arasında diyalektik bir ilişkinin bulunduğu konusunda Mao'nun dile getirdiği ilkeyle ilgilidir. Belli bir bağlamda tümel olan şey başka bir bağlamda tikeldir (bunun tersi de doğrudur), çünkü Mao'nun dediği gibi, şeylerin kapsamı çok geniştir ve şeyler arasında karşılıklı bağlantı vardır. Belli bir bağlamda "katı çekirdek" olan şey başka bir bağlamda "esneklik"tir (bunun tersi de doğrudur). Esnekliği olmayan tam katı çekirdek ya da katı çekirdeği olmayan tam esneklik diye bir şey yoktur. Bir partinin liderlik düzeylerinde bile çekirdeğin ve esnekliğin olması gerekir. Katı çekirdek gerçek ama görecelidir, esneklik de görecelidir ve katı çekirdeğe bağımlıdır. Ama katı çekirdeğin kendisi görecelidir, içinde şeylerin hareket edip dolaşması için yer vardır, aksi halde her şey birbirini öğütür ve katı çekirdeğiniz ya da esnekliğiniz kalmaz. Ya da yanlış türden katı çekirdeği ve yanlış türden esnekliği birlikte barındırırsınız -dogmatik katılık ile aynı anda görececiliğin, eklektikliğin ve burjuva liberalizminin şu veya bu tür bir bileşimine sahip olursunuz. Dolayısıyla bu, parti içinde ve partinin her düzeyinde geçerlidir. Bu temel olarak gerçekliğe bakmanın ve yaklaşmanın bir yoludur.

Ve bu zordur. Bazıları, ancak belirli insanların bunu kavrayabileceklerini ve uygulayabileceklerini söylemişlerdir. Konu öyle değildir, bu türden yaklaşımı ve yöntemi kavramak ve uygulamak herkesin işidir. Evet, zordur, sizi gitmeniz gereken yere götürmeyen, dümdüz bir bürokratik çizgide yürümekten çok daha zor. Öylesi belirli bir çerçevede daha güvenli ve rahat gelebilir, ta ki çevrenize bakıp tepenize inmek üzere olan daha geniş dünyayı görünceye kadar. Evet, bu zordur ama coşturucudur da. Astrofizik öğrencisi olan

genç bir yoldaşla ilişkili olarak bunun nasıl ortaya çıktığı konusunda başka bir yoldaşla tartışıyorduk. Bu, DOP konuşmasının başlangıcı çevresinde dönüyor: Hem astrofizikçi olup hem de partide olabilir misiniz? Benim görüşüm şudur: E, neden olmasın? Astrofizik alanında keşfedebilecekleri hiçbir şeyden korkum yok. Gerçeklikle ilgili olarak herhangi bir kişinin keşfedebileceği bir şeyden korkum yok. Bu benim kişisel böbürlenmem değil; vurguladığım yönelimle ilgili bir sorundur. Evet, bu biraz güç olacaktır ve evet, ürkerek eğilmemize neden olan hakikatler vardır. Ama gerçeklikle ilgili hakikaten doğru olan bir şey bizi niçin korkutsun ki? Eğer Tanrı var olsaydı, o zaman komünist olmamıza gerek kalmazdı! Tamam, o zaman bu kadar kaygılanmamız gerekmezdi. Tanrı yok*tur*, bu nedenle komünist olmamız gerekiyor. Gerçekliği deşelemeyi sürdürmeliyiz, gerçekliği *deşelemeleri için insanları özendirmeliyiz.*

Fizikçi Brian Greene'in *The Fabric of the Cosmos* (Kozmosun Yapısı) adlı kitabını okumaya ilgi duydum; orada Greene gerçekten Lenin'in felsefi çalışması *Materyalizm ve Ampiryokritisizm*'e değiniyor (ki, bu çok ender olur) –ve sanki mecburiymişçesine söz konusu çalışmaya ya da Lenin'e saldıranlar gibi davranmadan yapıyor bunu! Bu beni gerçekten sarstı. Yalnızca geçerken değiniyor, ama olumsuz bir yaklaşımla değil. Orada pek çok insan değişik yöntemlerle gerçekliğin pek çok yönüyle uğraşıyor ve biz, evet, onlarla birlikte mücadele etmeliyiz, onları işe koşmalıyız, ama iyi bir şekilde. Evet, astrofizikçiler kitlelerin arasına karışmalı ve kitlelerden öğrenmelidirler, kitlelerle astrofizik hakkında konuşmalıdırlar. Onların bunu yapmalarına yardımcı olmalıyız, çünkü bunu yapmak onlar için o kadar kolay değildir –aslında bu, bir öncüye gereksinim duymanızla ilgilidir. Ve

evet, kitlelerden öğrenmelidirler. Evet, bu alanlardaki yoldaşlar partimizin gazetesini satmalı ve diğer parti yayınlarını dağıtmalıdırlar vb. Ama kendi alanlarındaki çalışmalarını da yapmalı ve gerçeklikle uğraşmalıdırlar, çünkü doğru şekilde, doğru yönelimle onlarla birlikte çalışırsak öncü de dahil hepimiz bu konuda çok daha rahat oluruz.

MADISON, JEFFERSON VE STALİN... VE BİR BİLİM OLARAK KOMÜNİZM

Memoir[64]'da (Anılar) bir bölüm var: Madison, Jefferson ve Stalin. Bunun her iki anlamda çok uygun bir benzetme olduğuna *inanıyorum*: Eğer burjuvazi Madison'ı ve Jefferson'ı tutabiliyorsa bizim de Stalin'i tutabileceğimiz anlamında, ama aynı zamanda da benzetmenin diğer tarafıyla, Stalin'in devrim*imiz* ve amaçlarımız açısından çok ciddi eksikliklerine değinme anlamında. Yapmakta olduğumuz budur –benzetme budur–*kendi* Madisonlarımızı ve Jeffersonlarımızı tutuyoruz (Madison ve Jefferson köle sahibiydiler).

Dünyanın başka bir yerindeki bazı komünistlerin kaleme aldıkları ve "büyük Stalin"den söz ettikleri bazı belgeleri okuyorum. Bu açıkça yanlış. İnanıyorum ki, tarihsel perspektifle Stalin'i tutabiliriz ama bununla ilgili tarihsel bağlamı anlamalıyız ve yapmakta olduğumuz budur. Ve tam da şimdi "büyük Stalin" çığırtkanlığı yaparak etrafta dolaşmanın, bizi, kendim de dahil insanların yaşamak isteyecekleri bir dünyaya götüreceğini düşünmüyorum.

64 *From Ike to Mao and Beyond: My Journey from Mainstream America to Revolutionary Communist, a Memoir by Bob Avakian* (Ike'dan Mao'ya ve ötesine: Ortayolcu Amerika'dan Devrimci Komünizme Yolculuğum, Bob Avakian'ın Anıları) (Chicago: Insight Press, 2005), ss. 433-35.

Bazı önemli şeyler başarabilirsiniz, ama o yolla komünizme yakın bir yerlere varamazsınız. Öte yandan, daha önce de birçok kez vurguladığım gibi bu, bebeği banyo suyuyla birlikte atma sorunu değildir: Stalin döneminde yapılan ciddi hatalar nedeniyle Sovyetler Birliği de dahil sosyalist toplumun tarihsel deneyimlerini bir kenara atmak yanlıştır. Bu, o tarihsel deneyimlerin, gerçekliğin yanlış bir analizi olur. Hayır, doğru anlayış ifade ettiğim gibi Madison, Jefferson ve Stalin benzetmesinde yakalanır.

Mao'nun da gerçek eksiklikleri vardı. Bunun da tarihsel maddeci olmanın bir parçası olduğunu tanıyarak. Oldukça yakın bir zamanda radyo programı için Michael Slate'le[65] yaptığım söyleşide Çin ve Kültür Devrimi hakkında konuştuk, "Geçmişin bugüne ve yabancı şeylerin Çin'e hizmet etmesini sağla," sloganı gibi bazı şeylerden söz ettik. Bunun, özellikle "yabancı şeylerin Çin'e hizmet etmesi"nin iyi bir şey olmadığını, bunun proleter enternasyonalizmi olmadığını söyledim. Mao'da milliyetçilik hiç de az değildi, "Üçüncü Dünyacılık" biçimindeki milliyetçilik (İkinci Dünya Savaşı'ndan beri Üçüncü Dünya'nın emperyalizme karşı devrimci mücadelenin ana arenası olduğu gerçeğinden tekyanlı bir anlayışla yola çıkan, emperyalist ülkelerin kendilerinde devrime ilişkin tüm umut esasen ortadan kalkmışçasına ya da ancak çok uzak geleceğe, yani Üçüncü Dünya'nın geniş bölgelerinde devrim başarıya ulaştıktan sonraya itilmişçesine bunu mutlaklaştırma eğilimi gösteren yaklaşım; bunun yanı sıra da, gerek emperyalist ülkelerin içinde, gerekse Üçüncü Dünya ülkeleri içinde sınıfsal ayrımları bulanıklaştırma eğilimi) de buna dahildir.

65 Michael Slate KPFK Radio'da yayınlanan "Yüzeyin Altı" isimli programın sunucusudur ve *Revolution* (önceki adıyla *Revolutionary Worker*) gazetesinin yazarıdır.

Dolayısıyla, bu şeyler çelişkilidir. Mao'nun eksikliklerinin olması materyalistler olarak bizleri şaşırtmamalıdır. Onu küçültmek için söylüyor değilim. Artık Marksizm-Leninizm-Maoizm denilmemesini istiyor değilim. Mao'ya ya da Lenin'e ya da Marx'a bunun yapılmasını istemiyorum. Ama hepsinin de eksiklikleri vardı. *Conquer the World*[66] (Dünyayı Fethetmek) konuşmamda bu noktaya değindim: "Ooo, bakın *biz* ne kadar büyüğüz, herkesin eksikliklerini eleştirebiliriz," demek değil, bunun bir bilim olduğunu tanımak. Emperyalistler tarafından kafalarına silah doğrultulduğu halde insanlar dünyayı değiştirme çabasına girişirler ve hem o nedenle hem de bakış ve yöntem eksiklikleri nedeniyle yanlışlıklar yaparlar.

Ama komünist hareket içinde, Marksizmin bilim değil, ideoloji (çevirisi: din) olduğunu söyleyen belirli bir eğilim var olmuştur. Bilim olmayan bir ideoloji dindir (ya da dinin eşdeğerlisidir). Engels'in *Ütopik Sosyalizm ve İdeolojik Sosyalizm* adlı bir kitap yazdığını bilmiyorum (kitabın gerçek başlığı *Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm*'dir) *[gülüşmeler]*. Ya da Marx ve Engels'in komünist ideolojiyi ifade ederken sıklıkla kullandıkları gibi "bilimsel sosyalizm" demek yerine "*ideolojik* sosyalizm" dediklerini bilmiyorum. Bu bir *bilim*dir. Bilimciler yanlışlıklar yaparlar. Büyük katkılarda bulunanların bile kendi sınırları vardır ve insanlar yaptıkları şeyleri yeniden yoğurup biçimlendirerek yollarına devam etmelidirler. Biliyorsunuz, Einstein burjuva anlamında bile bir deha simgesidir. Fiziği tamamen yeniden biçimlendirmiştir. Ama sonra Einstein da kendi sınırlarına

66 Bob Avakian, *Conquer the World? The International Proletariat Must and Will* (Dünyayı Fethetmek? Uluslararası Proletarya Yapmalı ve Yapacak) (*Revolution*, No. 50, Aralık 1981).

dayanmış ve bazı bakımlardan kendi karşıtına dönüşmüştür. Belirli şeylerle yüzleşememiştir ve şeyleri kendi önyargılarına uydurmak çabasıyla kötü bilim yapmaya devam etmiştir. "Tanrı evrenle kumar oynamaz," sözünü bu bağlamda söylemiştir, çünkü uyduramayacağınız bir düzeyde evrene daha fazla düzen getirmeye çabalıyordu. Dolayısıyla, Einstein muazzam atılımlar yaptı, ama sonra, en azından benim anladığım kadarıyla, yozlaşarak bir tür kötü bilime yöneldi. Öyleyse, Einstein'ı kaldırıp atmalı mıyız? Hayır. Ama olan biten budur. İnsanların sınırları vardır -*eğer* doğru kavranır ve uygulanırsa en sistematik ve kapsamlı bilimsel bakış ve yöntem olan Marksizmi benimseyenlerin bile. Ama Marksizmi ilerleten insanlar bile sınırlıdırlar ve yanlışlıklar yaparlar. Onların çağdaşı olan insanlar onlarla birlikte mücadele etmelidirler. Onların arkasından gelen ve daha ileriye gitmeye çalışan insanlar onlara ve bilime yönelik bilimsel bir tutum almalıdırlar.

Sorun sadece kendisini komünist olarak gören bazı insanların bunu "almamaları" değildir -bazı insanlar bunu *istemez*ler. Bazı insanlar bundan korkarlar. Buna direnirler, bunu reddederler. Ve evet, bazı insanlar bundan nefret ederler. Başka bir ülkede komünist hareketle bağlantısı olan birisi *CTW* hakkında şöyle demişti: "Sadece her şeyimizin eski püskü bir bayrak olduğunu söylüyorsunuz." Niçin? Çünkü onlar bunun bir din olmasını isterler. Ama değildir. Eski püskü bir bayrak da değildir. Benim savunduğum şey, komünist ideolojiyi bir bilim olarak alıp uygulamaktır, gerçek dünya deneyimlerinin bilimsel bir toparlamasını yapmak ve o deneyimleri ve daha geniş olarak tüm insan deneyimlerini -evet, kuramsal soyutlamalar olarak- yoğuşturmaktır.

Komünist ideolojiyi –doğru anlaşılırsa ve uygulanırsa en derinlemesine tutarlı, sistematik ve kapsamlı bilimsel bakışı ve yöntemi– bir din olarak değil, bir bilim olarak anlamanın ifade ettiği şey işte budur.

"PROLETARYANIN TANRI'YA BENZEYEN KONUMU," TARİHİN AKIŞI

Epistemoloji (bilgi kuramı) alanında neyi ortaya koymaya çalıştığımın ve devrim ve komünizm yönündeki tüm yaklaşımımızla bunun nasıl ilgili olduğunun farkındayım. Bu, aslında hiçbir yere çıkmayan ve hiçbir yere çıkmamaktan daha kötüsüne, belki bugünlerde değil ama nihai olarak ezilip yok edilmeye götüren tamamen güvenli ve emin yolların aksinedir. Bu, vurgulamakta olduğum şeyle, yani "proletaryanın Tanrı'ya benzeyen konumu" belirlemesiyle gerçekten ilgilidir (eğer doğru anımsıyorsam, bu belirlemeyi ilk olarak *Stratejik Sorular*[67] başlıklı bir konuşmada ortaya attım). Yakın zamanda, epistemolojiyle ilgili bir tar-

67 Bob Avakian'ın başka bir konuşması olan *Stratejik Sorular*'da "Proletaryanın Tanrı'ya benzeyen konumu"nun ele alındığı bölüm yayınlanmamıştır. Bu kavram, *RW* #1140'ta (24 Şubat 2002) *Great Objectives and Grand Strategy*'nin "Salt Öç İçin Değil, Tüm İnsanlığı Kurtarmak İçin Savaşmak" bölümünde ve *RW* #1186'da (9 Şubat 2003) *Grasp Revolution, Promote Production: Questions of Outlook and Method, Some Points on the New Situation*'ın "Temel İlkelere Sıkıca Sarılmak–Ama Geleneğe veya Batıl İnanca Saplanmadan" bölümünde tartışılmaktadır; bunlara revcom.us'ten çevrimiçi erişilebilir. *Stratejik Sorular*'dan alıntılar *Revolutionary Worker* #881 ile #884-893'te (Kasım 1996'dan Şubat 1997'ye) ve *RW* #1176-78'de (24 Kasım'dan 8 Aralık 2002'ye) yayınlanmıştır. Bunlara revcom.us'ten çevrimiçi erişilebilir.

tışmada[68] buna ilişkin bazı ek yorumlar getirdim. Ve *Phony Communism is Dead...Long Live Real Communism*'deki[69] bir dipnot var; orada, Engels'in kapitalizmi nasıl genel tarihsel çerçevesine oturttuğu ve ancak böyle yapılırsa, kapitalizmin asıl karakterini ve tarihsel olarak sınırlı rolünü tam olarak kavramanın nasıl gerçekten mümkün olduğu konusunda Stalin'in yaptığı bazı gözlemlere –bu durumda Stalin'in gözlemleri temel olarak iyidir– ilişkin yorumda bulundum. Bu, Marx'ın Weydemeyer'e ilettiği noktayla aynıdır. Marx özetle, sınıfların varlığını ya da sınıfların anatomisini ya da sınıflar arasındaki mücadeleyi keşfetme onuru bana ait değildir, diyordu. Ve sonra, konuşmasını sürdürerek kendisinin yaptığı yeni *olan* şeyden– sınıfların ortaya çıkışını ve sınıflar arasındaki mücadeleyi, üretimin gelişiminin ve sınıf savaşımının proletarya diktatörlüğüne ve proletarya diktatörlüğünü de sınıfsız topluma (ve diktatörlüğün ortadan kalkışına) götüren farklı evrelerinin tüm tarihsel akışı içine nasıl oturttuğundan– söz ediyordu.[70]

"Proletaryanın Tanrı'ya benzeyen konumu" Marx'ın Weydemeyer'e gönderdiği o mektupta yakaladığı tüm o tarih süreciyle ilgilidir. Ya da Stalin'in Engels hakkında söyledikleri: Yine bu da *Phony/Real*'da dipnot olarak yer almaktadır –eğer kapitalizmi tarihsel bağlamı içinde görmezseniz, ötesini de göremezsiniz. Revizyonistler, ekonomistler, dar reformistler onu görmezler, gördükleri tek şey işçilerden ve patronlardan (ya da daha dolaysız ve dar olarak kitlelerden ve onları ezenlerden) oluşan en dar yapıdır. Bu, tüm bir za-

68 Bu kitapta yer alan "Epistemoloji: Dünyayı Tanıma ve Değiştirme Konulu Bir Tartışmada Bob Avakian Yoldaşlarla" bölümü.

69 Avakian, *Phony Communism Is Dead. ..Long Live Real Communism!*, 2. basım (Chicago: RCP Publications, 2004), s. 123.

70 "Marx'ın Joseph Weydemeyer'e Mektubu, 5 Mart 1852," Marx ve Engels, *Seçilmiş Mektuplar*da (Pekin: Foreign Languages Press), s. 18.

man dönemi boyunca komünist hareketi anlamlı ölçüde etkilemiş olan Menşevizm'dir ve partimiz de elbette bundan bağışık değildir.

Mao, 1950'lerde Çu En-Lay Sovyetler Birliği'ndeyken Sovyet yetkililere şunu söylemesini istemiş: Yapmış olduğunuz şeylerden kazancınız ne oldu? Tüm yaptığınız milyonlarca ton çelik ve milyonlarca ton tahıl üretmekten ibaret. Kazancınız ne? Eh, aynı anlamda ben de şöyle söylerim: Proletaryayla ilgili kazancınız ne? Proletaryayla ilgili kazanç var, ama ancak doğru anlamda anlaşılırsa. Proletaryadan yanlış anlamda bir şey kazanmak ekonomizmin özüdür. Sebastian Haffner'in Almanya'da Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki devrim girişimini anlatan *Failure of a Revolution* (Bir Devrimin Başarısızlığı)[71] adlı kitabını yeniden okuyorum. Şimdi bunu okurken, iktidarı ele geçirmelerinden sonra Sovyetlerin, yani işçi konseylerinin karakterinin değişmesi –fiilen devletin diğer yapılarına bağımlı kılınmaları– gerçeğiyle ilgili olarak Lenin'e yöneltilen eleştiriyi düşünüyorum ve kendi kendime şöyle diyorum: "Bir toplumu işçi konseyleriyle yürütmezsiniz. İşçi konseylerinden oluşan bir sosyalist devlet, proletarya diktatörlüğü, kuramazsınız, konu bundan daha karmaşıktır." Proletarya, epistemolojiyle ilgili o tartışmada söylediğim gibi, belirli bir tarihsel rolü olan bir sınıftır. Şu benzetmeyi yaptım: Mecazi bir ifadeyle, bir dağın tepesinde oturmuş tarihin akışına bakıyorsunuz, belirli bir zamanda belirli bir sınıf öne çıkıyor ve o sınıf, toplumu tümüyle farklı bir yere götürmek için hem zorunluluk taşıyor hem de o yeteneğe ve potansiyele sahip. Proletarya *işte bu* bakımdan önemlidir, başka herhangi bir bakımdan değil.

* * *

71 Sebastian Haffner, *Failure of a Revolution: Germany 1918-1919* (Chicago: Banner Press, 1986).

Tom Hayden'in çetelerle ilgili kitabını okuyorum, adı *Street Wars, Gangs and the Future of Violence* (Sokak Savaşları, Çeteler ve Şiddetin Geleceği). Hayden'in yaptığı tahmine göre, ABD'de yirmi yıllık sürede, tam rakamı anımsamıyorum ama yaklaşık 25.000 insan bu çete savaşlarında öldürülmüştür. Eğer biz komünistler daha da önemsiz şeylerin üstüne çıkamazsak, kitleler arasındaki bu gençlere ve daha geniş olarak kitlelere –herkesin öldürülmüş birilerini tanıdığı ailelere ve arkadaşlara vb.– nasıl hitap edeceğiz, insanlığın kurtarıcıları olmaları ve bu şeylerin üstüne çıkmaları çağrısında nasıl bulunacağız? Sistemin insanlara her gün neler yaptığına bir bakın. Ve daha ayrıcalıklı katmanlara mensup insanların kitleleri her gün nasıl aşağıladıklarına. Evet, bu şey bir gerçektir, insanlar temel kitlelerle birlikte asansöre biniyorlar ve çantalarına sıkı sıkıya yapışıyorlar, temel kitleler mağazalara giriyorlar ve ekonomik olarak ya da başka bir şekilde olsa olsa kendilerinden bir nebze yüksek olabilecek mağaza çalışanları tarafından takip ediliyorlar ya da küçük görülüyorlar. Bu şeyler gerçektir ve inciticidir. Peki ama bunlarla ilgilenmek için doğru yönelim ve yöntem nedir? İşte soru budur.

Bir bölgede *Elections, Democracy and Dictatorship, Revoution and Resistance* (Seçimler, Demokrasi ve Diktatörlük, Devrim ve Direniş) konulu konuşmamı yaptıktan sonra bir soru-yanıt seansı vardı. Bir profesör (buna epistemoloji tartışmasında değindim) çok iyi bir soru yöneltti. "Bakın," dedi, "söylediğiniz şeylerden pek çoğunu beğeniyorum, ama işte size bir meydan okuma: 1920'lerde ve 1930'larda Sovyetler Birliği'nde ya da Kültür Devrimi sırasında Çin'de yapılmış olanlardan daha iyisini somut olarak nasıl yapardınız?" Bu çelişkileri ele alırken gelecek sefer daha iyisini yapmamız gerektiğini, muhalif oldukları

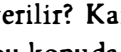
için insanlara baskı yapılmaması gerektiğini vb. vurguluyordum. Yönelttiği soru çok kazık bir soruydu *[gülüşmeler]* ve o koşullar altında elimden geleni yaptım. Bunu hâlâ düşünüp cebelleşiyorum, hepimiz öyle yapmalıyız. Ama orada açıkladığım şeylerden birisi şudur: "Bu odaya şöyle bir göz gezdirebilir ve başkaları tarafından kötü muamele edilmiş kitleler görebilirsiniz -illa da kişisel olarak buradaki insanlar tarafından değil, başka insan tipleri tarafından, ki onlar da bu odada oturuyorlar. Bunu nasıl ele alacağız, nasıl liderlik edeceğiz?" Sonra da şu noktayı belirttim: Salt ezilmiş oldukları için insanların peşine takılmaya inanmıyorum. Burada bulunma nedenimiz ve kitlelerin yapmamızı istedikleri şey bu değil. İnsanlığın kurtarıcıları olmaları için insanlara liderlik edilmesi gerektiğini vurguladım. İnsanlara yüksek bir bakışla ve çizgiyle liderlik edilmesi gerekir ve görüş açılarını öç duygusunun çok üstüne yükseltmeleri gerekir.

Evet, işlenmiş olan gerçek suçların hesabı sorulmalıdır - egemen sınıf tarafından işlenen gerçek suçların ve bu sistemin saçtığı tüm dehşetlerin hesabı sorulmalıdır. Ve halkın içinde çözümlememiz gereken çok keskin çelişkiler vardır. Bunlar ufak tefek çelişkiler değildir. Ama bunların, halk ile gerçek düşman arasındaki çelişkilerden, uzlaşmaz çelişkilerden çok farklı bir biçimde, niteliksel olarak farklı bir biçimde ele alınması gerekir -bu, Mao'nun belirttiği çok doğru ve önemli bir noktadır. Ve eğer insanların görüş açılarını insanlığın kurtarıcıları olmalarını sağlayacak biçimde yükseltmezsek, tüm bunları doğru tasnif edip ele alma şansımız olmaz.

Halk kitlelerinin özlem duyması gereken şey budur: İnsanlığın kurtarıcıları olmak. Sınıfımızın ve davamızın mücadele tarihi boyunca insanların bu düzeye yükselmiş

oldukları ilham verici birçok örnek vardır, ama bu standardı yükseltmezsek onlara liderlik edemeyiz ve açık sözlülükle belirteyim, onlardan bundan daha azını isteyemeyiz. Ve eğer bunu korkunç hataların kurbanı olmuş kitlelerden isteyeceksek, o zaman elbette onların öncüsünden de istemeliyiz -ve bu, temel yöntemimiz dahil, yaptığımız her şeyde geçerlidir.

YÖNTEMLER VE İLKELER

Şu yöntem sorusu hakkında düşünmekteyim: İnsanlara nasıl düşünme eğitimi verilir? Kara Panter Partisi'nin deneyimlerini alın: Bazen bu konuda epistemolojik olarak düşünmeyiz, ama bütün o insanlar, başka şeylerin yanı sıra, araçsalcı açıdan[72] düşünecek biçimde eğitildiler. "İktidar, olguları tanımlama ve arzu edilen şekilde hareket etmelerini sağlama yeteneğidir." Huey Newton'ın ortaya attığı ve Panterler'in topluma yaydıkları temel bir belirleme buydu. Epistemoloji (bilgi kuramı ve bilginin gerçeklikle ve gerçekliğin değiştirilmesiyle ilişkisi) açısından, bu aslında Bush'a özgü ifadeden (Ron Suskind'in *New York Times Magazine*'deki makalesinde[73] aktardığı ifadeden) pek farklı değildir: "Biz bir imparatorluğuz, kendi gerçekliğimizi yaratıyoruz ve bunu sağduyulu olarak inceleyebilirsiniz." Elbette, Huey Newton'ın yaptığı belirleme çok farklı, kökten farklı, siyasal amaçlara hizmet ediyordu; ama epistemolojik olarak, esasen farklı değildir. Eğer doğru anımsıyorsam, *A*

72 "Araçsalcı" ya da "araçsalcılık" terimleri, gerçekliği nesnel bilimsel yöntemlerle soruşturmaktan ve aslında olduğu şekliyle tanımaktan ve *o* temelde değiştirmeye çalışmaktan çok amaçlarınız ve hedefleriniz için bir "araç" haline getirmeye çalıştığınız bir yaklaşımı ifade eder.

73 Ron Suskind, "Kuşkusuz," *The New York Times Magazine* (17 Ekim 2004).

Horrible End, Or An End to the Horror?[74]'da (Dehşetli Bir Amaç ya da Dehşete Son) buna değinmiştim. Yöntembilim ve özellikle epistemoloji dahil, dünya görüşünün önemini hafife almamalısınız.

Kitleler ideolojik olarak şu ya da bu yönde eğitiliyorlar. Kilise onları belirli bir şekilde düşünmeleri -ya da düşünmemeleri- için eğitiyor. Bu "düşünmeme" aslında bir düşünme biçimidir -sadece tanımlamayı keskinleştirmek için "düşünmeme" diyoruz.

Bir yoldaş, Eski Ahit (Tevrat, Zebur) ve Yeni Ahit (İncil) konusunda konferans veren farklı din adamlarına ve din tarihi uzmanlarına ait bazı bantlar gönderdi bana. Bunlar Kutsal Kitap (Kitab-ı Mukaddes) bilginleriydiler ve tanrıtanımaz ya da bilinemezci (agnostik) olup olmadıklarını bilmiyorum, ama kesinlikle köktendinci değildiler. Konuşmaları dinlerken her köktendincinin kollarından bir sandalyeye kelepçelenmesini ve Kutsal Kitap konusundaki bu tartışmayı dinlemek zorunda bırakılması gerektiğini düşündüm (burada bilerek aşırı ve kışkırtıcı ifadeler kullandım), çünkü bu onların Kutsal Kitap'a ilişkin görüşlerini allak bullak ederdi. Artık insanların nihai olarak gereksinim duydukları şey bu değildir -insanlar nihai ve temel olarak diyalektik materyalizmin bilimsel dünya görüşüne ve yöntembilimine gereksinim duyarlar, komünist ideolojiye gereksinim duyarlar. Ama bu bantlardaki konferansları veren bilginler Kutsal Kitap'ı herhangi bir köktendinci vaiz kadar ya da aslında ondan çok daha iyi bilen insanlardır. Ama bütün bunları içinde taşıyan tüm tarihsel bağlamı ve bu kutsal yazılarla sonuçlanmış olan tüm süreci de çok iyi bilmektedirler. Bu köktendincilere karşı savaşmak için, böyle insanların kendi koşulları çerçe-

74 Bob Avakian, *A Horrible End, Or An End to the Horror?* (Chicago: RCP Publications, *1983*), s. 133-38.

vesinde olsa bile bir araya getirilip harekete geçirilmeleri gerekir. Ama bunu söylerken bile merak ediyorum: Bunun niçin önemli olduğunu acaba kaç komünist *kavrayamayacak*? Dolayısıyla, olaylara doğru tepki verebilmeleri için, kendi insanlarımızı ve daha geniş kitleleri belirli bir yöntembilim konusunda eğitme sorunu orta yerde durmaktadır.

Bu, Lenin'in de *Ne Yapmalı?*'da (What Is To Be Done?) belirttiği noktalardan biriydi: İnsanların bu bakış ve yöntembilim konusunda aldıkları eğitim derecesi büyük bir fark yaratır. Ve dalgalar halinde yayılır. İşte, gerçek yaşamdan bir örnek (insanların bizim hakkımızda yazdıkları bir şey): Hapishanede bir adam, pornografiye yönelik bakış açısının ne olması gerektiği, pornografinin niçin zararlı ve baskılayıcı olduğu konusunda başka bir tutukluyla tartışma yapıyor. İnsanlar bir şey elde etmeye ve başka insanlarla mücadele edebilmeye başladıkları zaman, bunun çoğalan bir etkisi vardır. Ve belki hapishanenin dışını asla, en azından devrim olduktan sonraya kadar göremeyecek olan insanlar o devrimde yine de önemli bir rol oynayabilirler, çünkü siyasal ve ideolojik olarak kendilerini eğitebilirler, ne yazık ki bir daha hapishane dışında gün ışığını asla, en azından devrim olduktan sonraya kadar göremeyecek olsalar bile, büyük katkıda bulunabilirler; yazılar ve mektuplar kaleme alabilirler, sorular ortaya atabilirler, stratejik yorumlarda bulunabilirler, eleştiriler yöneltebilirler ve başka insanlarla tartışma yaparak onların birer komünist gibi düşünmeyi öğrenmelerine yardımcı olabilirler.

Partimizin tarihinde ve yürüttüğü ideolojik mücadelelerde birçok kez dile getirilmiş olan yöntembilimsel bir noktaya burada değinmeme izin verin: Öteden beri belirtildiği gibi, birçok şey *son analizde* doğrudur, ama *burası ile son analiz arasında uzun bir yol vardır.* Bunun ne anlama gel-

diğini ve önemini anlamak bir diyalektik ve materyalizm meselesidir. Şeyleri şu şekilde anlama meselesidir: Eğer bir çizgiyi *mantıksal sonucuna* vardırırsanız, sonuçta ortaya X çıkacaktır, ama bu onun *derhal X* olduğunu söylemekle aynı şey değildir. İnsanlar buradaki farkı anlamalıdırlar, yoksa her türden hatayı her yönde –bu tarafta ve o tarafta ya da her ikisinde de ya da bir bu tarafta, sonra öteki tarafa geçerek orada– yapacaklardır.

* * *

İlkeye ilişkin tüm nokta, ilke için savaşmak kolay olmadığı zaman onun için savaşmanız gerektiğidir. Uygulandığı tek zaman alakasız olduğu zamansa ilkeye hiç gerek yoktur.

SANAT VE SANATSAL YARATIM: BÜYÜK ESNEKLİĞE SAHİP KATI ÇEKİRDEK

Sanata ve sanatçılara, devrimle ve dünyanın devrimci dönüşümüyle olan ilişkilerine dair: Evet, "örnek devrimci çalışmalara"[75], kolektifliğe, merkezileştirilmiş rehberliğe ve sanatsal çalışmaların eleştirisine gereksinimimiz var. Ama aynı zamanda da sanatçıları kendi başlarına bırakmaya, biraz sanat yapıp sonra geri dönerek yapmış olduklarını sunmalarına olanak sağlamaya gereksinimimiz var. Eğer yaptıkları iyi değilse, neyin yanlış olduğunu onlara dürüstçe anlatabiliriz. Bizi belki dinleyecek, belki dinlemeyeceklerdir. Biz yine de –ben Pollyanna değilim– mücadele etmeliyiz ve sosyalist toplumda, gerçekten kötü ve zararlı olan berbat şeylere biraz baskı getirmemiz bile gerekecektir, üzgünüm.

75 "Örnek çalışmalar" kavramı, Çin'de Büyük Proleter Kültür Devrimi'nde geliştirilen ve uygulanan bir kavramdır. Bu örnek çalışmalar sanat ve kültür alanlarındaki birçok insanın katkılarını ve ortak çabalarını içeren bir süreçte, Çin Komünist Partisi'nin en üst düzeylerindeki siyasal liderliğin sağladığı merkezi rehberlikle, hatta ayrıntılara gösterilen çok titiz dikkatle yaratılıyordu. Bu örnek çalışmalar yüksek bir devrimci içerik düzeyiyle sınırlı kalmayıp sanatsal mükemmellik düzeyine de ulaşıyordu. Bu tartışmada Avakian, böyle "örnek çalışmalar"ın gerekliliğinden ve öneminden söz ediyor, ama aynı zamanda da bu yaklaşıma ve özellikle bu türden yaklaşıma tekyanlı olarak dayanmanın sınırlamalarına ilişkin belirli sorular ortaya atıyor.

Fiili olarak kadınları küçülten şeylere, örneğin. Ama orası "işin kolay kısmı"dır. *Zor* kısmı vurgulamakta olduğum tüm diğer şeylerdir –"büyük esnekliğe sahip katı çekirdeği" sanat ve kültür alanına uygulama gereksinimidir.

Bob Dylan'ın *Chronicles* (Günlükler) adlı kitabının birkaç bölümünü okudum ve umarım yakında daha fazlasını okumaya girişirim. Ayrıca, kısa süre önce birilerinin bana yazdığı bir mektupla birlikte, Mike Marqusee'nin *Chimes of Freedom: The Politics of Bob Dylan's Art* (Özgürlük Çanları: Bob Dylan'ın Sanatının Politikası) adlı çok ilgi çekici kitabını aldım (ve bu kişinin buna bana göndermekle gösterdiği inisiyatifi ve cömertliği çok takdir ediyorum). Şimdi bu Marqusee kitabını okuyorum ve buraya kadar okuduğum her şeye katılmamakla birlikte, pek çok sezgi taşıyor gibi görünüyor. Bob Dylan'ın deneyimleri, sanatı ve geniş anlamda "sol"la ilişkisi konusunda yazılanları okurken öğrenilecek çok şey, ders alınması gereken pek çok olumlu ve olumsuz deneyim var. Dylan'ın sanatçılar ile örgütlü solcu güçler arasındaki ilişkiye yönelik bazı olumsuz ve güvensiz tutumları bile, irdelenmesi ve çeşitli şekillerde dersler alınması gereken pek çok şey içeriyor. Sanatçılardan neleri beklememiz ve istememiz; *neleri beklemememiz ve istememememiz gerektiği* konusunda daha çok şey öğrenebilirsiniz.

Dylan, daha toplumsal içerikli olan bu şarkılardan bazılarını yaptığı zamandan başlayarak –belki biraz abartıyor olabilir, ama ben yine de bunun büyük ölçüde gerçek olduğunu düşünüyorum– insanların kendisine gelerek "mesih" ya da siyasal lider olmasını istediklerini, kendisinin bir siyasal lider olmadığını ve siyasal lider olamayacağını uzun uzadıya anlatıyor. Eğer Dylan'la bağ kurabilmiş olsaydık, özellikle bunu doğru yönelimle yapmış ve "büyük esnekliğe sahip katı çekirdek" yöntemini ve ilkesini uygulamış ol-

saydık çeşitli "solcular"ın ve "solcu grupları"nın görünüşte onunla bağ kurma tarzlarından çok daha iyisini yapabilirdik. Şimdi, bu noktada o olduğu yerdedir ve temel olarak onun olacağı da budur– ama belki değişen dünyayla birlikte yine değişecektir. Ama önemli olan şimdi öne çıkan başka insanların olmasıdır ve evet, bu insanları doğru şekilde kollarımızla sarmalıyız ve onlarla dünya hakkında konuşmalıyız –salt yaptıkları sanat hakkında değil, dünya hakkında da konuşmalıyız– ve her türden şeye yönelik olarak iyi bir şekilde onlarla mücadele etmeliyiz. Sonra onları özgür bırakıp sanatlarını yapmalarına olanak tanımalıyız.

Eğer adım adım yol gösterseydik, özellikle bunu dar, reformist ve bir tür "işçici" yaklaşımla ve araçsalcı bir biçimde yaparak her sanatsal yaratımın siyasetle ve özellikle dolaysız güncel siyasal mücadelelerle direkt ve "doğrusal" bir şekilde ilişkili olduğunda diretseydik, Bob Dylan'ın en iyi yanları öne çıkar mıydı? HAYIR! Öyleyse bu, gerçekten model oluşturan örnek çalışmalara gereksinimimizin olmadığı anlamına gelir mi? Hayır. Öyle şeylere gereksinimimiz vardır. Ve o yolda bizimle çalışmaya istekli olacak sanatçılar vardır, özellikle onlarla doğru şekilde çalışırsak. Ama gereksinim duyduklarımızın *tümü* bundan ibaret değildir. Yaşam çok daha zengindir– Lenin, yaşam ağacının ondan çok daha yeşil olduğunu vurgularken bu noktayı belirtiyordu. Lenin'in yine vurguladığı gibi, komünizm her gözenekten fışkırır; ama acınası bir dogmacı komünizm karikatürüyle ve komünist liderlik ve yöntemlerle her gözeneği "tıkarsak" bu gerçekleşmez. Komünizm olmayan bir şey bile, *eğer* nasıl doğru şekilde yönlendireceğimizi bilirsek komünizme katkıda bulunur. Eğer "büyük esnekliğe sahip katı çekirdeği" nasıl doğru şekilde uygulayacağımızı bilirsek.

Evet, zaman zaman işler sarpa saracaktır. Ve evet, riskli olacaktır. Bunu anlamalıyız. "Büyük esnekliğe sahip katı çekirdek" ilkesini yalnızca sanat ve kültür alanına değil, *devrimci sürece ve bir bütün olarak sosyalist topluma* da fiili olarak uygularken karşılaşılacak engellerden söz ederken "bizi lime lime ederler"[76] mecazını laf olsun diye kullanmadım. Bunun çekirdeğinde olmak isterseniz durumunuz işte böyledir: Eğer çekirdekte olmanın sorumluluğunu üstlenmeye istekliyseniz, o türden baskılara tabi tutulmaya da istekli ve hazır olmak zorunda kalacaksınız. Bu önemli bir yönelim noktasıdır, ama onun ötesinde, yöntembilimsel olarak, komünizm bakışını ve yöntemini doğru uygulayabilmelisiniz, çünkü bu bakış ve yöntem bu çelişkileri doğru şekilde ele alabilecek biçimde sürekli olarak geliştirilmektedir. Epistemoloji tartışmasının dışında, bunun, proletarya diktatörlüğü konusunda yaptığım *Diktatörlük, Demokrasi ve Komünizme Sosyalist Geçiş*[77] başlıklı konuşmada ele alınan önemli yönleri vardır.

* * *

2004 seçimlerinin hemen ertesinde sanatçıların kamuoyunu etkileme görevini güç de olsa nasıl üstlenmeleri gerektiği –nasıl elbirliğiyle çalışmaları, gerekirse hiç uyumadan nasıl işe koyulmaları gerektiği– konusunda yaptıkları tartışmalara tanık oldum. Bu hâlâ temel olarak başat çerçeve için-

76 "Bizi lime lime ederler" mecazı, bu kitabın "Epistemoloji: Dünyayı Tanıma ve Değiştirme Üstüne Konulu Bir Tartışmada Bob Avakian, Yoldaşlarla" başlıklı bölümünde yer almaktadır.

77 *Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism* (Diktatörlük ve Demokrasi ve Komünizme Sosyalist Geçiş) revcom.us adresinde çevrimiçi bulunabilir ve Ağustos-Aralık 2004 arasında *Revolutionary Worker*'da bölümler halinde yayınlanmıştır.

deki düşünüşü temsil etmektedir, ama şeyler o çerçeveden şu ya da bu biçimde kopup ayrılacaktır. İyi bir biçimde ayrılmalarını sağlamak için yapacağımız işler vardır ve bunun için muazzam bir potansiyel bulunmaktadır. Araçsalcılığın ve ekonomizmin zincirlerinden bir kez koptuğumuzda, bu sanat ve kültür alanında insanlarla doğru biçimde çalışarak yapabileceğimiz muazzam şeyler vardır ve bunu gerçekten yapmak için gereken liderliği yerine getirmeli, dikkatimizi vermeliyiz. Yine belirtelim ki bu, hakkında konuştuğumuz tüm bu yöntembilimi uygulama meselesidir; esnek katı çekirdek ve sanat ile kültür alanında gereksinim duyduğumuz –dar, yararcı bir şekilde değil, en geniş kapsamlı anlamıyla– gerekli olan farklı şeyler konusunda bahsettiğim ve vurguladığım tüm noktalar da buna dahildir. Dolayısıyla bu, tümüyle başka bir düzeye gitmemiz gereken bir diğer boyuttur. Ve bu sahalardaki insanların tüm farklı düzeylerdeki birliğiyle, onlara dinamik bir biçimde yaklaşarak, bunu yapma potansiyeline sahibiz.

EPİSTEMOLOJİ: DERRİDA'LAR VE KOMÜNİSTLER

Derrida gibi filozoflarla (ne yazık ki Derrida artık yaşamıyor, ama daha geniş bir insan topluluğunun temsilcisi olarak onunla ilgili konuşuyoruz), ve başka alanlardaki diğerleriyle ilgili olarak söylenebilecek şey bu insanları komünizme kazanmak için mücadele edilmemesinin söz konusu olmadığıdır. Ama iki şey var: Birincisi, komünizmi benimsemeyecek insanlar her zaman var olacaktır —ya da uzun zaman öyle insanlar var olacaktır. Bu açık seçik bir nesnel gerçekliktir. Öyleyse, soru şudur: Onlar hakkında ne söylenebilir? Herhangi bir şey katabilirler mi, katkıda bulunabileceklerini kabul ediyor muyuz? Gerçeklik hakkında önemli şeyler öğrenemezler mi? Örneğin, Kutsal Kitap'ın tarihini araştıran dinciler bize bir şey öğretebilirler mi? Evet. Bu gibi insanları komünizme kazanmak için uğraş vermemeliyiz diyemeyiz. Ama uzunca bir süre, herkesi komünizme kazanmak mümkün olmayacaktır. Ondan sonra da, komünizme ulaştığımız zaman, farklı bir dinamik gelişecektir: Büyük olasılıkla hepsi de diyalektik maddeciliğin "post-komünist" ekolleri olan farklı düşünce ekolleri doğacaktır.

Burada ikinci şeye, konunun diğer yüzüne geliyoruz. Komünizme kazanmayı başardığımız insanlarda, "büyük

esnekliğe sahip katı çekirdek"[78] farklı bir uygulamaya kavuşur ya da bazı farklı boyutlarda, farklı bir düzeyde uygulanır. İşte burada, o insanların, bilime katı bir şekilde yaklaşmalarını değil aksine *sanatsal yaklaşım* göstermelerini istersiniz. Onların katı olmalarını istemediğiniz için değil. Katı olmakla eğilip bükülmez olmak arasında fark vardır. Bu çok önemli bir noktadır. Hem katı biçimde bilimsel hem de aynı zamanda sanatsal olabilirsiniz —bununla demek istediğim şudur: Şeyleri farklı açılardan irdelersiniz, onlara farklı perspektiflerden yaklaşmaya çalışırsınız, aynı problemlere her zaman aynı özgül yaklaşım yollarından yaklaşma tekdüzeliğine saplanıp kalmazsınız. Komünistlerin özellikle katı biçimde bilimsel olmalarını, ama aynı zamanda da sanatsal olmalarını isteriz. Belirtmek istediğim budur.

Bir bireyin düşünüşünde bile "esnekliğe sahip katı çekirdek" vardır —bir parti ve tüm bir toplum şöyle dursun, bir bireyin gerçekliği anlamaya ve değiştirmeye yönelik yaklaşımı için bile bu doğrudur. Belirli temel ilkeler benimsersiniz, ama bu konuda bile eğilip bükülmez değilsinizdir. Gerçekliğe farklı açılardan bakmaya devam etmelisiniz — bunun tek nedeni, onu başka türlü anlamayacağınız gerçeğidir. Gerçekliğe pek çok farklı açılardan yaklaşmaksızın, yeni içgörülerle ve birçok kaynaktan edinip biriktirdiğiniz bilgi-

78 Avakian, "büyük esnekliğe sahip katı çekirdek" kavramını Diktatörlük, Demokrasi ve Komünizme Sosyalist Geçiş konulu konuşmada şöyle irdeler: "Stratejik hedefleri ve amaçları ve komünizm için mücadele sürecini sağlam biçimde kavrayan ve bunlara kendini adayan bir katı çekirdeğiniz olmalıdır. Bunu bir yana bırakırsanız, her şeyi kapitalistlere şu ya da bu şekilde geri veriyorsunuz demektir, bunun getireceği tüm dehşetler de cabası. Aynı zamanda, pek çok çeşitliliğe ve insanların türlü-çeşitli yönlerde şeylerle uğraşmalarına izin vermezseniz, yalnızca insanlarda size karşı muazzam bir kızgınlığın birikmesine yol açmakla kalmazsınız, en büyük hakikatin ve gerçekliği dönüştürme yeteneğinin içinden doğacağı türden zengin bir sürece de sahip olamazsınız." ("İçinde Yaşamak İstediğimiz Dünya," Revolutionary Worker No. 1257 [31 Ekim 2004].)

lerle aynı sorulara tekrar tekrar dönmeye devam etmeksizin, onun daha derin düzeyine ve özüne erişemezsiniz.

Bazı başka yorumlarda, teşvik edici olsun diye, şu formülasyonu kullandım: "ideolojik alanda proletaryanın liderliğindeki birleşik cephe."[79] Bu, insanları komünizme kazanmaya *çalışmayacağımız* anlamına gelmez. Derrida'lar komünist olsalardı daha iyi olurdu —hele de eğilip bükülmez, dogmatik komünistler değil, *iyi* komünistler olsalardı daha da iyi olurdu. Eğer Derrida gibi birisi eğilip bükülmez, dogmatik komünist olsaydı, bu onun önceki haliyle kalmamasından daha iyi olur muydu, bilmiyorum, belki daha iyi olmazdı. O türden deneyimlerimiz de oldu. Ama öyle birisi gerçekten komünist olmak isterse, bu önceki halinden daha iyi olur.

Bu bağlamda iki noktaya değineyim: Birincisi, anlatmakta olduğum şekilde, *gerçek* komünist olmalısınız ve ikincisi, size katılıp geldiği halde komünist *olmayacak* başkaları da vardır. Öyleyse, yeniden söylüyorum: Onlar hakkında ne demek gerekir —sadece pratik mücadelede "onları nasıl kullanabileceğimiz" anlamında değil, komünist bakışı ve yöntembilimi uygulamıyor ya da tutarlı şekilde uygulamıyor oldukları zaman bile, onlara nasıl yaklaşabileceğimiz ve beraberlerinde getirdikleri birikimlerden nasıl bir şeyler öğrenebileceğimiz ve özümseyebileceğimiz açısından da onlar hakkında ne demek gerekir?

Gerçekliği anlamamıza yardımcı olması açısından şimdi kendilerinden bir şeyler öğrenmeye çalıştığımız, bütün bu alanlardaki bütün bu insanlarımızın olması bana çarpıcı geldi —yıldırım çarpması gibi bir anda değil, belli bir zaman içinde bana çarpıcı geldi. Bana çarpıcı geldi işte: Evet,

79 Bu kitaptaki "Maoizm'e Bilimsel Bir Yaklaşım, Bilime Bilimsel Bir Yaklaşım" başlıklı denemeye bakın.

gün gelip bunun bir noktada —devlet gücünü ya da başka bir şeyi ele geçirdiğiniz zaman— duracağını niçin düşünesiniz? Durumun artık öyle olmayacağını niçin düşünesiniz? Birden bire durumun artık öyle olmayacağı, bu insanların artık gerçekliği soruşturamayacakları ve bize bir şeyler öğretemeyecekleri, epistemolojik olarak, bana anlamlı gelmedi. Gerçekliği en derinden kavramak için diyalektik maddeci bakış açısını ve yöntemini uygulamamız gerekse bile, bu, onların o bakış açısını uygulamaksızın (ya da tutarlı ve sistemli olarak uygulamaksızın) bize pek çok şey öğretemeyecekleri anlamına gelmez. O durumda da zıtların birliği vardır.

Şu noktayı yeniden vurgulamak isterim: Onları komünizme kazanmak için girişimde bulunmamamız gerektiği söylenemez —bence asıl yapılması gereken şey, hakkında konuşmakta olduğunuz [tartışmaya katılan başka bir yoldaşa hitaben] bu genç insanları ideolojimize kazanmaktır ve kazan*ma*mak yerine, o ideolojiyi uygulamalarını sağlamaya çalışmaktır. Komünist değilken bazı değerli şeyler yapabiliyor olmaları, onların komünist olmamalarının daha iyi olacağı anlamına gelmez. Tüm bir tarihsel dönem boyunca, komünizmi benimsemeyecek olan pek çok insanın olacağı doğrudur; öyleyse, onlara ve yapmakta oldukları şeylere yönelik anlayışımız ve yaklaşımımız nedir?

Evet, kapitalist düzende olduğu gibi sosyalist düzende de sınırlamalar vardır. Birileri parametreleri (çerçeveyi ve çizgileri ya da sınırları) belirlemektedir. Buradaki nokta şu: Evet, her zaman parametreler vardır ve her zaman birileri bunları belirlemektedir. Bu bağlamda da bir çift soru var: Hangi ilkelere göre? Ve oyunun kuralları —göreceli bir anlamda— var mıdır, yoksa her şey keyfi midir? Durağan ve daima aynı olmayan, değişime açık hareketli şeyler olsalar bile, oyunda herkesin uyması gereken kurallar olmalıdır.

Kurallar, yasalar ve anayasalar işte bu yüzden vardır, sosyalist toplum da buna dahildir. Böylelikle insanlar oyunun ne mene kurallarının olduğunu bilebilirler? Hangi işlemler ve kurumlar yoluyla bunlar kararlaştırılır ve uygulanır? Ne ve kim, neyden ve kimden sorumludur? Bunlar, sosyalist toplumda da olması gereken şeylerdir. Hiçbir kurum ve benzer araçlar olmazsa, o zaman "sadece parti ve kitleler" kalır ve bu çok keyfi olabilir. Hiçbir yasanın olmaması hakkında, diktatörlüğün kısıtsız hâkimiyeti ve özellikle de yasalarla kısıtlanmamış hakimiyeti hakkında Lenin'in ortaya attığı görüşle ilgili sorun buydu.[80]

O zaman bu diktatörlüğü kim yürütür ve kitleler kuralların neler olduğu nasıl bilirler? Problemlerden birisi budur. Kuralların neler olduğunu bilmezlerse, kendilerini nasıl göreceli olarak rahat hissedebilirler? Sosyalist topluma ve komünizme ilerleyişe nasıl somut olarak katkıda bulunabilirler? Ve insanlarla birlikte iyi bir şekilde ve iyi bir amaç yönünde nasıl somut olarak savaşım verebilirsiniz?

Lenin bunları yazıyorken, çok kısa ömürlü Paris Komünü dışında, proletarya diktatörlüğüyle ilgili hiçbir deneyim yoktu —ya da daha sonra, Lenin'in bunları yazdığı dönem, Sovyet cumhuriyetinin ilk yıllarıydı, bu konuda henüz pek az deneyim kazanılmıştı —ve hiç kimse bu diktatörlüklerin çok uzun süreceğini düşünmüyordu. Bu da başka bir şeydir —*Diktatörlük, Demokrasi ve Komünizme Sosyalist*

---

80 Bob Avakian, "Devrimci Kalkışmalar ve Yasa: Sosyalist Toplumda Bile Var Olan Bir Çelişki," Revolutionary Worker No. 1223 (21 Aralık 2003) ve "Ölüm-Kalım Durumları... İktidarın Kullanılması ve Halkın Hakları," Revolutionary Worker No. 1224 (28 Aralık 2003) başlıklı yazılarda Lenin'in bu belirlemelerini eleştirdi. Bu makaleler, Bob Avakian'ın 1990'ların sonunda yaptığı İki Büyük Kamburu Aşmak: Dünyayı Fethetme Üstüne Ek Düşünceler (Getting Over the Two Great Humps: Further Thoughts on Conquering the World) konulu konuşmadan alıntılanmıştır.

Geçiş[81] konulu konuşmamda bu noktaya işaret ettim. Marx *Fransa'da Sınıf Mücadeleleri*'ni kaleme aldığı ve "dört temel şart"ın ve komünizmin gerçekleştirilmesi için gerekli geçiş sürecinden söz ettiği zaman,[82] o geçiş için 150 yıl ya da ya da uzun bir süre düşünmüş olamaz. Bunun birkaç yıllık bir geçiş dönemi olduğunu ve sonra komünizme ulaşacağınızı düşünürseniz, o ayrı bir olgudur.

Yaklaşık 25 yıl önce verdiğimiz eski yanıt şöyleydi: "Birileri her zaman kuralları koyar, birileri parametreleri belirler, bu nedenle fazla düş kırıklığına kapılmayın. Biz burjuvaziden daha iyiyiz. Tartışma bitmiştir." Ama bununla ilgili de söylenmesi ve eşelenmesi gereken daha çok şey var. Bu doğru olduğu halde bile —her iki şey de doğrudur: Birileri kuralları koyup parametreleri belirleyecektir ve biz burjuvaziden daha iyi*yiz*. Ama söyleyeceklerimizin ve bu konuda düşündüklerimizin hepsi buysa, burjuvaziden daha iyi olmakla kalmayacağız. İşte buradaki püf noktası budur.

---

81 Diktatörlük ve Demokrasi ve Komünizme Sosyalist Geçiş'e (Dictatorship and Democracy, and the Socialist Transition to Communism) bakın (Ağustos-Aralık 2004 arasında Revolutionary Worker'da bölümler halinde yayımlanmıştır ve www.revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir).

82 "Dört temel şart," Marx'ın komünizm için gerekli koşullara ulaşmada proletarya diktatörlüğünün zorunlu geçiş noktası olduğuna ilişkin sözünü ifade eder ve özgül olarak şunları içerir: Tüm sınıf ayrımlarının (genel olarak sınıf ayrımlarının); o sınıf ayrımlarını doğuran tüm üretim ilişkilerinin; o üretim ilişkilerine karşılık gelen tüm toplumsal ilişkilerin ortadan kaldırılması; ve o ilişkilere karşılık gelen tüm fikirlerin devrimcileştirilmesi. (Karl Marx, Fransa'da Sınıf Mücadeleleri, 1848-1850, Marx ve Engels, Seçme Yapıtlar, Cilt 1'de [Moskova: Progress Publishers, 1969], s. 282.)

MARKSİZM "KUCAKLAR, YERİNİ ALMAZ"[83]

"Devrimi kavrama ve üretimi ilerletme" ilkesi ve bunun birçok farklı alandaki ve genel anlamdaki uygulaması hakkında konuştuktan sonra, bir sonraki ana noktaya, yani, felsefi ve yöntembilimsel sorunlara ilişkin tartışmaya geçmek istiyorum. Mao'ya bir tür ün kazandıran o çok özlü ifadelerden birine odaklanarak başlamak istiyorum. Mao gibi insanların, tarihsel olarak sınıfımızın liderlerinin (bu özellikle Mao için geçerlidir) ortaya koymuş oldukları farklı şeylerle ne denli cebelleşirseniz, bu çok kısa ifadelerin bazılarında gerçekten ne çok şeyin yoğunlaştırılmış olduğunu o denli iyi anlarsınız. Şimdi, bildiğimiz gibi, Mao birkaç on yıl süren liderliğinde bazıları uzun, bazıları kısa birçok yapıt kaleme almıştır: "Çelişki Üstüne," "Uygulama Üstüne," "Uzun Savaş Üstüne"yi yazmıştır, yeni demokrasi sorunu vb. üstüne pek çok şey kaleme almıştır. Ama özellikle yaşamının sonlarına doğru kısmen sağlık sorunları nedeniyle, ama

83 Bu seçki, *Revolutionary Worker*'da Kasım 2002 ile Mart 2003 arasında bölümler halinde çıkan ve revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilen *Grasp Revolution, Promote Production: Questions of Outlook and Method, Some Points on the New Situation* (Devrimi Kavramak, Üretimi İlerletmek: Bakış ve Yöntem Sorunları, Yeni Durum Üstüne Bazı Notlar) adlı konuşmadan alınmıştır. Bu özel seçki *Revolutionary Worker* #1179'da (22 Kasım 2002) yayınlandı.

aynı zamanda da bu onun yöntemlerinden birisi olduğu için insanların dikkatini çeken ve bir sürü cebelleşmeyi harekete geçiren çok kısa, özlü ifadeleri sıklıkla ortaya atardı.

Örneğin, 1973-1976 (yaklaşık olarak) yılları arasında, Deng Ziaoping'e karşı "son büyük muharebe" dediğimiz dönemde, bu ifadeler proletarya diktatörlüğü sorununa odaklanıyordu: Proletarya diktatörlüğünün niçin temel önemde olduğu, proletarya diktatörlüğünün karakterinin ne olduğu ve ne olması gerektiği, proletarya diktatörlüğü altında devrimin sürdürülmesi sorunu. Ve uzun uzadıya bir makale yazmak yerine -belki de o noktada bunu yapacak gücü yoktu, ama olsaydı bile, pekâlâ bu diğer yöntemi kullanmış olabilirdi- şu soruyu yöneltirdi: Lenin niçin proletarya diktatörlüğünün temel önemde olduğunu söyledi? Bunun ardından başka bir cümle eklerdi: Tüm ülke bunu tartışmalıdır. Ve eğer düşünürseniz [*B.A. güler*], bu çok özlüdür. Bilirsiniz, "bize pek fazla rehberlik etmiyor" gibi bir şeydir bu -Lenin niçin öyle söyledi? Ama Mao böyle yapmakla, insanların o soruyla kendilerinin cebelleşmelerini, o soruyu hem deyim yerindeyse başlı başına bir soru olarak -bir ilke ve kuram meselesi olarak- inceleyip onunla cebelleşmelerini, hem de o zamanlar Çin'de süregiden ve şiddetlenen sınıf savaşımı bağlamındaki yerine oturtmalarını istiyordu. Dolayısıyla, bu onun zaman zaman kullandığı bir genel yöntemdir ve bana kalırsa, liderlik yöntemleri söz konusu olunca bundan öğrenilecek bir şeyler vardır. Gerçekten önemli sorular yöneltmek bazen önemli bir liderlik yoludur, ama insanlar bazen yanıtlar isterler ve biz onları vermeliyiz, bu nedenle her zaman salt sorular yöneltip görevinizi yapmış olduğunuzu düşünemezsiniz -eğer iyi bir soruyla ortaya çıkabilirseniz, bu her zaman yeterli değildir, ama bazen en iyi liderlik yöntemidir.

Burada üstüne odaklanmak istediğim ifade, Mao'nun (sanıyorum, "Yenan Forumu'nda Edebiyat ve Sanat Üstüne Konuşmalar"daydı) söylediği sözdür: Marksizm fizik kuramlarını, sanatta estetik kuramlarını vb. kucaklar, ama onların yerini almaz. Bunun ne anlama geldiğine ve bazı sonuçlarının ve uygulamalarının neler olduğuna biraz değinmek istiyorum. Başka her şey gibi bu da karşıtların birliğidir, iki çelişkili yön içerir: Bir yandan, "kucaklama" yönü ve öte yandan "yerini almama" yönü vardır. Bu konuya biraz girelim.

Marksizmin tüm bu farklı disiplinleri ve araştırma ve mücadele alanlarını vb. gerçekten kapsaması ne anlama gelir ve Mao bunu niçin vurguluyordu? Elbette, biraz da olsa polemik içerir, çünkü Marksizmin belirli alanlar için geçerli olmadığını, yalnızca siyaset için ya da belki genel anlamda felsefe için geçerli olabileceğini ileri süren insanlar vardır (elbette, birçoğu hâlâ bunu ileri sürmektedir). Ve Sovyet Devrimi'nin akışı içinde Troçki gibi insanlar şu sloganla ortaya çıktılar: Siyasette proleter, sanatta burjuva. Başka bir deyişle, üstyapıyı geleneğe bırakın, demeye getiriyorlardı. Bu elbette Çin'de de güçlü bir çizgiydi ve büyük bir mücadele odağı haline geldi (ve bu olguda yalnızca burjuva sanat değil, feodal kültür de söz konusuydu). Bu, Kültür Devrimi'nde büyük bir mücadele odağı haline geldi. Dolayısıyla, Mao Marksizmin tüm bu şeyleri kucakladığını söylediği zaman, bu polemiklidir. Evet, Marksizmin tüm bu şeyleri kucakladığını ve tüm bu farklı sahalar için geçerli olduğunu savunuyor. Peki, bu ne anlama gelir? Bu, nesnel gerçekliğin olduğu gerçeğiyle ilişkilidir.

Şimdi, bu konuşmada birçok kez nesnel gerçeklikten bahsedeceğim. İlginçtir, bazı insanlarımızın, özellikle de gençler arasında ve farklı toplumsal ve siyasal hareketler arasın-

da çalışma yapanlarımızın bazı çevrelerde bunu açıkça gözlemlediklerine [*B.A. gülümser*] ilişkin bazı raporlar gördüm, eğer "nesnel gerçeklik" sözünü kullanırsanız, bu tıpkı bir şifre gibidir ve herkes bizim partimizle ilişkinizin olduğunu hemen anlar, çünkü kimlik siyasetinden ya da "benim hakikatim"den ya da genel anlamda bilinmezcilikten (agnostisizm) ve görececilikten söz etmek yerine, nesnel gerçeklikten ve nesnel hakikatten söz ediyorsunuz. Dolayısıyla, bu doğru olduğu ölçüde, zamana ve şeylerin karakterine ve hâlâ nereye gitmeleri, nasıl gelişmeleri gerektiğine ilişkin -eğer nesnel gerçeklikten söz ederseniz derhal belirli bir eğilimle, özellikle de Partimizle bağlantılı olarak tanımlanabileceğinize ilişkin- ilginç bir yorum oluşturur! Yine de, birileri beğensin ya da beğenmesin nesnel gerçeklik vardır. Ve gerçekliğin kuramsal olarak bilinemeyen hiçbir yanı yoktur, ama gerçekliğin insanlar tarafından bilinmeyen kısımları her zaman olacaktır (Tanrı var olmadığına göre, bunları o da bilmeyecektir). Ama doğası gereği bilinemeyen hiçbir şey yoktur ve gerçekliği en eksiksiz, en sistematik biçimde kavramak için temelde farklı dünya görüşleri ve yöntembilimler yoktur. Başka bir deyişle, gerçekliği ek eksiksiz, en sistematik biçimde kavramanıza olanak veren yalnızca bir tek dünya görüşü ve yöntem vardır, o da Marksizmdir (ya da günümüzde Marksizm-Leninizm-Maoizmdir).

Ama şimdi burada durup bir noktaya parmak basayım. Vurgulamak istediğim yöntembilimsel noktalardan bazılarının yaşamın karmaşık olduğu ve yapmak için yola çıktığımız şeyin karmaşık ve zor olduğu gerçeğiyle bağlantılı olmasının bir başka biçimi de budur. Doğrudur -ve bu gerçekten çok önemli bir noktadır- gerçekliği kapsamlı ve sistematik bir biçimde giderek daha fazla, giderek daha derin ve geniş olarak anlamanıza olanak veren başka bir dünya gö-

rüşü ve yöntembilim bulunmamakla birlikte, bu bakışa sahip olmayan insanların, hatta güçlü biçimde ona karşı çıkan insanların bazı önemli hakikatleri keşfetmeyecekleri anlamı çıkmaz bundan. Tarih boyunca insanlara –örneğin, Darwin gibi insanlara– bakarsanız, proleter olmaktan çok uzaktırlar. Onlar Marksist değildiler. Aslında, Marx'ın *Kapital*'i Darwin'e ithaf etmeyi gerçekten istediğini ve Darwin'in bunu kabul etmediğini işittim. Görünüşte, Marx'la o şekilde ilişkilendirilmek istememişti. Ama gerçek ortada durmaktadır: Darwin Marksist değildi, yine de çok önemli –ironik ve şaşırtıcı bir biçimde de hâlâ üstünde çok kavga edilen– bir hakikati keşfetti.

Dolayısıyla bu, gerçekliğin anlamamız gereken başka bir çelişkili yönüdür: Bir yandan Marksizm, gerçeklikle eksiksiz, sistematik ve kapsamlı bir biçimde ilgilenmenize ve onu giderek daha derinlemesine öğrenmenize olanak veren tek dünya görüşü ve yöntembilimdir; ama öte yandan Marksist bakışa ve yöntembilime sahip olmayan, hatta ona karşı duran insanların önemli hakikatler keşfedemeyecekleri doğru değildir. Yalnızca Darwin değil, Einstein da vardır, hatta tarih boyunca Marksizmin doğuşundan bile geriye gidilerek başka birçok insan vardır. Açıktır ki, böyle insanlar birçok önemli hakikati keşfetmişlerdir ve sosyalist geçiş döneminde bile, bu böyle olmaya devam edecektir. Bu, anlaşılması gereken çok önemli bir noktadır, aksi halde bürokratizm, dogmatizm yönünde bazı çok ciddi hatalar yaparız ve örneğin Stalin'le ilişkilendirdiğimiz hatalardan bazılarına düşeriz.

Ama her şeye karşın, Marksizmin tüm bu alanları kucakladığı doğrudur. Gerçekliğin tümünü kucaklar. Somut şekilde olduğu gibi ve fiilen hareket edip değiştiği gibi, devinimi ve gelişimi içinde gerçekliğin her alanını en derin biçimde

kavramak için uygulanabilen ve uygulanması gereken bir dünya görüşü ve yöntembilimdir. Dolayısıyla bu, "kucaklama" yönünü ifade eder. Peki, "yerini almama" yönüne ne demeli?

Çelişkinin Tikelliği

Bu, Mao'nun "Çelişki Üstüne"de vurguladığı bir şey olan çelişkinin tikelliğiyle ilgilidir. Gerçeklik bir soyutlama olarak ya da genel olarak var olmaz. Maddi gerçeklik, herhangi bir verili anda hareket halindeki maddenin belirli (tikel) biçimleri şeklinde var olur, ama tüm tikel biçimler daima ortaya çıkar, ortadan kaybolur ve var olurken dönüşüm geçirir. Dolayısıyla bu, kavranması gereken bir başka önemli karşıtların birliğidir. Ama tam burada vurgulamak istediğim şey çelişkinin tikelliğidir. Mao aynı denemesinde, niteliksel olarak farklı çelişkilerin niteliksel olarak farklı araçlarla çözümlendiğine işaret eder. Örneğin, sömürgeci baskı ulusal savaşlarla ya da ulusal kurtuluş mücadelesiyle çözümlenir. Burjuvazi ile proletarya arasındaki mücadele sınıf savaşımıyla çözümlenir. Üretim gereksinimleri üretim yapılarak çözümlenir, ama yine yaşamın karmaşıklığından dolayı, siz bunu yapar yapmaz üretim ilişkileri içine girersiniz ve üretim alanı o üretim ilişkileriyle ve onlar üstündeki mücadeleyle yakından birbirine nüfuz eder, bir karşıtlar birliği oluşturur. Dolayısıyla, bu yine gerçekliğin karmaşıklığıdır, ama aynı zamanda da gerçeklik göreceli olarak ayrık biçimlerde var olur. Aksi halde, bir şeyi diğerinden ayırt etmek olanaksız olurdu. Daha temel olarak da, madde salt bir çeşit farklılaşmamış yığın olsaydı, fiilen var olmazdı -ya da başka türlü ifade edersek, madde o halde var olamazdı- madde bizatihi kendi niteliğinden dolayı o halde var olmaz. (Somut

olarak gelişmiş olduğu haldeki maddeden farklı şekillerde var olan başka türden bir maddenin gelişmiş olup olamayacağı aslında çeşitli bilim dallarını ve bilim felsefesini ilgilendiren çok ilginç bir sorudur; ama bu, şimdi ele aldığım konunun kapsamı dışındadır. Buradaki asıl nokta maddenin somut olarak farklı, göreceli ayrık biçimlerde var olduğudur -göreceli olarak tikelliğe sahip olduğudur.)

Bu nedenle, herhangi bir belirli alanda veya disiplinde veya etkinlikte somut olarak ilerleme kaydetmek ve dönüşüm gerçekleştirmek için, çelişkinin tikelliğine derinlemesine girmek gereklidir. Sözgelimi fizik ya da başka bir bilim alanında bir şeyler yapmaya, örneğin, bilinen evrenin kökenine ilişkin problemlerle uğraşan ve bununla cebelleşen bir grup bilim insanıyla buluşmak üzere bir yoldaşımızı göndersek, yoldaşımız da, "Problem nedir? Marksizm-Leninizm-Maoizm, işte cevap bu," dese bu tatmin edici olmayacaktır ve gerçekten cevabı sağlamaz. Hepimiz alıntılar ezberlesek -ya da diyelim ki Marx'ın, Engels'in, Lenin'in, Stalin'in ve Mao'nun fizik hakkında söyledikleri her şeyi ezberlesek- bu, söz konusu türden can sıkıcı ve aynı zamanda da çok coşku verici sorular için gerekli yanıtı sağlamayacak ve maddenin niteliğine, maddenin dönüşümüne, bilinen evrenin kökenine vb. ilişkin sorularla cebelleşmeye olumlu katkıda bulunmayacaktır. Yalnızca gelip, tüm büyük Marksist "klasikler"den bu belirli alanla ilgili tüm alıntıları ezbere söylemek gibi kaba bir şey yapmakla yetinmeden, "Diyalektik materyalizm her şeyin hareket halindeki madde olduğunu ve hareketin mutlak olduğunu, maddenin geçici kararlılık biçimlerinin ise tali ve kısmi olduğunu bize öğretir" demek gerekir. Evet, bu doğrudur, ama bunun o belirli problemlerle ne ilgisi vardır? Gerçekten onlarla ilgisi vardır, ama bunu somut olarak uygulamanız gerekir. Karşılaştığınız çelişkinin tikelliğine, o

belirli alana veya disipline ya da o alan veya disiplin içindeki belirli probleme fiili olarak derinlemesine girmeli ve onunla gerçekten cebelleşmelisiniz.

Ve bu kitleleri uzmanlarla birleştirme ilkesiyle, kızıl ve uzman ilkesiyle, kızılın uzmana liderlik etmesi, profesyonel olmayanın profesyonele liderlik etmesi ilkesiyle ilgilidir. Bunun anlamı, bir alan hakkında hiçbir şey bilmeyen kişilerin gelip o alanı bilen kişilere emirler yağdırmaları değildir; ya da kişilerin bir alana girmeleri ve birisi belli bir anda doğru olduğuna inandığımız şeyle çelişen bir şey ortaya atar atmaz sadece resmi çizgiyi gerekçe gösterip kapıyı çarparak tartışmayı bitirmeleri değildir. Evet, hareketimizin tarihinde bunu yapma eğilimleri olmuştur, ama bu, kötü örnekten ders almamızı sağlayacak bir şeydir. Eğer tarihsel olarak yerine getirmeye çalıştığımız her şeyi gerçekten yerine getireceksek, böyle yöntemleri bir yana bırakmamız gerekecektir. Şeylerin derinliklerine nasıl ulaşılacağını öğrenmemiz gerekecektir.

Örneğin, uzmanların çeşitli sahalarda liderlik etme yeteneğimizle ilişkili bir rolü vardır ve böyle uzmanlar dünya görüşümüze ve yöntembilimimize kazanıldıkları zaman önemli bir bağ olabilirler. Parti (ve genelde öncü güçler) ile belirli bir alanda uzman olan diğerleri arasında bir bağ olabilirler. Hem bir alanda uzman olan hem de "kucaklama" ilkesini, dünya görüşümüzü ve yöntembilimimizi bilinçli olarak uygulamaya çalışan insanlarımızın olması gerekir. Aksi halde, liderlik etmek çok zor olacaktır. Ve bir alan konusunda bilginiz yoksa, en buyurucu ve bürokratik yöntemlerden başka yöntemlerle liderlik etmeniz eninde sonunda olanaksızdır. Buna da herkes açıkça ya da gizlice isyan edecektir ve sonuçlar stratejik erekleriniz açısından *hiç* arzu edilmez bir nitelik alacaktır, çünkü ne de olsa yapmaya ça-

lıştığımız, anarşistler ne söylüyor ya da düşünüyor olurlarsa olsunlar, halk üstünde iktidar kurup uygulamak için iktidarı ele geçirmekten ibarettir. Kitlelerin en sonunda kendilerini özgürleştirecekleri ve sınıfsız bir toplum kuracakları, birbirleriyle özgürce bağ kuran insanların oluşturduğu bir dünya yaratacakları, dünya tarihine damgasını vuracak bir dönüşümü gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Bu, deyim yerindeyse, korkutucu bir görev, muazzam bir meydan okumadır. Ve o türden bürokratik yöntemlerle başarılamaz.

Dolayısıyla, yine, şu veya bu yöne (ya da önce birine, sonra diğerine veya bunların bir birleşimine) sapabilirsiniz. "Kucaklar" kısmını unutabilir ve belirli bir alanda yitebilirsiniz ve temel ilkelerimizin bununla hiçbir alakasının olmadığını ya da bunun stratejik hedeflerimizle hiçbir alakasının olmadığını düşünebilirsiniz. Kendiliğindenliğin kuyruğuna takılabilir, kitle kuyrukçuluğuna ve pragmatizme düşebilir, tikel ile tümel (evrensel) yani, belirli bir aktivite veya mücadele sahası ile nihai amacımız olan komünizme ulaşma amacı arasındaki ve belirli tek bir alan hakkında bilgi edinmek ile bir bütün olarak insanlığın bilgi dağarını genişletmek arasındaki ilişkiyi gözden kaçırabilirsiniz. Dolayısıyla, "kucaklar" kısmını ve o anlamda da tümeli unutabilirsiniz.

Öte yandan (ve sözünü ettiğim şey de işte budur) tikeli, yani "yerini almama" yönünü de gözden kaçırabilirsiniz. "Yerini almaz" derken Mao'nun anlatmak istediği işte budur: Salt genel ya da soyut bir anlamda Marksist ilkelere sahip olamayacağınızı anlatmak ister. Onları uygulamanız gerekir. Doğru biçimde öğrenmek ve liderlik etmek için, o ilkeleri yaşayan bir biçimde uygulamanız gerekir ve onları uygulama sürecinde başkalarından bir şeyler öğrenmeniz, bilim alanlarında kitle çizgisini uygulamanız gerekir vb. Dolayısıyla, yine, bu hatalar şu veya bu tarafa gidebilir:

Tümeli, geniş stratejik hedefleri ve "kucaklar"ı unutmak; ya da öte yandan, çelişkinin tikelliğini unutmak. "Yerini almama"yı unutma hatasına düşebilirsiniz. Fiili olarak bir alanın derinliklerine inme, belirli bir anlamda kendini tamamen ona verme, ama diğer yanı kaybetmeden, tümellik duygusunu, stratejiklik duygusunu yitirmeden, "kucaklama" yönünü kaybetmeden kendini ona verme gereksinimini unutma hatasına düşebilirsiniz. Dolayısıyla zor görev, genel anlamda liderlik ederken ve en iyi şekilde liderlik etmek için çelişkinin tikelliğiyle gerçekten ilgilenmeye, belirli bir alanda öğrenmeye kendinizi tamamen vermeniz; ama aynı zamanda da tümeli ve "kucaklama"yı hep aklınızda tutmanızdır.

Bu, Mao'nun özlü şekilde ifade ettiği çok belirleyici bir ilkedir, gerçekliği yansıtmakta çok diyalektiktir ve bunu doğru uygulamak için muazzam ölçüde sürekli çalışma ve özetleme yapılmasını gerektirir, çünkü yine bir yola veya diğerine yönelebilirsiniz ya da iki yönde de gerçekten doğru uygulamaksızın yarım yamalak tümele eğilen ve yarım yamalak tikelle uğraşan dünyanın en kötü bileşimini bulabilir, böylece sonunda pragmatik bir bulamaç elde edebilirsiniz. Bunların hepsi, bizim yapmaya giriştiğimiz şeyi yapmaya girişen herkesin aşina olduğu [*B.A. güler*] ve birden fazla ya da birkaç kez işlediği türden hatalardır. Ama bunu düzeltmenin, doğru şeyi yapmanın bu ilkelerle ve nasıl uygulanacaklarıyla sürekli cebelleşmekten ve tekrar tekrar genele ve tümele geri dönmekten, ama sonra yeniden tikele gitmekten... ve böyle devam etmekten başka bir yolu yoktur –bu, süregiden kuram-uygulama-kuram diyalektiğiyle belirli bir anlamda koşutluk gösterir.

Fikirlerle Çalışma

Şimdi, Ardea Skybreak'in "Fikirlerle Çalışma" konulu makalesindeki (*RW*'da)[84] bir tür büyüleyici nokta bununla bağlantılıdır. Bu, aslında o makalenin sözüne ve özüne uygun olarak geniş ve ucu açık bir biçimde enine boyuna düşünülmesi ve uğraşılması gereken bir şeydir. Sözünü ettiğim sav şöyledir:

"Entelektüel çalışmanın açılıp gelişmesinde 'dizginleri birazcık gevşetme'nin ne derece önemli olduğunu kavrayamamak, boğucu bir bürokratik atmosferle ve yavaşça, büyük emek verilerek işlenmiş, çok çaba ve enerji isteyen, iyi çalışmaların çok az üretilmesiyle sonuçlanacaktır. Başka birçok çalışmaya ise hiç girişilmeyecektir ve gerçekte, böylesine enerji ve moral tüketici kısıtlamalar altında çalışmayı çok az aydın isteyecektir. Her şeye rağmen, üretilmiş olan o az sayıdaki iyi çalışma pekâlâ birkaç iyi nokta ve incelikle ayarlanmış mükemmellikler içerebilir, ama büyük ölçüde yaşamdan, mizahtan, sanatsallıktan ve özellikle daha ileri entelektüel alışverişe ve diyaloğa dayanak oluşturma eğilimi taşıyan düşünce kışkırtıcı dokunmalardan ve sorgulamalardan arındırılmış da olacaktır."

Burada gerçekten çok önemli bir nokta ortaya atılıyor. Bu, daha önce Menşevikler ve onların yöntembilimi ya da Çin'deki revizyonistler hakkında söylediklerimle ilişkilidir: "Üretimin yürütülmesiyle bunun ne alakası olabilir ki? Bu, önümüzdeki görevden sapma girişimlerinden biridir yalnızca. Felsefe veya dünya tarihi hakkında ya da, Tanrı korusun, şarkı söyleme ve dans etme konusunda konuşmamız niçin gerekli? Bunun ivedi gündemimizde olan şeylerle ne ilgisi

84 "Fikirlerle Çalışma ve Hakikati Arama: Devrimci Liderlik ve Entelektüel Süreç Üstüne Düşünceler," *Revolutionary Worker* #1144 (24Mart 2002); revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

vardır?" Evet, gündemimize dikkat etmemiz elbette gereklidir. Dünyada başarmaya çalıştığımız şeyler vardır ve onları başaramazsak iyi olmaz. Çok yoğun bir sınıf savaşımı vermekteyiz. Ama bu, konuşmanın başında dile getirdiğim "kavrama/ilerletme" ilkesine bizi geri götürür ve bana kalırsa, Ardea Skybreak'in makalesinden yapılan bu alıntıda değinilen nokta gerçekten üstünde düşünülmesi ve uğraşılması gereken bir şeydir –bunun neye odaklanmaya ve neyle cebelleşmeye giriştiği çok önemli bir sorudur.

Ve bu noktayı birazcık genişletmek için, Ardea Skybreak'in o makalesinde söylenenlerin, sanat ve kültür alanına ilişkin olarak ortaya atılmış belirli eleştirilerle ve Çin'de Kültür Devrimi'nde belirli bir noktadan sonra bunun ele alınış biçimiyle ilişkisi hakkında düşünmek ilginç olur. İşaret edilmiş olan şeylerden biri, Kültür Devrimi süresince ortaya konulan örnek kültürel çalışmaların üretilmesi için muazzam emek ve ortak çaba harcandığı, muazzam mücadele verildiği ve ince ayrıntılara muazzam dikkat gösterildiğidir. Çünkü burada söz konusu olan, boşluktan yeni bir şey ortaya çıkarma meselesi değildi –onlar eskiye karşı ve bu örnek çalışmaları boğup yok etme ve onların aksine geleneği destekleme girişimine karşı yürüyor ve bu yolun her adımında bunun için mücadele ediyorlardı. Dolayısıyla, bunda yoğunlaştırılan ve yoğunlaştırılması gereken muazzam miktarda çalışma vardı. Ve düşmanlarımız bile, ironik olarak, siyasal olarak hakkında ne düşünürlerse düşünsünler (siyasal ve ideolojik olarak onlardan hoşlanmadıkları açıktı) bu çalışmaların muazzam sanatsal yaratılar olduğunu ve sanat alanında yeni bir şeyleri temsil ettiğini kabul etmek zorunda kaldılar.

Pek de eski olmayan bir tarihte (sanırım, yaklaşık son bir yıl içinde) *New York Times*'da bunu kabul eden bir yazı

okuduğumu anımsıyorum. Bu yazı, Çin'de insanların o zamanlar ortaya konulmuş bu çalışmalar hakkında, Kültür Devrimi'nin örnek çalışmaları ve bunların ne büyük başarılar olduğu hakkında hâlâ nasıl konuştuklarını anlatıyordu. Ve özellikle anımsadığım, bu çalışmalarda yer almış olan ve bundan hiç mi hiç pişmanlık duymayan bir adam vardı, onun sözlerini aktarıyorlardı. Bu adam o çalışmaları savunmakla kalmıyor, şunu da vurguluyordu: "Şimdi iktidardaki bu soytarılar yüksek sanatsal düzeye sahip kaç eser ortaya koymuşlar?" Özetleyerek aktardım, ama söylediklerinin özü buydu. Bu sözler, bu örnek çalışmalar gibi çalışmalar ortaya koymanın kolay olmadığı gerçeğini yansıtıyor. Bunların sınıfımıza ve onun öncü liderliğine ait muazzam kazanımlar olduğu gerçeğini gözden kaçırmamalıyız. Yaratılan bu eserler gerçekten yeni şeylerdi, tarihsel ölçekte yeni şeylerdi.

Bu konuda bir hüküm vermeye çalışmıyorum, bunu yalnızca üstünde düşünmeye değer olmakla kalmayıp, hem özgüllüğü açısından hem de işaret etmeye ve üstünde tartışılmasını özendirmeye çalıştığım, ortaya çıkardığı daha geniş sorulardan bazıları açısından da daha fazla irdelenmeye ve cebelleşilmeye değer bir soru olarak ortaya atıyorum. Aynı zamanda belirli bir noktadan sonra, bu örnek çalışmalar etrafındaki şeylerin belirli bir derecede ve belirli bir anlamda karşıtına döndüğü (ya da yeni çalışmalar ortaya koymanın karşıtına dönüştüğü) eleştirisi getirilmiştir, çünkü bu örnek çalışmalardan başka hiçbir şeyin teşvik edilemediği ve insanların yaratmaya giriştikleri her şeyin (ileri sürülen eleştiri budur), örnek çalışmaları yaratmak için harcamak zorunda kalınmış olan aynı derecede yoğun, ince ayarlanmış ve çok titiz dikkatin (yine Skybreak'in makalesine gönderme yaparsak) yeni baştan harcanmasını gerektirdiği belirtilmiştir. Bu ilginç bir sorudur. Söylediğim gibi, bunun haklı bir

eleştiri olup olmadığı konusunda hüküm vermeye çalışmıyorum, ama bence bu kesinlikle incelenmesi, araştırılması, üstünde tartışılması ve cebelleşilmesi gereken bir şeydir-bununla ve bunun hakikati neyse ondan doğan daha geniş imalarla ilgili daha çok şey öğrenme çabasıyla.

Gerçeklik Düzeyleri

Yoğunlaştırılmış örnekler olarak ortaya çıkarmaya uğraştığınız belirli şeylere verdiğiniz derecede dikkati aynen her şeye vermeye çalışırsanız, insanlarca gösterilecek pek çok çabayı ve inisiyatifi boğup yok edeceğinizi genel bir ilke olarak ifade edeceğim. Her şey örnek çalışma olamaz ve her şey o düzeyde dikkatin, yoğunlaşmanın ve liderliğin sonucu olamaz ve olmamalıdır. Benim anlayışıma göre, bu örnek operaların "sahne yönetimi" sorunları gibi şeyler bile –örneğin, farklı dekorların nereye yerleştirildiği veya o türden tüm sorunlar– başkalarının da katılımı olmasına rağmen eninde sonunda çok yüksek bir liderlik düzeyinde kararlaştırılıyordu. Ayrıntıya muazzam dikkat gösteriliyordu. Bir kez daha, genel bir anlamda bunun çok iyi bir yöntem olmadığını söyleyeceğim –eğer her şeyin (belirli bir dekoru kuracağınız durumda bile) tartışılmak, değerlendirilmek ve onaylanmak ya da onaylanmamak üzere en yüksek düzeye kadar gönderilmesi gerekli olursa, insanların inisiyatiflerini kullanma olanağı ortadan kalkar. Bir ağacın burada mı, 15 cm uzakta mı duracağı Merkez Komite ya da Politbüro düzeyinde alınan bir kararsa bu, en azından genel bir yöntem olması halinde, açıkça inisiyatifi büyük ölçüde boğar. Ama yine, gerçeklik çok karmaşıktır ve bu çalışmalar bir boşluktan getirilip ortaya konulmadı; bunlar, insanların kendilerince bulunabilecek herhangi bir eksikliği yalnızca belirli

bir çalışmaya –belirli bir balete ya da Pekin Operası'na, *The Red Detachment of Women*'e ya da *White-Haired Girl*'in tekrar sahnelenmesine vb.– değil, bir bütün olarak tüm örnek yapıtlara ve kültür alanındaki tüm atılıma, tüm şeye saldırmak için kullandıkları çok yoğun bir mücadelenin akışı içinde ortaya konuluyordu.

Dolayısıyla, bunu nasıl ele aldığınız çok karmaşık bir sorudur ve bazen şeyler çok masum olabilir ve bazen olmayabilir –bu, özgül duruma, zamana ve mekâna bağlıdır. Örneğin, Kültür Devrimi'nin başlamasına neden olan şeyleri alın.

Çin'de iyi bilinen *Hai Jui Dismissed from Office* (Hai Jui'nin Görevden Atılması) adında bir sanatsal çalışma vardı ve anımsadığıma göre, birisi buna ilişkin bir değerlendirme yazmıştı. Oyun, inceden üstü örtülü biçimde benzetme yoluyla Mao'ya saldırıyordu (bu daha sonra Lin Piao ve Konfüçyüs yöntemi olarak, Ezop'un dolaylı yöntemi olarak anıldı). Bu, Çin devriminin belirleyici bir noktasında oldu; sivri değil, ama oldukça keskin zekâlı olan Mao da hemen bunun üstüne giderek, buna işaret eden ve insanları bunun çevresinde eleştiri yapmaya ve mücadele etmeye çağıran bir makale ya da yorum yazdı. Başka zamanlarda Mao şöyle derdi ve demişti de: "Olsun, boş verin." Birisi bir yorum yapar ki, evet, onu alıp nihai mantıksal sonucuna kadar takip ederseniz bu çok kötü olur. Peki, ne olur? Bu, o belirli bağlamda az çok masum –ya da o kadar masum değilse bile, zararsız– bir yorumdur. Ama başka bağlamlarda o kadar masum ya da o kadar zararsız değildir. İncelikli, çok hafif nüanslar bile belirli bağlamlarda muazzam bir anlam ifade edebilirken, başka bağlamlarda neredeyse hiç anlam ifade etmez.

Dolayısıyla, yine çelişkinin tikelliği ve düzeyler meselesi söz konusudur. Burada neyle uğraşıyoruz? Ama çelişkinin tikelliği yanında, tikel ile tümel arasındaki ilişki vardır. Yine, burada neyle uğraşıyoruz? Tikellik nedir? Bunu bilmeli ve anlamalısınız. Bunun, örneğin, sınıf savaşımının -o bağlamda tümel olan- daha büyük sorunlarıyla ne ilgisi vardır? Mao'nun "Çelişki Üstüne"de işaret ettiği gibi, bir bağlamda tikel olan başka bir bağlamda tümeldir ve bunun tersi de doğrudur.

Başka bir deyişle, eğer bir savaş veriyorsanız, o zaman o savaşı, savaş durumunu bir bütün olarak almanız tümeldir; ve o savaşın içindeki belirli bir sefer o tümele göre tikel olarak görülebilir. Ama, yeri gelince, o belirli seferi alıp yakından bakarsanız ve deyim yerindeyse, içsel olarak irdelerseniz o zaman o sefer tümel haline gelir ve o belirli sefer içindeki herhangi bir çarpışma tikeldir. Bir sonraki düzeye gider ve o çarpışmayı alıp içsel olarak irdelerseniz o çarpışma tümel haline gelir ve o çarpışmadaki belirli taktikler – durdurma taktikleri veya taktik taarruzlar vb.- tikel hale gelir... vesaire, vesaire. Yine, gerçekliği böylesine karmaşık kılan ve çalışmamızı böylesine güçleştiren şey hangi düzeylerde uğraşmakta olduğunuzu, neyin tikel ve neyin tümel olduğunu, yeri gelince o bağlamda tümel olduğunu belirlediğiniz şeyle daha geniş ve daha büyük bir ölçekte tümel olduğunu belirlediğiniz şey arasındaki ilişkinin ne olduğunu birbirinden ayırt etmek durumunda olmanızdır. Örneğin, az önce kullandığım örneğe geri dönersek, bir bütün olarak bir savaş o savaş bakımından tümeldir; ama bir bütün olarak devrimci amaçlarınız bakımından, tikeldir. Dolayısıyla, bu uygulamamız gereken türden diyalektik düşünüş ve yöntembilimdir.

Sanat ve kültür alanında sözünü ettiğim o şeye geri dönersek, sahne dekorlarının nereye yerleştirileceği gibi şeyler bile büyük bir olay *olabilir* –tümelin bütününe dokunan çok önemli bir tikel olabilir– ya da çok önemli olmayabilir ve insanlar kötü niyetle ya da eşek şakası olsun diye onu 15 santim sağa ya da sola hareket ettirseler bile, "Eh, kimin umurunda? Şimdi bunun için kavga etmeyelim," deyip geçebilirsiniz.

Bu, Çin'de Mao'nun ölümünden kısa süre sonra iktidarı ele geçiren revizyonistlerin Mao'ya atfettikleri bir ifadeyle ilgilidir. (Ve yine, genelde böyle ifadeler –yani, Mao öldükten ve darbe gerçekleştikten sonra, bu revizyonistler iktidardayken ve kısa erimde, her şeyi istedikleri gibi az çok uydurma olanağına sahipken Mao'ya atfedilen ifadeler– söz konusu olunca, bunların özgünlüğünü belirlemek için gerçekten hiçbir yolumuzun olmadığını akılda tutmak önemlidir. Dolayısıyla, bu şeyleri eleştirel olarak değerlendirmeye çalışmalıyız.) *GO&VGS*'de *(Great Objectives and Grand Strategy)*[85] Mao'ya atfedilen ifadelerden birine değindim; orada Mao, aydınlara nasıl davranılacağı hakkında konuşuyordu (buna az sonra döneceğim).

Ama ilginç olan başka bir şey –ve bu, Mao'ya atfedilen ve burada üstüne odaklanmak istediğim ifade– örnek bölge olan Dazhai'de tarımı geliştirme ve bundan dersler çıkarma konusunda düzenlenen (sanırım 1975'te), Hua Guofeng ve diğerlerinin konuşmacı oldukları bir konferansın yapılmasıydı (Hua Guofeng bir yıl sonra Çin'de sosyalizme son veren darbenin lideri olacaktı ve sonra o da, Deng Ziaoping

85 *Great Objectives and Grand Strategy* (Büyük Hedefler ve Büyük Strateji) Bob Avakian'ın yayınlanmamış bir çalışmasıdır; bazı bölümleri *Revolutionary Worker* #1127'de 18 Kasım 2001 ile 10 Mart 2002 arasında çıkmıştır. Bunlara revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

iktidarı tam olarak ele geçirdikten sonra ve tepedeki revizyonistlerin artık Hua Guofeng'e ihtiyacı kalmayınca yüksek makamından alaşağı edilecekti). Darbeden sonra söylenenlere göre, Dörtlü Çete o konferansta Hua Guofeng'in konuşmasına saldırıda bulundu ve konferansı büyük ölçüde eleştirdi. Ve ileri sürüldüğüne göre Mao, onların eleştirilerini yorumlarken, "Yuh, karavana!" ya da "Yanlış ağaca havlıyorlar" şeklinde değişik çevirileri olan bir söz söyledi.

Şimdi, burada vurgulamaya çalıştığım bir noktayı açıklamak için bir an bunun doğru olduğunu kabul edelim: Mao öyle söylemiş olsa bile, bu mutlaka Mao'nun onların eleştirilerinin özde yanlış olduğunu düşündüğü anlamına gelmez. Onun yerine şu anlama gelebilir: Bakın, şu anda sınıf savaşımını odaklamanın yolu bu değil, çünkü şeyleri birbirine karıştıracaksınız. Asıl düşmanla *ikincil* düşmanları ya da ortadaki güçleri karıştıracaksınız. Birçok insan bu konferans konusunda coşkulu olabilir ve siz onların kafasını karıştıracaksınız. Tarımda ilerlemeler ve atılımlar gerçekleştirme çabasından vazgeçtiğinizi düşünmelerine neden olacaksınız. Artı olarak, sınıf savaşımının çok daha açık seçik olarak etrafında kristalleşmekte olduğu başka sorunlar var ve dikkatimizi bunlara odaklanmış halde tutmamız gerekir. Yine bu da kaynağından ve bu alıntıların geldiği bağlamdan dolayı büyük ölçüde varsayımsaldır. Ne var ki, bazen şeylerin en ince ayrıntısına kadar takip edilmeye gerçekten değer olduğu ve birçok başka olayda durumun böyle olmadığı ve şeyleri oluruna bırakmanın daha iyi olacağı ilkesi geçerlidir. Mao, bir yanda liderlik ve merkeziyetçilik ile diğer yanda *laissez-faire* (serbestlik) arasında var olan karşıtların birliğine işaret ediyordu. *Laissez-faire*'in, *laissez-faire* (bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler) kapitalizmi anlamında değil, daha genel bir anlamda *laissez-faire*'in, belirli bir rolünün

olduğunu söylüyordu. Ama yine, gerçeklik karmaşık olduğu için, *laissez-faire*, genel hedeflerimizle ilişkisi içinde doğru yönetilmezse, *laissez-faire* kapitalizmine götürebilir.

Şeylerin Tasnif Edilmesi

Burada belirli bir tema –bütün bunların karmaşık ve güç olduğu teması– açıkça devamlı vurgulanıyor; bunu kötümserlik ve teslimiyetçilik yaymak ya da moralleri bozmak için söylemiyorum, hiç de değil, sadece bu şeyleri –mutlak bir anlamda değil, süregiden bir biçimde– öğrenebileceğimizi ve özümseyebileceğimizi vurgulamak için söylüyorum, ama bunun için çalışmak gerekir. Bunun için mücadele gerekir. "Kucaklama" yönünü alarak tümeli uygulamak, aynı zamanda da çelişkinin tikelliğine girmek ve farklı düzeyler arasında ayrım yapmak, farklı düzeyler arasındaki diyalektik ilişkiyi doğru ele almak gerekir. Bu sorun, alıntı yaptığım Skybreak makalesinde irdelenen bir sorundur. Bu makale özellikle entelektüel alanı –fikirlerle çalışmayı–tartışıyor, ama bu bir şekilde sanatsal alanda da geçerlidir. Ve şu soru vardır: Kültür Devrimi konusunda ortaya atılan eleştirilerden bazılarının– birkaç şeyden fazlasına aynı miktarda incelikli dikkat gösterilmesinde ısrar ederseniz, inisiyatifi büyük ölçüde boğarsınız; ve eğer insanlar "sizin için" çalışıyorlarsa, bu sizin *için* çalışmak olur ve insanlar heyecan ve inisiyatif sergilemeksizin çalışırlar, gerçekten serbest kalmış olmazlar şeklindeki eleştirilerin– bir geçerliliği var mıdır?

Her durumda, o belirli eleştirinin ötesinde, şeylere, şeylerin ufak ayrıntılarına bile ne zaman büyük dikkat göstermenizin gerektiğine ve gerekmediğine ilişkin olarak anlatmakta olduğum daha genel ilke vardır. Bu, akılda tutmamız gereken bir şeydir ve birçok farklı alanda geçerlidir –orada da

önemli şekillerde geçerli olmasına rağmen salt entelektüel ve sanatsal alanlarda değil. Bazen büyük dikkat harcamamız ve gerçekten her adımı görmemiz gerekir. Öyle zamanlar vardır ve bunu kavramazsak, hedeflerimizin pek çoğunu başaramayız ve kitleler bizden memnun olmazlar ve bunun iyi bir nedeni vardır, çünkü bazen bizden o düzeyde dikkat ve liderlik isterler–buyurucu bir anlamda değil, kitle çizgisini uygulayarak onlarla birlikte hareket etmemize gereksinim duyarlar. Özellikle muazzam zorlukta yeni şeylerin ortaya konulmasına ya da düşmanla yakın temas halinde mücadelelerin verilmesi gerektiğinde çok fazla dikkat harcamamıza gereksinim duyarlar. Diğer zamanlarda öyle yaparsak onları çılgına çevirir iz –onları iteriz– çünkü kendi başlarına biraz inisiyatif almaya gereksinim duyarlar. Öyle zamanlar da kitleler ayrıntılara böyle yakın dikkat *göstermememizi* beklerler ve yalnızca kendi başlarına daha fazla inisiyatif almalarına olanak tanımak yeterli değildir; farklı çiçeklerin açmasına ve farklı düşüncelerin yarışmasına (o özdeyişi kullanırsak), aralarından eleme yapmak ve belirli bir kritik noktada en zengin senteze ulaşmak için farklı deneyimlerin birikmesine olanak tanımak da gereklidir. Dolayısıyla, nasıl ele alacağımızı öğrenmemiz gereken başka bir karşıtlar birliği vardır.

Entelektüel alana geri dönersek, *GO&GS*'de Dühring'le ilgili bu yoruma değindim. Yine bu da, işaret ettiğim gibi, gerçek olup olmadığını doğrulama olanağımızın bulunmadığı koşullarda Mao'ya atfedilen alıntılardan biridir. Ama sadece bunu olduğu gibi alalım ve değindiği ilkeyi inceleyelim (ve kendi düşünüşümüz ve bu sorunlarla cebelleşmemiz açısından, Mao'nun bunu gerçekten söylediğini bir an farz edelim): Mao, entelektüel atmosferin aşırı derecede boğulduğu, entelektüel çalışma, sorgulama ve cebelleşme için elverişli atmosferin bulunmadığı yolunda bir yorum yaptı

ve Dühring, üniversitedeki kürsüsünden yoksun bırakıldığı zaman Engels'in bile bunu protesto ettiğini belirtti (yine bu da onun olaylara yaklaşırken kullandığı tipik yollardan biriydi).

Engels'in tüm bu uzun *Anti*-Dühring polemiğini yazdığını herkes bilir (ve Engels'in böylelikle Dühring'e başka türlü olabileceğinden çok daha büyük ün kazandırdığına da işaret edilmiştir), ama Engels gerek siyasal, gerek ekonomi-politik, yöntembilimsel ve genelde felsefi olarak, birçok farklı düzeyde Dühring'i yerden yere vurmuş olsa bile, gerici Alman yetkililer Dühring'i cezalandırdıkları zaman, Engels bunu protesto edenlerin yanında yer aldı. Mao'nun belirttiği nokta, "Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Ele Alınması Üstüne"de ifade ettiği bir şeydir –ve yine bu da çelişkinin tikelliğiyle ve "kucaklar, yerini almaz" ilkesiyle ilgilidir – yani, ideolojik alanın diğer alanlardan farklı olduğu ve kaba yöntemler uygulamanın geniş olarak anlaşıldığında ideolojik alanda özellikle zararlı olduğudur. Kaba ve zorlayıcı yöntemler uygulamak her zaman kötüdür, ama şeylerle enine boyuna uğraşılmasını ve hakikate karmaşık bir cebelleşme süreci aracılığıyla ulaşılmasını gerektiren, doğru fikirlerin çoğu zaman bir azınlığın elinde bulunduğu ve iyi insanlara bile doğru gibi görünmediği ideolojik alanda özellikle zararlıdır. Dolayısıyla, yine, o alanda işleri kaba bir biçimde ele almamak özellikle önemlidir.

Başka bir deyişle, Mao şunu söylüyor: Gerici Alman yetkililer gibi hareket etmemeli ve fikirlerine ya da kuramlarına katılmadığımız her aydını baskı altına almamalıyız. Öyle şeyleri ideolojik mücadele yoluyla halletmeliyiz.

Eğer insanlar gerçekten karşıdevrimciyseler ve proletarya diktatörlüğü aleyhine karşıdevrimci siyasal etkinliklerde bulunuyorlarsa, özellikle de bu etkinlikleri proletarya dik-

tatörlüğünü devirmeye yönelik girişimler örgütleme noktasına vardırıyorlarsa, o bir şeydir. Ama yalnızca geri kafalı, hatta gerici fikirler dile getiriyorlarsa, başka bir şeydir.

Bu, bizimkilerden köklü biçimde farklı gerici siyasal görüşlere ve hatta yöntemlere sahip insanların bile nasıl hakikatin önemli yönleriyle ortaya çıkabilecekleri konusunda daha önce işaret ettiğim noktaya bizi geri götürüyor. Eğer çelişkinin tikelliğini gözden kaçırıp bu insanların siyasal ve hatta belki ideolojik olarak gerici oldukları gerçeğini alıp uğraşmakta oldukları bilgi alanıyla bunu karıştırırsak ve salt ideolojik ve siyasal olarak genelde, hatta belki aşırı ölçüde gerici oldukları için otomatikman şu ya da bu bilim ya da tıp vb. alanında mutlaka yanlış şeyler yapacaklarını farz edersek her türden yanlışa düşeriz. Mao'nun vardığı nokta budur. Bu da bizim şeyleri tasnif etmemizi, şeyleri farklı düzeylerde görmemizi ve düşünürken indirgemeci olmamamızı gerektirir.

Burada indirgemeci sözüyle neyi kastediyorum? Evet, burada tüm dünya görüşü, yöntembilimi ve siyasal duruşu gerici olan birisi var, o nedenle siz bunun her şey için geçerli olduğu kararına ulaşırsınız –her şeyi bu bir tek yöne ya da bir tek düzeye indirgersiniz– her şeyi birbirine katıp "bulamaç" yaparsınız, böylelikle onların her şey hakkında söyledikleri her şey yanlış olur. Kalkıp da "Bu sabah güneş doğdu," deseler bile, ideolojik ve siyasal olarak gerici oldukları için mutlaka yanılmış olmaları gerekir. Hayır. Doğru mu, yanlış mı olduğunu belirlemek için her şey başlı başına irdelenmelidir. Mao'nun başka bir çalışmada söylediği gibi, her şeyi koklamalı ve boykot mu edeceğimize, destek mi olacağımıza öyle karar vermeliyiz.

Evet doğrudur ve bu da durumu karmaşıklaştırır ki, eğer siyasal ve ideolojik olarak gericiyseniz, yöntembiliminiz doğru

yöntembilime karşıtsa –hatta ondan farklıysa– o zaman, nihayetinde ya da son analizde, yalnızca genel olarak yöntembiliminizde değil, belirli herhangi bir şeye ilişkin analizinizde de bu kendini açığa vurur. Ama Çin konusunda nasıl bir duruş alınacağına ilişkin mücadele süreci de dahil, öteden beri söylediğimiz gibi, burası ile son analiz arasında çoğu kez büyük bir mesafe vardır. Eğer her şeyi "bulamaç" yapar ve son analizde doğru olan şeye indirgerseniz, pek çok yanlış yaparsınız.

Daha da geriye gidersek, belirli bir noktada çıkıp tüm milliyetçiliğin gerici olduğunu söyleyen PL'ye (İlerici Emek Partisi'ne) karşı yazdığımız polemiklerde bunu önemle belirttik. Bu, açıkça, dünya çapında tüm devrimci süreç için, ama özellikle yoğunlaşmış bir biçimde ABD'de en önemli sorunlardan birisidir: Ulusal sorun ile sınıfsal sorun (ya da sınıf savaşımı ve en sonunda sosyalizmin ve komünizmin gerçekleştirilmesi) arasındaki ilişki çok karmaşık ve açıkça temel, belirleyici bir sorundur. Zorunlu olarak, bu sorunu, bu ilişkiyi araştırmaya, onunla cebelleşmeye büyük zaman harcadık ve Parti'nin kurulmasına kadar uzanan birkaç yıllık dönemde bu konuya muazzam düzeyde dikkat ve mücadele adandı.

Ulusal sorunun ya da farklı ulusal sorunların ve bunların genel olarak proleter devrimiyle ilişkisinin doğru şekilde nasıl anlaşılacağı sorusuna ilişkin birçok şey yazıldı, polemikler yapıldı.[86] PL tüm milliyetçiliğin gerici olduğu görüşünü benimsedi ve biz, milliyetçiliğin farklı türlerinin olduğunu ortaya koymak zorunda kaldık. Ezen ulusun (örneğin, ABD'de Avro-Amerikan ulusunun) milliyetçiliği vardır, ezi-

86 Burada değinilen polemikler, *Red Papers 5: National Liberation and Proletarian Revolution in the U.S.*'te (Kızıl Yazılar 5: ABD'de Ulusal Kurtuluş ve Proleter Devrimi) ve *Red Papers 6: Build the Leadership of the Proletariat and Its Party*'de (Kızıl Yazılar 6: Proletarya Liderliğinin ve Partisini Kurmak) Revolutionary Union tarafından sırasıyla 1972'de ve 1974'te yayınlandı.

len insanların ve ulusların milliyetçiliği vardır -bu özellikle siyasal etkisi bakımından çok farklıdır. Bu nedenle, evet son çözümlemede, ideolojik olarak, tüm milliyetçiliğin burjuva dünya görüşünün bir yansıması olduğuna işaret etmemiz gerekir, ama bu son çözümlemede doğrudur. Bu, son çözümlemede burjuvazi gerici bir sınıf olduğu için her tikel olguda, hatta mücadelenin genelinde böyle milliyetçiliğin ancak gerici bir rol oynayabileceği anlamına gelmez. Oradaki tikelliklerin tümüne girmemiz gerekiyordu. Farklı gerçeklik düzeylerine, hareket halindeki maddenin farklı düzeylerine, o şekilde ifade etmek isterseniz maddenin ilişkisinin farklı düzeylerine girmemiz gerekiyordu; şeylerin farklı aşamalarını ve farklı düzeylerini birbirinden ayırt etmemiz, tikel ile tümel arasındaki ilişkiyi doğru değerlendirmemiz ve doğru ele almamız gerekiyordu.

Öte yandan, kendi saflarımız ve daha geniş olarak o zamanki devrimci hareket içindeki, özellikle de BWC (Siyah İşçiler Kongresi) ve PRRWO (Genç Efendiler Partisi'nden doğan Porto Riko Devrimci İşçiler Örgütü) içindeki (Rus Devrimi tarihinden örnek alarak) Bundistler olarak adlandırdığımız kişilere karşı mücadele etmemiz gerekiyordu. Bunlar, temel olarak, ezilen bir halkın ya da ulusun milliyetçiliğinin mutlaka devrimci olacağını ve devrimci milliyetçiliğin esas olarak proleter ideolojisiyle özdeş olduğunu savunuyorlardı. Ve biz, kısmen biraz da bile bile kışkırtıcı olduğu için onları gerçekten küplere bindiren [*B.A. güler*] bir saptamayla ortaya çıktık: Tüm milliyetçiliğin... milliyetçilik olduğunu ve tüm milliyetçiliğin eninde sonunda ideolojik olarak burjuva olduğunu söyledik. O zaman bizi PL'den farklı olmamakla suçladılar. PL tüm milliyetçiliğin gerici olduğunu söyledi ve biz tüm milliyetçiliğin ideolojik olarak burjuva olduğunu söyledik. Bunlar aynı şey midir? Hayır, çünkü kesinlikle, bir ideoloji, bir dünya görüşü ola-

rak milliyetçiliğin karakteri ile o ideolojinin farklı koşullardaki uygulaması arasına bir ayrım çizgisi çektik, bunu bu polemiklerde de yaptık. Ve ezilen bir halk söz konusu olunca milliyetçiliğin, eninde sonunda *ideolojik olarak* burjuva olsa bile, *siyasal olarak* ilerici ve hatta devrimci bir ifade kazanabileceğini, ama eninde sonunda kurtuluşa -hatta tam toplumsal kurtuluş, başka bir deyişle, tüm sınıf ayrımlarının ve baskıcı toplumsal bölünmelerin ortadan kaldırılması şöyle dursun, ulusal kurtuluşa- giden tüm yol boyunca insanlara önderlik edemeyeceğini doğru olarak vurguladık (PL'ye karşı mücadelemizde yaptığımız gibi)

Yine burada, çelişkinin tikelliğine dikkat etmeli ve tikel ile tümel arasındaki, şimdi ile son çözümleme arasındaki ilişkiyi doğru ele almalı, tüm farklı düzeyleri birbirine karıştırmamalısınız. Her durumda ne yapmanız gerektiğini size tam olarak söyleyecek "sihirli" formüllerin ya da kolayca ezberleyebileceğiniz tekerleme türü formüllerin olmadığı gerçeğini bu bir kez daha gösteriyor. Gerçekliğin karmaşıklığı budur. Ve bunu tam olarak ele almanızın tek yolu, hem "kucaklar" hem de "yerini almaz" yönlerini uygulamanız; hem bir yanda tümeli ve son çözümlemede doğru olanı hem de diğer yanda çelişkinin tikelliğini, bir şeyin verili bir zamandaki farklı düzeylerini ve nasıl farklı bir ifade kazandığını dikkate almanızdır.

Yine milliyetçilik örneğine dönersek, siyasal olarak milliyetçiliğin insanları harekete ve mücadeleye yönelten birçok biçimi vardır; bunlarla birleşmemiz gerekecek ve birleşmeye çalışmalıyız. Aynı zamanda da bunun kuyruğuna takılamayız. Bunun eninde sonunda şeylerin gitmesi gerektiği yere gitmesini sağlayacağını düşünemeyiz. Milliyetçiliğin burjuva ideolojisi olduğu gerçeği eninde sonunda etkilerini gösterecektir. Ama yine, eninde sonunda ya da son çözümlemede

doğru olan şey şu anda doğru olan ya da belirli bir koşullar dizisinde doğru olan şeyle aynı değildir. Dolayısıyla, bu şeylerin tasnif edilmesi -aralarındaki ilişkinin doğru ele alınması ve gerekli sentezin doğru oluşturulması (süregiden gerçeklik ve uygulama sürecinde de yeniden oluşturulması)-kolay değildir. Ama zor olduğu kadar da kritiktir, tüm dolambaçları ve dönüşleri aşarak ilerleme kaydedebilmenin anahtarıdır.

Dolayısıyla, Mao'nun entelektüel alan, fikirler alanı konusunda söylediklerine geri dönersek, şunu vurguluyordu: Orada şeyleri kaba bir biçimde ele alamayız ve niteliksel olarak farklı çelişkileri karıştıramayız. İdeolojik alana siyasal alanla tamamen aynı biçimde muamele edemeyiz. Birisinin siyasal duruşu ya da ideolojisi açısından geri kafalı, hatta gerici olabileceği gerçeğini, elinde herhangi bir hakikati tutup tutmadığıyla ve gerçekliğin belirli bir yönüne ilişkin daha derin anlayışa ulaşmamızda ve -gerçekliği dönüştürmeyle diyalektik ilişkisi bulunan- bir bütün olarak gerçeklik anlayışımızda oynayabilecekleri bir rolün olup olmadığıyla karıştıramayız. Çelişkinin tikelliği vardır. Hareket eden maddenin farklı düzeyleri vardır. Bu çelişkileri ayırt etmeye ve doğru ele almaya, tikel ile tümel arasında ve göreceli olarak ayrık biçimlerde var olan hareket halindeki farklı türden maddeler arasında ve hareket halindeki maddenin farklı düzeyleri (ya da hareket halindeki maddenin farklı düzeylerde var olan farklı kümeleşmeleri veya ilişkileri) arasında ayrım yapmaya gerek vardır. Bu, tekrar tekrar dönerek vurguladığım bir noktadır, çünkü bunun üzerine odaklanmak ve hem anlama düzeyi hem de dar ve pragmatik olmaksızın bunun birçok farklı alana nasıl uygulanacağı açısından bununla cebelleşmek gerçekten önemlidir.

HER ŞEYİ BİLEMEYİZ– ÖYLEYSE ÖĞRENMEDE BAŞARILI OLMALIYIZ[87]

Değinmek istediğim bir sonraki nokta, yaklaşık beş yıl önce yazdığım (o zamanlar *RW*'da yayınlanan) anarşizm dizisinde[88] ortaya konulan bir konu. Bu, anarşist bakışa ve anarşizmin farklı siyasal ve programsal ifadelerine karşı belirli biçimlerde bir eleştiri ve polemikti. Ama orada vurgulanan şeylerden birisi şuydu: Anarşizm eleştirisi yapıyor olmamız ve anarşistlerle çok keskin farklılıklarımızın olduğu gerçeği hiç de anarşistlerin genel devrimci mücadelede olumlu bir rol oynayamayacakları anlamına gelmez –bazıları, en azından çeşitli zamanlarda ve çeşitli yönlerden, böyle bir rol oynayabilir ve oynar. Yine bunun da somut olarak belirlenmesi gerekir.

---

87 Bu seçki, *Revolutionary Worker*'da Kasım 2002 ile Mart 2003 arasında bölümler halinde çıkan ve revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilen *Grasp Revolution, Promote Production: Questions of Outlook and Method, Some Points on the New Situation* (Devrimi Kavramak, Üretimi İlerletmek: Bakış ve Yöntem Sorunları, Yeni Durum Üstüne Bazı Notlar) adlı konuşmadan alınmıştır. Bu özel seçki *Revolutionary Worker* #1181'de (29 Aralık 2002) yayınlandı.

88 Beş kısımdan oluşan "MLM Karşısında Anarşizm" dizisi *Revolutionary Worker* #919-923'te 17 Ağustos-14 Eylül 1997 tarihleri arasında yayınlanmıştır ve revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

Rus Devrimi'nin akışı içinde Lenin'i kafasından vuran, böylece de inme geçirmesinde ve çok geçmeden ölümüne yol açan hastalığa yakalanmasında büyük payı olan kişi temel olarak anarşist siyaset izleyen birisiydi. Dolayısıyla, açıkçası [*B.A. güler*] anarşist güdülerle insanlar çok kötü şeyler yapabilirler. Ama bu, genelde anarşistleri kaçınılmaz olarak (hatta son çözümlemede) karşıdevrim safında kabul edip bir kenara itmemiz gerektiği anlamına gelmez; herhangi bir verili zamanda birçok bakımdan çok olumlu bir rol oynayamayacaklarını düşünmemeliyiz (bu özellikle şimdi geçerlidir).

Buna karşıt olarak, çeşitli anarşist eğilimlerin ve onlara yakın duran insanların en azından bazılarını bir yana itmeden ya da tam karşımıza almadan, ama kuyrukçuluğa da düşmeden birlik-mücadele-birlik ilişkisi kurma gereksinimini kavramalıyız. Bu, söz konusu dizide vurgulanan bir şeydi ve yalnızca özgül anlamda anarşistlerle ilgili olarak değil, daha genel olarak, şu noktaya parmak basılıyordu: Herhangi bir verili zamanda, hem iktidarın ele geçirilmesi öncesinde hem de sonrasında öncü parti, tanımı gereği ve görevinin bir parçası olarak, toplumda belirli kilit alanlar ya da mücadeleler üstüne odaklanmalıdır. Öncü parti, her şeye, hatta toplumda ve bir bütün olarak dünyada süregiden her önemli şeye dikkatle eğilemiyor olabilir. Sınıf savaşımını somut olarak ilerletmek için belirli kilit şeylere odaklanmalıyız ve tanımı gereği, bizim oraya yoğunlaşmamız başka şeylere dikkat göstermediğimiz ya da başka güçlerin gösterdikleri kadar çok dikkat göstermediğimiz anlamına gelir. Dolayısıyla, herhangi bir verili zamanda belirli bir alan hakkında toplumdaki diğer odaklar kadar, anarşistler ya da başka güçler kadar çok şey bilemeyebiliriz.

Yine belirtelim, ideolojik ve siyasal olarak öncü olduğumuz ve genel bir anlamda o rolü ve sorumluluğu üstlendi-

ğimiz için, bunun her şey hakkında "otomatikman" -ya da otomatikman olmasa bile sadece birazcık çabayla- başka herkesten daha çok şey bildiğimiz anlamına geldiğini farz edemeyiz. Yine "kucaklar, yerini almaz" ilkesi[89] söz konusudur -her şey hakkında çok kısa sürede başka herkesten daha çok şey bileceğimizi farz edemeyiz. Bu tümüyle yanlıştır. Ve bu, hareketimizin tarihinde yapılmış bir hatadır, tıpkı bir kişinin bakışı eninde sonunda siyasal ve ideolojik olarak gerici olduğu için onun herhangi bir önemli hakikate ulaşamayacağını alelacele söylerken yapılmış olan hatalar gibi. Öte yandan, biz siyasal ve ideolojik öncü olduğumuz için bir alana dikkatimizi yöneltmeden bile -ya da en azından dikkatimizi yönelttiğimiz anda- otomatikman o alan hakkında başka herkesten daha çok şey bileceğimiz de bazen farz edilmiştir.

Bu nokta hakkında düşünürken, ta 1979'da ülke çapında konuşma turuna çıktığım ve bir üniversite yerleşkesine gittiğim zamanı anımsıyorum (neresi olduğunu tam olarak anımsamıyorum); orada birisi benimle röportaj yaptı ve bu da üniversite radyosunda yayınlandı. O zamanlar nispeten yeni bir fenomen olan punk olayıyla ilgili konuşmaya başladık. Bu kişi çok heyecanlanıp hiddetlendi ve şöyle dedi: "İşte yeniden başlıyorsunuz, siz komünistler, siz her zaman her şeyi kendinize mal etmek istersiniz ve her şeyin sizin icadınız ya da sizin yaratınız olduğunu iddia edersiniz! Punk olayını siz yaratmadınız, ama şimdi buraya gelip bu punk olayı hakkında konuşuyorsunuz, sanki bu büyük şeymiş ve arkasında yalnızca siz varmışsınız gibi." Ben "Hayır, hayır, hayır, hayır, dedim. [*B.A. güler*] Konuyu gözden kaçırıyor-

89 Bu ilke, sözkonusu dizinin önceki bölümü olan ve bu kitapta da bir önceki seçkiyi oluşturan "Marksizm 'Kucaklar, Yerini Almaz'"ın ağırlıklı konusuydu.

sunuz. Konu onu bizim yarattığımız değil. Konu, bu punk olayı da dahil olmak üzere, toplumda birçok farklı insanın ortaya çıkardığı birçok şeyin olduğudur; yeni ve olumlu olan her şeyi belki yaratamayız. Punk olayının bazı olumsuz yönleri var, ama bazı olumlu yönleri de var ve bizim rolümüz her şeyi yaratmaya ya da her şeyi sıkı denetimimiz altında tutmaya çalışmak değil, olumlu olan şeyler saptamaya ve bunları birleştirmeye çalışmaktır, bu sırada da onların daha da ilerlemesine ve daha da olumlu hale gelmesine yardımcı olmak için mücadele etmek ve çaba göstermektir."

Ama bu o kişi için yeni bir şeydi. Bu kişi, bir şey hakkında olumlu şekilde konuşuyorsak o şeyi "sahiplenme"ye ve sanki onu biz yaratmışız gibi hareket etmeye çalıştığımızı zannetti. Aslında öyle yapıyor olsaydık, o zaman eleştiri kesinlikle haklı olurdu, çünkü gerçekliğin işleme şekli o değildir.

Olumlu ve olumsuz birçok farklı yeni şey yalnızca bizim tarafımızdan değil, başka insanlar tarafından da ortaya konulacaktır ve bu, bizim onları nasıl gördüğümüz ve onlarla nasıl ilişki kurduğumuz, onları nasıl birleştirdiğimiz ve aynı zamanda da onlarla nasıl mücadele ettiğimiz, onların içinde doğru, ilerici, hatta devrimci olanları eleyip seçerek bunun aksi olanları, geri kalmış ya da yanlış olanları nasıl attığımız ve başkalarının da bu elemeyi yapmasına nasıl yardım ettiğimiz meselesidir. Bu, özünde, kitle çizgisinin başka bir uygulamasıdır ya da kitle çizgisi uygulamanın başka bir yönüdür. Biz işte buyuz. Yeni ve olumlu olan her şeyin bizim tarafımızdan ortaya konulacağını ya da toplumdaki, dünyadaki, doğadaki ve tarihteki her şey hakkında başka herkesten daha çok şeyi anlayacağımızı düşünebilmemize olanak yoktur.

Eleştiri Almayı Öğrenmek

Ve bazen, "uzmanlaşmış" olduğumuz –dikkatimizi üstüne odakladığımız– alanlarda bile, yaptığımız şeyin dışında duran, o şeye aynı derecede dikkatini odaklamayan başka insanlar onunla ilgili bizim görmediğimiz şeyleri görebilirler, genel olarak o alanla ya da o alandaki çalışmamızla ve ulaştığımız yargılarla ilgili çok önemli olabilecek şeyleri anlayabilirler. Kesinlikle en kötü niyetle ileri sürüldüğü zaman bile onu dinlemeli ve ondan ders çıkarmalıyız (elbette, iyi niyetle ileri sürüldüğü zaman dinlemek daha hoş ve daha kolay olur). Mao, derimizi sertleştirmeliyiz demiştir: Eleştiri almayı öğrenmeliyiz; en can sıkıcı biçimde ileri sürülen şeyler konusunda bile doğru olanı aramayı, eleme yapmayı ve bir sentezе varmayı öğrenmeliyiz. Demek istediğim, insanlarla yöntemleri ve şeyleri ileri sürme tarzları konusunda mücadele edebilirsiniz, ama ortaya attıkları şeyi görmezden gelerek ya da iki farklı sorunu birbirine karıştırarak değil. *Neyi* ileri sürdükleri bir sorundur, bir tikelliktir; bunu ileri sürme biçimleri başka bir sorundur, başka bir tikelliktir. Bunlar açıkçası karşılıklı ilişkili olmakla birlikte, ayrıdırlar da. Ve her zaman açık görüşlü olmalıyız.

Aslında, başkalarının "sorgulama"sını dinlemenin yanı sıra, her zaman kendi kendimizi de sorgulamalıyız. Mağlup ordular iyi öğrenir, diye bir deyiş vardır. Evet, uygulamayı öğrenmemiz gerekecek şeylerden birisi, muzaffer orduların da (elbette burada sözlük anlamıyla değil, mecazi anlamda konuşuyorum) iyi öğrenmeleri gerektiği ilkesidir. Başka bir deyişle, sıkıntılı olduğunuz zaman dinlemek birçok bakımdan daha kolaydır, iyi iş çıkarmadığınız zaman eleştiri kabul etmek daha kolaydır. İyi iş çıkarıyorken eleştiriye açık olmak daha zordur. Muzafferlik ruhu yerleşir. Şunu işitmek is-

temezsiniz: "Sen ne biliyorsun?" Çin'de Kültür Devrimi'nin akışı içinde Çin parti liderliğinde kapitalist yola dönmüş burjuva demokratlar –çok eski emektarlar–hakkında konuşulan bir konu vardı. Bu insanlar kızıl muhafızlarla ve diğer yeni yoldaşlarla alay ederek, "Kapitalist okuyucu, sen ne biliyorsun, seni gidi hippi?" derlerdi. "Sen daha doğmadan ben yürüyerek karlı dağları aşıyordum ve bataklıklarda güç bela yürüyordum. Ordumuzun %90'ını kaybettik, her gün bir ya da daha fazla muharebeye katıldık, Uzun Yürüyüş'te 5.000 milden fazla yolkat ettik. O zaman sen ne yapıyordun? [*B.A. güler*] Hayatta bile değildir. Sen zorluk görmedin–yeni toplumda doğdun. Devrimci mücadele ve olanaksızlıklara karşı durma hakkında ne bilirsin sen?"

Eh, bu yanlış. Demek istediğim, onların bütün bu şeyleri yaptıkları doğrudur, ama ne kadar çok katkıda bulunmuş olursanız olun ve ne kadar büyük başarılarda payınız bulunursa bulunsun, bu sizi yanlışlık yapmaya, hatta revizyonist olmaya karşı bağışık kılmaz ve eleştiriyi bir çırpıda reddetme tutumu benimsemeniz gerektiği ya da insanların kolay kolay eleştiri yöneltemeyecekleri bir atmosfer yaratma hakkına sahip olduğunuz anlamına gelmez. Aslında, eleştirileri olan başkalarını dinlemekte ve hatta kendi kendinizi sürekli sorgulamakta başarı göstermeniz (ya da göstermiş olmanız) özellikle önemlidir. Marx, aksilikler ve yenilgiler yaşadıktan sonra proleter devrimin sürekli olarak kendini toparlaması ve silkinerek tozlarını atıp tekrar ileri yürümesi gerektiğinden söz ediyordu. Evet, biz de ilerlemeler kaydediyorken öğrenmeliyiz –mağrurluğa, zafer sarhoşluğuna kapılmamalıyız. En derin biçimde bilimsel dünya görüşüne ve yöntembilime sahip olsak bile, tüm hakikati ellerimizde tutmadığımızı ve asla tutmayacağımızı olumlu veya olumsuz tüm zamanlarda, ilerlemelerde veya aksiliklerde hep hatırlamalıyız.

Dolayısıyla bu, anarşizm konusundaki dizide vurgulanan önemli bir noktadır; yalnızca iktidarı ele geçirmeden önce değil, iktidarı ele geçirdikten sonra da, proletaryanın ve kitlelerin öncüsü olarak devlet gücünü icra ederken ve en sonunda devletin ortadan kaldırılması yönünde toplumu dönüştürürken farklı bir sorumluluk üstlendiğimizde de kavramamız gereken önemli bir noktadır. Bunun doğru olacağını –toplumun farklı alanlarında hakikati büyük ölçüde "ellerinde tutan" ya da dikkat göstermemizi gerektiren önemli sorular ortaya atan insanların olacağını ya da Parti'yle aynı görüşü paylaşmayan (ya da belki destekçi olan ama tam olarak komünist olma adımını atmaya hazır olmayan) böyle insanların olacağını orada da kavramalıyız.

En temel anlamda hedeflerimizi gerçekleştirmek istiyorsak, her iki anlamda da kazanmak istiyorsak –yani, fiilen iktidarı ele geçirip dönüşümleri gerçekleştirebilmek *ve* bunu kendi hedeflerimizi kılavuz edinerek yapmak, tümüyle farklı türden dünyaya ulaşmak istiyorsak–bu türden bakış ve yöntembilim, başkalarının fikirlerine, çabalarına ve eleştirilerine bu türden açık olma gereklidir. Bu, insanların kuyruğuna takılmamız gerektiği anlamına gelmez ve aynı görüşte *olmadığımız* şeylerle aynı görüşte olmamız gerektiği anlamına gelmez. Başka bir deyişle, beni bütün gün eleştirebilirsiniz, ama eleştiriniz benim için geçerli değilse, onunla aynı görüşte olmam–ve olmamalıyım. Yanlış düşünüyor olabilirim. Eleştiriniz geçerli olabilir, ama başka herkes gibiyim (herkes böyledir ya da olmalıdır): İkna edilmeniz gerekir. Eğer ikna edilmezseniz, eninde sonunda bunun ortaya çıkacağı herkes için doğrudur. Gözünüz korkutulabilir veya ağır baskı altında kalabilirsiniz ya da yağcılıkla kandırılmış olabilirsiniz, ama gerçekten ikna edilmediyseniz, eninde sonunda bunun olumsuz sonuçları ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla, salt açık olmak istediğimiz için

insanlarla aynı görüşte olmamalıyız. Oynadığımız bir oyun değildir; bir taktik değildir; bir hile değildir; diplomasi değildir. Bir temel yöntembilim sorunudur.

Hakikat İçin Mücadele Etmek

Doğru olduğunu anladığımız şey için her zaman mücadele etmeliyiz. Liberal ve görececi olmamalıyız. Kim bilir, bugün doğru olduğuna kuvvetle inandığımız bir şeyin doğru *olmadığını* belki yarın keşfedebiliriz. Bu doğrudur. [*B.A. güler*] Çok esaslı olduğunu düşündüğümüz şeylerin tamamen doğru olmadığını belki yarın keşfedebileceğimiz doğrudur. Ama bu, şimdi o şeylerin doğru olduğunu düşünüyorsak, onları şimdi doğru şeyler olarak ortaya koymamamız gerektiği anlamına gelmez; çünkü, eğer öyle yapmazsanız, daha fazla öğrenmenize fiilen aracılık eden bilgi sarmalını ya da çevrimini koparırsınız. Verili bir zamanda anladığınız hakikatleri (ya da doğru olduğunu düşündüğünüz şeyleri) alıp uygulamalısınız. Onları alıp dünyaya çıkararak uygulamaya koymalı ve hem gerçekte neler olup bittiği hem de bunlarla ilişkili olarak hangi eleştirilerin yapıldığı açısından neler getirdiklerini görmeli ve ondan sonra öğrenmeye, uygulama-kuram-uygulama diyalektiğini ileriye taşımaya devam etmelisiniz. Bu nedenle, liberal ve görececi olmamalıyız. Sırf insanlarla iyi geçinmek için, katılmadığımız şeylere katılmamalıyız, çünkü bu, güttüğümüz çok derin ve dünyayı değiştirecek hedeflere hizmet etmez. İnsanların kuyruğuna takılmamalı ve kendi düşünüşümüzde ya da başka insanlarla alışverişlerimizde, nesnel hakikat diye bir şeyin olmadığı –nesnel gerçeklik diye bir şeyin olduğuna yalnızca birkaç garip MLM'nin inandığı– fikrine taviz vermemeliyiz. Aynı zamanda da bu çelişkiyi doğru ele almalıyız.

Şimdi, olumsuz bir örnek vererek, vurgulamaya çalıştığım noktalardan bazılarına değinmek için, *GO&GS*'de[90] işaret edilen bir konuya tekrar bakabiliriz: 1930'larda Sovyetler Birliği'nde yaşamış bir tarımbilimci, bir bilim insanı olan, kökten yanlış fikirleri Stalin tarafından desteklenen, hatta onun fikirlerine karşı çıkanları baskı altına alma noktasına kadar desteklenen Lisenko örneği. Burada konuya tamamen girmeksizin (buna başka yerlerde değinilmiştir) temel olarak söylersek, Lisenko bilimsel olarak yanlış olan sonradan edinilmiş karakteristiklerin kalıtımla geçişi ilkesini uygulamaya yönelik kuramlarla ortaya çıktı. 1930'larda, genel olarak üretimde bazı sıçramalar yapmak için bunlara ihtiyaç duyulan bir durum vardı: Yalnızca genel olarak değil, özgül olarak da ne yana baksalar, o zamanlar dünyanın en güçlü askeri makinelerinden birinden, yani Alman emperyalizminden ve onun cisimleşmiş hali olan Nazilerden muazzam bir saldırı görüyorlardı. Çok endişeliydiler ve Stalin üretimi geliştirme yönünde büyük kaygı duyuyordu. Yine burada her şey birçok bakımdan keskin biçimde ikiye bölünüyor, bunları kısaca irdelemeye değer.

Bir yandan, o savaşa hazırlanmaları gerekiyordu. Almanların kendilerine saldırma olasılığının çok gerçek olduğunu ve giderek kuvvetlendiğini 1930'ların başından (ya da kesin olarak ortasından) itibaren– ve özellikle Almanya'da komünist hareketin kesin yenilgiye uğratıldığı ve Nazi iktidarının açıkça sağlamlaştırıldığı 1934'ten itibaren–görebiliyorlardı. Ve o saldırıya hazırlanmaları gerekiyordu. Dolayısıyla bu gerçekti. Öte yandan –bu şeylerin bir-

90 *Great Objectives and Grand Strategy* (Büyük Hedefler ve Büyük Strateji) Bob Avakian'ın yayınlanmamış bir çalışmasıdır; bazı bölümleri *Revolutionary Worker* #1127-1142'de 18 Kasım 2001 ile 10 Mart 2002 arasında çıkmıştır. Bunlara revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

çoğuna baktıktan sonra bunun bizi şaşırtmayabileceği gibi- Stalin'in bununla ilgili pek çok mekanik materyalist eğilimi de vardı; doğrusal, birebir şekilde, üretimi savaşabilme yeteneğiyle bir tutuyordu, hatta açık açık eşitliyordu (kim en fazla tank, uçak vb. üretebilirse modern savaşı onun kazanacağı düşüncesi büyük ölçüde ona yön veriyordu). Gerçekten pek çok tank ve uçak ürettiler, en sonunda da savaşı kazandılar. Yine burada da, kısa erimli pragmatik mantık size şunu söyleyebilir: "Peki, o zaman neyi eleştireceğiz?" Ama bu konuda tuttukları yolla ilgili problemler vardı, bunun daha uzun erimli sonuçları vardı ve eninde sonunda, revizyonistlerin ve genel olarak Sovyet devriminin düşmanlarının elini güçlendirdi. Dolayısıyla, genel bir hüküm olarak, İkinci Dünya Savaşı'nda kazandıkları zaferin bir Pirus zaferi -gerçekten yenilgiyle aynı kapıya çıkan ya da onları yenilginin eşiğine getiren bir zafer- olduğunu söylemek yanlış olmakla birlikte, savaş için hazırlanma ve savaşı sürdürme biçimlerinde, uğruna savaştıkları şeyleri dinamitleyen anlamlı yönlerin olduğunu kabul etmek ve bundan ders çıkarmak çok önemlidir.

Karşı karşıya oldukları somut gerekliliği hiç hesaba katmaksızın Stalin, "Stalinizm" ve Stalin'in liderliğindeki Sovyetler Birliği hakkında çok kolaycı bir yaklaşımla getirilen eleştiriler her zaman beni çileden çıkarır. Buna, bizim yaklaşmaya çalıştığımız gibi, onların uğraşmakta oldukları şeyleri -karşı karşıya oldukları, çok derin ve çıplak gerekliliği- tüm karmaşıklığıyla ciddi biçimde dikkate alarak ve sonra, "Şeyleri daha iyi nasıl yapabilirlerdi ve olumlu örneğin yanı sıra olumsuz örnekten neler öğrenebiliriz?" sorusunu irdeleyerek yaklaşmak bir şey; o gerekliliği çok ciddiyetsiz bir biçimde görmezden gelmek -ülkenin önemli bir kısmı Alman istilası ve işgali altındayken, örneğin

Moskova'da insanların, Alman kuşatması altında dimdik ayakta durmak için yılın büyük bölümünde duvar kâğıdı yedikleri ve Leningrad'da da durumun aynı olduğu gerçeğini görmezden gelmek– başka bir şeydir. İşte bu koşullara düşürülmüşlerdi. Bunu ve korkunç bir gereklilikle karşı karşıya kalacaklarını Stalin'in nasıl gördüğünü düşündüğünüz zaman, yöntemsel olarak yapılan hataları tartışmaya başlamanız başka bir sorundur. Bunlar yapıldı ve ciddiydi, ama bunu doğru değerlendirmek için onların karşı karşıya kaldıkları somut gerekliliği maddi, nesnel gerçeklik bağlamında yerli yerine oturtmak ve ondan sonra, bu çelişkilerle başa çıkmaya uğraşırken nasıl hareket ettiklerine bakmak gerekir, yine bu konuda da doğruyu yanlıştan ayırarak.

Ama neyse, biz Lisenko örneğine dönelim. İlerici bilim insanları (komünist değil, ilerici bilim insanları) dahil birçok bilim insanının işaret ettiği gibi, büyük ölçüde Lisenko'ya verilen desteğin ve bilimsel açıdan az çok haklı olarak Lisenko'nun kuramlarına karşı çıkan insanlara uygulanan baskının sonucu olarak, Sovyetler Birliği'nde biyoloji (ve genel olarak bilimler) korkunç yaralar almıştır ve orada bilim gerçekten tam olarak kendine gelememiştir ya da hâlâ –salt dar ve pragmatik anlamda değil, ama yöntembilimsel olarak da– bunun yıkıcı etkilerini atlatma sorunuyla karşı karşıyadır. Dolayısıyla, bir yanda bu vardır. Bunda büyük hakikat olduğunu düşünüyorum ve ders alınması gereken çok ciddi bir şeydir bu. Öte yandan, işaret edilen şeylerden biri, Lisenko'ya karşı çıkan pek çok bilim insanının siyasal ve ideolojik olarak karşıdevrimci olduğu ya da en azından o eğilimi taşıdığıdır. Bunların birçoğu Sovyetler Birliği'nde o zamana kadar bilimde ya da en azından biyolojide otorite kabul ediliyordu. Dolayısıyla, yine burada keskin bir çelişki vardır. Ama Sovyet deneyiminde

ve Sovyetler Birliği liderlerinde, güçlü pragmatik eğilimlerin yanı sıra, bu insanların siyasal ve ideolojik olarak karşıdevrimci olmaları nedeniyle bu bilimsel sorun konusunda yanılıyor olmaları gerektiği yönünde belirli bir ön kabul vardı. Yine, mekanik materyalizm, indirgemecilik, tikelin tümelle ilişkisini doğru anlamakla birlikte tikel ile tümel ve hareket eden maddenin farklı düzeyleri arasındaki ilişkiyi doğru ele almama, hareket eden maddenin ayrık tikelliğini anlamama.

Yeni Yönlere Açılmak

Ve bunun başka bir boyutu: ABD'de, tahminimce New York'ta açılan bir sanat sergisiyle ilgili olarak *New York Times*'da ilginç bir makale okudum. Makalenin başlığı "Dünyayı Değiştirmek ve Burjuvaziden Makas Almak"[91]tı ve Rusya'da Ekim Devrimi öncesinde başlayıp sonrasında 1934'e kadar süren bu türden avangard (öncü) sanatla ilgiliydi. Anlattıkları sanat büyük ölçüde gerçeküstücülük doğrultusunda görünüyordu, ama açıkça bunlar, kendi deyişleriyle, "burjuvaziden makas alma"ya çalışan –ya da sanatlarında kural tanımayarak ve sanki her geleneğe meydan okuyarak bozgunculuk yapmaya çalışan– sanatçılardı. Sözünü ettikleri sanatın girdisini çıktısını çok iyi bilmiyorum, ama makalede ilgimi çeken ve üstünde yorum yapmak istediğim bir şey, Ekim Devrimi'nden sonra bile, komünist çizgi doğrultusunda olduğunu düşünmeyeceğimiz böyle birçok sanat akımının bastırılmaması, aslında belirli biçimlerde sürdürülüp teşvik edilmesidir.

91 Holland Cotter, "Dünyayı Değiştirmek ve Burjuvaziden Makas Almak" (Change the World and Tweak the Bourgeoisie), *New York Times* (29 Mart 2002).

Ama makalede, 1924'te Lenin'in ölümünden sonra her şeyin değişmeye başladığı söyleniyor. Komünist Parti, "milyonların kavrayabileceği" bir sanat için çağrıda bulundu. Evet, o ifadeyi alalım. Kitlelerin kavrayabilecekleri bir sanatımızın olması önemli midir? Evet, önemlidir. Genel olarak sanat kitleler için kavranamaz mı olmalıdır? Hayır. Ama yine burada karmaşıklıklara girersiniz. Kitleleri sanatsal ya da başka herhangi bir alanda hazır lokmayla beslemek de istemeyiz. Başka bir deyişle, izleyicilere salt hazır besinler vermeyip onları bu alanlarda birazcık çaba göstermeye teşvik etmek doğrudur. Ardea Skybreak'ın sanatın toplumsal rolü konusunda *RW*'da yayınlanan makalelerinde[92] de bu savunuluyor. Yapmakta olduğunuz şeyi onlar için kavranamaz kılmaya bilerek çaba göstermemeli ya da deyim yerindeyse sırf o şeyleri yaratma adına engeller yaratmamalısınız. Ama öte yandan, insanlar çaba göstermeye özendirilmelidir ve kitleler arasında filistinizmi özendirmemeliyiz –eğer bir şey derhal anlaşılabilir değilse, o zaman onun bir yararı olmamalıdır. İnsanlar daha derin anlamı kavramak ve kişilerin sanatta ya da bilim alanlarında vb. yaptıkları şeyleri anlamak için çaba göstermelidirler. Aynı zamanda, milyonlar için daha kolaylıkla erişilebilir, daha dolaysızca kavranabilir bir sanata gereksinimimiz vardır. Soru şudur: Yalnızca ona mı gereksinimimiz vardır? Bunun yanıtı hayırdır. Nasıl ki bilimsel alanda yalnızca daha dolaysız kullanımı olan ya da "teknolojik olarak daha ilgili" şeylere gereksinim duymuyorsak, sanat alanında da, milyonlar için kavranabilir olan sanata gereksinim duymakla birlikte gereksinimimiz yalnızca ondan ibaret değildir.

92 Ardea Skybreak'in dört kısımdan oluşan "Sanatın Toplumsal Rolü Üstüne Bazı Fikirler" dizisi *Revolutionary Worker* #1114-1117'de (12 Ağustos- 7 Eylül 2001) yayınlandı.

Bu, *GO&GS*'de tartışılan ve Taslak Program'a da alınan aşağıdaki ilkeyle ilgilidir: "Proleter ideolojimiz, bizi bir yandan proletaryanın süregiden mücadelesine daha doğrudan hizmet eden bilimin ve diğer entelektüel ve sanatsal çalışmaların önemini takdir etmeye; öte yandan da herhangi bir verili anda proleter partisinin politikasıyla ve daha güncel amaçlarıyla böyle dolaysız biçimde bağlantılı olmayan –ve elbette, pragmatik, 'araçsalcı' nitelikte de olmayan– bilimsel sorgulamayı ve entelektüel uğraşıyı ve sanatsal ifadeyi takdir etmeye yöneltir." Bence bu aşağıdaki sorular için geçerlidir: Bir yandan, kitleler için kavranabilir olan sanata gereksinimimiz varken öte yandan, biraz soyut sanata ve böylesine dolaysızca kavranabilir olmayan sanata olanak tanımalı mıyız?

New York Times'daki makale şöyle devam ediyor: 1930'ların ortasında –ya da ilginç olarak, özellikle de bu sergide tanıtılan sanatın bittiği nokta olan 1934'te– "Stalin sosyalist gerçekçi resmin kabul edilebilecek tek estetik tarz olduğu kararını yayınladı." Yalnızca "sosyalist gerçekçilik"le ilişkili pek çok problemin olduğunu biliyoruz. Mao, devrimci gerçekçilikle devrimci romantizmi birleştirme gereğinden işte bu nedenle söz ediyordu. İlke sağlamlığının yanı sıra esnekliğe de sahip olmamız gerektiğinden söz eden *For a Harvest of Dragons*'daki[93] o ifadede de işte bu nedenle buna yer veriliyordu: Yalnızca gerçekçiliğe değil, romantizme de gereksinimimiz var. Buna yalnızca sanat alanında değil, her yerde gereksinimimiz var; siyasal sorunlar açısından, herhangi bir alandaki problemleri çözme açısından, hatta güncel bir çözüme odaklanmaksızın sırf bunları sorgulamak açısından insanların imgelemlerini kullanmalarına ve yeni yönlere açılmalarına gereksinimimiz var. Hedeflerimizle daha dolaysız olarak ilgili olan şeylere ve kitleler için daha dolaysız

93 Avakian, *For a Harvest of Dragons: On the "Crisis of Marxism" and the Power of Marxism–Now More Than Ever* (Chicago: RCP Publications, 1983), s. 152.

olarak kavranabilir olan şeylere de gereksinimimiz olmakla birlikte, buna gereksinimimiz var.

Dolayısıyla bu, çelişkileri doğru ele almamızın başka bir yoludur. Bu yalnızca daha dolaysız hedeflerimizle –yalnızca sınıf savaşımını ilerletme ve iktidarı ele geçirmenin önündeki engelleri aşıp sosyalist dönüşümü gerçekleştirmeye başlama anlamında kazanmakla– ilgili değildir, en geniş anlamda da geçerlidir. Bu hepimizin ne olduğumuzla ilgilidir. Gerçekliğe dar ve pragmatik bir biçimde yaklaşıyor olmamalıyız–ve elbette, özünde, hakikat arayışında olmanız gerektiği halde onun yerine arzu edilen amaçların peşinde koşma sürecini koymanız, hakikati arayış olması gereken süreci saptırarak, halihazırda çıkarmış olduğunuz önsel (*a priori*) varsayımları totolojik olarak doğrulama girişimine (hakikaten gerçeklikle uğraşmak yerine, ortaya bir varsayım atıp sonra onu kanıtlamaya girişirsiniz) dönüştürmeniz anlamına gelen araçsalcı bir biçimde de değil. Mücadeleyi geliştirme açısından ve en geniş olarak ne olduğumuz anlamında bunu istemeyiz. Yaratmaya çalıştığımız türden dünya araçsalcı, dar ve pragmatik düşünüşün ya da yalnızca halihazırda kabul edilmiş olan şeylerin yapılabileceği anlayışının kılavuzluk ettiği bir dünya değildir. Lenin, arzu edilir olan şeylerin mümkün olabilen şeyler ve mümkün olabilen şeylerin de hâlihazırda yapılmakta olan şeyler olduğunu söylediği için revizyonizmi siyasal olarak eleştirmiştir–ya da revizyonizmin bunu söylemekle aynı kapıya çıktığını belirtmiştir. Bu, devrim yapmak için bir "reçete" değildir – gerçekten reçete istediğimiz için değil, ama bu bir yöntem değildir– ve bu, yapmak için yola koyulduğunuz her şeye, nihai ve en yüksek hedeflerimize bizi götürecek ya da onlarla uyum içinde olan bir bakış ve yöntembilim değildir.

KOMÜNİZMİN DİNSEL TEMELİ YOKTUR, GÜÇLÜ BİR MADDİ TEMELİ VARDIR[94]

Geriye dönüp tarihsel akıştaki olgulara bakarsak ve bu konuşmanın felsefi ve yöntembilimsel sorunlar –somut biçimde var olduğu gibi, hareket ve değişim halindeyken, hareketinde ve gelişiminde sergilediği somut eğilim içindeki gerçeklikle yüzleşmek ve onu dönüştürmek için materyalizmi ve diyalektiği kullanma konusundaki– kısmında söylenenleri anımsarsak, Lenin'in düş kurmayla ve düşlerimizi gerçeğe çevirmeyle ilgili ifadesinin (*Great Objectives and Grand Strategy*'de [Büyük Hedefler ve Büyük Strateji][95] değinilen ifadenin) temeli budur. Mao'nun büyüklük için, kendimiz veya kişisel bir kazanç için değil, sınıfımız ve davamız için uğraş verme konusunda vurguladığı noktanın (*GO&GS*'de

94 Bu seçki, *Revolutionary Worker*'da Kasım 2002 ile Mart 2003 arasında bölümler halinde çıkan ve revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilen *Grasp Revolution, Promote Production: Questions of Outlook and Method, Some Points on the New Situation* (Devrimi Kavramak, Üretimi İlerletmek: Bakış ve Yöntem Sorunları, Yeni Durum Üstüne Bazı Notlar) adlı konuşmadan alınmıştır. Bu özel seçki *Revolutionary Worker* #1189'da (2 Mart 2003) yayınlandı.

95 *Great Objectives and Grand Strategy* (Büyük Hedefler ve Büyük Strateji) Bob Avakian'ın yayınlanmamış bir çalışmasıdır; bazı bölümleri *Revolutionary Worker* #1127-1142'de (18 Kasım 2001 ile 10 Mart 2002 arasında) çıkmıştır. Bu bölümlere revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

buna da değinilmiştir) temeli budur. Başka bir deyişle, bu bizim "stratejik çift-a"mızın, yani düşmanımızı ve sistemini stratejik aşağılamanın, sınıfımıza ve davamıza stratejik adanmanın temelidir. Toplumsal gerçekliğin ve tarihsel gelişiminin tüm karmaşıklığıyla; daha geniş olarak, gerçekliğin, deviniminin ve gelişiminin tüm karmaşıklığıyla; tüm bunlarla, tarihsel ereğimiz olan dünya komünizmi salt "iyi bir fikir" değildir. Elbette ki öyledir, ama *salt* o kadar *değildir*. Aslında, dünyanın eğilimi de o yöndedir.

Demokrasi kitabında söylenenleri burada vurgulamak önemlidir:[96] Komünizmin, metafizik ve idealist ya da esas olarak dinsel bir anlamda –tüm gerçekliğin ve özellikle insanın tüm tarihsel gelişiminin bizi komünizme götürmekte olduğu, hatta bir şekilde götürmek *zorunda* olduğu önceden belirlenmiş, önceden yazılmış bir gidişin varlığı anlamında– kaçınılmaz olduğunu söyleyemeyiz. (Bu, *GO&GS*'de ifade edilmiştir ve defalarca vurgu yaptığımız bir şeydir.) Bunu söyleyemeyiz. Bu, insan türünün ortaya çıkışının veya insan toplumunun gelişiminin bir şekilde önceden belirlenmiş olduğunu ya da genelde gerçekliğin veya özelde insanın tarihsel gelişiminin izlemek zorunda olduğu önceden çizilmiş yolların var olduğunu söylemenin yanlış olduğu konusunda benim yazdığım ve Ardea Skybreak'in *Of Primeval Steps and Future Leaps* (İlksel Adımlar ve Gelecek Sıçramalar Üstüne) kitabının başında alıntılanan bir şeyle ilişkilidir.

Aynı zamanda, bu konuşmanın başlarında vurguladığım bir şeye geri dönersek, bu tamamen rastlantı ya da kaza eseri değildir.[97] Buna dinsel bir anlamda önceden belirlenmiş ve

96 Bob Avakian, *Democracy: Can't We Do Better Than That* (Demokrasi: Ondan Daha İyisini Yapamaz mıyız?) (Chicago: Banner Press, 1986).

97 Rastlantı ile gereklilik ya da olasılık ile neden arasındaki ilişki, *Grasp Revolution, Promote Production: Questions of Outlook and Method, Some Points on the New Situation* adlı konuşmadan alınan "Yeni Durum, Dinamik Direniş

önceden çizilmiş bir şey olarak bakamasak bile, rastlantı ile gereklilik arasındaki süregiden diyalektik vardır, bir bağlamda kaza eseri olan şeyin başka bir bağlamda gereklilik olduğu (bunun tersinin de geçerli olduğu) yolundaki daimi gerçek vardır; ve hiçbir şey önceden belirlenmiş ya da ortaya çıktığı gibi ortaya çıkmak zorunda olmamasına rağmen, tüm bu süreçte etkili olan belirli altta yatan nedenler ve güçler vardır. Esasen dinsel olan tüm bu anlayışları isteyerek ve kararlılıkla bir yana bırakmalı ve memnuniyetle reddetmeliyiz; dinsel zihniyeti komünist hareketin içinden olduğu kadar eninde sonunda bir bütün olarak toplumun içinden de söküp atmalıyız -ama özellikle şu anda kendi saflarımızda bu eğilimlerle mücadele etmeliyiz.

Aynı zamanda tüm insanlık tarihi, tüm çeşitliliğiyle ve karmaşıklığıyla, *gerçekte* insanlığı komünizmin eşiğine getirmiştir -dünya durumunun ve dünya koşullarının farklılaşmış ve son derece çelişkili karakterine bakılmaksızın, yalnızca şu ya da bu ülkede değil, tüm dünyada bunun için güçlü bir maddi ve toplumsal temel kurmuştur. Bu, insanlığın yapması gereken bir sıçramadır ve insanlık tarihsel açıdan şimdi bunu yapacak konumdadır. Ve söylediğim gibi, rastlantı ile gereklilik arasındaki, olasılıklar ile şeylerin temel çerçevesini oluşturan altta yatan itici güçler arasındaki diyalektik ilişki tüm bu süreçte işlerliktedir.

Şimdi, Marx'ın belirttiği önemli bir noktayı başka sözcüklerle ifade edersek, tarihi insanlar yaparlar, ama basitçe kendi istemlerine ya da imgelemlerine göre yapmazlar; herhangi bir verili zamanda karşılaştıkları koşullara uygun olarak ve o koşulları dönüştürerek yaparlar. Bu son derece

---

Gereksinimi" başlıklı ilk bölümde tartışılmaktadır, *Revolutionary Worker* No. 1143'de (17 Kasım 2002). Buna revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir.

önemli bir noktadır. Ama yine bir kez daha [*B.A. güler*], bu, karşıtların birliğidir: Bir yandan tarihi insanlar yaparlar, ama öte yandan basitçe kendi istemlerine ya da imgelemlerine ve arzularına göre, yani iradi bir esasa göre yapmazlar. Nesnel maddi gerçekliğe, herhangi bir verili zamanda karşılaştıkları gerekliliğe ya da koşullara uygun olarak ve onları dönüştürerek yaparlar. Bundan doğabilecek sonuçları eksiksiz olarak araştırmak çok önemli ve sürekli olarak yapılmaya değer bir şeydir.

Elbette, gitgide daha derinlemesine ve eksiksiz olarak kavradığımız gibi, dünya tarihini değiştirecek bir sıçramayla komünizme geçilmesi karmaşık ve sancılı bir süreç, bükmelerle ve dönemeçlerle –daha önce söylediğimiz gibi, ileriye doğru büyük sıçramalarla ve kaçınılmaz olarak büyük engellerle ve geri dönüşlerle, ardından yine ileriye doğru daha da büyük sıçramalarla– dolu bir süreç olacaktır, olmak zorundadır. Tüm bunun kökeni, tüm çeşitliliğiyle ve karmaşıklığıyla insan toplumunun binlerce yıllık ve dünya çapındaki somut gelişiminin kapitalist sistemin doğuşuna, burjuva çağına ve bu sistemin gitgide gelişerek, özellikle en yüksek ve son aşaması olan emperyalizmde *dünya ölçeğinde* bir sistem olmasına yol açtığı gerçeğinde yatar (ama burada vurgulamakta olduğumuz ve *America in Decline*'da [Gerileyen Amerika] ve "Ekonomi-Politik Üstüne Notlar"da[98] ifade ettiğimiz gibi, bu sistem dünya çapında tek tip ve farklılaşmamış bir sistem değildir, emperyalist devletlerin kendi aralarındaki bölünmelerin ve çatışmaların yanı sıra emperyalist devletler ile dünya ezilen ulusları ve ülkeleri

98 Raymond Lotta, Frank Shannon'la, *America in Decline* (Gerileyen Amerika) (Chicago: Banner Press, 1984); "Ekonomi-Politik Üstüne Notlar," ABD Devrimci Komünist Partisi (Chicago: RCP Publications, 2000).

arasındaki büyük bölünme de dahil, derin bölünmeler içerir ve o şekilde yürür).

Tüm bu süreçte, kapitalist sistemin temel çelişkisi olan üretimin toplumsallaşması ile buna özel kişilerce el konulması arasındaki çelişki –ve bu temel çelişkinin ortaya çıkardığı, dünya ölçeğinde sarmala benzer bir gelişimle art arda şiddetlenen devinim ve büyük çelişkiler– tüm bunlar kendini duyurmaya ve karşıtını, yani direnişi, mücadeleyi ve devrimi –çekirdeğinde de, tüm bunun içinde itici bir güç olarak hareket edebilen–bu sistemin potansiyel mezar kazıcısını, proletaryayı, yaratmayı sürdürür. Burjuvazinin bunu alaya alma ve proletarya diye bir şeyin olmadığını, dolayısıyla artık proleter devrimi diye bir olasılığın bulunmadığını iddia etme girişimlerine karşın, bu tümüyle geçerli olmaya, Marx'ın bunu ilan ettiği zamandakinden bile daha geçerli olmaya devam etmektedir. Evet, göreceğiz. Bu, yani proleter devriminin gerekliliği ve kapitalizmin temel çelişkisine ve burjuva çağına başka hiçbir nihai çözümün olmadığı –insanlık için bir gelecek vaat eden ve o geleceği temsil eden başka hiçbir nihai çözümün, dünya insanlarının büyük çoğunluğunun ve nihayetinde bir bütün olarak insanlığın çıkarlarına dair başka hiçbir çözümünün olmadığı– gerçeği, dünya tarihini biçimlendiren önemdeki mücadelemizin karşılaştığı tüm aksiliklerin yanı sıra kaydettiği ilerlemeler aracılığıyla da kendini duyurmaya devam edecektir.

Bir kez daha söyleyelim, hoş olsun ya da olmasın gerçeklikle dürüstçe yüzleşmeliyiz. Bu temel çelişkiden kaynaklanan devinim ve çatışma dünya proleter devriminin nihai zaferinden ve komünizm geleceğinden başka bir sonuç, farklı bir şey doğurabilir mi? Tüm bunlardan kaynaklanan tüm bu yanardağ patlaması ve uzlaşmaz çatışmalar daha da korkunç bir sonuca, hatta belki insanlığın mahvolmasına yol açabi-

lir mi? Evet, önceden söylediğimiz gibi, bu olasılık vardır ve dünya proleter devriminin zaferinin esas olarak dinsel bir anlamda kesin ya da garantili olmadığı gerçeğiyle yüzleşmeliyiz.

Bir kez daha, tüm böylesi anlayışları bir yana bırakmalı ve reddetmeli, bunu da memnuniyetle ve isteyerek yapmalıyız. Ama, böylesine tamamen olumsuz bir akıbetin mümkün olmadığı ilan edilememekle birlikte, *bunun* kaçınılmaz olmaktan çok uzak olduğu kesinlikle söylenebilir. Şu gerçeği de vurgulamak gerekir ki, nihai akıbetin önceden belirlenmiş ya da önceden yazılmış olmaması, kesinlikle, bunu insanlar arasındaki, temel olarak da toplumsal sınıflar ve onların bilinçli temsilcileri ve liderleri arasındaki mücadelenin belirleyebileceği/belirleyeceği anlamına gelir. Dolayısıyla, bundan anlayabileceğimiz gibi, proleter öncü güçlerin inisiyatifi muazzam bir kapsama ve yaptıklarımız muazzam bir öneme sahiptir. Tüm bunların kavranıp kabul edilmesi bizi kaderciliğe ve kötümserliğe götürmemelidir; daha çok, bilinçli inisiyatifimizin ve gitgide daha özgür kılmaya çalışmamız gereken kitlelerin bilinçli inisiyatifinin muazzam derecede önemli rolüne ilişkin anlayışımızı yükseltmemizi sağlamalıdır. Dünya tarihini biçimlendiren bu mücadelede, yüz yüze gelmek ve alt etmek zorunda kalacağımız büyük güçlükler ve büyük kuvvetler var olmakla birlikte, stratejik olarak bizim yanımızda, davamızın yanında yer alan son derece etkili maddi ve toplumsal kuvvetler de vardır.

"Yirminci Yüzyıl Tarihi"ne Başka Bir Bakış

"Yirminci yüzyıl tarihi" hakkındaki tüm konuşmalara bu ilkeleri uygulamak son derece önemlidir. "Yirminci yüzyıl tarihi" deyişi, komünist devrim girişimlerinin ya da

Sovyetler Birliği'ndeki ve Çin'deki sosyalist toplumun tüm sözde dehşetlerinin kısa ifadesi halini almıştır. TV'de yayınlanan *Siyasal Olarak Yanlış* adlı *talkshow*'da Coup'dan Boots'un yer aldığı bir videobant seyrediyordum ve bir yerde Boots söz alıp yüreklilikle, "Şey, ben komünistim," dediğinde böyle bir uğultu, bir patırtı her yana yayıldı. Sonra, talkshow'un sunucusu Bill Maher şöyle dedi: "Yirminci yüzyıl tarihi" hakkında bir şey işitmedin mi?" Gerçekte bununla kastettiği şuydu: "Muhtırayı almadın mı?" Buna karşı durmak ve bunu çürütmek bizim için önemlidir.

"Yirminci yüzyıl tarihi" halk iradesine aykırı ve gerçekliğin akışının aksine proleter devrimi yapma girişimlerinin uğradığı fiyaskonun, yol açtığı yıkımın ve korkunç niteliğinin tarihi değildir. Gerçekte bu çelişkili bir tarihtir, ama gerçek yönleriyle anlaşıldığı zaman çok keskin biçimde öne çıkan şey, sınıfımızın özellikle iktidarı ele geçirerek yönetimde bulunduğu ve her alanda toplumsal dönüşümler gerçekleştirdiği yerlerdeki muazzam başarılarıdır. Ve hiçbir tereddüde veya belirsizliğe yer bırakmaksızın ya da başarıyla çürütülmüş olma duygusuna herhangi bir şekilde kapılmaksızın belirtilebilir ki, tüm güçlüklere ve tüm hatalara, hatta lider kadrosunun, özellikle de Stalin'in yaptığı vahim hatalara karşın gerçekten sosyalist olduğu dönemde Sovyetler Birliği'ndeki halk kitlelerinin ve Çin'in sosyalist olduğu dönemde Çinli kitlelerin deneyimlerini alırsanız, bu kitlelerin öncesine ya da ondan sonrasına oranla her açıdan ve toplumun her alanı bakımından *niteliksel* ve *sınırsız olarak* daha iyi duruma ulaşmış olduklarından kesinlikle hiç kuşku duyulamaz. Bu, "Yirminci yüzyıl tarihi"ne ilişkin "muhtıra"ya karşı bizim yüreklilikle kavramamız, ortaya koymamız ve ısrarla savunmamız gereken bir şeydir.

Ta 1970'li yılların başlarında Çin'e heyetler –yalnızca Parti heyetleri değil, toplumun farklı kesimlerinden insanların (öğrencilerin, işçilerin vb.) yer aldığı heyetler de– gönderirdik. Anımsıyorum da, bir işçi heyetinden sonra, heyette yer alanlardan birisiyle akşam yemeği düzenlemiş ve birlikte çalıştığımız bazı başka insanları, proleterleri de davet etmiştik. Onlar, heyette yer alan bu kişiye sorular soruyorlardı: "Hey, Çin'e gitmek nasıl bir şeydi?" O da şöyle yanıt verdi: "Oo, zaman makinesine binmek gibi bir şeydi." Ve aslında geri kafalı olmayan, ama Çin'deki koşulların geri kalmışlığına ilişkin alışılmış betimleme açısından düşünen bu diğer kişi şöyle dedi: "Geçmişe gitmek türünden bir şey mi, ha?" Çin'e gitmiş olan kişi şöyle yanıtladı: "Hayır! Geleceğe!" Buradaki durum, Çarlık Rusya'sında toplumu olduğundan daha ileri ve "ideal" gibi göstermek için sahte bir dekorla kurulmuş ünlü (ya da kötü ünlü) Potemkin Köyü'ne götürülen insanların durumuna benzemiyordu. Bu, Çin'de gördüklerinin ve öğrendiklerinin gerçekliğini yansıtıyordu.

Bu, çok sağlam biçimde ve çok derinlemesine kavramamız, yüreklilikle savunmamız, aynı zamanda da, yirminci yüzyıl tarihini ve emperyalist sistemin gerçek çöküşünü ve dehşetlerini ve öte yandan sınıfımızın kurmuş olduğumuz sosyalist devletlerde kazandığı muazzam başarıları doğru özetlemek için insanlar arasında yaymamız ve mücadelesini vermemiz gereken bir şeydir. Bu başlangıç evresindeki çabalar tersine döndürülmüş olsa bile ve– tüm olumsuz yönleri kabullenmekten ve tüm hatalardan ders almaktan kaçınmaksızın– bundan gitgide daha derinlemesine çıkarmamız gereken muazzam şeyler bulunsa bile, hakikati çok yürekli ve dolambaçsız biçimde ortaya koymalıyız. Sırf doğru olmasını *istediğimiz* şeyleri değil, sınıfımızın ve şimdiye kadarki sosyalist devletlerin kazandıkları muazzam başarılara iliş-

kin somut hakikati ve bunun yalnızca temel alıp geliştirmemiz ve ötesine sıçramamız gereken başlangıç aşamalarını oluşturduğu gerçeğini.

Dolayısıyla, tüm bunları düşünürken ve irdelerken, Mao'nun çıkardığı sonucun, tüm karmaşıklığına ve, evet, tüm güçlüğüne işaret etmekle, dünya tarihini biçimlendiren bu sürecin ve mücadelenin özünü derin bir biçimde özetlemekte nasıl da öne çıktığını belki daha derinlemesine anlayabiliriz: Gelecek parlak, yol dolambaçlı.

MARKSİZM VE AYDINLANMA[99]

Yakın zamanlarda, özellikle sanat dallarına, bilimlere ve genelde entelektüel alana ilişkin sorular zihnimdeyken, *Science, Jews, and Secular Culture* (Bilim, Yahudiler ve Dindışı Kültür) adlı bir kitap okudum (bu, David A. Hollinger'in denemelerini ve konuşmalarını içeren bir derlemedir).[100] Konulara bizimkinden farklı bir bakış açısıyla yaklaşmasına karşın, bu kitap, benim çeşitli yazılarım ve konuşmalarım (örneğin, *Reflections, Sketches, & Provocations*'daki[101] [Düşünceler, Taslaklar ve Kışkırtmalar] denemelerin bazıları, sonra "Son/Başlangıç"[102] ve daha yakın tarihli konuşmalarım, yazılarım) dahil, bir süreden beri cebelleşmekte olduğum, aydınlara ve onların daha geniş toplum ve toplumsal hedefler bakımından oynadıkları

99 Bu seçki, Bob Avakian'ın 1990'ların sonunda yaptığı bir konuşma olan *Great Objectives and Grand Strategy*'den (Büyük Hedefler ve Büyük Strateji) alınmıştır. Bunun bazı bölümleri *Revolutionary Worker* #1127-1142'de (18 Kasım 2001 ile 10 Mart 2002 arasında) yayınlanmıştır ve bunlara revcom.us adresinden çevrimiçi erişilebilir. Bu özel seçki *Revolutionary Worker* #1129'da (2 Aralık 2001) yayınlandı.

100 David A. Hollinger, *Science, Jews, and Secular Culture: Studies in Mid-Twentieth-Century American Entellectual History* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1996).

101 *Reflections, Sketches and Provocations* (Cbicago; RCP Publications, 1990).

102 Avakian, "Bir Aşamanın Sonu–Yeni Bir Aşamanın Başlangıcı," *Revolution*, Sayı 60 (Güz 1990).

role ilişkin önemli sorunların birçoğuna gerçekten el atıyor. Hollinger, söz konusu kilit sorunlara ilişkin önemli bir tarihsel arkaplan sağlıyor ve bazı içgörüler sunuyor; elbette, kendi bakışımızı ve yöntembilimimizi uygulama çerçevesinde bunlar arasından eleme ve sentezleme yapmamız gerekir.

1920'lerden günümüze çeşitli entelektüel akımları ve etkileri tartışırken –İkinci Dünya Savaşı sonrası döneme özel bir dikkatle eğilerek ve özellikle akademik ortam üstüne, daha özgül biçimde de Yahudilerin orada engelleri aşma mücadelesine ve yeri gelince, Amerika'daki akademik ortama ve daha genel olarak entelektüel düşünceye yaptıkları toplam olumlu etki üstüne odaklanarak– Hollinger, toplumsal ve siyasal etkiler ve "gündemler" karşısında başlı başına "entelektüel sorgulama" sorununa değiniyor. İkinci Dünya Savaşı sırasında Amerikan akademik ve entelektüel çevrelerindeki önemli bir eğilimin nasıl da Nazilere ve ideolojilerine karşı entelektüel ve daha geniş olarak kültürel bir mücadele (bir *Kulturkampf*) yürütme yönünde olduğunu ve sonra, özellikle "Soğuk Savaş"ın erken yıllarında, nasıl da benzer bir "Kulturkampf"ın (veya kültürel savaşın) Sovyetler Birliği'ne (ve "Stalinizm"e) karşı yöneltildiğini ortaya koyuyor.

"Serbest Girişim ve Serbest Sorgulama: Birleşik Devletler'de Bilim İdeolojisinde Laissez-Faire Komünitaryanizmin Doğuşu" başlıklı bölümde Hollinger, özellikle ABD'deki aydın çevrelerinde önemli bir kesimin, (bölümün başlığından da anlaşıldığı gibi) *laissez-faire* bireyselcilik anlayışını bilim ahlakı ve bilimin ilerlemesinin en iyi aracı olarak benimsediğini –"serbest sorgulama" ile "serbest piyasa" arasında bağlantı kurarak–gösteriyor. Örneğin, 1920'lerde ve 1930'larda öne çıkan kuramları tartışıyor. O kuramlar "bilginin özerk bir şey olduğu, kendi biçimini toplumun dışındaki ve bir şekilde üstündeki hakikatler biçimlendirdiği için

toplumu biçimlendireceğine güvenilebilen bir şey olduğu varsayımını paylaşıyorlardı. Bu görüşe göre, nasıl ki klasik ekonomi-politikte piyasa rahat bırakılıyorsa bilim de rahat bırakılacaktı" (s.103). Ne var ki, burjuva devletinin ve burjuva "özel vakıflar"ının özellikle İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında bilime verdikleri "desteğin" artmasıyla, bu "laissez-faire bireyselciğin" sınırlarının olduğu gitgide daha çok kabul gördü: "Ama muazzam miktardaki federal finansman ve bununla ilgilenen bir bürokrasinin oluşması, parayı kimin ve niçin alacağına birilerinin karar vermek zorunda olduğunun kabul edilmesini en sonunda zorunlu kıldı" (s.108). Birileri karar vermek zorunda olacak –bu çok önemli bir noktadır. (Aslında bu, birkaç yıl önce yazdığım *Reflections, Sketches, & Provocations* adlı denemeler derlemesinde yer alan Stephen Jay Gould'a, Carl Sagan'a ve Isaac Asimov'a "açık mektuplar"da, özellikle sosyalist toplumla ilişkili olarak vurguladığım –ve içerdiği imaları irdelediğim– bir noktadır.)

Hollinger'in tartışması çeşitli aydınların Batı uygarlığı misyonunu –ya da özellikle bilimde cisimleşmiş olarak Batı aydın düşüncesini ve kültürünü "modernleştirme" ve "uygarlaştırma"– misyonunu nasıl algıladıklarına değiniyor. Şöyle yazıyor:

> Bu aydınların, çalçene müttefikleri [İngiliz bilimci ve romancı C.E] Snow'un Afrika'ya ve Asya'ya bilimsel ruhun yayılmasına yönelik çağrısına neredeyse aynen benzeyen bir bakış açısıyla dünyanın geri kalanına bilim sunduklarını da görüyoruz. Princeton'dan tarihçi Cyril Black'in kaleme aldığı *The Dynamics of Modernization* (Modernleşmenin Dinamikleri), 'bilimsel tutum'un erken modern Avrupa'dan günümüze tüm modernleşme sürecinin tek başına en önemli motoru olduğunu saptamıştır. Sanayi, teknoloji ve demokrasi eninde sonunda bu ayırt edici zihniyetin hemen peşinden gelmiştir.

> Modernleşme süreci, genel olarak, tüm dünyanın 1960'ların başında ve ortasında Birleşik Devletler'in oluşturduğu modele uygun olarak kurulmasını getiren bir süreç olarak anlaşıldı. (s. 167)

Bu, Aydınlanma'yla bağlantılı sorunlarla ve bizim bakış açımızdan Aydınlanma'yı nasıl ikiye bölmemiz gerektiğiyle ilgilidir. Önceki konuşmalarda, Marksizmin Aydınlanma'yla ilişkili genel düşünüşle hangi ortak noktalarının olduğunu ve Aydınlanma'da hangi noktalara katılmadığımızı ve köklü bir ayrılmaya gitmemiz gerektiğini ele aldım. Bu günümüzde çok önemlidir ve ayrıca çok karmaşıktır, çünkü Aydınlanma'yla ilgili çeşitli emperyalist ve gerici düşünce eğilimleri vardır. ABD'deki "Dinsel Sağ" da dahil, Aydınlanma'yı -özellikle, ideolojinin ve siyasetin temeli olarak bilmesinlerci (obskürantist) dinsel anlayışlardan çok, bilime ve akılcılığa dayanma kavramını- deyim yerindeyse şeytanın çağının şafağı olarak tanımlayan dinsel köktencilerin ve bilmesinlercilerin Aydınlanma'ya karşı topyekun bir saldırısı vardır. Öte yandan, Hollinger'in irdelediği entelektüel eğilimlerden bazılarının gösterdiği gibi, Aydınlanma'yı (ve onun sonuçları sayılan şeyleri) tüm dünyanın burjuva demokrasisi görüntüsünde yeniden kurulmasını amaçlayan sömürgeciliğin ve emperyalist tahakkümün "olumlu" bir aracı olarak kavrama yönünde belirgin bir burjuva liberal düşünce akımı vardır.

Aydınlanma'yla ve onun etkisi etrafında süregiden çekişmeyle ilgili olarak burada üstüne odaklanmak istediğim nokta, Aydınlanma'nın, dünyanın bilinebilir olduğunu, insanların dünyayı (ya da genel olarak gerçekliği) tüm karmaşıklığıyla kavramaya çalışmaları ve bunu bilimsel yöntemlerle yapmaları gerektiğini söyleyen yönüyle Marksizmin aynı görüşte olduğudur. Evet, burjuva bilimsel yöntemlerle diya-

lektik ve tarihsel materyalizmin bilimsel yöntemi arasında derin bir fark vardır, ama insanların dünyayı bilimsel yöntemlerle kavramaya çalışmaları gerektiği, Aydınlanma'nın bir öğretisi ve temel bir öncülüdür ve bu, dinsel bilmesinlerciler (obskürantistler) ve diğer gerici eğilimler tarafından Aydınlanma'nın topa tutulmasının başta gelen nedenidir –ve bugün bir kez daha onların saldırısına uğramaktadır. İşte Aydınlanma'nın bu yönüne Marksizm de genel anlamda katılmaktadır.

Katılmadığı ise, her şeyden önce, (Hıristiyan Kutsal Kitap'ından alıntı yaparak belirli bir ironi çağrıştıran) "hakikati bileceksiniz ve hakikat sizi özgür kılacak" anlayışıdır. Son çözümlemede, bu doğru değildir. Her şeyden önce, Kutsal Kitap'ta olanlar hakikat değildir. Ama eğer olsaydı bile, salt hakikatin ne olduğunu bilmek ve bunun başlı başına "sizi özgür kılacağını" düşünmek bir rasyonalizm (idealizm) biçimidir; bu, bilimin kendi "hakikatler"inin salt gücüyle dünyayı yeniden kuracağı fikriyle kol kola gider. Bu, Gould'un, Katolik Kilisesi'nin en sonunda Galileo'yla anlaşmazlığını yumuşattığı, çünkü ne de olsa Galileo'nun güneş sistemine ilişkin görüşlerinin Kilise'ninkilerden çok daha doğru olduğu ve Kilise'nin bu gerçeği teslim etmesi gerektiği yönündeki ifadesini ele alan, Gould'a (ve başkalarına) yazdığım açık mektubumda eleştirdiğim aynı temel bakıştır. Gould'un tezinde bir miktar geçerliliğin olduğuna, ama Katolik Kilisesi'nin ve diğer dinsel kurumların ve yetkililerin hâlâ kabul etmedikleri birçok derin hakikatin de bulunduğuna işaret ettim –bunlardan bir tanesi de Tanrı'nın var olmadığıdır! Dolayısıyla, bu sırf neyin doğru olduğu meselesi değildir; fikirlerin, derin hakikatleri temsil edenlerin bile, toplumda "işlerlik" kazanması, bir bütün olarak toplum tarafından benimsenip uygulanması için toplumsal mücadele-

nin –ve sınıflı toplumda sınıf savaşımının– olması gerektiği gerçeği de vardır. Bu da bizi, konunun salt dünyayı anlamak değil, onu değiştirmek olduğuna ilişkin Marx'ın ısrarla vurguladığı ifadeye geri götürür.

Dolayısıyla bu, Marksizmin Aydınlanma'nın çekirdek düşüncesinden ya da Aydınlanma'yı bütünleyen rasyonalizmden ayrıldığı felsefi olarak önemli bir yöndür. Aynı zamanda da devrimci proletarya, esasen Aydınlanma'ya denk düşen burjuvazinin siyasal egemenlik sistemine elbette siyasal olarak karşıdır ve o sistemden köklü bir ayrılmayı temsil eder. Daha özel olarak da, "beyaz ırkın yükümlülüğü" ya da sözüm ona "daha aydınlanmış ve ilerlemiş" emperyalist sistemin "uygarlaştırma misyonu" vb. adına sömürgeciliği ve emperyalist tahakkümü gerçekleştirme ve haklı gösterme yolu olarak Aydınlanma'nın ve onunla ilişkili bilimsel, teknolojik ilerlemelerin kullanılmasına karşıyız. Aydınlanma'nın (ve ilişkili şeylerin) uygulanış biçiminin hiç değilse önemli yönlerinden derin biçimde ayrıldığımız bir başka husus da budur.

Bunun önemli yönleri hakkında Hollinger'in söylediklerine dönersek, anlamlı olarak (ve bu, söz konusu dönemde Amerikan toplumunda dinin rolünü tartışırken vurguladığım bazı noktalarla ilgilidir), Hollinger şöyle yazıyor:

> Bilim ile din arasındaki çatışma' Birleşik Devletler tarihçilerinin haklı nedenlerle on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısıyla en dolaysız olarak ilişkilendirdikleri kalıp bir ifadedir. Amerikalı Protestanlar bilimsel yeniliklerin kadim Hıristiyan öğretisiyle ilişkisi hakkındaki keskin kaygılarını doğa tarihinde gerçekleşen Darwin devriminin ertesinde sergilediler. Çoğu kez 'bilim ile din arasındaki çatışma' fikrinin kendisinin bile sorunlara ilişkin bir yanlış anlayışı temel aldığı şeklindeki tez yoluyla ifade edilen bu kaygı [ve burada araya girip aynı

> tezi bugün de işittiğimizi söyleyeceğim; ama her durumda, bu kaygı, diyor Hollinger] yirminci yüzyılın ortalarında çoktan kaybolmuştu. Ama İkinci Dünya Savaşı ve hemen sonrasındaki dönemin daha hafif kültür savaşlarında, bu daha erken tinsel (manevi) tartışmaların bazı yankıları işitilebilir. (s. 155)

(Burada biraz konu dışına çıkarak –ve bu, Papa II. John Paul'un evrime saldırmakta Protestan köktenci gericilere katılmamaya ve onun yerine, evrimin dinsel inançla uyuşabilir olduğunu duyurmayı seçmeye niçin karar verdiğiyle ilgili görünüyor–Hollinger'in az sonra şöyle yazdığını belirtmeye değer: "Bu arada, İspanyol ve İtalyan faşizminin yerini Soğuk Savaş'ta 'Tanrısız' Komünist tehdidin alması, Başkan John Kennedy'nin siyasal başarısı, Vatikan II'nin sağladığı liberalleşme ve John Courtney Murray'in etkisi Katolik inancının Amerikan entelektüel ve siyasal yaşamıyla ilişkisini dönüşüme uğrattı. Laik aydınlar ile Katoliklik arasındaki gerilim çarpıcı biçimde azaldı; Katolikler artık liberal aydınların düşmanı sayılmaz oldu."–s.167)

Hollinger, bilimin altını oymak ve köktenci dinsel bilmesinlerciliği, özellikle de dünyaya ve bilgi kuramına ilişkin köktenci Hıristiyan görüşünü yükseltmek ("Kutsal Kitap epistemesinin [bilgi içeriğinin] ortodoks bir yorumu"nu şeylere ilişkin anlayış edinmenin meşru yolu yapmak) amacıyla belirli "tutucu" aydınların entelektüel eğilimleri ve tartışmaları –ilginç olarak, genelde "post-modernizm"i içerenler dahil–nasıl kullandıklarını da gösteriyor:

> Post-modernizmin, bilimi gerçekten demokratik ve eşitlikçi değerleri yükseltmekten çok engelleyen otoriter, 'toplulaştırıcı' bir proje olarak tanımlayan 1970'lerin ve 1980'lerin aydınlarının Kuhn'u sahiplenmeleri ve ve kullanmalarıyla ilgili bildik öyküyü bize anımsatmasını diliyorum...

> Bilimin post-modernist söylemde ifade ediliş biçimi bugün bize öyle yakındır ki, bu konferansta ona gönderme yapmaktan fazla bir şey yapmam gerekmiyor. Yine de çağdaş sahnede bir öğe var ki, sözlerimi bitirirken ona dikkatinizi çekmek isterim. Bu, tutucu Hıristiyanların yakın zamanda ve giderek artan bir ısrarla dile getirdikleri bir sav olan Kuhn'un, Foucault'nun ve izleyenlerinin bilimin nesnelliğini çürüttükleri ve böylece de Kutsal Kitap epistemesinin ortodoks bir yorumunu bir kez daha bilişsel olarak meşru kıldıkları savıdır. (s. 171)

Tüm bunlar, gerekli olan şeyin, ancak ideolojimizin, yani MLM'nin tutarlı uygulanmasıyla sağlanabilen sentez olduğunu bir kez daha vurguluyor. Ve tüm bunlar, bir yandan hakikatin sınıfsal bir nitelik taşımadığı, ama öte yandan bu çağda sınıfımızın, yani proletaryanın bakışının ve yöntembilimin en eksiksiz anlamda hakikate ulaşma–ve gerçekliğe, gerçekliğin devinimine ve gelişimine uygun olarak en sistematik ve kapsamlı bir biçimde dünyayı değiştirmek için eyleme geçme– aracını sağladığı yolundaki temel anlayışımızın taşıdığı önemin altını da çiziyor.

Aynı zamanda, tam da bu proleter dünya görüşü ve yöntembilimi gerek aydınlarla, gerekse sanatçılarla (ve genel olarak, kültür de dahil ideoloji alanıyla) olan çelişkileri kaba, mekanik ve dar bir anlayışla değil, diyalektik bir anlayışla ele almaya bizi yöneltmelidir. *Hem* bir yandan proletaryanın süregiden mücadelesine daha dolaysız şekilde hizmet *eden* bilimin ve diğer entelektüel (ve sanatsal) çalışmaların ve entelektüel (ve sanatsal) çalışmalara yönelik temel olarak kolektif çerçevenin ve yaklaşımın önemini takdir etmeye *hem de* öte yandan herhangi bir verili anda proleter partisinin (ve var olduğu yerlerde proleter devletinin) politikasıyla ve daha güncel amaçlarıyla böyle dolaysız biçimde bağlantılı olma-

yan –ve elbette, pragmatik, "araçsalcı" nitelikte de olmayan– ve genel kolektif çerçeve ve ruh içinde bireylerin inisiyatifine izin veren ve onları özendiren bilimsel sorgulamayı ve entelektüel uğraşıyı takdir etmeye bizi yöneltmelidir.

Bunun çeşitli yönlerine, proletaryanın daha geniş devrimci davasına toplam ve nihai anlamda katkı yapan bir anlayışla yaklaşılmalıdır. Açıkça anlaşılması gerektiği ve benim birçok kez vurguladığım gibi, bunlar doğru şekilde ele alınması kolay olmayan çelişkilerdir–ama eğer komünizme götüren tarihi sıçramayı yapacaksak ve o iki köklü kopmayı, yani geleneksel mülkiyet ilişkilerinden ve geleneksel fikirlerden kopmayı başaracaksak, üstesinden gelmemiz gereken bir meydan okumadır bu.

"Şairane bir ruhunuz veya hiç değilse şairane bir tarafınız yoksa, Marksist bir harekete liderlik etmeniz ya da sosyalist bir devletin lideri olmanız çok tehlikelidir." Bob Avakian

Bob Avakian, emperyalizmin kalesi ABD'de özgün bir bakışa sahip Maoist bir parti olan Devrimci Komünist Parti'nin (RCP) Başkanıdır. Son 30 yılda Marksizmin genel teorik konularından Çin Devrimi ve Mao Zedung düşüncesine, bilimden kültür ve sanata uzanan geniş bir alanda çok sayıda eser üretmiştir. Basketboldan dine, doo-wop müzikten bilime kadar her konuda kışkırtıcı görüşleri olan bir yorumcudur.

Bu kitapta, Avakian'ın sanat, kültür, bilim ve felsefe konularındaki düşünceleri ve gözlemleri biraraya getiriliyor. Bu gözlemler, Avakian'ın proletarya diktatörlüğüne yeni bir gözle bakışından hakikat ve güzellik, bilim ve imgelem, Lisenkoculuk sorunları ve Marksizmin genel olarak felsefeyle ilişkisi üstüne düşüncelerine kadar uzanıyor.

12 TL. KDV DAHİL
ISBN 978-605-5541-46-0
9 786055 541460
Yordam Kitap